Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

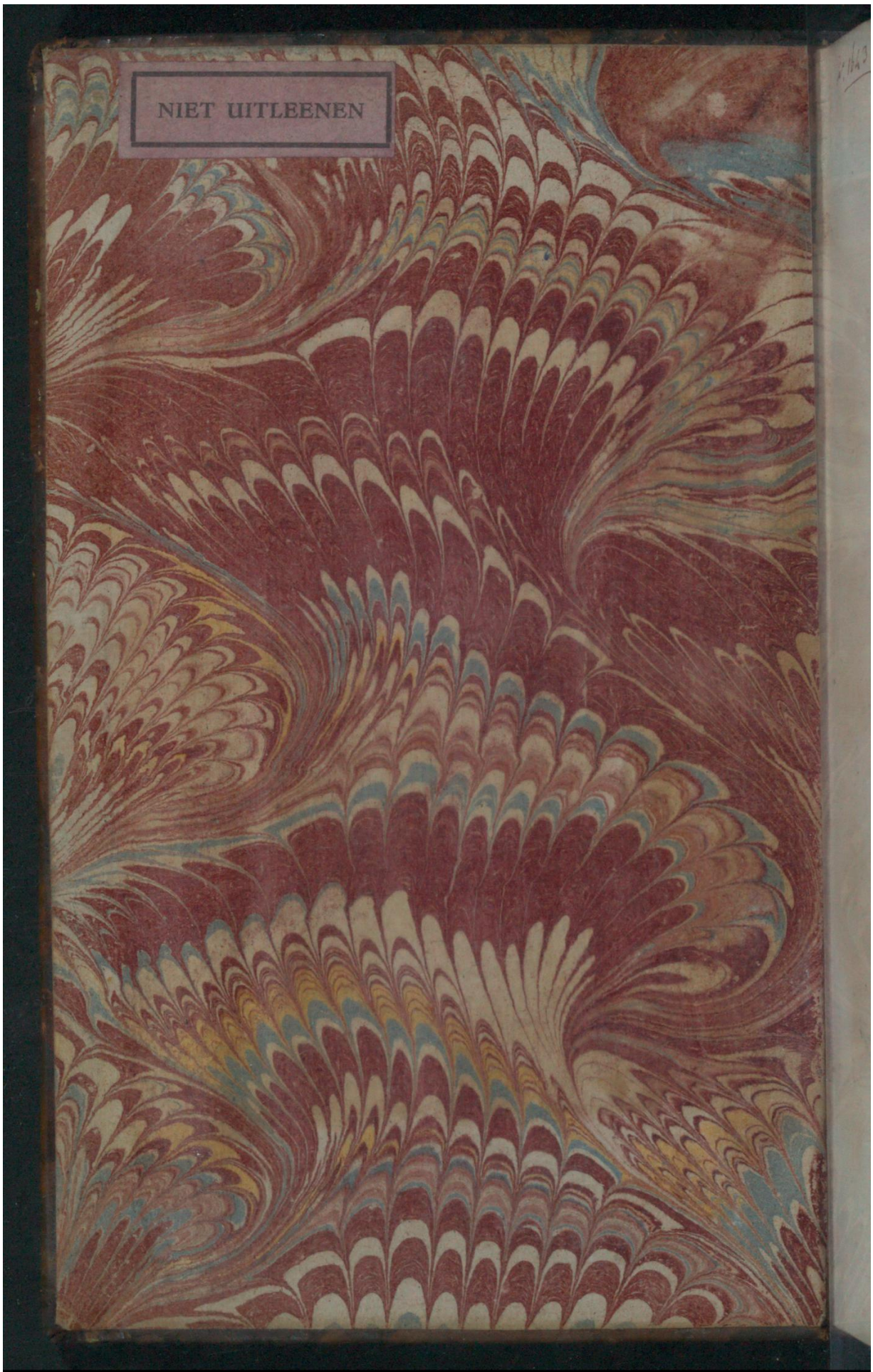

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Hæc est celebris illa Orthodoxa
Confessio catholicæ atq; Apostolicæ
Ecclesiæ Orientalis" quam Petrus Mo
" gilaus, Antistes Kiouiensis, in Concilio
" Kioviæ coacto composuit: quam postea
" Parthenius Pontifex Constantinopolitanus anno
" 1643 omnesq; cum illo Patriarchæ, Græ-
" cè ex Ruthenico conversam approbavit
" & publicè recepit, quam denique Pana-
" giota, interpres Imperatorii Turcici, ir
" opulentus, sumtu suo Græcè quam La-
" tinè formis describi, & magnâ commenda-
" tione Nectarii Antistitis Hierosolymitani ipsi
" dita, gratis in Græcos dispergi curavit."

Mosheim Hist. Ecclesiast. Sæc. XVI. Part.
I. Cap. 2. §. 6. p.m. 630. ubi notâ (f.) ait
in Belgio impressam hanc primæ editionem
Lugdunensem (ex qua et ex p. 10.) a°. 1662.
V. ib. de Subsecutis hujus Libri editionibus
hanc ipsis. actam & conf. auctores ibi citatt.
+ Manifestum satis est, addit Cl. Mosheim,
ex hoc libello atq; longa Græcos a Pontificiis
Romanis a specie, quòd dogmata passim re-
jiciunt atq; insectantur, atq; a religione Chri-
stianâ remotos esse - - - - -

XV. Parthenius transféré sur le Siège de C.P. l'an 1639
y fut en 1641 un grand Concile où l'on établit dans
tout la doctrine de la transsubstantiation — Art de
verifier les Dates p. 322 in f. L'année suivante
(1642) il en fut un autre à Jassi en Moldavie — où il
prononça de nouveau la profession Calvinienne de Cyr. Lucar. id

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

144 F 7
niet plakken
(Boekbandnr. 17g1 F18)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

144 F 7

ὈΡΘΟΔΟΞΟΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑ

τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς

ἘΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ

ἐλέῳ Θεοῦ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ,

καὶ πάσης Παλαιστίνης, πᾶσι τοῖς εὐσεβοῦσιν ὀρθοδόξοις, ἀδελφοῖς ἀγαπητοῖς, καὶ τέκνοις ἐν Κυρίῳ, χάριν, εἰρήνην, καὶ ἔλεος ἀπὸ Θεοῦ.

ΜΗ δὴ παρέργως, ἀναγνώσα φίλταλε, ταύτην τὴν βίβλον μέτιθι, ἔισοι βελτίον εἴη, πρὸς πίστιν ὀρθὴν παιδαγωγηθῆναι, καὶ περιὼν ἔτι τῷ ὑλώδει τούτῳ σώματι, τοῖς τοῦ αὐλοῦ φωτὸς ἀμαρύγμασιν ἐλλαμφθῆναι, ὅπερ ἔστι ζῆν ὡσεὶ τὰ ὁρώμενα, καὶ μὴ Θεοῦ γενέσι τῷ νῷ ἀνιπάμενον· σύντομον γὰρ, οὐχ ἧττον ὃ καὶ σαφὲς, ὠφέλημιν ὀρθῶν ἔχει δογμάτων, ὥσπερ καὶν τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς ἀριδήλως σοι προαναφωνεῖται· Ἐπιγραφὴ μὲν γὰρ ὀρθόδοξος Ὁμολογία,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

τῶν Γερμανῶν δηλαδὴ, εἰλικρινὴς, καὶ καθαρὰ, τῷ μηδ' ὁπωσοῦν, νεωτερισμοῦ τινὸς ἐπιμιξίαν ἔχειν ἑτέρου θρησκεύματος· σωλέταλαι ὃ τὸ μὲν πρῶτον ἀπὸ τῆς τῶν Ῥώσων ἐκκλησίας (ἰσχύσης ἄνωθεν τῷ ὀρθῷ τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας κανόνι) ἐξ αἰτίας ὁρμωμένης τοιαύτης. Πέτρος Μογίλας (ὁ ἐκ μικρᾶς ὀλίγου τῶν τῇδε μετασὰς, εἰς μεγὰς Θεὸν ὁσίως μεταχωρήσας) ἀπὸ ἐπισκόπου, εἰς μακαριώτατος Παλαιάρχης τῶν Ἱεροσολύμων κυρὸς Θεοφάνης μεβληθεὶς, καὶ χειροτονηθεὶς ὀρθόδοξος μητροπολίτης, καὶ τὰς ὁιακας ἐγχειρισθεὶς τῆς κατ' τὸ κίοβον μητροπόλεως, ἐνέτυχε τῷ ποιμνίῳ συμπεφυρμένῳ νεωτερισμοῖς ποὶ τῶν ἑτεροδοξούντων, ἀπάδουσι πάντη τὸ ὀρθὸ καὶ ἀρχαίου σφῶν δόγματος· ὅθεν ἅια καλὸς ποιμὴν, καὶ γνησίου τῆς πίστεως μέμαχος, σκοπὸν, ὅτι μάλιστα θεοφιλῆ προὔθετο, ἵνα μὴς ἦν ἐξ ἀρχῆς εἶχε δογμάτων ὀρθότητα, ἡ τῶν

τῶν Ῥ῾ώσων ἐκκλησία, ἀπολυθηνήτε ϗ ἀπο-
καλασήση. Τὸς δ᾽ ἀνακύψαντας νεωλεσ-
σμὸς ἐκεῖσε, ϖερῤῥίζας ἐκβέμη. Καὶ τὸ
πνευματικὸν αὐτ῾ λαὸν ἔνσαρκων ἀποφήνη, ϗ καρποφόρον. ταῦτα τοιγαρῦν
ἐκεῖνο καλῶς διανοηθεὶς, ϗ τέχνῃ σωτόμως ἥψατο· σύλλογον ϗ γὰρ τῶν κ῾
τὴν αὐτ῾ παροικίαν, ἐλλογίμων τε ϗ ἐπισημόνων ἀνδρῶν, κ῾ τὴν ὃ τὴν μητρόπολιν
συναγαγὼς, ὁ μὴν ὅ, ἀλλὰ ϖερὶ τούτων
ϗ τὰς ὑφ᾽ αὑτὸν τρεῖς Ἐπισκόπας (χειροτονηθέντας τότε κἀκείνας παρ᾽ αὐτ῾ ϛ᾽ ἀοιδίμου τῶν Ἱεροσολύμων Πατριάρχου) σκέψεως τε πολλῆς χρησμένος, βουλῇ κοινῇ,
ϗ γνώμῃ μιᾷ συνεφώνησαν ἅπαντες,
ταύτῃ αὐτῶν τὴν τῆς πίστεως ἔκθεσιν, γράψαι τε ἐν κεφαλαίοις, ϗ ἐπιδεῖξαι τὴν
ὠφελιμωτέραν αὐτῆς σκέψιν, τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίᾳ, ϗ τῇ αὐτῆς ἱερᾷ Συνόδῳ, ἥπερ ἄνωθεν εἵπετο, ϗ ϖρὸς ἦν, ὡς
εἰς κεφαλὴν ϛ᾽ ὀρθοδόξου τῶν Γραικῶν συ-

 σήμαν-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

σήμαθ ὑπεξάσυλο, ἢ ὡς εἰς ἀσφαλῆ γνώμονα ἐνιτένιζον. ἵν' ὁποιαδὴν τῶν κεφαλαίων ἀὐλὴ ἐκείνοι, ταῦτα ἢ ἕτοι διακρθεῖν, ἐξ ἀὐ ὁσάκις ἀποδιοπομπεῖται, ταῦτα κἀκεῖνοι ἀπορρίπτειν ὡς νόθα ἔχοιεν. σωλάξαντες τοιγαρῦν τὴν βίβλον, καὶ ἔκθεσιν τῆς τῶν Ῥώσων πίστεως αὐλὴν ἐπιγεράψαντες, προσεκαλοῦντο τὸς ἀπὸ τὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης ἐκκλησίας εἰς Μολδάβιαν πεμφθησομένους, ἐπισκόπους συνοδικὸς, ἐξ Παλεαρχικὸς Ἐξάρχους, ἐν ᾧ τόπῳ ἐξ παρ' αὐλῶν ἔφασκον πρέσβεις ἐπισπᾶσθαι, ἐφ' ᾧ πρῶτον ἐκεῖσε ἀναπεμφθεὶη τὰ τῆς αὐλῶν πίστεως ἐκπεσόντα κεφάλαια, εἴγε συνάδοιεν, εἴτε ἢ μὴ, τῇ τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὀρθότητι, μεθ' ἣν τὴν ἐκεῖσε βάσανον, ἢ δημοσίως αὐτῇ ταῦτα κοινώσασθαι. ἐξ δὴ λοιπὸν πέμπουσι παρὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου, ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Νικαίας Πορφύριος, ἐξ Μελέτιος ὁ Συρίγος,

διδά-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

διδάσκαλος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ὃς
ὢν ἐπ' εὐσεβέσι καὶ ὀρθοῖς δόγμασιν παιδόθεν
ἀνατεθραμμένος τε καὶ παιδευθείς, καὶ πρὸς τε-
λειότητα βίου καὶ λόγου ἀφιγμένος, κήρυξ, διερ-
μηνευὴς, καὶ σάθμη τῶν ὀρθῶν τῆς πίστεως
δογμάτων, καὶ ἔστι καὶ λέγεται. Τὸ Παλαι-
χικὸν ὃ τότε ἀπεφέρθη πρόσωπον,
σὺν πλειοσάτῃ ἐξουσίᾳ καὶ τῆς ἱερᾶς ἀπά-
σης συνόδου, ἐς Μολδάβιαν ὡς ἔφημον
ἐπέμφθης, σὺν τῷ Πορφυρίῳ παρεγένετο.
Ἀφικόμενος ὃ καὶ παρὰ τῶν Ῥώσων, ὅτε
Ἡσαΐας τρόφιμος, καὶ Κονοβίκιος, καὶ
Ξενοβίκιος, ἄνδρες τὰ θεῖα σοφοί, καὶ
πάσῃ σοφίᾳ, καὶ ἀσκήσει κεκοσμημένοι.
Τὸν ὃ τῆς γνώσεως πρύτανιν Θεὸν, καὶ ὀρθῷ
λόγῳ προσκαλεσάμενος ἡγήτορα, μὴ πολλὰς
ἀναπείσεις, καὶ ἀναπτύξης γραφῶν ἱερῶν,
ἐς ἅτω πέρας χρηστὸν τὴν βίβλον προ-
ήγαγον, ἀναθαρσήσας ταύτην ἀλλο-
τρίας γνώμης ἁπάσης, καὶ τῆς τῶν νεωτε-
ρισμῶν ἐκείνων συμφύσεως. Κἀκεῖθεν

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ἐυθὺς ϖερὶ τὰς τέσσαρας τῶν Ἀποσολικῶν θρόνων, ἐυσεβεῖς ϛ ὀρθοδόξους Πατριάρχας ἐξέπεμψαν. οἱ ϛ ὡς γνήσια, καὶ ὀρθὰ ϖερίεχοσαν δόγματα, καὶ μηδοπωσοῦν τῆς καθολικῆς ϛ εἰλικρινοῦς τῶν Γραικῶν πίσεως διαμαρτάνοσαν, ἀπεδέξανϑο, ϛ τοῖς πᾶσιν ὁμοφώνως ἐκήρυξαν, ὡς ἔσιν ἄρρα καθαρὰ καὶ ἀνόθευϑο· κυρώσαντες ὃ ταῖς σφῶν αὐτῶν ἰδιοχείροις ὑπογραφαῖς μὴ τῶν ϖερὶ αὐτὸς ἔχασϑο κληρικῶν, ὡς δείκνυσι, καὶ ὁρῶσι, ὰ μόνον Ῥώσων, καθολικώτερον ὃ πάντων τῶν Γραικῶν, ὀρθόδοξον πίσιν αὐτὴν ἐπωνόμασαν.

Ἀλλὰ ταύτῃ τύπῳ μὲν ϖερὶ πολλοῦ οἱ Ῥῶσοι τῆ σφῶν διαλέκτῳ ἐξέδωκαν, ϖρὸς ὃ Γραικοῖς ἐν χειρογράφοις καὶ μόναις βίβλοις τέως ἀνεγινώσκετο. ὁ ὃ σοφώτατος, ἀλλ ἦπιον ὃ καὶ ϑεοσεβέσατϑο, ϛ ὀρθοδοξώτατος Ἑρμηνεὺς ϛ Ἀναβλικὸς, ϛ Δυλικὸς κράτος τῶν αὐτοκρατόρων κύριϑο Παναγιώτης, οἷα ϛ ἡμέτερος τῶν Γραικῶν γένους,

νως, ἐς ἄκρον ζηλωτὴς, καὶ τῆ ὀρθοδόξω ἡμῶν
δόγματι διάπυρος ὑπασπιστὴς, πρὸς
τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ μεγαλοπρεπέσιν ἔργοις,
καὶ τόδε γε τοῦτο γλυκὺς προσάτης ἐκ ὀκνη-
σε, τῷ τύπῳ δηλαδὴ, καὶ κατὰ τὴν ἡμῶν τε
καὶ τῶν Λατίνων φωνὴν (ἐκ τῆς πολιτικῆς
φρονήσεως ὅσαι ὧραι ἐπιτρέπουσι) οἰ-
κείοις ἀναλώμασι ταύτην ἐκδοῦναι. ἵν' ἕκα-
στος τῶν εὐσεβεῖν βουλομένων, δίχα δα-
πάνης (ἁπλοῦν γὰρ πᾶσι τὰς βίβλους δι-
δόναι παρεσκεύασε) κἂν ταύτην δύ-
ναιτο κατιδεῖν, ὡς ἀπὸ καθαροῦ καὶ ζῶν-
τος ὕδατος, καὶ ἀπὸ πηγῶν ἄλλων σωτη-
ρίου, ἀνυμάτως ἔχοι, τὰ τῆς καθ' ἡμᾶς
ἐκκλησίας εὐσεβῆ δόγματα, καὶ μήτισιν
ἄλλοις τολμηροῖς τῶν ἑτεροδοξούντων δό-
γμασι ξενίζοιτο, καὶ ἐξαπατῷτο. εἰδὲ καὶ
πεζῇ τῇ φράσει ἐκδίδοται) (διὰ τὸ ἁπλοῦν
σοφοῖς ἀνδράσι, καὶ τοῖς πολλοῖς ἀξύνετον
εἶναι) ἁ χρὴ θαυμάζειν, καὶ γὰρ ἁ πρὸς
τὸ ἀκαλλὲς τῆς φράσεως, ἀλλὰ πρὸς

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

τὴν τῶν λεγομένων ἀληθειαν ἀποσκοπεῖν δεῖ τὸν ἐχέφρονα· ὀφείλομεν ὑμῖν μᾶλλον ἅπαντες μεγάλας ἐκ ἀθανάτους τὰς χάριτας εἰδέναι τῷ ἀνδρὶ, τῷ ξένῳ ἡμῖν γενομένῳ καὶ τοιαῦτα καλὰ, ἐκλιπαρεῖν τε τὸ θεῖον, ἀνταποδῶναι πλουσίως αὐτῷ, καὶ ἀθανάτους τὰς ἀμοιβὰς, ἐν τῇ τῆς ἀνταποδόσεως ἡμέρᾳ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μονῇ. ἔτει ἀφ χξ β, Νοεμβρίῳ κ΄.

ΠΑΡ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ

ἐλέῳ Θεοῦ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ,

νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ καὶ τοῦ θείου αὐτὴν ἱεροῦ τῶν Ἀρχιερέων συνόδου, καὶ τοῦ κλήρου, διελθόντες τὸ περιφερὲν ἡμῖν, θεῖόν τε τῆς ἀδελφῆς ἡμῶν ἐκκλησίας τῆς μικρᾶς Ῥωσίας βιβλίον, τὸ ἐπιγραφὴν ἔχον, Ὁμολογία τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. τὴν περιεργοτέραν αὐτοῦ ποιούμενον ἐν τρισὶ μέρεσιν, εἰς τε τὴν πίστιν, καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν ἐλπίδα. καὶ τὴν μὲν πίστιν διαιρεῖν, εἰς τὰ δώδεκα ἄρθρα τῆς πίστεως, ἅπερ τοῦ ἱεροῦ συμβόλου. τὴν δὲ ἀγάπην εἰς τὰς δώδεκα ἐντολὰς, καὶ εἰς λοιπὰ ἀναγκαῖα τῆς ἱερᾶς καὶ θεοπνεύστου παλαιᾶς τε καὶ νέας γραφῆς. καὶ τὴν ἐλπίδα, εἰς τὴν κυριακὴν φωνὴν, καὶ τὰς ἐννέα μακαρισμοὺς τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. εὕρομεν αὐτὸ ἐπακόλουθον τοῖς δόγμασι τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας, καὶ ὁμόφωνον τοῖς ἱεροῖς κανόσι, καθ' ἃ δὲν

ὰδὲν ἐναντιώμφον αὐτῇ. ἔ τὸ ἀνλικρὺ δεύτερον μέρ☉, εἰς Λαλινικὴν γλῶσαν ἐμωειέχεπ, καὶ ὰ διήλθομφ αὐτὸ· ἐπικυρῶμφ ἓν αὐτὸ μόνον, τὸ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἁλέκλῳ τυγχάνον, καὶ ἀποφαινόμεθα, γνώμῃ κοινῇ συνοδικῇ, πάντα ὁσεβῆ κ ὀρθόδοξον, ὅντα καὶ τὸ Ἀναλολικὴν καὶ Ἀποσολικὴν ἐκκλησίαν, χρισιανὸν, ἀναγινώσκειν αὐτὸ, καὶ μὴ ἀποσρέφεσθαι. ὅθεν κ καὶ ἐπεγράφη εἰς διηνεκῆ τ ἀσφάλειαν. ἐν ἔτ σωτηρίῳ ᾳχμγ΄: μηνὶ Μαρτίῳ ἡμέρᾳ ια.

Η ἰδιόχειρ☉ ἐπιγραφὴ ἔ παναγιωτάτ ὅτως ἔχ.

Παρθένι☉ ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπ☉ Κωνσανλινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκυμφνικὸς Πατριάρχης.

Ἰωαννίκι☉ ἐλέῳ Θεοῦ Πάπας καὶ Πατριάρχης τ μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρίας, κ Κριτὴς τ οἰκυμφήνης.

Μακάρι☉ ἐλέῳ Θεοῦ Πατριάρχης τ μεγάλης Θεοπόλεως Ἀνλιοχείας.

Παΐσι☉ ἐλέῳ Θεοῦ Πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερσαλὴμ.

Ο Ἀγκύρας Λαυρέντι☉.

Ο Λα-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ὁ Λαρίσσης Γρηγόριος.
ὁ Χαλκηδόνος Παχώμιος.
ὁ Ἀνδριανουπόλεως Παρθένιος.
ὁ Βερροίας Ἰωαννίκιος.
ὁ Ῥόδου Μελέτιος.
ὁ Μυτιλήνης Κορνήλιος.
ὁ Λακεδαιμονίας Γαβριήλ.
ὁ Χίου Παρθένιος.
ὁ μέγας λογοθέτης τ̃ς μεγάλης ἐκκλησίας Λάσκαρης.
ὁ μέγας οἰκονόμος τ̃ς μεγάλης ἐκκλησίας Χρυσόστομος.
ὁ μέγας ῥήτωρ τ̃ς μεγάλης ἐκκλησίας Μιχαήλ.
ὁ μέγας σακελλάριος τ̃ς μεγάλης ἐκκλησίας Ἱερεὺς θεολόγος.
ὁ Σακελλίου τ̃ς μεγάλης ἐκκλησίας Γεώργιος.
ὁ μέγας χαρτοφύλαξ τ̃ς μεγάλης ἐκκλησίας.
ὁ πρωτέκδικος τ̃ς μεγάλης ἐκκλησίας Θωμᾶς Βλασίς.
ὁ πρωτονοτάριος τ̃ς μεγάλης ἐκκλησίας Φίλιππος.
ὁ πρωτασηκρήτης τ̃ς μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντῖνος.
ὁ λογοθέτης τ̃ς μεγάλης ἐκκλησίας Νικόλαος.
ὁ ὑπο-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ὁ ἱερομνημαλογεάφος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας
Κωνσαντῖνος.
ὁ δικαιοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Μι-
χάήλ.
ὁ λογοθέτης γμικῦ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Χρυ-
σόσκυλ⊙.

Νὰ δίδωσιν χάρισμα τοῖς εὐσεβέσι χριστιανοῖς
διὰ ψυχικὴν ὠφέλειαν ϛ̄ φειφανεσάϛ̄, κὴ
λογιωτάτ⊙ ἄρχον⊙ κυρίᵾ Παναγιώϛ̄.

O' P-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ὀ ΡΘΟΔΟΞΟΣ
Ὁ ΜΟΛΟΓΙΑ

τ πίστεως τ καθολικῆς ⳏ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τ ἀνατολικῆς.

Ἐρώτησις ά.

Ὁ ἄνθρωπ ὁ χριστιανὸς ὁ ὀρθόδοξ ⳏ καθολικὸς, τί χρεωστεῖ νὰ φυλάττῃ, διὰ νὰ κληρονομήσῃ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον;

Ἀπόκρισις.

Πίστιν ὀρθὴν, ⳏ ἔργα καλά. Διατὶ ὁποῖ τὰ δύο ταῦτα κρατεῖ εἶναι καλὸς χριστιανὸς, ⳏ ἔχῃ βεβαίαν ἐλπίδα τ αἰωνίου σωτηρίας· μαρτυρόσης τ ἁγίας Γραφῆς, ὁρᾶτε ὅτι ἐξ ἔργων δικαιοῦται ἄνθρωπος, ⳏ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον. ⳏ ὁ λόγ καλώτερον· ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματ νεκρόν ἐστιν, οὕτω ⳏ ἡ πίστις χωρὶς τ ἔργων νεκρὰ ἐστι· ⳏ ἀλλαχοῦ ὁ Παῦλ ὁ θεῖ λέγῃ τὸ αὐτὸ, ἔχων πίστιν ⳏ ἀγαθὴν συνείδησιν· ἣν τινες ἀποσάμενοι περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν· ⳏ ἀλλαχοῦ· ἔχοντες τὸ μυστήριον τ πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσῃ.

Ἰακ. β. στίχ. κδ. ⳏ κς.

α. Τιμ. α. ιη.

α. Τιμ. α. θ.

Ἐρώ-

Ὀρθόδοξος

Ἐρώτησις β'.

Διατὶ χρεωστεῖ ὁ χριστιανὸς νὰ πιστεύῃ πρῶτον, καὶ ὕστερα νὰ κάμῃ τὰ καλὰ ἔργα;

Ἀπόκρισις.

Ἐπειδὴ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀρέσῃ τινὰς τὸν Θεὸν χωρὶς πίστιν, κατὰ τὸν Παῦλον, λέγοντα· χωρὶς πίστιν ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι· πιστεύσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ, ὅτι ἐστι, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται. Διὰ νὰ ἀρέσῃ λοιπὸν ὁ χριστιανὸς τῷ Θεῷ. καὶ τὰ ἔργα του νὰ εἶναι εἰς αὐτὸν εὐπρόσδεκτα, πρῶτον πρέπει νὰ ἔχῃ πίστιν εἰς τὸν Θεὸν, καὶ δεύτερον νὰ εὐθυμῇ τὸν ζωὴν του καὶ τὸν πίστιν. Εβρ. ια. ς.

Ἐρώτησις γ'.

Τὰ δύο ταῦτα εἰς τί συνίστανται;

Ἀπόκρισις.

Εἰς τὰς τρεῖς θεολογικὰς ἀρετὰς· ἤγουν εἰς τὴν πίστιν· εἰς τὴν ἐλπίδα· καὶ εἰς τὴν ἀγάπην· καὶ τὰς ὁποίας θέλομεν μερίσειν καὶ τὰ τρία μέρη τῆς Ὁμολογίας, ὥστε εἰς τὸ πρῶτον νὰ ὁμολογήσωμεν περὶ τῶν ἄρθρων τῆς πίστεως. εἰς τὸ δεύτερον περὶ ἐλπίδος, καὶ τῆς Προσευχῆς τῆς Κυριακῆς, καὶ περὶ τῶν μακαρισμῶν· εἰς τὸ τρίτον, περὶ τῶν θείων ἐντολῶν, ἐν αἷς περιέχεται ἡ πρὸς Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπη.

Πρῶ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Πρῶτον μέρος τῆς ὀρθοδόξου ὁμολογίας, ἐν ᾧ περὶ Πίστεως.

Ἐρώτησις δ'.

Τί ἐστὶ Πίστις;

Ἀπόκρισις.

Πίστις ἐστὶ (κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον) ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος ἀ βλεπομένων. ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι· ἤγουν, πίστις ὀρθόδοξος, καθολική τε καὶ ἀποστολική ἐστι, καρδίᾳ πιστεύειν, καὶ στόματι ὁμολογεῖν, ἕνα Θεὸν τρισυπόστατον, κατὰ τὴν αὐτὴν τοῦ Παύλου διδασκαλίαν, λέγοντος, καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. πρὸς τούτῳ πρέπει νὰ κρατῇ μὲ βέβαιον καὶ ἀναμφίβολον ὁ ὀρθόδοξος χριστιανὸς, πῶς ὅλα τὰ ἄρθρα τῆς πίστεως τῆς καθολικῆς καὶ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας εἶναι παραδεδομένα ἀπὸ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, μὲ τὸ μέσον τῶν ἀποστόλων του εἰς τὴν ἐκκλησίαν· καὶ αἱ οἰκουμενικαὶ συνόδοι τὰ ἐρμήνευσαν καὶ τὰ ἐδοκίμασαν, καὶ νὰ πιστεύῃ εἰς αὐτὰ καθὼς προστάσσει ὁ Ἀπόστολος, λέγων· ἄρα ἔν, ἀδελφοὶ, στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις

Εβρ. ια. α.

Ρωμ. ι. ι.

ς. Συνοδ. κανν. πβ.

β Θεσσ. β. ιε.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

σεις ἂς ἐδιδάχθητε, εἴτε διὰ λόγ· εἴτε δι' ἐπιστολῆς
β Κορ. ιᾱ. β. ἡμῶν. καὶ ἀλλαχοῦ ἐπαινῶ ὑμᾶς ἀδελφοὶ, ὅτι
πάντα μου μέμνησθε, & καθὼς παρέδωκα ὑμῖν τὰς
παραδόσεις, κατέχετε· ἀπὸ τὰ ὁποῖα λόγια εἶναι
φανερὸν πῶς τὰ ἄρθρα τ πίστεως, ἔχουσι τὸ κῦρ@
καὶ τὴν δοκιμασίαν, μέρ@ ἀπὸ τὴν ἁγίαν γρα-
φὴν, μέρ@ ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν,
καὶ ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τ σοφῶν τ ἁγίων πατέ-
Ἐκκλ. ισρ. α. ρων. τὸ ὁποῖον φανερώνωντας τὸ ὁ ἱερὸς Διονύσι@,
λέγ ἔτως· οὐσία γὰρ τ κατ' ἡμᾶς ἱεραρχίας ἐστὶ τὰ
θεοπαράδοτα λόγια. σεπόταται δὲ λόγια πᾶσα φα-
νερὴ, ὅσα πρὸς τ ἐνθέων ἡμῶν ἱεροτελεστῶν, ἐν ἁγιο-
γράφοις ἡμῖν καὶ θεολογικαῖς δεδώρηται δέλτοις,
καὶ μὴν ὅσα πρὸς τ ἱερῶν ἀνδρῶν αὐλωτέρα μυή-
σει, & γείτονι πῶς ἤδη τῆς οὐρανίας ἱεραρχίας ἐκ
νοὸς εἰς νοῦν, διὰ μέσου λόγου σωματικοῦ μηνὸς, αὐλω-
τέρου δὲ ὅμως, γραφῆς ἐκτὸς, οἱ καθηγεμόνες ἡμῶν
ἐμυήθησαν, ἤγουν πῶς δύο λογίων εἶναι τὰ δόγμα-
τα. ἄλλα παράδοσή γραφὴ, τὰ ὁποῖα περιέχονται
εἰς τὰ θεολογικὰ βιβλία, τῆς ἁγίας γραφῆς· καὶ
ἄλλα εἶναι δόγματα παραδεδομένα ἐκ στόμα@
ἀπὸ τὸς Ἀποστόλους, καὶ τὰ ἐρμηνεύθησαν ἀπὸ τὰς
σοφοὺς καὶ τὰς ἁγίους πατέρας· καὶ εἰς τὰ δύο τά-
ται, ἡ πίστις εἶναι τεθεμελιωμένη. καὶ δὲν εἶναι πρέ-

πον

πον νὰ ϛέκεται μόνον φυλαγμὴν εἰς τὸ κρυπτὸν τ̃ καρδίας, μὰ κ̀ μὲ τὸ ϛόμα νὰ κηρύττεται ἡ αὐλὴ, κ̀ νὰ ὁμολογᾶται ἀφόβως κ̀ ἀναμφιβόλως· καθὼς κ̀ ὁ ἱερὸς ψάλτης λέγει, ἐπίϛευσα, διὸ ἐλάλησα. κ̀ ἡμεῖς πιϛεύομεν, διὸ κ̀ λαλοῦμεν. Ψαλ. ριε. β Κορ. δ. ιγ.

Ἐρώτησις έ.

Πόσα εἶναι τὰ ἄρθρα τ̃ καθολικῆς καὶ ὀρθοδόξε πίϛεως;

Ἀπόκρισις.

Τὰ ἄρθρα τ̃ ὀρθοδόξε κ̀ καθολικῆς πίϛεως εἶναι δώδεκα, κ̃ τὸ σύμβολον τ̃ ἐν Νικαίᾳ πρώτης Συνόδε, κ̀ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει δευτέραν. εἰς τ̃ ὁποίαις ἔτως ἐφανερώθησαν ὅλα, ὅσα συντείνουσι πρὸς τὴν ἡμετέραν πίϛιν, ὅπε ἔτε πλειότερα πρέπει νὰ πιϛεύωμεν, ἔτε ὀλιγώτερα, ἔτε ἀλλοιῶς πρὸ ὅπε ἐχρείαζοντο οἱ πατέρες ἐκεῖνοι. μόνον κάποια ἀπ' αὐτὰ τὰ ἄρθρα εἶναι φανερὰ, κ̀ καθ' ἑαυτὰ γνώρισμα. κ̀ ἄλλα πλειράκις μυϛικὰ εἰς ἑαυτὰ, κ̀ ἀπ' αὐτὰ νοοῦνται κ̀ τὰ ἄλλα.

Ἐρώτησις ϛ'.

Ποῖον εἶναι τὸ πρῶτον ἄρθρον τ̃ πίϛεως;

Ἀπόκρισις.

Πιϛεύω εἰς ἕνα Θεὸν Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ κ̀ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων κ̀ ἀοράτων. Σύνοδ. κ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις ζ'.

Εἰς ποῖον τὸ ἄρθρον τ῀ πίστεως τ῀ λογῆς διδασκαλία ἀπεκρατεῖτο;

Ἀπόκρισις.

Τοῦτο τὸ ἄρθρον τ῀ πίστεως, δύο τινα ἀπεῖχε, πρῶτον νὰ πιστεύῃ τινὰς κ῀ νὰ ὁμολογῇ, πῶς εἶναι ἕνας Θεὸς ἐν τριάδι ἁγίᾳ δοξαζόμεν@· κ῀ πῶς εἰς τὴν θεότητα ἡ ἀρχὴ κ῀ ἡ ῥίζα ἔ῀ Υἱοῦ κ῀ ἔ῀ ἁγίου Πνεύματ@ εἶναι ὁ Πατὴρ· δεύτερον διδάσκει πῶς αὐτὸς ὁ ἐν τριάδι Θεὸς, ἐποίησεν ἐκ ἔ῀ μὴ ὄντ@· πάντα τὰ ὁρατὰ κ῀ ἀόρατα· καθὼς ὁ Ψαλμῳδὸς μαρτυρῶν λέγει· ὅτι αὐτὸς εἶπε κ῀ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο κ῀ ἐκτίσθησαν.

Δευτ. ε. δ.

Ψαλ. λβ. θ.

Ἐρώτησις ἡ.

Τίνα γνώμην πρέπει νὰ ἔχω περὶ Θεοῦ;

Ἀπόκρισις.

Πρέπει νὰ πιστεύῃς πῶς εἶναι ἕνας Θεὸς ἐν τριάδι ἁγίᾳ, κ῀ τὴν γραφὴν τὴν λέγουσαν· εἷς Θεὸς κ῀ Πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων κ῀ διὰ πάντων κ῀ ἐν πᾶσιν ἡμῖν· ὁ ἐποῖ@ ὡς ἀγαθὸς κ῀ ὑπερφάγαθ@, μὲ ὅλον ἐπρεπε εἶναι καθ' ἑαυτὸν ὑπερτελὴς, κ῀ δεδοξασμέν@, μὲ ὅλον ἔ῀το διὰ νὰ μετέχουσι, κ῀ ἄλλα ὄντα τὴν ἀγαθότητά τ@, δοξάζοντα αὐτὸν, ἐποίησεν ἐκ ἔ῀ μὴ ὄντ@ τ῀ κόσμον. μὰ τί νὰ εἶναι ὁ Θεὸς εἰς τὴν

Εφ. δ. ε.

τὴν φύσιν τε, τοῦτο εἶναι ἀδύνατον νὰ γνωρισθῇ ἀπὸ κἀν ἕνα κλίσμα· ὄχι μόνον ὁρατὴν ἀλλὰ καὶ ἀόρατον, ἤγουν καὶ ἀπ' αὐτὰς τὰς ἀγγέλους, διατὶ δὲν εἶναι ἀδὲ μία σύγκρισις καθόλου, ἀναμέσον τ̃ κλίσεως καὶ κλίσματος καὶ ἐξ ἐπομένου φθάνει μας πρὸς ἀσέβειαν (καθὼς μαρτυρεῖ ὁ ἱεροσολυμ. Κύριλλος) νὰ ἠξεύρωμεν πῶς ἔχομεν Θεὸν ἕνα. Θεὸν ὄντα, καὶ ἀεὶ ὄντα, ὅμοιον καὶ ταυτὸν πάντοτε μὲ τ̃ ἑαυτόν του· ἔξω ἀπὸ τ̃ ὁποῖον ἄλλος Θεὸς δὲν εἶναι. καθὼς λέγει ὁ αὐτὸς Θεὸς διὰ τ̃ προφήτου, ἐγὼ (εἰμὶ Θεὸς) πρῶτος, καὶ ἐγὼ μετ' ταῦτα, καὶ πλὴν ἐμοῦ δὲν ἔστιν Θεός· καὶ ὁ Μωϋσῆς πρὸς τ̃ Ἰσραηλιτικὸν λαὸν μ̃ προτροπῆς, ἔτω λέγει· ἄκουε Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν Κύριος εἷς ἐστίν.

Καλήκ. ε.

Ησ. μδ. ζ.

Δευτ. ς. δ.

Ἐρώτησις θ'.

Ἂν ἴσως καὶ ὁ Θεὸς εἶναι ἕνας φαίνεται πῶς νὰ ἦτον ἀνάγκη, νὰ ἦτον καὶ ἕνα πρόσωπον.

Ἀπόκρισις.

Δὲν εἶναι ἀνάγκη· διατὶ ὁ Θεὸς εἶναι ἕνας εἰς τὴν φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν μὰ τελειοτάτος, καθὼς εἶναι φανερὸν ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν αὐτ̃ Σωτῆρος ἡμῶν, ὁποῦ εἶπεν πρὸς τοὺς Ἀποστόλους του· πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη· βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τ̃ Πατρὸς καὶ τ̃ Υἱοῦ καὶ τ̃ ἁγίου

Ματθ. κη. ιθ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Πνεύμα. ἀπὸ τὰ ὁποῖα λόγια φανερώνε) πῶς εἰς τὴν μίαν θεότητα νὰ εἶναι τρία πρόσωπα, ὁ Πατὴρ, ὁ Υἱὸς, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Πατὴρ ὁ ὁποῖος πρὸ αἰώνων γεννᾷ τὸν ὁμοούσιον τὸν ἀπὸ τὴν ἰδίαν του οὐσίαν, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα προέισιν· υἱὸς ἐκ Πατρὸς γεννηθεὶς πρὸ αἰώνων ὁμοούσιος αὐτῷ· Πνεῦμα ἅγιον ἀπ' αἰῶνος ἐκπορευόμενον ἐκ Πατρὸς, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ· ἔτι ἑρμηνεύων ὁ θεῖος Δαμασκηνὸς, λέγει ἔτως· ὁ Υἱὸς ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, εἰς μίαν αἰτίαν τὸν Πατέρα ἀναφέρον). καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς· ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐστὶ μὲν τρόπον γεννήσεως· τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ αὐτὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς εἶναι, μὰ ὄχι μὲ τρόπον γεννήσεως, ἀλλ' ἐκπορεύσεως· καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος, εἰς τὰ λόγια τοῦ ἀποστόλου τοῦ πρὸς Ρωμαίους, ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, λέγει ἔτω· τὸ πρῶτον (ἤγουν τὸ ἐξ αὐτοῦ) πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὸν Πατέρα· τὸ δεύτερον, εἰς τὸν Υἱὸν· καὶ τὸ τρίτον, εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα· διὰ νὰ γνωρισθῇ πῶς εἶναι τρεῖς εἰς τὴν θεότητα· καὶ πρὸς τούτοις διατὶ ὁμοίως καὶ ἀπαραλλάκτως, χωρὶς τινος ἐξαιρέσεως, βαπτιζόμεθα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. λοιπὸν ὅ, τι εἶναι ὁ Πατὴρ εἰς τὴν φύσιν τὸ αὐτὸ εἶναι, καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. ἀλλὰ μὲν ὁ

α Βις. κεφ. ια.

Ρωμ. ια. λς. Γρηγ. λογ.

Πατὴρ

Πατὴρ εἶναι Θεὸς κ᾽ φύσιν ἀληθὴς, καὶ ἀιώνιος, καὶ πάντων ποιητὴς τ᾽ ὁρατῶν κ᾽ ἀοράτων, τοιᾶτος λοιπὸν εἶναι καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. καὶ εἶναι ὁμοούσια ἀλλήλοις, κ᾽ τὴν διδασκαλίαν ᾽ Εὐαγγελιστᾶ Ἰωάννα, ὅπου λέγει· ὅτι τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Πατὴρ, ὁ Λόγος, κ᾽ τὸ ἅγιον Πνεῦμα· καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἕν εἰσιν. εἰς τὰ ὁποῖα λόγια, ᾽ τρ μόνον ἐξαιρεῖται, ὁπου ὁ Πατὴρ εἶναι αἴτιος εἰς τὴν θεότητα, ᾽ Υἱοῦ καὶ ᾽ ἁγίου Πνεύματος· ταῦτα ἢ τὰ δύο πρόσωπα εἶναι ἐξ ἐκείνου, ἐκεῖνος ἢ ἐξ οὐδενός. ὅτως ἐδιδάχθημεν ἀπ᾽ αὐτῆς τ᾽ αἰωνίου ἀληθείας, τ᾽ Ἰησοῦ τ᾽ Σωτῆρα μας, ὅτως ἀπὸ τοὺς ἁγίους ἀποστόλους παρελάβομεν. καὶ αἱ οἰκουμενικαὶ κ᾽ τοπικαὶ Σύνοδοι, ὁμοίως κ᾽ οἱ διδάσκαλοι τ᾽ ἐκκλησίας ἀλλοιᾶς λογῆς ὅτε ἐδίδαξαν, ὅτε ἐπροσταδώκασιν ἢ ἐκυρώσασι πρέπει ὅτω· καὶ ᾽ τρ κρατεῖ ὁμοίως ἡ ὀρθόδοξος ἡμῶν κ᾽ καθολικὴ ἐκκλησία. Διὰ τὴν πίστιν ταύτην οἱ ἅγιοι μάρτυρες ἔχυσαν τὸ αἷμα τους. καὶ ἀλλάξασι τὴν ζωὴν τούτων μὲ τ᾽ θάνατον· τέτοιας λογῆς κ᾽ ἡμεῖς χρεωστοῦμεν νὰ πιστεύωμεν ἐξ ὅλης μας τ᾽ καρδίας ἀναμφιβόλως. καὶ νὰ φυλάττωμεν τὴν πίστιν ταύτην, ἀσφαλῶς κ᾽ σταθερῶς, κ᾽ δι᾽ αὐτὴν νὰ ἀποθνήσκωμεν (ὅταν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ) Διὰ τὴν ἐλπίδα

α Ἰωάν. ε. ζ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

τ σωτηρίας μας, συνεργάτων κ τ ἀγαθῶν ἡμῶν ἔργων, ὧν τὰς ἀμοιβὰς θέλομεν ἔχειν ἐν οὐρανοῖς αἰωνίως.

Ε'ρώτησις ι'.

Ε'πεθύμουν μὲ φανερώτερον τρόπον νὰ καταλάβω τὸ μυστήριον τ ἁγίας τριάδ@.

Α'πόκρισις.

Μὲ ὅλ καλὴν μίαν ὁμοιότητα, εἶναι δυνατὸν νὰ φανερωθῇ τελείως τὸ πρᾶγμα τοῦτο, κ νὰ γνωσθῇ εἰς τ νοῦν μας φανερᾷ, μὲ τίνα τρόπον εἶναι ὁ Θεὸς ἕνας εἰς τὴν οὐσίαν, κ τρεῖς εἰς τὰς ὑποστάσεις. κ πῶς μὲ ὁλομίαν ὁμοιότητα ἠμπορεῖ νὰ γνωρισθῇ, τὸ μαρτυρᾷ ὁ αὐτὸς Θεὸς, ὀνομαζόμεν@ Ησ. μς. ε. Ι'εχωβᾶ, διὰ τ προφήτ λέγοντος, τίνι με ὡμοιώσατε; κ μὲ ἐξισάσετε & ἐσυγκρίνετέ με, & ἐπερωμοιάσετέ με, διὰ νὰ εἶμαι ὅμοιος μ' ἐκεῖνον; ὥστε ὅπου ὁλόνας νοῦς, ὄχι μόνον ἀνθρώπινος, ἀλλὰ ὅτε ἀγγελικὸς, ἠμπορεῖ νὰ καταλάβῃ, ἢ γλῶσσα νὰ τὸ ἑρμηνεύσῃ. διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εἰπῶμεν μαζὶ μὲ β Κορ. ι. ε. τ Α'ποστολον λογισμὸς καθαιροῦντες, κ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κ τ γνώσεως τ Θεοῦ. κ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τ Χριστοῦ. πιστεύομεν βεβαίως ὅτι ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ὑπάρχων ἀπ' αἰῶνος, καὶ ἐπ' αἰῶνα κ ἔτι, ἀπ' ὁλενὸς

φθα-

ωδαγόμμος, γυναῖ τ υἱὸν καὶ ωνεῦμα τὸ ἅγιον. ωεὶ δὲ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ωλατύτερον διδάσκωντας εἰς τὸ σύμβολόν τε εἶπε, καὶ ὅτω πιστεύοντες, περαιτέρω δὲν ἐρευνᾶμμ. Διατὶ ὁ συζητητὴς καὶ ἐξεταστὴς τ θείας μεγαλοπρεπείας κωλύει ἀπὸ τὴν γραφὴν τὴν λέγουσαν, χαλεπωτερά σε μὴ ζήτει, καὶ ἰσχυρότερά σε μὴ ἐξέταζε. ἃ ωροστάττει σοι, ταῦτα διανόει. ὰ γὰρ ἔστι σοι χρεία τ κρυπτῶν. ἐν τοῖς ωερισσοῖς τ ἔργων σε, μὴ ωερίεργάζου. φθάνει μας λοιπὸν τόσον, πῶς ἡ ἁγία γραφὴ ἔθ παλαιᾶ νόμε ωροβαλλομένη, ἕνα θεὸν μᾶς ἑρμηνεύει τρία ωρόσωπα, λέγουσα· εἶπε κύριος ὁ θεὸς, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν· καὶ ἰδὲ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν. καὶ δεῦτε καταβάντες ἀνῶμεν τὰς γλώσσας συγχέωμεν ἐκεῖ. ἵνα μὴ ἀκούσωσιν ἕκαστος τὴν φωνὴν τ ωλησίον· τὸ αὐτὸ καὶ ὁ Προφήτης λέγωντας ἐδήλωσεν, καὶ ἐκέκραγεν ἕτερος (ἄγγελος) ωρὸς τὸν ἕτερον, καὶ ἔλεγον· Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαὼθ, ωλήρης ωᾶσα ἡ γῆ τ δόξης αὐτ. καὶ ὁ Ἱεροψάλτης ἔφησε, τῷ λόγῳ Κυρίε οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ Πνεύματι τ στόματος αὐτ, ωᾶσα ἡ δυνάμις αὐτῶν· ωεὶ δὲ φησὶ ωλατύτερον καὶ ἡ ἁγία γραφὴ, καὶ οἱ διδάσκαλοι τ Ἐκκλησίας.

Σειρ. γ. κ.

Γεν. α. κς. Γεν. γ. κβ. Γεν. ια. ζ.

Η'σ. ς. γ.

Ψαλ. λβ. ς.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις ιά.

Ποῖα εἶναι τὰ ἰδιώματα τ Θεοῦ;

Ἀπόκρισις.

Καθὼς ὁ Θεὸς εἶναι ἀκαταλήπτ, ἔτζη καὶ τὰ ἰδιώματά τ εἶναι ἀκαταλήπτα, μὰ ὅσον ἠμποροῦμε ἡμεῖς νὰ σωάξωμε ἀπὸ τὴν ἁγίαν γραφὴ, καὶ ἀπὸ τὸς διδασκάλος τ ἐκκλησίας τόσον ἔχομε ἐξουσίαν, ἢ νὰ νοοῦμε, καὶ νὰ λέγωμε. ἢ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἠξεύρωμε πῶς τὰ θεῖα ἰδιώματα, ἄλλα εἶναι προσωπικὰ, ἢ ἄλλα οὐσιώδη.

Ἐρώτησις ιβ.

Ποῖα εἶναι τὰ προσωπικὰ ἰδιώματα τ Θεοῦ;

Ἀπόκρισις.

Τὰ προσωπικὰ ἰδιώματα εἰς τὰ θεῖα, εἶναι ἐκεῖνα μὲ ὁποῖα τὰ πρόσωπα τ ἁγίας τριάδ, ἅτω διαιροῦνται πρὸς ἄλληλα. ὥστε ὅσα τὸ ἕνα νὰ μὴν ἠμπορῇ νὰ εἶναι τὸ ἄλλο· ἤγουν τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς, δὲν εἶναι πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ, διατὶ ὁ Πατὴρ δὲν εἶναι γεννητὸς ἀπὸ τινα, μὰ ὁ Υἱὸς εἶναι γεγεννημένος ἀπὸ τ Πατέρα, κ᾽ φύσιν, πρὸ τ αἰώνων, κ᾽ τὴν Γραφὴν, τὴν λέγουσαν· ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε. τὸ, Πατὴρ λοιπὸν, ἢ τὸ, Υἱὸς, καὶ τὸ, Πνεῦμα τὸ ἅγιον. τὸ ἀγέννητον, καὶ τὸ γεννητὸν, καὶ τὸ ἐκπορευτὸν, διαιρεῖ τὰ πρό-

Ψαλ. ρθ.

πρόσωπα ἐν τοῖς θείοις, μὰ ὄχι τὴν οὐσίαν, ἡ ὁποία ποτὲ δὲν διαιρεῖται εἰς ἑαυτήν, μόνον χωρίζεται ἀπὸ τὴν κλίσιν. τὸ γὰρ ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι γεννητὸς μαζὶ καὶ ἀγεννήτως. ὁμοίως πρέπει νὰ γροικήσωμεν καὶ διὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ὁποῖον ἐκπορεύεται ἀπὸ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τοῦ Πατρὸς, ἀνάρχως ἔτσι αἰωνίως. καὶ εἶναι ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν. μὰ διαιρεῖται ἀπὸ τὸν Πατέρα μὲ τὸ ἰδίωμα τὸ προσωπικὸν, διατὶ ἐκεῖνος ἐκπορεύεται. καὶ πάλιν ἀπὸ τὸν υἱὸν χωρίζεται, διατὶ δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν Πατέρα μὲ τρόπον γεννήσεως, καθὼς εἶναι ὁ Υἱὸς, μὰ μὲ τρόπον ἐκπορεύσεως ἐκ τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς· καὶ εἶναι ὁμοούσιοι ἀλλήλοις, καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διατὶ ἀπὸ τὴν αὐτὴν ἰδίαν φύσιν τοῦ Πατρὸς εἶναι καὶ τὰ δύο τοῦτα πρόσωπα· καὶ μὲ τὸν Πατέρα εἶναι ὁμοούσια, ἔτσι ὄντας καὶ νὰ εἶναι ἀπὸ τὴν φύσιν τους· διὰ τὸ ὁποῖον ὁ Γρηγόριος ὁ θεολόγος λέγει ἔτσι· τοῦ εἶναι κοινὸν εἰς τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διατὶ καὶ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο πρόσωπον ἀπὸ τὰ δύο τοῦτα, εἶναι ἀπὸ τὸν Πατέρα. τὸ γὰρ ἰδίωμα τοῦ Πατρὸς εἶναι τοῦτο, ἤγουν τὸ νὰ εἶναι ἀγέννητος. καὶ τοῦ Υἱοῦ τὸ νὰ εἶναι γεννητός. καὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, τὸ νὰ εἶναι ἐκπορευτόν· ἀκόμι προσωπικὸν ἰδίωμα τοῦ Υἱοῦ εἶναι, καὶ ἡ ἕνωσις πᾶσι οἰκονομία, Γρηγ. λόγ. κγ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

μία, τὴν ὁπόιαν δὲν ἀνείληφε μήτε ὁ Πατὴρ, μήτε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. τέτοιας λογῆς διδάσκ᾽ νὰ πιστεύωμεν κ᾽ νὰ ὁμολογοῦμεν ἡ ἁγία ἐκκλησία ἡ καθολικὴ κ᾽ ἀποστολικὴ, ἕνα Θεὸν τῇ Φύσ᾽ ἐν τριάδι (προσώπων) ὄχι ἔ ἀνάγνωθι τὴν πρώτην ἐν Νικαίᾳ Συνόδον, κ᾽ τὴν δευτέραν τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλ᾽ τὴν οἰκουμενικήν.

Ἐρώτησις ιγ᾽.

Ποῖα εἶναι τὰ ἰδιώματα ἔ Θεοῦ;

Ἀπόκρισις.

Οὐσιώδη ἰδιώματα ἔ Θεοῦ εἶναι ἐκεῖνα, ὁποῦ ἁρμόζουσιν ὁμοίως κ᾽ εἰς τ᾽ Πατέρα, κ᾽ εἰς τ᾽ Υἱὸν, κ᾽ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα. οἷον τὸ εἶναι Θεὸν, τὸ εἶναι ἀΐδιον, ἄναρχον, ἀτελεύτητον, ἀγαθὸν, παντοδύναμον, ποιητὴν, προνοητὴν, παντεπίσκοπον, πάσι παρόντα, κ᾽ τὰ πάντα πληροῦντα· ἀφεύρετον, γνώστην πάντων, τῶν τε κρυπτῶν κ᾽ φανερῶν. κ᾽ διὰ νὰ τὸ εἰπῶ σωλόμως, ἔξω ἀπ᾽ ἐκεῖνα τὰ προσωπικὰ ἰδιώματα ὁποῦ εἴπαμεν, τὸ ἀγέννητον, ἢ τὸ Πατὴρ, κ᾽ αἰτίαν εἶναι. τὸ γεννητὸν, ἢ τὸ Υἱὸς, κ᾽ λόγος σεσαρκωμένος. τὸ ἐκπορευτὸν ἢ Πνεῦμα ἅγιον, ὅ, τι πρᾶγμα λέγεται περὶ Θεοῦ ὅλα εἶναι ἰδιώματα τ᾽ θείας οὐσίας, κοινὰ ὁμοίως κ᾽ τ᾽ τριῶν προσώπων χωρὶς τινος διαφορᾶς.

Ἐρώ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις ιθ΄.

Διατὶ εἰς τὸ πρῶτον ἄρθρον τ̃ πίστεως, ἀφιὼντες τὰ ἄλλα ἰδιώματα, ἐβάλασι μόνον τὸ, παντοκράτορα;

Ἀπόκρισις.

Διατὶ μὲ τ̃ λόγον τ̃τον, ἑρμηνεύεται ἀκριβέστερον τὸ ἰδίωμα τ̃ Θεσ̃. ἐπειδὴ ἐδένα κλίσμα ἠμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ παντοδυνάμων· καὶ τ̃το διὰ δύο αἰτίας. πρῶτον διατὶ δὲν ἔχει ἀφ' ἑαυτ̃ τὴν φύσιν τ̃, μὰ ἀπὸ τ̃ κλίσιν τ̃. δεύτερον διατὶ δὲν ἠμπορεῖ καὶ ἐκεῖνο νὰ κάμῃ, κἂν ἕνα κλίσμα ἀπὸ τὸ μηδαμῆ μηδαμῶς εἶναι. τὰ ὁποῖα δύο τ̃τα μόνον ἀρμόζουσιν εἰς τὸ παντοδυνάμων τ̃ Θεσ̃. ὅτι δὲ ὁ Θεὸς εἶναι παντοδυνάμων, δείκνυσι τ̃το ὁ αὐτὸς λέγων ἐν τῇ Ἀποκαλύψει· ἐγὼ εἰμὶ τὸ Ἄλφα, καὶ τὸ Ω μέγα, ἀρχὴ κ̀ τέλ̃· λέγει Κύρι̃ ὁ ὢν, κ̀ ὁ ἦν κ̀ ὁ ἐρχόμεν̃ παντοκράτωρ· ὁμοίως λέγει κ̃ ὁ Ἀρχάγγελ̃· ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ῥῆμα. κ̀ τ̀τη ἡ παντοκρατορία κ̀ παντοδυναμία τ̃ Θεσ̃ εἶναι διωρισμένη ἀπὸ τὴν ἰδίαν θέλησιν καὶ τὴν εὐδοκίαν τ̃. ὥστε δηλαδὴ νὰ μὴν κάμῃ ἐκεῖνον ὅλον ὅσα ἠμπορεῖ, μὰ ἐκεῖνο μόνον ὅσα θέλει, ἐκεῖνο κ̀ ἠμπορεῖ, ἐκεῖνο κ̀ κάμει. καθὼς λέγει ὁ ἱερὸς ψάλτης· ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ κ̀ ἐν

Ἀπ. α. η.

Λκ. α. λζ.

Ψαλ. ριδ.

ἐν τῇ γῇ, πάντα ὅσα ἠθέλησεν, ἐποίησεν· ἠμπορῇ
νὰ κάμῃ μυριάδας κόσμων ὡς ἂν τῦτον, μὰ δὲν
ἠθέλησεν. ἔπειτα πρέπῃ νὰ χροικᾶται τὸ παντοδύνα-
μον τῦτο ἀπ' Θεῦ, πῶς εἶναι εἰς τὴν τελειότητα,
μακρὰν ἀπὸ πᾶσαν ἀτελειότητα ἢ ἀδυναμίαν· ὡς
Ἐξρ. ε. ιη. δῆλον μὲ παράδειγμα. ὁ Θεὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι
κακὸς, ἢ νὰ ἁμάρτῃ ἢ ψεύσασθ ἑαυτὸν, ἢ ἀρνήσασθ,
β Τιμ. β. ιγ. ὡς φῇ Παῦλ@, διατὶ τῦτο εἶναι ἀτελειότητ@
πρᾶγμα. καὶ ἂν ὁ Θεὸς ἤθελεν εἶναι κακὸς, ἢ νὰ
ἔσφαλλεν, ἢ νὰ ἠρνεῖτο τ' ἑαυτόν τε, δὲν ἤθελεν
εἶναι παντοδύναμ@. διατὶ τᾶτα ἀφ' ἑαυτ@ τως
εἶναι σημάδια τ' ἀτελῶν πραγμάτων. εἶναι λοι-
πὸν ὁ Θεὸς παντοδύναμος κ' τὴν θέλησιν καὶ τε-
λειοτάτην τε ἀγαθότητα. καθὼς τ' ἐξυμνᾷ ὁ μελῳ-
Ψαλ. ος. δὸς Προφήτης, λέγων, τὶς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς
ἡμῶν; σὺ εἶ ὁ Θεὸς, ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος. ἐγνώ-
ρισας ἐν τοῖς λαοῖς τὴν δύναμίν σε. κ' τέλος πάν-
των παντοδύναμος, ἢ παντοκράτωρ ὀνομάζετ@,
διατὶ ὅλα εἶναι εἰς τὴν δύναμίν τε. κ' τ' κόσμον
ἐποίησε χωρὶς κἂν μίαν δυσκολίαν, κ' χωρὶς κἂν
ἕνα κόπον, μόνον μὲ τὴν θέλησίν τε.

Ἐρώ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις ιέ.

Καὶ ἂν εἶναι ὁ Θεὸς ἀσώματος, καὶ παντάχου πάρεστι, πῶς λέγεται ὅτι ἐν οὐρανοῖς κατοικᾷ; καὶ εἰς ἄλλους τινὰς τόπους τῆς γῆς ἐξαιρετώτερος;

Ἀπόκρισις.

Οὐχὶ ὡς ἂν τάχα ὁ οὐρανὸς, ἢ ἡ σιὼν, ἢ ἄλλοι τινὰς τόποι, νὰ σωριάζῃ τὸν ἄυλον καὶ ἀσώματον θεότητα. Διατὶ ὁ Θεὸς δὲν ἔχει κἂν ἕνα τόπον, μὰ εἶναι τόπος αὐτὸς ἑαυτοῦ, μὰ διατὶ ἐνεργεῖ εἰς αὐτοὺς τοὺς τόπους σωριαστότερα, καὶ φαίνεται φανερώτερα καὶ συνεχέστερον αἱ ἐνεργείαι του, καὶ ἡ χάρις του, διὰ τοῦτο λέγεται νὰ κατοικᾷ εἰς αὐτούς. οἷον εἰς τοὺς οὐρανοὺς (ὡς λέγει ὁ ἱερὸς Δαμασκηνὸς) ἐν αὐτοῖς γὰρ εἰσὶν οἱ ποιοῦντες τὸ θέλημα αὐτοῦ ἄγγελοι, καὶ ἀεὶ δοξάζοντες αὐτόν. εἰς τὴν γῆν, ἐν αὐτῇ γὰρ διὰ σαρκὸς τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη. εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν, διατὶ ἐκεῖ μὲ ξεχωριστὸν τρόπον ἡ χάρις του δίδεται εἰς τοὺς πιστοὺς, καὶ ἡ δόξα του καταγγέλλεται· ὁμοίως καὶ κάθε τόπος, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ φαίνεται μὲ κἂν ἕνα τρόπον ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, λέγεται τόπος αὐτοῦ. Δαμ. α. βιβ. κεφ. ις.

Ἐρώ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις ις΄.

Καὶ αὖ λέγης πῶς εἶναι ἰδίωμα τ Θεᾶ μόνα, τὰ ἐιδέναι πάντα, τὰ κρύφια δηλαδὴ καὶ φανερὰ, πῶς καὶ οἱ ἄνθρωποι, οἱ προφῆται καὶ οἱ ἄγγελοι τὰ ἠξεύρασι;

Ἀπόκρισις.

Ὁ Θεὸς ἠξεύρη ἀφ' ἑαυτ τα πάντα τὰ ἀπόκρυφα, καὶ τὰ βαθέα τ ἀνθρώπων καὶ τ ἀγγέλων· ὄχι μόνον ὅταν τὰ λογιάζασι, μὰ καὶ προ κλίσεως κόσμα, καθὼς ἡ Γραφὴ λέγει· ὀφθαλμοὶ Κυρία μυριοπλασίως ἡλία φωτεινότεροι, ἐπιβλέποντες πάσας ὁδὰς ἀνθρώπων, καὶ καταγοῦντες εἰς ἀπόκρυφα μέρη. καὶ ἀλλαχᾶ· ἔγνω ὁ Κύριος πᾶσαν ἔιδησιν, καὶ ἐνέβλεψεν εἰς σημεῖον αἰῶνος. ἀπαγγέλλων τὰ παρελήλυθότα, καὶ ἐπερχόμενα, καὶ ἀποκαλύπτων ἴχνη ἀποκρύφων. καὶ ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν, Ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἐραυνῶν νεφροὰς καὶ καρδίας. καὶ δώσω ὑμῖν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. μὰ οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ ἄνθρωποι ἂν ἠξεύρασι κἂν μίαν φορὰν τὰ ἀπόκρυφα μέλοντα, τὰ ἠξεύρασιν ἐκ θείας ἀποκαλύψεως. ὡς μαρτυρᾶ ἡ Γραφὴ, λέγουσα· ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτει βαθέα καὶ ἀπόκρυφα. καθὼς ἀπεκάλυψεν εἰς τ Ἐλισαῖον, ἐκεῖνο ὅπου ὁ δοῦλος τ ὁ Γιεζῆ ἐπῆρε κρυφὰ εἰς τ ὄρεμον ἀπὸ τ Νεεμὰν. καὶ εἰς τ Πέτρον

Σειρ. κγ κς.

Σειρ. μδ. κε.

Ἀπο. β. κγ.

Δαν. β. κβ.

Πέτρον τ̃ Ἀπόστολον, καὶ τ̃ Ἀνανίαν καὶ Σαπφείρας. καὶ τοιούτων ἀπιστημόνων ἔχασιν ἀκόμι καὶ ὅλοι οἱ θεοφῆτες.

Ἐρώτησις ιζ.

Εἶναι τάχα ἄλλα ἰδιώματα μόνα τ̃ Θεοῦ ἴδια;

Ἀπόκρισις.

Τὰ ἰδιώματα τ̃ Θεοῦ εἶναι ἀναρίθμητα. μὰ τ̃τα ὅσα ἐπροείπαμεν, ὡς ἂν ὠφέλημα πρὸς τὴν σωτηρίαν, φθάνουσι νὰ μᾶς δείξουσι πῶς γνώμεν νὰ ἔχωμεν τὸν Θεόν. Διὰ τ̃το ἀφεύκτως ἐστὶ τὰ ἄλλα, πίστει ἀσφαλῶς καὶ ἀμεταμελήτως, πῶς εἶναι ἕνας Θεὸς, ἐν τριάδι προσώπων, παντοδυνάμων, παντοχοῦ παρὼν, καὶ τὰ πάντα εἰδὼς· ἀμεταβλήτως εἰς τὴν φύσιν, καὶ ἀΐδιος.

Ἐρώτησις ιή.

Ἐπειδὴ καὶ εἰς τ̃το τὸ ἄρθρον βάλλουσι τ̃ λόγον τοῦτον, ποιητὴν, τάχα ὁ Θεὸς ὁλωνῶν τῶν πραγμάτων εἶναι ποιητὴς;

Ἀπόκρισις.

Χωρὶς κἂν μίαν ἀμφιβολίαν, ὁ Θεὸς εἶναι ποιητὴς πάντων τ̃ ὁρατῶν καὶ ἀοράτων κτισμάτων· καὶ προτήτερα ἀπὸ ὅλα ἔκαμε πάσας τὰς δυνάμεις τ̃ ἀγγέλων, ὅπου τ̃ μὴ ἔπεσε μὲ τὸ νόημά του, ὡς ἂν ὑμνητὰς ἐξαιρέτους τ̃ δόξης του. καὶ ἔκτισε τ̃ νοερὸν

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ἐκεῖνον κόσμον, ὅσα ἐγνωρίσασι καλὰ τ̃ Θεὸν, κ̃ τὴν χάριν τὴν δοξεῖσαν αὐτοῖς. καὶ ἱστορίαν ὅλως διόλα εἰς τὴν ζέλησίν τ̃. ἔπειτα ὁ κόσμος ἔτ, ὁ ὁρατὸς καὶ ὑλικὸς ἐκτίσθηκεν ἀπὸ τὸ μὴ εἶναι, ἐκ Θεοῦ. καὶ ὕστερον ὁ Θεὸς τ̃ ἄνθρωπον ἔπλασε, σώζετον ἀπὸ ἄὔλον, καὶ λογικὴν ψυχὴν, καὶ ἀπὸ ὑλικὸν σῶμα, διὰ νὰ γνωρισθῇ μὲ τ̃ ἕνα σώζετον ἄνθρωπον, πῶς ὁ ἴδιος τ̃τος εἶναι ὁ ποιητὴς καὶ τ̃ δύο κόσμων, κ̃ ἀὔλε καὶ ὑλικε. καὶ διὰ τὴν ἀφορμὴν τ̃τον ὁ ἄνθρωπος ὀνομάζεται κόσμος μικρὸς. διατὶ βασᾷ εἰς τ̃ ἑαυτόν τ̃, τὸ παράδειγμα ὅλε κ̃ μεγάλε κόσμε.

Δαμασ. βιβ. β. κεφ. γ.

Ἐρώτησις ιθ'.

Ἐπειδὴ καὶ ὁ Θεὸς ἔπλασε πρῶτον τὺς ἀγγέλους, τίνα γνώμην πρέπει νὰ ἔχωμεν δι' αὐτούς;

Ἀπόκρισις.

Οἱ ἄγγελοι εἶναι πνεύματα, πλασθέντες ἀπὸ τὸ μὴ εἶναι εἰς τὸ εἶναι ἐκ Θεοῦ, διὰ νὰ ὑμνοῦσι τ̃ Θεὸν, καὶ νὰ κ̃ δοξολογοῦσιν. ἔπειτα καὶ νὰ διακονοῦσι καὶ εἰς τ̃ κόσμον τ̃τον τ̃ ἀνθρώπων, ὁδηγοῦντες τὺς εἰς τὴν βασιλείαν κ̃ Θεοῦ. δίδονται ἀκόμι εἰς φύλαξιν πόλεων· βασιλειῶν· χωρῶν· μοναστηρίων· ἐκκλησιῶν· καὶ ἀνθρώπων πνευματικῶν, καὶ κοσμικῶν. κ̃ ὁποῖα πράγματος παράδειγμα, ἔχομεν

ἔχομεν εἰς τὰς Πράξεις τ̃ Ἀποστόλων, ὅτε ἄγγελος ὁ Κυρίου διὰ τ̃ νυκτὸς, ἤνοιξε τὰς θύρας τ̃ φυλακῆς, ἐξαγαγών τε αὐτοὺς εἶπε, πορεύεσθε, καὶ σταθέντες, λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ, πάντα τὰ ῥήματα τ̃ ζωῆς ταύτης· καὶ πάλιν, ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη, καὶ εἶπε τῷ Πέτρῳ, ζῶσαι καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου. περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου καὶ ἀκολούθει μοι. καὶ μετ' ὀλίγα, καὶ ὁ Πέτρος ἀμόμως ἐν ἑαυτῷ εἶπε, νυνὶ οἶδα ἀληθῶς, ὅτι ἐξαπέστειλε Κύριος τ̃ ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐξείλετό με ἐκ χειρὸς Ἡρώδου, καὶ πάσης τ̃ προσδοκίας τ̃ λαοῦ τ̃ Ἰουδαίων. ὁμοίως φυλάττουσι καὶ τὰ μικρὰ παιδία, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τ̃ Σωτῆρος ἡμῶν τὴν λέγουσαν, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διαπαντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τ̃ Πατρός μου τ̃ ἐν οὐρανοῖς. ἀκόμι προσφέρουσιν εἰς τὴν θείαν μεγαλειότητα τὰς προσευχὰς καὶ ἐλεημοσύνας μας, καὶ τὰς λοιπὰς ἀγαθοεργίας. ὄχι διατὶ ἔχει ὁ Θεὸς νὰ μὲν θεωρῇ τὰς ἐλεημοσύνας μας, ἢ νὰ μὴ χρειάζεται τ̃ προσευχάς μας, μὰ διατὶ ἐκεῖνοι μεσιτεύουσι διὰ μᾶς. καὶ εἰς τ̃ παλαιὸν νόμον, πρὶν δοθῇ ὁ νόμος τ̃ Μωϋσέως, ἐδιδάσκασι οἱ ἄγγελοι τ̃ νόμον, καὶ τὴν θέλησιν τ̃ Θεοῦ εἰς τοὺς προπάτοράς μας, καὶ τοὺς

Πραξ. ε. ιθ.

Πραξ. ιβ. ζ.

στιχ. ιβ.

Ματθ. ιη. ι.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ἐδείχνασι τὴν ὁδὸν τ̃ σωτηρίας· καθὼς τὸ μαρτυρᾶ ὁ ἱερὸς Διονύσι@. καὶ ὕστερον ἀφ' ὅ ἐδόθημεν ὁ νόμ@, ἐδιδάσκασιν ὁδηγοῦντας τὰς εἰς τὸ ἀγαθὸν. καὶ τοῦτο ἡ Γραφὴ τὸ σημαδεύῃ, λέγουσα· πῶς οἱ ἄγγελοι ἐφαίνοντο εἰς τοὺς προφήτας, καὶ τοὺς ἐπροθυμοῦσι τὰ μέλλοντα. ὡς ἂν εἰς τ̃ Ἰωσὴφ, ὅπου ἔδωκεν ὁ ἄγγελ@ λόγον, νὰ προσέχῃ ἀπὸ τὴν
Ματ. β. ἀπόφασιν τ̃ Ἡρῴδου, εἰπὼν· ἐγερθεὶς παράλαβε
ιγ. τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτ̃, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ, ἕως ἂν εἴπω σοι, μέλλει γὰρ Ἡρῴδης ζητεῖν τὸ παιδίον τ̃ ἀπολέσαι αὐτό. ἀκόμι ὅταν ἐφοβεῖτο νὰ δυλεύσῃ τ̃ παρθένου, ὁ ἄγγελ@
Ματ. α. τ̃ Κυρίου τ̃ ἐβεβαίωσε, καὶ τ̃ ἐδίδαξεν· ἀποκαλύπτουσιν ἀκόμι τὰς θείας ἐνεργείας. καθὼς εἰς τ̃ καιρὸν τ̃ γεννήσεως Χριστ̃, ἀπεκάλυψαν εἰς τοὺς ποιμέ-
Λουκ. β. νας, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐγεννήθημεν εἰς τὴν Βηθλεέμ. καὶ μὲ τὸ παράγγελμα τ̃ Θεοῦ παραγένοντας τοπικῶς κάθε ἀνθρώπου μας ἐλευθερώνουσιν ἀπὸ κάθε κίνδυνον, καὶ διώκουσι τ̃ ἐχθρὸν τ̃ ψυχῶν ἡμῶν, ὅπου ἀπίστως πειράζῃ τ̃ ἄνθρωπον, ὅταν καταλάβῃ πῶς ὁ Θεὸς τ̃ ἔδωκεν ἄδειαν. καὶ πῶς ὁ ἄγγελ@ νά μας φυλάττῃ, τὸ ἔχομεν φανερὸν ἀπὸ τοῦτο, ὅπου
Ψαλ. ϛ'. λέγει ἡ Γραφὴ, διὰ τ̃ ἐλπίζοντα ἐπὶ Κύριον, ὅτι
ια. τοῖς ἀγγέλοις αὐτ̃ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τ̃, διαφυ-

λάξαι

λάξαι σε ἐν πάσαις τ̃ ὁδοῖς σε, ὑπὲ χειρῶν δέσι σε, μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τ̃ πόδα σε.

Ἐρώτησις κ΄.

Εἰς πόσας τάξεις διαιρῦνται οἱ ἄγγελοι;

Ἀπόκρισις.

Καθὼς λέγει ὁ Διονύσιος, εἰς ἐννέα χορὰς διαιρῦνται, καὶ οἱ ἐννέα τῦτοι εἰς τρεῖς τάξεις. καὶ εἰς τ̃ πρῶτον χορὸν, δύρισκονται ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶναι σιμώτερον εἰς τ̃ Θεὸν, οἷον Θρόνοι, Χερουβὶμ, καὶ Σεραφὶμ. εἰς τὴν δευτέραν τάξιν εἶναι ἐξουσίαι, κυριότητες, καὶ δυνάμεις. εἰς τὴν τρίτην ἄγγελοι, ἀρχάγγελοι, ἀρχαί· καὶ ἔτως εἶναι διατεθειμένοι, ὁποῦ οἱ καλύτεροι ἄγγελοι πέρνουσιν ἀπὸ τὰς πολέον ἀπάνω τὴν ἔλλαμψιν, καὶ τὰς θείας ἐνεργείας. ὅτι οἱ ἄγγελοι ἐξαμαλίσθησιν εἰς τὴν χάριν τ̃ Θεῦ αἰωνίως, ἔσωνται καὶ νὰ μὴ συμφωνήσουσι μὲ τὸν ἑωσφόρον, νὰ ἐναντιωθῦσι τ̃ Θεῦ, καὶ διὰ τῦτο πέρνοντες ταύτην τὴν χάριν, δὲν ἠμπορῦσι ποτὲ νὰ σφάλσουσιν, ὄχι ἀπὸ τὴν φύσιν τους, μὰ ἀπὸ τὴν χάριν τ̃ Θεῦ. καὶ τῦτα τὰ σημειώματα, φθάνουσι πρὸς γνῶσιν τ̃ ἀγγέλων, καθ' ὅσον ἀπαιτεῖ ὁ λόγος τ̃ παρούσης σωτηρίας διδασκαλίας τ̃ ὀρθοδόξου. καὶ γνωρίζοντες ἡμεῖς πῶς μας βοηθῦσι καὶ μεσιτεύουσι δι' ἡμᾶς, εἰς πᾶσαν μας προσευχὴν

Διον. κεφ. ζ. ἱεραρ. ιερ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

τὲς ἀπαλλάμεθα, νὰ φθαναλῶσι δι' ἡμᾶς τὸν Θεὸν, κ' μάλιστα τὸν ἄγγελον ἐκεῖνον ὁπού εἶναι φύλακάς μας.

Ἐρώτησις κά'.

Τίνα γνώμην πρέπει νὰ ἔχωμεν διὰ τὲς κακὲς ἀγγέλες;

Ἀπόκρισις.

Πῶς οἱ πονηροὶ ἄγγελοι, ἐσυλαθήκασιν ἀπὸ τὸν Θεὸν καλοί. Διατί ὅ, τι ἐποίησεν ὁ Θεὸς, καλὸν τὸ ἐποίησε. μὰ ἐκεῖνοι μὲ τὴν ἰδίαν τες θέλησιν ἐγνήκασι κακοὶ, καθὼς μαρτυρᾷ ὁ Κύριος ἡμῶν, διὰ τὸν ἄρχοντά τες, λέγων, ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς· καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἑστηκεν. ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τ' ἰδίων λαλεῖ. ὅτι ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. τῶτοι εἶναι οἱ ἀρχηγοὶ πάσης πονηρίας, φλάσφημοι τ' θείας μεγαλειότητος. ἀπατεῶντες τ' ἀνθρωπίνων ψυχῶν. καὶ αὐτοὶ, καὶ τὰ ὄργανά τως. καθὼς παραδίδωσιν ἡ Γραφὴ, λέγουσα, νήψατε, γρηγορήσατε, ὅτι ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ, ζητῶν τινα καταπίῃ. μὲ ὅλον τῶτο, πρέπει νὰ ἐξάρωμεν, πῶς οἱ δαίμονες δὲν ἠμποροῦσι νὰ μεταχειρισθῶσι τὴν δυνάμιν τως εἰς καθ' ἕνα ἄνθρωπον, ἢ καὶ ἄλλο κἀ-

Γωάν. η. μθ'.

α Πέτρ. ε. η.

λο κἀ-

λοκλίσμα, χωρὶς νὰ συγχωρήσῃ ὁ Θεός. καὶ τοῦτο μάρτυς ἡ Γραφὴ, λέγουσα, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν οἱ δαίμονες, λέγοντες, εἰ ἐκβάλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑπάγετε. ἀκόμι καὶ τοῦτο πρέπει καθ' ἕνας νὰ ἠξεύρῃ, πῶς δὲν ἠμποροῦσι νὰ ἀναγκάσουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ νὰ ἁμάρτῃ. μόνον μὲ πειρασμὸν τὸν ἐξαπατοῦσι. διατὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι αὐτεξούσιος, καὶ εἰς τὸ αὐτεξούσιον, μήτε ὁ ἴδιος Θεὸς φέρνει κἄν μίαν βίαν ἢ ἀνάγκην· καὶ ἔστησας νὰ εἶναι καταδικασμένοι εἰς τὸν αἰῶνα, ἀδέπτε γίνονται δεκτικοὶ θείας χάριτος. καὶ τὸ εἰρημένον, πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Ματ. η. λα. Ματ. κε. μα.

Ἐρώτησις κβ'.

Τίνα γνώμην πρέπει νὰ ἔχωμεν διὰ τὴν ἄλλην κτίσιν;

Ἀπόκρισις.

Πῶς ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸ μὴ εἶναι ἔκαμε τὰ πάντα μὲ τὸ θέλημά του. καὶ εἰς τὸ ὕστερον ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν ἔκαμεν αὐθέντην ἀπάνω εἰς ὅλην τὴν κτίσιν, ὅπου εἶναι ὑποκάτω εἰς ἐκεῖνον, λέγοντας· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καθ' ὁμοίωσιν. καὶ ἐξεχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θα- Γεν. α.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

λάσσης, τ πετεινῶν ξ ἀέρανξ, τ κτηνῶν, καὶ πάσης
Ψαλ. η. τ γῆς. τὸ αὐτὸ λέγ καὶ ὁ ἱερὸς ψάλτης, κατέσησας
ζ. αὐτὸν ὑπὲ τὰ ἔργα τ χειρῶν σ. πάντα ὑπέταξας
ὑποκάτω τ ποδῶν αὐτ, προβατα καὶ βόας ἁπά-
σας. ἔτι ὴ καὶ τὰ κτήνη ξ πεδίσ. τὰ πετεινὰ ξ ἀέρα-
νξ καὶ τοὺς ἰχθύας τ θαλάσσης, τὰ διαπορευόμενα
Εἰς τὸ αὐτό. τρίβους θαλασσῶν. καὶ ἀνωτέρω· ἠλάττωσας αὐ-
τὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, δόξῃ κ τιμῇ ἐστεφά-
νωσας αὐτόν. μὰ διατὶ δὲν ἐφύλαξεν ὁ ἄνθρωπ
τὴν ἐντολὴν ξ Θεξ εἰς τὸν παράδεισον, ὅταν ἦτον
ἀθῶ· μὰ ἀπὸ τὸν ἀπηγορευμένον καρπὸν ἔπασε
καὶ ἔφαγε, διὰ τοῦτο ἐστερήθηκεν ἀπὸ τὴν ἀξίαν
τ, καὶ ἀπὸ τὴν κατάστασιν ὁποῦ εἶχεν εἰς τ καιρὸν
τ ἀθωότητός τ. καὶ διωχθεὶς ἀπὸ τὸν παράδεισον,
τοιοῦτ ἔγινεν, ὁποῖος λογεῖ τὸν ἀδελφόν ὁ προφή-
Ψαλ. μη. ιγ. της, λέγωνας· ἄνθρωπ ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε,
παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ
ὡμοιώθη αὐτοῖς. καὶ ἤκουσεν, ὅτι γῆ εἶ, κ εἰς γῆν
Γεν. γ. ιθ. ἀπελεύσῃ.

Ἐρώτησις κγ'.

Ποία ἦτον ἡ κατάστασις τ ἀνθρωπίνης ἀθωότητ,
εἴτουν καθαρότητ κ ἀναμαρτησίας τ;

Ἀπόκρισις.

Δύο λογιῶν εἶναι ἡ κατάστασις τ ἀνακίας εἴτουν
ἀθω-

ἀθωότητ@ (κ᷑ τὸν ἅγιον Βασίλειον) ἡ πρώτη εἶναι μία προαιρετικὴ ἀλλοτρίωσις, ἀπὸ τ᷑ ἁμαρτίας, ἤγουν ὅταν λείπῃ ὁ ἄνθρωπ@ μὲ τὴν ἰδίαν τ᷑ προαίρεσιν ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα, διὰ τὴν γυμνασίαν ὁποῦ ἔχει καὶ μακρὰν σωτηρίαν εἰς τὰ κακά. ἡ δευτέρα εἶναι ἡ ἄγνοια καὶ ἡ ἀπειρία τ᷑ κακ᷑, ἤγουν ὅταν δὲν γνωρίζῃ, ὅτι ἐδοκίμασε καθόλου τὸ κακόν. ἢ διὰ τὴν ἡλικίαν του, ἢ δι' ἄλλας αἰτίας. καὶ κ᷑ τὸν δεύτερον τοῦτον τρόπον, ἦτον εἰς τὸν Ἀδὰμ ἡ ἀθωότης, καὶ ἡ ἀκακία, μέλλ ἁμάρτῃ κ᷑ πᾶσαν τελειότητα, καὶ δικαιοσύνην ἔμφυτον, τόσον ἀπὸ τὸ μέρ@ τ᷑ διανοίας, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ μέρ@ τ᷑ θελήσεως, εἰς τὴν διάνοιαν ποικλείεται πᾶσα ἐπιστήμη. καὶ εἰς τὴν θέλησιν πᾶσα χρηστότης καὶ καλοσύνη. διατὶ γνωρίζωντας ὁ Ἀδὰμ τὸν Θεὸν καλώτατα (καθ' ὅσον εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἦτον συγκεχωρημένον, καὶ καθ' ὅσον ἔπρεπε) μὲ τοῦτο ὁποῦ ἐγνώριζε τὸν Θεὸν, ἐγνώριζεν ὅλα τὰ πράγματα μετ' ἐκεῖνον. καὶ τούτου ἔχομεν σημάδια, ἀναμεσα εἰς τὰ ἄλλα, ὁποῦ ἐφελθήκασιν εἰς τὸν Ἀδὰμ ὅλα τὰ ζῶα διὰ νὰ τοὺς δώσῃ ὄνομα. καὶ τὰ ὠνόμασε καθ' ἕνα ἀπ' αὐτά. τὸ ὁποῖον ἐγυμνάστο ἀπὸ τὸ νὰ γνωρίζῃ τὴν φύσιν τους, ὄχι ἀπὸ ἄλλην μάθησιν, μόνον ἀπὸ τὸ νὰ μελετᾷ καὶ νὰ λογιάζῃ

Βασιλ. εἰς τὴν ἀρχὴν τ᷑ Παρ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς ἐκείνου χρηστότητας. τοῦ ἢ τῆς θελήσεως, αὕτη πάντοτε ὑποτάσσετο εἰς τὸν λόγον. καλὰ καὶ πάντοτε νὰ ἦτον ἐλεύθερα, καὶ ἦτον ἐξουσία εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ἁμάρτῃ, ἢ νὰ μὴν ἁμάρτῃ.

Σειρ. ιε. ιοα. καθὼς λέγεται εἰς τὴν Γραφήν. μὴ εἴπῃς ὅτι Διὰ Κύριον ἀπέστην. ἃ γὰρ ἐμίσησεν, ἃ ποίησεις· μὴ εἴπῃς ὅτι αὐτός με ἐπλάνησεν· ἃ γὰρ χρείαν ἔχει ἀνδρὸς ἁμαρτωλοῦ. πᾶν βδέλυγμα ἐμίσησεν ὁ Κύριος, καὶ οὐκ ἔστιν ἀγαπητὸν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν ἄνθρωπον, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν χειρὶ διαβουλίου αὐτοῦ. ἐὰν θέλῃς, συντηρήσεις ἐντολάς, καὶ πίστιν ποιῆσαι εὐδοκίας. παρέθηκέ σοι πῦρ καὶ ὕδωρ, ὃ ἐὰν θέλῃς ἐκτενεῖς τὴν χεῖρά σου. ἔναντι ἀνθρώπων ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος. καὶ ὃ ἐὰν εὐδοκήσῃ, δοθήσεται αὐτῷ. καὶ μετ' ὀλίγα· οὐκ ἐνετείλατο ἀσεβεῖν, καὶ οὐκ ἔδωκεν ἄνεσιν ἀδεῖ ἁμαρτάνειν. εἰς τοιαύτην λοιπὸν τὴν ἀθωότητος καὶ ἀναμαρτησίας κατάστασιν· ἦτον ὁ ἄνθρωπος ὅμοιος τοῖς ἀγγέλοις. μὰ ὡς ἂν ἔσφαλε μὲ τὴν παράβασιν παρεβλήθη εἰς τὸν ἴδιον τόπον ἐξ οὗ ἐξεπέσε, πέρνωντας τὴν κατάστασιν τῆς ἁμαρτίας, ἐγίνηκε θνητός. ὅτω γὰρ ἡ ἁγία Γραφὴ παραδίδωσι, λέγουσι· τὰ

Γωμ. ε. κγ. ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος. καὶ τότε παράβυθος ἔχασε τὴν τελειότητα ἐξ λόγου καὶ τῆς γνώσεως. καὶ ἡ θέ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ἡ θέλησις ἔκλινε πρὸς τὸ κακὸν, πρὸς τὸ καλόν. καὶ ἔτως ἡ κατάκρισις τ̃ ἀθανάτου, καὶ ἀκακίας, ἔσωσας καὶ νὰ δοκιμάσῃ τὸ κακὸν, ἄλλαξεν εἰς κατάκρισιν ἁμαρτίας. καὶ ὁ τέλειος ἄνθρωπος, τόσον ἐταπεινώθηκεν, ὥστε νὰ λέγῃ μὲ τὸν Δαβὶδ· ἐγὼ δὲ εἰμὶ σκώληξ, καὶ ὄχι ἄνθρωπος. Ψαλ. κα.

Ἐρώτησις κδ΄.

Εἶναι τάχα ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὑπόκειμενοι εἰς τὴν αὐτὴν ἁμαρτίαν;

Ἀπόκρισις.

Καθὼς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἦσαν εἰς τὴν κατάκρισιν τῆς ἀθανάτου, εἰς τὸν Ἀδὰμ, τέτοιας λογῆς καὶ ἀφ' οὗ ἔσφαλεν, ὅλοι ἔσφαλαν εἰς αὐτὸν, καὶ ἔμειναν εἰς τὴν κατάκρισιν τῆς ἁμαρτίας. Διὰ τοῦτο ὄχι μόνον εἰς τὴν ἁμαρτίαν ὑπόκειται, μὰ καὶ εἰς τὴν τιμωρίαν διὰ τὴν ἁμαρτίαν. ἡ ὁποία τιμωρία γνωρίζεται μὲ τοῦτην τὴν ἀπόφασιν τ̃ Θεοῦ. Γεν. β. ιζ. ἤδ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. τὸ αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος ἀναφέρνωντας, λέγει· ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον. Διὰ τὴν ὁποίαν ἀφορμὴν ἀκόμι εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρός μας, συλλαμβανόμεθα Ρ'ωμ. ε. ιβ.

μὲ

Ψαλ. ν. μὲ τὴν ἁμαρτίαν τούτην. καὶ γνωρίζω καθὼς λέγει ὁ ἱερὸς Ψάλτης· ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην, καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίνησέ με ἡ μήτηρ μου. καὶ καλεῖται τὸ ἁμάρτημα ἐκεῖνο προπατορικὸν. πρῶτον μὲν διατὶ προτήτερα ἀπ' αὐτὸ, ὁ ἄνθρωπος δὲν ἤθελε μολυνθῇ ἀπὸ κἀν ἕνα ἄλλο ἁμάρτημα. καλὰ καὶ ὁ διάβολος νὰ ἦτον διεφθαρμένος μὲ τὴν ἁμαρτίαν του, ἀπὸ ἐκεῖνο τὴν ἐδιακίνησεν, καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐβλάψησε τὸ λεγόμενον ἐκεῖνο προπατορικὸν ἁμάρτημα. εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Ἀδὰμ ὁποὺ τὸ ἔκαμνε, εἶναι ὑποκείμενος, καὶ ἡμεῖς ὅποὺ καταβαίνομεν ἀπ' αὐτόν. δεύτερον, διατὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν συλλαμβάνεται ἐδὲ ἐν ἁμαρτίᾳ.

Ἐρώτησις κέ.

Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἐγνώριζε τὸν Ἀδὰμ, πῶς ἔμελλε νὰ σφάλῃ, διατὶ τὸν ἔπλασε;

Ἀπόκρισις.

Ὄχι μόνον διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Ἀδὰμ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν κακίαν τοῦ ἐωσφόρου, καὶ πρὶν τὸν κάμῃ, ἤξερε καλώτερα. καὶ διὰ κάθε μικρὸν λογισμὸν, καὶ διὰ κάθε κλίσιμα τί ἔμελλε νὰ λογιάσῃ καὶ νὰ κάμῃ. μὲ ὅλον τοῦτο δὲν ἠθέλησεν ὅτι τὸ ἀνθρώπινον ἁμάρτημα, ἢ διὰ διαβόλου ἡ πονηρία, νὰ νικήσῃ τὴν θείαν του ἀγαθότητα. διὰ φανέρωσιν

Δαμασ. βιβ. β. κεφ. κζ.

λοι-

λοιπὸν μεγαλήτερλω τ ἀγαθότητός τ, ἔωλασε τ
ἄγγελον ἐκεῖνον καλὸν, ϛ αὐτὸς μὲ τλὼ ἰδίαν τ
θέλησιν κ̀ προαίρεσιν ἐγίνηκε κακός. ὁμοίως κ̀ τ
ἄνθρωπον ὁπῶ ἔσφαλε μὲ τλὼ πρῶτ κίνησιν ἐκεί-
νε. μὲ ὅλον τοῦτο εἰς τ ἄνθρωπον ὁ θεὸς ὠκονόμησεν
ὅτε μὲ τλὼ ἁμαρτίαν ἐκείνε, πρεπότερον νὰ λάμ-
ψη ἡ τ θεῦ ἀγαθότης· ἐπειδὴ εἶχε νὰ πέμψη τ
μονογενῆ τε υἱὸν, εἰς τλὼ κοιλάδα ταύτλω τ γῆς,
νὰ πάρη σάρκα ἀπὸ τλὼ καθαρωτάτλω Παρθένον,
μὲ τλὼ συνεργίαν τ ἁγίε Πνεύματ@, διὰ νὰ ἐξα-
γοράση τ ἄνθρωπον, ϛ νὰ τ ἀναβάση εἰς τλὼ βα-
σιλείαν τε μὲ μεγαλήτερλω δόξαν. πρῶτ ὁπῶ ἦτον
εἰς τ πρῶτον ἅδεισον, διὰ ἀρχιώλω τ διαβόλε. κ̀ διὰ
τοῦτο ἡ ἁμαρτία ἐκείνη δὲν ἐμπόδισε τ θεὸν νὰ μὴ
πλάση τ ἄνθρωπον.

Ἐρώτησις κϛ.

Ἂν ὁ θεὸς ἐγνώριζε τὰ πάντα πρὶν τὰ κτίσῃ, πῶς
κ̀ ἔλα τὰ ἐπροσώρισεν ὁμοίως καλὰ κ̀ κακὰ, νὰ
μὴ γίνωσι ἀλλοιῶς, παρὰ καθὼς γίνωσι;

Ἀπόκρισις.

Ὁ θεὸς πρὶν τ κτίσεως τ κόσμε, ὅλα τὰ πρά-
γματα τὰ ἐπρογνώριζε, μὰ μόνα τὰ ἀγαθὰ ἐπροσώ-
ρισεν (ὡς λέγει ὁ ἱερὸς Δαμασκηνὸς) διατὶ τὸ νὰ Δαμ. βιβ. β. κεφ. λ.
προσωρίζη τὰ κακὰ, εἶναι ἐναντίον εἰς τλὼ θείαν ἀγα-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ἀγαθότητα, κακὸν ἢ νόμιζε μόνον τὴν ἁμαρτίαν· ἐπειδὴ οὐδένα κυρίως κακὸν εὑρίσκεται εἰς τὸν κόσμον, μόνον ἡ ἁμαρτία, ἡ ὁποία εἶναι ἡ παράβασις τοῦ θείου νόμου, καὶ τῆς θείας θελήσεως· τὰ δὲ ἄλλοια ὅσα ὁ Θεός μας πικραίνει διὰ τὰς ἁμαρτίας μας, οἷον θανατικὰ, πολέμους, ἀθένειαν καὶ τὰ ὅμοια, λέγονται κακὰ ὡς πρὸς ἡμᾶς· διατὶ μᾶς φέρουσιν ὠφελείας καὶ λύπας ὅσα ἀποτρεπόμεθα. μὰ εἰς τὸν Θεὸν δὲν εἶναι κακά· διατὶ ἔχουσι δύναμιν ἀγαθοῦ· ἐπειδὴ πικραίνοντας ἡμᾶς μετ' αὐτὰ, μᾶς παρακινοῦ εἰς τὸ ἀγαθόν· καὶ ὅταν λέγῃ ἡ Γραφὴ, εἰ ἔστι κακία ἐν πόλει, ἣν Κύριος οὐκ ἐποίησεν· ἐνομάζει τὴν δικαίαν παίδευσιν τοῦ Θεοῦ, κακίαν· ἀκόμι ἐκεῖνα μόνον ὁ Θεὸς προορίζει, καὶ τὴν σοφίαν καὶ δικαιοσύνην του, ὅπου δὲν στέκονται εἰς τὴν ἐξουσίαν τὴν ἐδικήν μας νὰ γνῶσι· μὰ ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ ὅπου στέκονται εἰς τὴν ἐξουσίαν μας νὰ γνῶσι, τὰ προορίζει, συντρέχων καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν εὐδοκίαν του μὲ τὴν θελησίν μας· τὸ ὁποῖον δὲν ἀνελεῖ τὴν φύσιν τοῦ αὐτεξουσίου.

ὁ αὐτὸς εἰς τὸ περὶ δύο θελήσεων καὶ Χριστοῦ.

Βασίλ. ὁμιλ. θ. ὅτι οὐκ αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός.

Ἀμὼς γ. ς.

Ἐρώτησις κζ.

Τί εἶναι τὸ αὐτεξούσιον;

Ἀπόκρισις.

Τὸ αὐτεξούσιον ἀνθρώπου εἶναι μία θέλησις ἐλευ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ἐλεύθερα, καὶ ἀπολελυμένη. καὶ γινᾶται ἀπὸ τὸ λογισμὸν, εἴτουν λογικὸν, εἰς τὸ νὰ ἐνεργᾷ τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ κακὸν· ἐπειδὴ τὰ λογικὰ κτίσματα, πρέπει νὰ ἔχουσι φύσιν ἐξουσιαστικὴν, καὶ νὰ τὴν μεταχειρίζωνται ἐλεύθερως, ὁδηγοῦν τοῦ λόγου· καὶ ἔστω ὁ λόγος, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἦτον εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἀθωότητος, ἦγουν πρὶν ἁμάρτῃ, ἦτον ἀδιάφθορος εἰς τὴν τελειότητά του, καὶ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐφθάρη· μὰ ἡ θέλησις, καλὰ καὶ νὰ ἔμεινεν ἄβλαβη, εἰς τὸ νὰ ἐπιθυμᾷ τὸ καλὸν ἢ τὸ κακὸν, ἔμινεν μ' ὅλον τοῦτο εἰς κάποιους, πολλὸν ἐπιρρεπὴς καὶ κλίνει πρὸς τὸ κακόν. καὶ εἰς ἄλλους πρὸς τὸ καλόν· διὰ τὸ ὁποῖον ὁ μέγας Βασίλειος λέγει ὅτως· ἀπὸ τὴν ἰδίαν του θέλησιν καὶ προαίρεσιν ὁ καθεὶς ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ἢ σπέρμα ἅγιον, ἢ τὸ ἐναντίον. ἄκουσον τοῦ Παύλου λέγοντος· ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. καὶ ἐκεῖνα τὰ λόγια ὅσους λέγει, ὅσοι ὅμως ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι. δείχνει ὁ ἅγιος τοῦτος διδάσκαλος πῶς καλὰ καὶ ἡ ἀνθρωπίνη θέλησις, ἐβλάβη μὲ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, μ' ὅλον τοῦτο καὶ τώρα κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν εἰς τὴν προαίρεσιν τοῦ καθ' ἑνὸς, στέκεται τὸ νὰ εἶναι καλὸς, καὶ τέκνον Θεοῦ, ἢ κακὸς, καὶ υἱὸς Διαβόλου· ὅλον τοῦτο

Βασιλ. ἰσ. εἰς τ. Ἡσ.

α Κορ. ε. ιε.

Ἰωάν. α. ιβ.

τ̃ το εἶναι εἰς τὸ χέρι κ̀ ἐξουσίαν τ̃ ἀνθρώπ. κ̀ εἰς μ̀ν τὸ καλὸν, ἡ θεία χάρις συμβοηθᾷ· ἀλλὰ κ̀ὴ ἀπὸ τὸ κακὸν ἡ ἰδία γνώμη τ̃ ἄνθρωπον, χωρὶς νὰ ἀναγκάσῃ τὸ αὐτεξούσιον τ̃ ἀνθρώπ.

Ἐρώτησις κή.

Ἐπειδὴ κ̀ οἱ ἄνθρωποι γνῶνται εἰς τ̀ν κάθαρσιν τ̃ ἁμαρτίας, τάχα μόνον τὸ σῶμα εἶναι ἀπὸ σπέρμα τ̃ Ἀδὰμ, ἢ μαζὶ κ̀ ἡ ψυχή;

Ἀπόκρισις.

Τὸ σῶμα τὸ ἀνθρώπινον ἀπὸ τὸ σπέρμα τ̃ Ἀδὰμ καταβαίν· μὰ ἡ ψυχὴ γίνεται ἀπὸ τ̃ Θεὸν, καθὼς λέγ ἡ Γραφή· ὁ Κύριος ὁ κτείνων ἐρανὸν, κ̀ὴ θεμελιῶν γ̀ν, κ̀ πλάσων πνεῦμα ἀνθρώπ ἐν αὐτῷ. κ̀ὴ ἀλλαχ̃· κ̀ὴ ἐπιστρέψῃ ὁ χ̃ς ἐπὶ τ̀ν γ̀ν, ὡς ἦν· κ̀ὴ τὸ πνεῦμα ἐπιστρέψῃ πρὸς τ̀ν Θεὸν, ὃς ἔδωκεν αὐτό· πρὸς τούτοις ἂν ἡ ψυχὴ ἤθελεν εἶναι ἀπὸ τὸ σπέρμα τ̃ ἀνθρώπ, μαζὶ μὲ τὸ κορμὶ ἤθελεν συναποθνήσκειν. κ̀ ἤθελε μολυθῇ εἰς χ̃ν· τ̃ ὁποῖ τὸ ἐναντίον βλέπομεν εἰς τ̀ν Γραφὴν, ὅπου ὅταν ὁ Χριστὸς ὁμιλῶν[1]ας τ̃ λῃστ̃ εἰς τ̀ν σταυρὸν, εἶπεν· ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμ̃ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. μετὰ τὸ κορμὶν τ̀ ἔμεινεν εἰς τὸν σταυρὸν, ἡ δ̀ ψυχὴ τ̀ ὡς πνεῦμα ἀθάνατον ἐπῆγε μαζὶ μὲ τ̀ν Χριστὸν εἰς τ̀ν παράδεισον. μὰ δὲν ἤθελεν

Ζαχ. ιβ. α.

Ἐκκλ. ιβ. ζ.

Λκ. κγ. μγ.

ἤθελεν εἶναι ἀπὸ τὸ σπέρμα Ἐ ἀνθρώπου, μαζὶ μὲ τὸ κορμὶ ἤθελεν ἀποθάνη εἰς τ' χωρόν· ἔπειτα ἢ πῶς ἐθέλασιν ἠμπορέσῃ νὰ ἀληθεύσουσι, τὰ λόγια Ἐ Κυρίου ἡμῶν, ὅπου εἶπεν, οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ Ἐ Θεοῦ λέγοντος, ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς Ματ. κβ. λα.
Ἀβραὰμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ· οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς, Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ χρωικᾶται, ὄχι διὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ διὰ τὴν ψυχήν· διατὶ τὰ σώματα τῶν νεκρῶν εἰς χῶμα ἀνελύθησαν· μὰ ἀληθεύει ὁ λόγος διὰ τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία ἔσωσας καὶ νὰ εἶναι ζῶσα εἰς κάθε καιρὸν, στέκεται ἔμπροσθεν εἰς τ' Θεόν· μὰ ἂν ἤθελεν εἶναι καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὸ ἴδιον σπέρμα ὅπου εἶναι καὶ τὸ κορμὶ, μαζὶ ἐθέλασι σωματοθνήσειν· καὶ δίδοται ἀπὸ τ' Θεὸν ἡ ψυχὴ, ἀφ' ἑ ὀργανιάθη τὸ κορμὶ, καὶ γίνη δεκτήθειον εἰς τὴν ὑποδοχήν της. καὶ ὅταν δίδοται, εἰς αὐτὸ χύνεται εἰς ὅλον τὸ κορμὶ, ὡς ἂν τὸ πῦρ εἰς τὸ ἀναμμένον σίδερον· μὰ μὲ Δαμ. ασ. ζ.
πολέον ἐξαίρετον λόγον δύναται εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ εἰς τὴν καρδίαν.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις κθ'.

Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι ποιητὴς πάντων, λοιπὸν πρέπει καὶ ὁλωνῶν νὰ φρονοῦμεν;

Ἀπόκρισις.

Οὕτως εἶναι ἡ ἀλήθεια· ἀπὸ μικρὸν ἕως μεγάλον, ὅλα τὰ γνωρίζει μὲ ἀκρίβειαν, καὶ ὁλωνῶν φρονοῦμεν, καθ' ἑνὸς ὅσου ἔκαμε. καθὼς ἠμπορεῖμεν νὰ τὸ γνωρίσωμεν ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, ὅπου
Ματθ. ι. κθ. λέγει· δὲν δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἕν ἐξ αὐτῶν δὲν πέσεται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν. ὑμῶν δὲ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν. ἡ φρόνοια τότε φανερώνεται καὶ εἰς τὴν παλαιὰν Γραφὴν μὲ τὸ στόμα τοῦ Δαβιδικοῦ,
Ψαλ. ρμδ. ις. ὅταν λέγει· οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων εἰς σὲ ἐλπίζουσι (Κύριε) καὶ σὺ δίδεις τὴν τροφὴν αὐτῶν ἐν καιρῷ· ἀνοίγεις σὺ τὴν χεῖρά σου, καὶ ἐμπιπλᾷς πᾶν ζῶον εὐδοκίας.

Ἐρώτησις λ'.

Τί αὐτὸ εἶναι πάχα εἰς τὰ Θεῖα, φρόγνωσις, φροορισμὸς καὶ φρόνοια;

Ἀπόκρισις.

Πρόγνωσις, φροορισμὸς καὶ φρόνοια, εἶναι διαφορετικαῖς ἐνεργείαις εἰς τὰ Θεῖα· διατὶ ἡ φρόνοια ἀναφέρεται εἰς τὰ κτιστὰ πράγματα. καὶ ἡ φρόγνω-

σις

σις καὶ ὁ προορισμὸς εἶναι εἰς τ' Θεὸν, πρὶν ὅλα νὰ γένουν ὅλα τὰ κτίσματα, καλὰ καὶ μὲ διαφορετικὸν τρόπον· ἡ πρόγνωσις εἶναι μία γνῶσις τῶν μελλόντων, χωρὶς προορισμὸν τῶν εἰδῶν. ἤγουν χωρὶς νὰ διορίζῃ τι καὶ τι νὰ γένῃ. ὁ ὁποῖος ἔχει πρόγνωσιν προορισμὸς, εἶναι διορισμὸς τῶν εἰδῶν. ἤγουν διορίζει καὶ τι μέλλει νὰ γένῃ, μὰ μόνον τὸ καλὸν, καὶ ὄχι τὸ κακόν. διατὶ ἂν ἐδιώριζε καὶ τὸ κακὸν, ἤθελεν εἶναι ἀναγκαίως εἰς τὴν φυσικὴν ἀγαθότητα τ' Θεοῦ· διὰ τοῦτο λογικῶς ἠμποροῦμεν νὰ εἰποῦμεν ἀπὸ τὰ καθ' ἡμᾶς, πῶς εἰς τ' Θεόν· πρῶτον εἶναι εἰς τὴν τάξιν ἡ πρόγνωσις, δεύτερον ὁ προορισμὸς· ἔπειτα μὲ τὴν κλίσιν ἀκολουθεῖ ἡ πρόνοια τῶν κλισμάτων. τὸ ὁποῖον ὁ Ἀπόστολος φανερώνει μας τὸ ἐδίδαξε λέγοντας· ὅτι οὓς προέγνω, τούτους καὶ προώρισεν, οὓς δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὓς ἐκάλεσε, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὓς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε. καὶ ὁ τοιοῦτος λογισμὸς πρέπει νὰ εἶναι διὰ μόνον τ' ἄνθρωπον. διατὶ τὰ ἄλλα κλίσματα (ἔξω ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους ὁποὺ εἶναι εἰς βεβαίαν καὶ ἀκίνδυνον κατάστασιν) δὲν περικαλοῦνται εἰς τ' προορισμόν. ἐπειδὴ δὲν ἔχουσιν αὐτεξούσιον. καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶναι εἰς αὐτὰ κἂν ἕνα ἁμάρτημα. καὶ ὅ, τι κάμνουσιν, ὅλον ἐκεῖνο τὸ κάμ-

Ρωμ. η. κθ.

κάμνεσιν ἀπὸ τὴν φύσιν. καὶ διὰ ξ̄το μήτε τιμωρῶνται, μήτε δοξάζονται.

Ἐρώτησις λά.

Ἀπὸ ξ̄το τὸ ἄρθρον τ̄ πίστεως, τί ἄλλο μανθάνομεν περὶ Θεοῦ καὶ τῶν κτισμάτων;

Ἀπόκρισις.

Ὁ, τι ἀγαθὸν ἠμπορεῖς νὰ λογιάσῃς, ὅλον ξ̄το ἀπόδ@ εἰς τ̄ Θεὸν, τ̄ ἄκρως ἀγαθὸν, ὡς ἂν εἰς ἀιδίαν κ᾽ ἀέχλιν. καὶ ὅ, τι κακὸν εἶναι, ξ̄το ἤξευρε πῶς εἶναι ξένον, καὶ μακρὰν ἀπ᾽ ἐκεῖνον, ὄχι κ᾽ τ̄ τόπον, μὰ κ᾽ τὴν φύσιν· περὶ ἧς κτίσεως, καθ᾽ ὅσον ἀπ᾽ ἐκεῖνον ἐπλάσθη τ̄ ἀγαθὸν, εἶναι καὶ αὐτὴ ἀγαθή. μὰ μὲ τοῦτην τὴν διαίρεσιν, ὅταν ἡ λογικὴ καὶ αὐτεξούσι@ κτίσις, ἀποστατήσῃ ἀπὸ τ̄ Θεὸν εἶναι κακή· ὄχι διατὶ τέτοιας λογῆς ἐκτίθηκε. μὰ διὰ τὰ ὠφέλειά της ἔρχα· μὰ ἡ ἄλογ@ κτίσις, ὁποὺ δὲν ἔχῃ αὐτεξούσιον, εἶναι καλὴ μὲ κάθε τρόπον εἰς τὴν φύσιν της.

Ἐρώτησις λβ.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον ἄρθρον τ̄ πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τ̄ υἱὸν ξ̄ Θεοῦ, τ̄ μονογενῆ, τ̄ ἐκ ξ̄ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, φῶς ἐκ φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν,

θινὲν, ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ γεννηθέντα, ἀ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

Ἐρώτησις λγ'.

Τί διδάσκει τὸς ὀρθοδόξους ἔτο τὸ ἄρθρον τ πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Δύο πράγματα ἑρμηνεύει· πρῶτον πῶς ὁ γ' ἱὸς τ θεοῦ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι θεὸς ἀίδιος, γνησιως ἐκ τ ἰδίαν φύσιν τ Πατρὸς, ὁμότιμος καὶ ὁμόδοξος τῷ Πατρί· ὡς αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ εἶπε· καὶ νῦν δόξασόν με σὺ, Πάτερ, παρὰ σεαυτῷ, τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ τ τὸν κόσμον εἶναι παρά σοι. Ἰωάν. ιζ. ε. δεύτερον, εἰς τὸ ἄρθρον ἔτο ἡ διδασκαλία αὕτη διίσκεται, ἤγουν πῶς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, εἶναι ποιητὴς ὄχι μόνον τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτ τ χρόνου καὶ τ αἰῶνος. εἰς ἃ ὁποῖον τὰ ὄντα ἐγένησαν· καθὼς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος, δι' οὗ καὶ τὸς αἰῶνας ἐποίησε· πρὸ ἓν τῶν ὄντων, λέγει ὁ Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστὴς· ὁ κόσμος δι' αὐτ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. Ἑβρ. α. β. Ἰωάν. α. ι.

Ἐρώτησις λδ'.

Τὰ δύο λόγια ἔτα ὅτω εἶναι βαλλομένα εἰς τὸ ἄρθρον ἔτο, Ἰησοῦν, Χριστὸν, τί σημαίνουσιν;

Ἀπόκρισις.

Τὸ Ἰησοῦς σημαίνει Σωτὴρ, καθὼς ὁ ἀρχάγγε-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Μαλ. α. κα. λ@ ἡρμήνευσε, λέγων πρὸς τ̃ Ἰωσήφ· τέξεται γὰρ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτ̃ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τ̃ λαὸν αὐτ̃ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν· καὶ διὰ τ̃το μὲ ἄλογον λογαριασμὸν, τὸ ὄνομα τ̃το δὲν ἠμπορεῖ ποτὲ νὰ ἀποδοθῇ κυρίως, εἰς τ̃ κόσμον τ̃τον, ἄλλα τινὸς ὡς διὰ εἰς τ̃ Κύριον ἡμῶν καὶ Σωτῆρα, ὅτα ἐλευθέρωσεν ὅλον τὸ γέν@ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν αἰώνιον σκλαβίαν τῶν δαιμόνων. ὁ δ̃ Χριστὸς σημαίνει ἀλειμμέν@· διατὶ εἰς τ̃ παλαιὸν νόμον οἱ ἀλειμμένοι ὠνομάζοντα χριστοὶ, ἦγον οἱ ἱερεῖς, οἱ βασιλεῖς, καὶ οἱ προφῆται. εἰς τὰ ὁποῖα τ̃τα τρία ὁ Χριστὸς ἐχρίσθη, ὄχι κ̃τ' τρόπον κοινὸν, ὡς ἂν τὸς ἄλλος· μὰ ἐξαιρέτως ἀπὸ ὅλος τὸς ἄλλος χριστὸς, ὡς ἀναφέρει πρὸς αὐτ̃ ὁ Ψαλμῳδὸς· ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν, διὰ τ̃το ἔχρισέ σε ὁ Θεὸς ὁ Θεός σ̃ ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τὸς μετόχος σ̃· καὶ τότε ἡ χρίσις πρέπει νὰ χροικᾶται πρὸς τ̃ ἁγίου Πνεύμα@, ὅτι ἐχρίσθη μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, κ̃τ' τὸ εἰρημένον διὰ τ̃ προφήτ̃ Ἡσαΐου· Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμὲ, οὗ ἕνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με. τὰ ὁποῖα λόγια ὁ Χριστὸς τὰ ἀναφέρει εἰς τ̃ ἑαυτόν τ̃, λέγων, ὅτι σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. κ̃τ' τρεῖς δ̃ ὑπερ-

Ψαλ. μδ.

Ἡσ. ξα. α.

Λουκ. δ. κα.

οχὰς.

οχὰς, καὶ ἐξαίρετα μεγαλεῖα, ὑπερέχει ὁ Χριστὸς
τῶν μετόχων τοῦ· καὶ ἡ μὲν πρώτη εἶναι ἡ ἱερωσύνη
κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. περὶ ἧς φησὶν ἄντως ὁ
Ἀπόστολος· προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς Ἑβρ. ε. ι.
κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ· ὁ αὐτὸς ἀλλαχοῦ καλεῖ
τὸν Χριστὸν ἱερέα, διότι προσέφερεν ἑαυτὸν τῷ Θεῷ Ἑβρ. θ.
καὶ Πατρί· καὶ λέγει, ὃς διὰ Πνεύματος αἰωνίου ιδ.
ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ Θεῷ· καὶ καθω-
τέρω· ὁ Χριστὸς ἅπαξ προσενέχθη, εἰς τὸ πολλῶν
ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας. ἡ δευτέρα ἐξαίρετος μεγα-
λειότης καὶ ὑπεροχὴ, εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ· τὴν
ὁποίαν ἐφανέρωσεν ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ, ὅταν
ἔδωκε τὰ σωτηριώδη μηνύματα πρὸς τὴν καθα- Λουκ. α.
ρωτάτην Παρθένον, λέγων· καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος λβ.
ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, καὶ βα-
σιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ
τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος· ἀκόμη καὶ οἱ
μάγοι εἰς τὸν καιρὸν τῆς γεννήσεως τοῦ φέροντες τὰ
δῶρα, ἔδωκαν μαρτυρίαν τῆς βασιλείας του, λέγον- Ματθ. β.
τες· ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; τὸ β.
αὐτὸ βεβαιώνει καὶ ὁ πιλᾶτος τῆς πιμωρίας του, εἰς Ἰωάν.
τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου του· Ἰησοῦς ὁ Ναζαρηνὸς, ὁ ιθ. θ.
βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. καὶ διὰ τῆς τρίτης του Δευτ. ιη.
ὑπεροχῆς ὁ Μωϋσῆς ἐπροφήτευσεν ὅτι Θεὸς εἶπεν, ιε.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ωεοφήτων ἐκ τ̃ ἀδελφῶν σε ὡς ἐμὲ ἀναςήσει Κ-ος ὁ Θεός σε· ἡ ἱπόια τάτη μεγαλειότης τε ἐγνωρίσθηκε μὲ τὴν ἁγίαν Γ̃ διδασκαλίαν, μὲ τὴν ὁπῖαν ἡρμήνευσε καὶ τὴν ϑεότητά τε, καὶ ὅσα ἄλλα ἦσαν ἀρκετὰ ωεὸς τὴν ἀνθρωπίνην σωτηρίαν· καϑὼς ὁ ἴδιος εἶπεν, ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σε· καὶ ἀνωτέρω, τὰ ῥήματα ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι ωαρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας· τὸ δὲ ωεοφητικὸν ἀξίωμα (ὅσον ἦτον ἡ τρίτη ὑωεροχή) τότε ὁ Χριστὸς τὸ ἔδειξεν, ὅταν ἐωροφήτευε τὰ μέλλοντα, ὄχι διὰ τὴν ἀποκαλύψεως, μὰ ἀπὸ τὴν ἰδίαν τε γνῶσιν, ὡς Θεὸς ἀληθινὸς καὶ ἄνθρωωος.

Γωάν. ιζ. κς.

Ἐρώτησις λε'.

Διὰ τίνα αἰτίαν ὁ Υἱὸς τ̃ Θεοῦ ὀνομάζεται μονογενής;

Ἀπόκρισις.

Ἡ ἁγία Γραφὴ φανερῶς διδάσκει, πῶς εἶναι μονογενὴς ὁ Υἱὸς τ̃ Θεοῦ, λέγοντα, ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς ωαρὰ Πατρός· καὶ ἀκολουθητέρως, ὁ μονογενὴς Υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τ̃ Πατρός· καὶ λέγεται μονογενὴς, διατὶ ἕνας μόνος εἶναι ὁ καθ' ὑσίαν Υἱὸς τ̃ Θεοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ ὅσοι ὀνομάζονται υἱοὶ Θεοῦ, ἔχουσιν τὸ ὄνομα τ̃ τὸ κατ' χάριν καὶ ϑελητῶς, μὰ ὄχι φυσικῶς, ὡς πάντες οἱ πιστοὶ

Γωάν. α. ιδ.

καὶ

καὶ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ. καὶ ἡ χάρις τούτῳ τῇ ὑιοθεσίας Γωάν. α. ιβ.
διὰ μέσου τοῦ Χριστοῦ χαρίζεται, ὡς λέγει ἡ Γραφή· ὅσοι ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι.

Ἐρώτησις λς'.

Τί σημαίνουσι τὰ δύο τοῦτα λόγια, φῶς ἐκ φωτός;

Ἀπόκρισις.

Πρὸς τὴν τούτου καταλῆψιν, πρέπει νὰ ἐξάρωμεν, πῶς τὸ φῶς εἶναι διττὸν, ἄλλο κτιστὸν, καὶ ἄλλο ἄκτιστον· καὶ διὰ τὸ κτιστὸν φῶς, ἡ Γραφὴ λέγει, καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς· καὶ εἶδεν Γεν. α. γ.
ὁ Θεὸς τὸ φῶς ὅτι καλὸν, καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνάμεσον τοῦ φωτὸς, καὶ ἀνάμεσον τοῦ σκότους· ὡσεὶ ἦ τοῦ ἀκτίστου φωτὸς λέγει ὁ Προφήτης· καὶ οὐκ ἔσται σοι Ησ. ξ. ιθ.
ἔτι ὁ ἥλιος εἰς φῶς ἡμέρας· οὐδὲ ἀνατολὴ σελήνης φωτεῖ σοι τὴν νύκτα· ἀλλ' ἔσται σοι Κύριος φῶς αἰώνιον, καὶ ὁ Θεὸς δόξα σου· οὐ γὰρ δύσεται ὁ ἥλιός σου, καὶ ἡ σελήνη σου οὐκ ἐκλείψει· ἔσται γάρ σοι Κύριος φῶς αἰώνιον· καὶ διὰ τὸ φῶς εἰς τὸν τόπον τοῦτον χρειάζεται διὰ τὸ ἄκτιστον, καθὼς εἶναι φανερὸν ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ παρόντος ἄρθρου, ὅπου λέγει, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα· ἀλλὰ τὸ κτιστὸν ἐκ τοῦ μηδαμῆ μηδαμῶς ἐκτίσθη, μὰ τὸ γεννηθὲν φῶς, εἶπεν, ὁ Υἱὸς, εἶναι ἀπὸ τὴν

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

οὐσίαν τ̃ Πατρός· Διὰ τ̀ ὁποῖον λέγ̀ ὁ Ἀπόστολ
Εβ. α. γ. ὅτως· ὃς ὢν ἀπαύγασμα τ̃ δόξης, κ̀ χαρακτὴρ τ̃ ὑποστάσεως αὐτ̃, φέρωντε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τ̃ δυνάμεως αὐτ̃, δι' ἑαυτ̃ καθαρισμὸν ποιησάμ̀ τ̃ ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τ̃ μεγαλοσυνης ἐν ὑψηλοῖς· ὁμοίως κ̀ αὐτὸς φῆ ἑαυτ̃ λέγ̀· ἐγὼ εἰμὶ τὸ φῶς τ̃ κόσμ, ὁ ἀκόλουθῶν ἐμοὶ, ὐ μὴ περιπατήσ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξ τὸ φῶς τ̃ ζωῆς. λέγετα ἢ φῶς ἐκ φωτὸς, ὅτι πᾶσαν τὴν οὐσίαν τ̃ Πατρὸς ἔχ εἰς ἑαυτὸν, καθὼς ὅταν ἕνα φῶς ἀπὸ ἄλλο ἀνάπτετα, ὅλως τὴν ἐκείνου φύσιν ἔχ· ἀκόμι τὰ λόγια τ̃ τα ὡσ̃ ὑρίσκωνται εἰς τὸ παρὸν ἄρθρον, δι' ὃ̃ τὰ πάντα ἐγίνετο, πρέπ̀ νὰ χρισθῇ, πῶς καθὼς ὁμοίως εἶναι ὁμοούσι, μὲ τ̃ Θεὸν κ̀ Πατέρα, ὅτως ὁμοίως εἶναι κ̀ ποιητής· κ̀ ὄχι δι' αὐτ̃, ὡς διάπον ὑπηρέτ
Γωάν. α. α. τ, ἢ ὀργάνου· ὡς φησὶν ἡ Γραφή· ἐν τῷ κόσμῳ ἦ, κ̀ ὁ κόσμ δι' αὐτ̃ ἐγίνετο, ὃ̃τέσιν ἐξ αὐτ̃.

Ἐρώτησις λζ.

Πῶς εἶναι τὸ τρίτον ἄρθρον τ̃ Πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Τὸν δι' ἡμᾶς τὸς ἀνθρώπους, κ̀ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τ̃ οὐρανῶν, κ̀ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος ἁγίου, κ̀ Μαρίας τ̃ Παρθένου, κ̀ ἐνανθρωπήσαντα. Ἐρώ-

Ἐρώτησις λή.

Τὶ διδάσκ τὸ ἄρθρον ξ̄το τ̄ Πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Τέσσερα πράγματα διδάσκ· πρῶτον πῶς ὁ Υἱὸς ξ̄ Θεῦ διὰ τὴν σωτηρίαν μας, κατέβηκεν ἀπὸ τὸς οὐρανὸς, κ̄ τὴν σύσχεσίν τ εἰς τὴν γαστέρα τ̄ καθαρωτάτης Παρθένυ Μαρίας, καθὼς ὁ αὐτὸς λέγ τῶι ἑαυτ̄· οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τ̄ οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ κ ξ̄ οὐρανῦ καταβὰς, ὁ Υἱὸς ξ̄ ἀνθρώπυ. κὴ κατέβη ἀπὸ τ̄ οὐρανὸν, ὄχι διὰ νὰ ἀλλάξῃ τόπον· διατὶ ἔσωντας κὴ νὰ εἶναι Θεὸς, παντοχῦ δίνοσκε), κὴ ὅλα τὰ πράγματα πληροῖ· μὰ διατὶ ἔτως ἤρεσεν εἰς τὴν μεγαλειότητά τ, νὰ ταπεινώσῃ τ̄ ἑαυτόν τ, πέρνωντας τὴν ἀνθρωπότητα. δεύτερον διδάσκ τὸ ἄρθρον ξ̄το, πῶς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπῆρεν ἀληθινὴν ἀνθρωπότητα, κ̄ ὄχι φαινομένην, ἢ φανταστικήν. κὴ τότε τὸ σῶμά τ ἐπλάσθηκεν εἰς τὴν κοιλίαν τ̄ μακαριωτάτης Παρθένυ, ὅταν ἐκείνη τῶς τ̄ Ἄγγελον ἀπεκρίθη, κ̄ εἶπεν, ἰδὲ ἡ δούλη Κυρίυ, γένοιτό μοι κ̄ τὸ ῥῆμά σ· τότε παρθένος ἄνθρωπος τέλειος ἐγίνηκε, μὲ ὅλα τ τὰ μέρη, κὴ μὲ ψυχὴν λογικὴν· ἐσμιμένα μὲ τὴν θεότητα. κὴ κ̄ τὴν μίαν κ̄ τὴν αὐτὴν σύσασιν, ἦτον Θεὸς ἀληθινὸς,

Ἰωάν. γ. ιγ.

Λουκ. α. λη.

Δαμ. βιβ. γ. κεφ. α.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

θινὸς, καὶ ἄνθρωπ ἀληθινός· καὶ ἡ ἁμόλυντ
Αθ. α. μγ. Παρθέν, θεοτόκ ἐγνωρίζετο· καθὼς ἡ Ἐλισάβετ εἶπε πρὸς αὐτήν· καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τ Κυρίυ μυ πρός με; ἀκόμι εἶναι ἀναγκαῖον καὶ τοῦτο νὰ ἠξεύρωμεν, πῶς ὅτε ἡ θεότης ἄλλαξεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, μήτε ἡ ἀνθρωπότης εἰς τὴν θεότητα· μὰ κάθε μία φύσις ἔμεινε τελεία, εἰς μίαν ὑπόστασιν, μὲ ὅλα τὰ ἰδιώματά της· ἔξω ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν ὁποῦ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἐρώτησις λθ'.

Τὶ διδάσκ τρίτον τοῦτο τὸ ἄρθρον τ Πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Πῶς τοῦτο Χριστὸς ἡ ἀνανθρώπησις ἐγίνηκε μὲ τὴν
Ἡσ. ζ. συνεργίαν τ ἁγίυ Πνεύματ· ὥστε καθὼς ἡ Παρθένα πρὶν τ συλλήψεως ἦτον Παρθένα, ἔτσι καὶ εἰς τὴν σύλληψιν, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν σύλληψιν ἔμεινε παρθένα, καὶ εἰς αὐτὴν τ τρόπον, ὁποὺ ἀπ' αὐτὴν ἐγεννήθηκε, φυλάξας ἀλώβητον τ Παρθενίας της τὴν σφραγίδα· ὥστε καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν γέννησιν εἰς αἰῶνας ἀτελευτήτους εἶναι παρθένα.

Ἐρώτησις μ'.

Τὶ ἄλλο περιέχεται εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο;

Ἀπόκρισις.

Διὰ τ πάναγνον παρθένον, τὴν Θεοτόκον Μαρίαν,

ρίαν, τὴν ὁποίαν ἔσωνας καὶ νὰ ἀξιωθῇς νὰ πληρώσῃ τόσον μυσήριον, ἔχουσι χρέος ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι, νὰ τὴν δοξάζουσι πρεπωδέστατα, καὶ νὰ τὴν εὐλαβοῦνται, ὡς Μητέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ὡς Θεοτόκον. Διὰ τοῦτο ἡ ἐκκλησία χαιρετισμὸν τὴν ἔκαμε, συνθεμένον ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Ἀρχαγγέλου, καὶ τῆς ἁγίας Ἐλισάβετ, βάνοντας καὶ αὐτὴ ἀνάμεσα κάποια ὀλίγα εἰς τὸν τρόπον τοῦτον· Θεοτόκε παρθένε, χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου, ὅτι Σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ἐρώτησις μά'.

Πῶς πρέπει νὰ χριστιανῶμεν διὰ τὸν χαιρετισμὸν τοῦτον;

Ἀπόκρισις

Πρῶτον πρέπει τοῦτο νὰ πιστεύῃς, πῶς ὁ χαιρετισμὸς τοῦτος, ἔχει τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ρίζαν του, ἀπὸ αὐτὸν τὸν Θεόν· καὶ ἐφέλθηκεν εἰς τὸν γλῶσσαν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους διὰ τοῦ Ἀρχαγγέλου. Διατὶ ὁ Ἀρχάγγελος δὲν ἤθελεν ἀποκριθήσειν νὰ τὸν εἰπῇ, ἂν ὁ Θεὸς δὲν τὸν ἤθελε προστάξειν· τὰ ὁποῖα λόγια ὁποῦ εἶπεν ἡ ἁγία Ἐλισάβετ, τὰ ἔλεγεν ἐκ Πνεύματος ἁγίου· τὸ ὁποῖον εἶναι φανερὸν, διατὶ λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς, καὶ ἐπλήσθη Πνεύματος ἁγίου ἡ Λε. κ. μα.

Ἐλι-

Ἐλισάβετ, κ ἀνεφώνησε φωνῇ μεγάλῃ, κ εἶπεν· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, κ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τ κοιλίας σε. τὰ δ λόγια ὅσα ἐφθέγξατο ἡ ἐκκλησία, κ αὐτὰ ἐκ Πνεύματ ἁγία εἶναι· κ αὐτὴ ἡ ἐκκλησία μὲ τὴν ἐξουσίαν ὅσα ἔχει, φρονεῖ νὰ δοξάζωμεν πολλὰ συνεχῶς τὴν παρθένον, μὲ τ χαιρετισμὸν τοῦτον εἰς τὸν καιρὸν τ προσευχῆς.

Ἐρώτησις μβ'.

Τὶ διδασκαλία εὑρίσκεται εἰς τ χαιρετισμὸν τοῦτον;

Ἀπόκρισις.

Εἰς τὸν χαιρετισμὸν τοῦτον εὑρίσκεται ἡ ἀνάμνησις τ ἐνανθρωπήσεως τ Υἱ τ Θεοῦ, κ τ αὐτοῦ ἐνεργειῶν, ὅσα μας ἔδωκε μετ' αὐτὸν· ἀκόμι προσδιδόται κ ἡ τοιαύτη διδασκαλία, ἤγουν πῶς ὁ λόγ τ Θεοῦ ὁ ἄναρχ, ἐξ οὐρανοῦ καταβὰς, δὲν ἐβάστα σάρκα μὲ τὸν ἑαυτόν τε, μὰ εἰς τὴν κοιλίαν τ παναγίας Παρθένε, ἀπὸ τὰ καθαρώτατά της αἵματα τὴν ἐπῆρε, τ ἁγία Πνεύματος συνεργοῦντ· κ ἀπ' αὐτὴν ἐγεννήθηκεν ὡς ἀπὸ γνησίαν τε μητέρα. ἔτω βεβαίως κ ἀληθῶς πρέπει νὰ πιστεύωμεν. τὰς δ λέγοντας πῶς κατέβασεν ἀπὸ τ οὐρανὸν τὴν σάρκα ὅσα ἐφόρεσε, κ τὴν ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν ἁγίαν Παρθένον, ὡς ἂν ἀπὸ σωλῆνα,

Δαμ. γ. κεφ. α. ☉ β.

Κύριλ. Ἱερ. κατ. ιβ.

ρι,

ρι, ἡ ἐκκλησία τὲς ἔκρινεν αἱρετικὲς, κὴ τὲς κατέκρινεν. ἀκόμι εἰς τ̃ ἴδιον χαιρετισμὸν εἶναι κὴ τάτη ἡ διδασκαλία, ὅτως μᾶς διδάσκ νὰ τὼ ὀνομάζωμεν Θεοτόκον, κ̃ τὼ ἀνθρωπότητα· κὴ ἀτὸ αὐτὼ ἐγεννήθηκεν ὁ Χριστὸς, Θεὸς τέλειος, κὴ ἄνθρωπος τέλειος· ἔτι ἤθελε σκεπασμένη κὴ τοιαύτη διδασκαλία εἰς τ̃ χαιρετισμὸν ἦτον, εἰς τ̃ λόγον ὅτως ὀνομάζ τὼ Παρθένον κεχαριτωμένη. πῶς αὐτὴ εἶναι μέτοχος τ̃ θείας χάριτος, περισσότερον πάντοτε κὰν ἕνα ἄλλο κτίσμα· διατὶ εἶναι μήτηρ Θεῦ· κὴ διὰ ἦτο ἡ ἐκκλησία τὼ ὑψώνει ὑπὲρ τὰ Χερουβὶμ κ̃ Σεραφίμ. κ̃ τώρα αὐτὴ ὑπεραίρει πάσας τὰς χορείας τ̃ ἀγγέλων· Ἵσταται ἐκ δεξιῶν ἦτ̃ Υἱῦ της, ἐν πάσῃ τιμῇ κὴ δόξῃ· καθὼς ὁ Ψαλμῳδὸς λέγει· παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ, περιπεποικιλμένη. τ̃ χαιρετισμὸν ἦτον καθ' ἕνας ἀπὸ τὲς ὀρθοδόξους χριστιανὲς πρέπει μετ' ἀλαλαγμοῦ νὰ τὸν λέγῃ, ζητῶντας τὼ μεσιτείαν τ̃ Παρθένου· πολλὰ γὰρ ἰσχύει δέησις μητρὸς πρὸς ἀρρένειαν Υἱῦ· κ̃ ἐποῖος θέλει νὰ εἶναι πρὸς αὐτὼ ἀλαλητὴς, ἂς διαβάζῃ τ̃ ἀκάθιστον ὕμνον, κ̃ τὰς παννυχίδας, κὴ τὲς λοιπὲς ὕμνους τ̃ ἐκκλησίας τὲς πρὸς δόξαν αὐτῆς συντεθείσας.

Ψαλ. μδ.

Ἐρω-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις μγ'.

Ποῖον εἶναι τὸ τέταρτον ἄρθρον τ Πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Σταυρωθέντα ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίυ Πιλάτυ, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα.

Ἐρώτησις μδ'.

Τὶ διδάσκ τὸ ἄρθρον τ̃το;

Ἀπόκρισις.

Ἕξ πράγματα διδάσκ· πρῶτον πῶς καὶ ἐκείνῳ τῳ ἀληθινῳ ἀνθρωπότητα, ὅτι ἐωρ̃ηρεν ἀπὸ τῆ Παρθένου Μαρίαν ὁ Λόγ, καὶ ἐκείνῳ ἔπαθεν εἰς τ̃ σταυρὸν ἀπάνω δι' ἡμᾶς, κυρίως καὶ ἀληθῶς· καὶ ἀπέθανεν ἀληθῶς· τὸ ὁποῖον τ̃το εἶναι φανερὸν ἀπὸ τῆ ἁγίαν Γραφῆ, ὅτι λέγ,

Λκ. κγ. μς. καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησ̃ς, εἶπε, Πάτερ, εἰς χεῖράς σ παρατίθημι τὸ πνεῦμά μ· καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐξέπνευσε· καὶ τὸ τίμιόν τ αἷμα ἀληθῶς δι' ἡμᾶς ἐξέχεε, καὶ μεθ' ἡμῶν ἐξηγόρασεν· ὡς λέ-

Ἐφ. α. ε. καὶ ζ. γ ὁ Ἀπόστολ· προορίσας ἡμᾶς εἰς υἱοθεσίαν διὰ Ἰησ̃ Χρισ̃· ἐν ᾧ ἔχομεν τῆν ἀπολύτρωσιν διὰ τ̃ αἵματ αὐτ, τῆν ἄφεσιν τ̃ παραπτωμάτων, κατὰ τ̃ πλοῦτον τ χάριτ αὐτ.

Ἐρώ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις μέ.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον ὅσα περιέχει τὸ ἄρθρον τοῦτο;

Ἀπόκρισις.

Πῶς ἀναμαρτήτως ἔπαθε διὰ τὰς ἡμῶν ἁμαρτίας· καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος Πέτρος· εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ. ἀκόμι καὶ ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης μαρτυρᾷ, πῶς ἔσωνται καὶ νὰ εἶναι ἀθῶος ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀναμάρτητος, ἔπαθε διὰ τὰς ἁμαρτίας μας· διὸ λέγει, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου· καὶ ἔπαθε θελημαλικῶς· καθὼς ὁ ἴδιος λέγει· ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν.

α Πέτρ. α. ιη.

Γωάν. α. κθ.

Γωάν. ι. ιη.

Ἐρώτησις μς.

Τί διδάσκει τρίτον τοῦτο τὸ ἄρθρον;

Ἀπόκρισις.

Πῶς ὁ Χριστὸς ἔπαθεν εἰς τὸν σταυρὸν καὶ τὴν σάρκα, καὶ ὄχι κατὰ τὴν θεότητα· διατὶ ἡ θεότης δὲν ἔπαθε, μήτε ἐκαρφώνετο εἰς τὸν σταυρὸν, μήτε ἐμπυσμὸς, ἢ κολαφισμὸς ἐδέχετο, μήτε ἀπέθνησκε· καὶ ὅσον πῶς μὲ μόνην τὴν σάρκα ἔπαθεν, ὁ Ἀπόστολος τὸ φανερώνει λέγοντας· νυνὶ δὲ κατήλ-

Κολ. α. κβ. κατήλλαξεν ἐν τῷ σώματι τ σαρκὸς αὐτ διὰ τ θανάτ, παραστῆσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους, καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτ· ἀλλὰ μὲν ἡ θεότης

Δαμασ. ὁμιλ. εἰς τὸ ἀ σάββατ. ὡς ἂν ἔλαβε τὴν ἀνθρωπότητα, ποτὲ δὲν ἐχωρίσθηκεν ἀπ' αὐτῆς· ὅτε εἰς τ καιρὸν τ πάθος ἦ τ θανάτ εἰς τ σταυρὸν, ὅτε μετὰ τ θάναλον· καλὰ κὴ ἡ ψυχὴ νὰ ἐχωρίσθηκεν ἀπὸ τὸ κορμί. μὰ ἡ θεότης ὅτε ἀπὸ τὸ κορμὶ, ὅτε ἀπὸ τὴν ψυχὴν ποτὲ ἐχωρίσθηκε· διὰ τ τὸ καὶ εἰς καιρὸν τ θανάτ, ἡ ἕνωσις τ Χριστ ἦτον μία κὴ ἡ αὐτή.

Ἐρώτησις μζ'.

Τὶ διδάσκει τέταρτον τὸ ἄρθρον τ;

Ἀπόκρισις.

Πῶς ὁ θάναλος τ Χριστ, νὰ ἦτον μὲ διαφορώτερον τρόπον, παρὰ ὅσα ἦτον τ ἄλλων ὅλων ἀνθρώπων, διὰ τ ἁφερμαῖς τέσσαις· πρῶτον διὰ τὸ βάρος τ ἁμαρτιῶν μας, καθὼς λέγει ὁ Προφήτης

Ἡσ. νγ. δ. περὶ αὐτ· ἔστι τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει, καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται· καὶ ἡμεῖς ἐλογιάσαμεν αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ, καὶ ἐν πληγῇ ὑπὸ Θεοῦ, καὶ ἐν κακώσει. αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, κὴ μεμαλάκισται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν. καὶ

Θρὶω. α. ιγ. ἄλλος Προφήτης ὡς ἐκ προσώπου τ Χριστ, οἱ πρὸς ὑμᾶς πάντες παραπορεύομενοι ὁδὸν, ἐπιστρέψατε,

ψατε, καὶ ἴδετε. εἰ ἔστιν ἄλγος κατ' ἐμὲ ὡς ἐγὼ ἔχω. δεύτερον, ὅτι εἰς τὸν σταυρὸν ἀπαίνω, ἐπληρώθη μου ἡ ἱερωσύνη· ἑαυτὸν προσενέγκας τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ψυχῶν τῶν ἀνθρώπων· ὡς φησὶν ὁ Ἀπόστολος περὶ αὐτοῦ· ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων. καὶ ἀλλαχοῦ· ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν, καὶ θυσίαν τῷ Θεῷ, εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. καὶ εἰς ἄλλον τόπον· ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν, κατὰ καιρὸν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν. ἐκεῖ ἀκούομεν εἰς τὸν σταυρὸν ἐτελείωνε τὴν μεσιτείαν, ἀνάμεσον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων· καθὼς ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος λέγει περὶ αὐτοῦ· καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτὸν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ· καὶ ἀλλαχοῦ· ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν, ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν· καὶ αὐτὸ ἦρεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ. α Τιμ. β. ς. Ἐφ. ε. β. Γ ω. ε. θ. Κολ. α. κ. Κολ. β. ιδ.

Ἐρώτησις μή.

Τί διδάσκει πέμπτον τὸ ἄρθρον τοῦτο;

Ἀπόκρισις.

Περὶ τοῦ ταφῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· πῶς καταβὰς ἔπαθε κυρίως καὶ ἀληθῶς εἰς τὸν σταυρὸν ἀπάνω· ὅτως καὶ ἀπέθανεν ἀληθῶς. καὶ ἀληθῶς

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

θῶς ἐτάφη εἰς τόπον ἄπιστον· καὶ τοῦτο ἔγινεν ὄχι χωρὶς αἰτίαν, μὰ διὰ νὰ μὴν ὑποπτεύεται τινὰς ὕστερον ὡσὶ τ' ἀληθῆς αὐτοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως. Διατὶ ἂν ἤθελε ταφῇ εἰς κἀν ἕνα τόπον ἀπόκρυφον, καὶ καθὼς τὸ λέγουσιν, ἐν ᾠδῇ βύσῳ, ἐθέλουσιν ἔχει ἀφορμὴν οἱ Ἰουδαῖοι, νὰ διαύρουσι τὸν Χριστόν· ὡσὶς μεγαλήτερην λοιπὸν πίστωσιν, καὶ δόξαν τ' ἐνδόξου τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσεως, ἐκινήθησαν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἦλθοσι πρὸς Πιλάτον λέγοντες· κέλευσον ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τ' τρίτης ἡμέρας· καὶ αὐτὸς τοὺς ἀπεκρίθη, ἔχετε κουστωδίαν, ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. οἱ δὲ πορευθέντες, ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον μὲ τ' κουστωδίας· ἡ ὁποία κουστωδία τοῖς Ἰουδαίοις, φανερώτατα ἐμαρτύρησε πῶς ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἀπὸ τοὺς νεκρούς. Διατὶ εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, αὐτοὶ ἐφοβήθησαν, ὡς λέγει ἡ Γραφή· καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τ' θύρας, κάθετο ἐπάνω αὐτοῦ, ἀπὸ ἧς τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες, καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί· οἵτινες ὕστερον ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν τοῖς Ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γεγόμενα· καὶ διὰ τοῦτο ἠναγκάζοντο νὰ εἰπωθῶσι· καὶ ἐκεῖνα τὰ λόγια,

Ματ. κζ. ξθ.

Ματ. κη. β.

για, ὅτω εἶπεν ὁ ἄγγελ☉ Κυρίυ εἰς τὰς γυναῖκας, οἶδα ὅτι Ἰησῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε· οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπε· δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅτω ἔκειτο ὁ Κύρι☉· καὶ ταχὺ πορευθῆτε, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ, ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τ̃ νεκρῶν· διὰ τύτω λοιπὸν τῶ ἀφορμῶ, ὁ τάφ☉ τ̃ Κυρίυ εἶναι ὀνομασὸς διὰ νὰ εἶναι πιςὸν εἰς ὅλυς, πῶς οἱ μαθηταί τυ δὲν τὸν ἔκλεψαν, μήτε εἰς ἀπόκρυφον τόπον τὸν ἔθαψαν, ὡς οἱ διεσκαμμένοι Ἰουδαῖοι διεφήμιζαν, δίδοντες χρήματα εἰς τὺς στρατιώτας· μὰ τῶ ὑποψίαν τύτω τῶ ἔκβαλε τὸ μνῆμα εἰς τὸ ὁποῖον ἐκεῖτο· ἡ σφραγὶς τ̃ λίθυ μ̃ τ̃ τ̃ κυςωδίας τ̃ Ἰουδαίων. ὁμοίως κ̃ ὁ Ἰωσὴφ κ̃ ὁ Νικόδημ☉· οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἔντιμοι ἀνάμεσα εἰς τὺς Ἰουδαίυς· ἀκόμι ἡ σινδόνα μὲ τῶ ὁποῖαν ἐτυλίξαζι τὸ νενεκρωμένον σῶμα τ̃ Κυρίυ ἡμῶν, τὸ σουδάριον ὅτω ἦτον εἰς τῶ κεφαλῶ τυ, κὴ ἔμεινεν εἰς τὸν τάφον διπλωμένον ἀναπάν☉ αὐτῦ· ταῦτα πάντα φανερώνυσι πῶς δὲν ἐκλέφτηκεν ἀπὸ τὺς μαθητάς τυ τὸ σῶμα, ἀλλὰ ἀνέση· μὲ τῶ διδασκαλίαν τύτω πρέπ κ̃ τ̃το νὰ νοῆται, πῶς κ̃ τῶ θεοφιλείαν, ἦτον ἀνάγκη νὰ εἶναι τὸ μνημεῖον τυ ἔνλιμον καθὼς ἦτον· κ̃ εἶναι μέχρι τ̃ σήμερον· φησὶ γὰρ ὁ Προφήτης, κ̃ ἔσαι ἡ ἀνάπαυ- Ἡσ. ια. ι.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

σις αὐτὸ τιμή· καὶ εἰς αὐτὸ ὁποῖος ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ εἰς Χριστὸν ὑπαγωγή, μεγάλως ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ἀποκτᾶται, δι' αὐτὸ ὡς Χριστὸν προσερχόμενος.

Ἐρώτησις μθ'.

Ἀνάμεσα εἰς τὰ εἰρημένα, ἐπεθύμουν νὰ ἔμαθα ποῦ τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ, εἰς ποῖον τόπον νὰ διέμενε, ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατόν του πρὶν τῆς ἀναστάσεως;

Ἀπόκρισις.

Δαμασ. Ὁμιλ. εἰς τὸ ἅγιον σάββατον.

Ἡ ψυχὴ τοῦ Χριστοῦ, ἔσωνας καὶ νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὸ σῶμα ἦτον πάντοτε ἑσμιμένη μὲ τὴν θεότητα. καὶ μὲ τὴν θεότητα ἐκατέβηκεν εἰς τὸν ᾅδην· καλᾷ καὶ εἰς τὸν τόπον τοῦτον νὰ μὴν ἔχωμεν κἄν μίαν ἐνθύμησιν δι' αὐτὸ μόνον τὸ ἔχομεν βέβαιον ἀπὸ ὅλας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὕμνους, ὁποῦ πραγματεύονται δι' αὐτό· πῶς ὁ Χριστὸς νὰ ἐκατέβηκεν εἰς τὸν ᾅδην μὲ τὴν ψυχήν, καὶ μὲ τὴν θεότητα. καὶ πολέον χωρισμὸν, μὲ τὸ τροπάριον ἐκεῖνο τῆς ἐκκλη-

„ σίας ὁποῦ λέγει, ἐν τάφῳ σωματικῶς, ἐν ᾅδῃ ὡς
„ μὲ ψυχῆς ὡς Θεός. ἐν παραδείσῳ ὡς μὲ λῃστήν, καὶ
„ ἐν θρόνῳ ὑπῆρχες, Χριστὲ, μὲ Πατρὸς καὶ Πνεύ-
„ ματος πάντα πληρῶν ὁ ἀπερίγραπτος. καὶ ἀπὸ τὸν
ᾅδην ἐλύτρωσε τὰς ψυχὰς τῶν ἁγίων προπατόρων, καὶ τὰς ἔβαλεν εἰς τὸν παράδεισον· μαζὶ μὲ τὰς

ὁποίας

ποιως σωτειρήσαγε καὶ τ̃ λησιὼ, ὅτως ἀπίστευσεν ἐν τῷ σωτῆρι εἰς αὐτόν.

Ἐρώτησις ν'.

Τί εἶναι τὸ ἔκτον ὅτως πραγματεύεται καὶ διδάσκει τὸ ἄρθρον τοῦτο;

Ἀπόκρισις.

Διατὶ τὸ ἄρθρον τ̃ο κάμει ἐνθύμησιν τ̃ σωτ̃ρ̃ τ̃ Χριστ̃ εἰς τὸ ὁποῖον ἀπάνω ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς, καὶ ἔσωσέ μας. διὰ ἀφορμὴν διὰ τ̃ο νὰ ἐνθυμᾶμεθα καὶ ἡμεῖς τ̃ σωτ̃ρ̃· διὰ τ̃ ὁποῖον τέτοιας λογῆς ὁμιλεῖ ὁ Ἀπόστολ̃ Παῦλ̃· ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τ̃ Κυρίου ἡμῶν Ἰησ̃ Χριστ̃, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμ̃ ἐσταύρωται, κἀγὼ τῷ κόσμῳ. καὶ ἀλλαχ̃· ὁ λόγ̃ γὰρ τ̃ σωτ̃ρ̃ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστὶ, τοῖς δὲ σωζομένοις (ἔστιν) ἡμῖν δυνάμις Θε̃ ἐστιν· ὥστε λοιπὸν διὰ μεγάλαις ἀφορμαῖς πρέπει νὰ τιμᾶται ἀπὸ ἡμᾶς ὁ σωτὴρ· ὡς ὢν σημεῖον τ̃ Χριστ̃. εἰς τ̃ ὁποῖον ἐδόθηκε δυνάμις, διατὶ ἐχύθηκεν εἰς αὐτὸν τὸ αἷμα τ̃ υἱ̃ τ̃ Θε̃, καὶ εἰς αὐτὸν ἀπέθανε, νὰ διώκῃ τὰ πονηρὰ πνεύματα. διὰ τ̃ο ὁ ἅγι̃ Κύριλλ̃ ὁ Ἱεροσολύμων λέγει ὅτως· ὅταν μὲ τὸ σημεῖον τ̃ τιμίου σταυρ̃ σημειώνωμεν τὰς ἑαυτάς μας, τότε ὁ διάβολ̃ καταπονοῦται πῶς ὁ Χριστὸς ὁ Κύρι̃ εἰς αὐτὸν ἐκαρ-

Γαλ. ς. ιϑ.

α Κορ. α. ιη.

Καλ. ιγ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

φώθηκε, διὰ τὴν σωτηρίαν τὴν ἐδικήν μας, καὶ διὰ τὴν ἐξολόθρευσιν τ̃ δαιμονικῆς δυνάμεως, δὲν ἠμπορεῖ νὰ στέκεται παρὼν, μήτε νὰ ὑποφέρῃ τὴν δύναμιν τ̃ σταυρ̃. μὰ φεύγει ἀπὸ μας ἡ πλέον δὲν πειράζει, καὶ μάλιστα διατὶ τότε ἔχομεν σωτηρίαν νὰ ἐπικαλέμεθα τὸ ὄνομα τ̃ Χριστ̃· διὰ τ̃το χρεωστ̃μεν νὰ κάμνωμεν τ̃ σταυρόν μας πολλὰ συχνιὰ, διατὶ συχνιὰ χρειαστ̃μεν καὶ τὰς πειρασμὰς τ̃ δαίμονος· τὰς ὁποίας μὲ ἄλλον τρόπον δὲν ἠμπορ̃μεν νὰ διώκωμεν, παρὰ μὲ τ̃ ζωοποιὸν σταυρὸν, καὶ μὲ τὴν ἐπίκλησιν τ̃ ὀνόματος τ̃ Ἰησ̃ Χριστ̃· καὶ ὄχι μόνον τὰς διώκομεν ἀπὸ ἡμας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα μας πράγματα, ἤγουν ἀπὸ φαγητὰ, ποτὰ, σκέπη καὶ τὰ λοιπά. Διὰ τ̃το ὁ αὐτὸς Κύριλλος διδάσκει λέγων· κάμνε τὸ σημεῖον τ̃ τιμίου σταυρ̃, τρώγωντας, πίνωντας, καθήμενος, ἱστάμενος, ὁμιλῶντας, ἢ καὶ ταξιπατῶντας· καὶ μὴ δὲχίζῃς κἂν μίαν σου δουλείαν, παρὰ νὰ κάμῃς τὸ σημεῖον τ̃ τιμίου σταυρ̃, εἰς τὸ ὀπήλιον, εἰς τ̃ δρόμον, ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ εἰς κάθε τόπον.

Εἰς τὸ αὐτό.

Ἐρω-

Ἐρώτησις να'.

Πῶς χρεωστῶμεν νὰ σημειωνώμεθαν, μὲ τὸ σημεῖον τῦ τιμίυ καὶ ζωοποιῦ σαυρῦ;

Ἀπόκρισις.

Μὲ τὴν δεξιὰν χεῖρα πρέπει νὰ κάμνῃς τὸν σαυρὸν, βάνωντας εἰς τὸ μέτωπόν συ τὰ τρία μεγάλα δάκτυλα· καὶ νὰ λέγῃς, εἰς τὸ ὄνομα τῦ Πατρὸς. καὶ τότε καταβάζεις τὸ χέρι εἰς τὸν θώρακα, μὲ τὸ ἴδιον σχῆμα, καὶ λέγεις, καὶ τῦ Υἱῦ. καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὸν δεξιὸν βραχίονα, λέγωντας καὶ τῦ ἁγίυ Πνεύματος, παγένωντας ἕως εἰς τὸν ἀριστερόν· καὶ ἀφ' ὅ σημειώσῃς τὸν ἑαυτόν συ μὲ τὸ ἅγιον τῦτο σημεῖον τῦ σαυρῦ, πρέπει νὰ τελειώσῃς μὲ τὸν λόγον τῦτον, ἀμήν. ἢ καὶ ὅταν κάμῃς τὸν σαυρόν συ, ἠμπορεῖς νὰ λέγῃς· Κύριε Ἰησῦ Χριστὲ, Υἱὲ τῦ Θεῦ, ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλὸν, ἀμήν.

Ἐρώτησις νϐ'.

Ποῖον εἶναι τὸ πέμπτον ἄρθρον τῆς Πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Καὶ ἀνασταίνει τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καθὼς τὰς Γραφάς.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις νγ'.

Τὶ διδασκαλίαν μας διδάσκ᾽ τὸ ἄρθρον τῦτο τ᾽ πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Δύο πράγματα διδάσκ᾽, πρῶτον πῶς ὁ Κύρι@ ἡμῶν Ἰησῦς Χριστὸς μὲ τὴν δυνάμιν τ᾽ θεότητός τυ ἠγέρθη ἀπὸ τ᾽ νεκρῶν· καθὼς εἶναι γεγραμμένον ἀπὸ αὐτὸ εἰς τὰς Προφήτας, κ᾽ εἰς τὰς Ψαλμούς· δεύτερον, πῶς ἀνεστάθηκε μὲ τὸ ἴδιον σῶμα ὁποὺ ἐβγυνήθη κ᾽ ἀπέθανε. Λουκ. κδ. ζ.

Ἐρώτησις νδ'.

Κατὰ τίνας Γραφὰς ὁ Χριστὸς ἤτον χρεία νὰ πάθη, κ᾽ νὰ ἀποθάνη, κ᾽ τὴν τρίτην ἡμέραν νὰ ἀναστηθῆ;

Ἀπόκρισις.

Δύο λογίων εἶναι αἱ ἅγιαι Γραφαί· κάποιαις ἔ παλαιᾶ νόμυ κ᾽ κάποιαις ἔ νέυ· αἱ πρῶτα ἐπροείπασι πῶς ὁ Χριστὸς μέλλ᾽ νὰ ἔλθη, κ᾽ μὲ τίνα τρόπον εἶχε νὰ σώσῃ τὸ γέν@ τ᾽ ἀνθρώπων, ἤγυν μὲ τὸ νὰ πάθη, νὰ λάβῃ θάνατον, κ᾽ νὰ ἀναστηθῆ ἀπὸ τὺς νεκρύς· κ᾽ κ᾽ τὰς Γραφὰς ταύτας ὁ Χριστὸς ἔπρεπε νὰ τὰ πληρώσῃ ὅλα. κ᾽ ἡ τὰς Γραφὰς ἔ νέυ νόμυ ἐβεβαιώθηκε, πῶς τὰ ἐπλήρωσε· κ᾽ πῶς τέτοιας λογῆς ἦλθε καθὼς γέγραπται ὠεὶ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

περὶ αὐτοῦ· ὡς ὁ αὐλὸς λέγει περὶ ἑαυτοῦ· ὁμοῦ τ' ἰὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ. καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνάστασιν, ἔλεγε πρὸς δύο τῶν μαθητὰς τροπικώτερος· οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν Προφητῶν, διηρμήνευεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς Γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ· καὶ πῶς πρέπει νὰ ἔχῃ τὸ κύριος καὶ τὴν βεβαιότητα ἡ παλαιὰ Γραφὴ εἰς ἡμᾶς, τὸ μαρτυρᾷ λέγων ὁ Ἀπόστολος περὶ αὐτῆς· ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες, ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ, καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· καὶ πῶς νὰ ἐτελειώθηκεν ὅτως κατὰ τὰς Γραφὰς ταύτας. ὅλοι οἱ εὐαγγελισταὶ μᾶς βεβαιώνουσι· καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγει, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, κατὰ τὰς Γραφάς· καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, κατὰ τὰς Γραφάς· καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ· εἶτα τοῖς δώδεκα· ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν· ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ· εἶτα τοῖς Ἀποστόλοις πᾶσιν· ἔσχατον δὲ πάντων ὥσπερ τῷ ἐκτρώματι, ὤφθη

Μάρ. ιδ. κα.

Λκ. κδ. κς.

β Πέτρ. α. ιθ.

α Κορ. ιε. γ.

ὤφθη καμοί. τὼ δ Χρισ ἀνάσασιν προφητεύσα καὶ ὁ Προφήτης Ἰωνᾶς τ ὁποῖον τύπον ὁ Κύρ ἡμῶν Ἰησᾶς Χρισὸς, τὸν ἀναφέρ πρὸς τὸν ἑαυτόν τα, λέγων πρὸς τὰς Ἰουδαίας· γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς, σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ δ προφήτα· ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ δ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσαι ὁ Υἱὸς δ ἀνθρώπα, ἐν τῇ καρδίᾳ τ γῆς τρεῖς ἡμέρας, καὶ τρεῖς νύκτας. Ματ. ιβ. λθ.

Ἐρώτησις νέ.

Ποῖον εἶναι τὸ ἕκλον ἄρθρον τ πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν δ Πατρός.

Ἐρώτησις νς.

Τί μας ἐρμηνεύ τὸ ἄρθρον δ τ πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Τέσσαρα πράγματα διδάσκ τὸ ἄρθρον δ τ· πρῶτον, πῶς μὲ τὸ ἴδιον σῶμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἔπαθεν ἀληθῶς, καὶ ἀνέση ἀπὸ τοὺς νεκροὺς, μὲ τὸ ἴδιον ἐκεῖνο ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανούς, καὶ ἐκάθισεν εἰς τὴν δεξιὰν δ Πατρὸς μὲ δόξαν καὶ αἶνον. δεύτερον, πῶς ὡς ἄνθρωπ μόν ἀνέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, ἀλλὰ ὡς Θεὸς πάντοτε ἦτον εἰς τ οὐρανὸν, καὶ εἰς πάντα

πάντα τόπον. Τέλον διδάσκ, πῶς τὴν ἀνθρωπότητα ὅσα ἐωρῆρε μίαν φορὰν, ἀπὸ τὴν Παρθένον Μαρίαν, ποτὲ δὲν τὴν ἐξαφῆκε· μὰ μετ' αὐτὴν πάλιν θέλ ἔλθ νὰ κρίνῃ· καθὼς οἱ Ἄγγελοι εἴπασιν εἰς τὸς Ἀποστόλς· ὅτ ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἀναλη φθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύσετ ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τ οὐρανόν. τέταρτον διδάσκ, πῶς ὁ Χριστὸς εἶναι μόνον εἰς τ οὐρανὸν, κ οὐχ εἰς τὴν γῆν, κ τ τρόπον τ σαρκὸς ὅσα ἐφόρεσε, καὶ σωανεσταύρωκεν εἰς τὴν γῆν· μὰ κ τ μυστηριώδη τρόπον ἴσως δύναται εἰς τὴν θείαν Εὐχαριστίαν, εἶναι καὶ εἰς τὴν γῆν ὁ αὐτὸς Υἱὸς τ Θεοῦ Θεὸς καὶ ἄνθρωπ, κ μετασίωσιν, ἔσωντας καὶ ἡ οὐσία τ ἄρτ νὰ μεταβάλλετ εἰς τὴν οὐσίαν τ ἁγίου σώματ αὐτ. καὶ ἡ οὐσία τ οἴνου, εἰς τὴν οὐσίαν τ τιμίου αἵματ αὐτ. Διὰ τὸ ὁποῖον πρέπ νὰ δοξάζωμεν καὶ νὰ λατρεύωμεν τὴν ἁγίαν Εὐχαριστίαν ὁμοίως καθὼς καὶ αὐτὸν τ Σωτῆρα μας Ἰησοῦν. Πραξ. α. ια.

Ἐρώτησις νζ.

Ποῖον εἶναι τ ἕβδομον ἄρθρον τ πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μ δόξης κρῖναι ζῶντας κ νεκρούς, οὗ τ βασιλείας οὐκ ἔσται τέλ.

Ἐρώ-

Ἐρώτησις νή.

Τί μας διδάσκ ἓ τὸ ἄρθρον τ πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Τέλα πράγματα· πρῶτον, πῶς ὁ Χριστὸς μέλλ νὰ στρέψῃ διὰ νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς. καθὼς
Ματ. κε. λα. ὁ ἴδι@ λέγ διὰ λόγ τ· ὅταν ἔλθῃ ὁ υἱὸς ἓ ἀνθρώπ ἐν τῇ δόξῃ αὐἓ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτ̃· καὶ θέλ ἔλθ τόσον γοργά,
Ματ. κδ. κζ. ὥσπερ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχετ ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ φαίνετ ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσ καὶ ἡ παρουσία ἓ υἱ̃ τ̃ ἀνθρώπ. ὥστε
Εἰς τὸ αὐτὸ στίχῳ λς. τ ἡμέρας τ παρουσίας ἐκείνης καὶ τ ὥρας, οὐδεὶς οἶδεν, οὔτε οἱ ἄγγελοι. μ' ὅλον τοῦτο ὠφελητέρα μέλλ νὰ γνωσθ τὰ πράγματα τ̃τα· νὰ κηρυχθῇ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ὅλα τὰ ἔθνη,
Εἰς τὸ αὐτὸ στίχῳ ιδ. νὰ ἔλθῃ ὁ ἀντίχρις@· νὰ γνωσθ μεγάλοι πόλεμοι, πεῖναις, ταναλικὰ, καὶ ἕτερα ὅμοια· καὶ διὰ
Εἰς τὸ αὐτὸ στίχῳ κα. νὰ τὰ εἰπῶ σωστόμως, μεγάλη πολλὰ θλίψις θέλ γένῃ, κ̃ τὰ λόγια τ̃ Κυρίου λέγομ@· ἔσαι γὰρ τότε θλίψις μεγάλη, οἵα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου, ἕως τοῦ νῦν, οὐδ' οὐ μὴ γένηται. Διὰ τοῦ κρίσιν τούτου Φανερὰν ὁμιλεῖ λέγων ὁ Ἀπόστ@·
β Τιμ. δ. α. Διαμαρτύρομαι οὖν ἐγὼ ἐνώπιον τ̃ Θεοῦ, καὶ τ̃ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκροὺς, κ̃ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτ̃ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτ̃.

Ἐρώ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις νθ'.

Τὶ διδάσκ δεύτερον τὸ ἄρθρον τοῦτο;

Ἀπόκρισις.

Πῶς εἰς τὴν τελειαίαν κρίσιν οἱ ἄνθρωποι θέλουσιν ἀποδώσειν λόγον διὰ τὰς λογισμούς, διὰ τὰ λόγια· καὶ διὰ τὰ ἔργα· κ̄ τὴν γραφὴν τὴν λέγουσαν· λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγ· ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος· ὃς καὶ φωτίσ τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους· καὶ φανερώσ τὰς βουλὰς τ̄ καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γνήσεται ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ματ. ιβ. λς. α Κορ. δ. ε.

Ἐρώτησις ξ'.

Τὶ διδάσκ τρίτον τοῦτο τὸ ἄρθρον;

Ἀπόκρισις.

Πῶς εἰς τὴν ἡμέραν ἐκείνην καθ' ἕνας κ̄ τὰ ἔργα τ, θέλ λάβ τελείαν καὶ αἰωνίαν πληρωμήν· διατὶ κάποιοι θέλουσιν ἀκούσειν τὴν ἀπόφασιν ταύτην· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μ, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμ. καὶ ἄλλοι ἀκούσουσι τὴν ἀπόφασιν ταύτην· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατη- Ματ. κε. λδ.

τηραμβύοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμβύον
Μαρ. Δ. τῷ Διαβόλῳ κ̀ τοῖς ἀγγέλοις αὐτ̃. ὅτα ὁ σκώληξ
μη. αὐτῶν ὐ τελευτᾷ, κ̀ τὸ πῦρ ὐ σβέννυτ̃.

Ἐρώτησις ξά.

Τάχα τ̃ καιρὸν ἐκεῖνον ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θέλουσιν
ἀποδώσειν λόγον Διὰ τὰ ἔργα τυς, ἢ ξεχωρισᾶ
καθ' ἕνας ἀποθνήσκοντας ἀποδίδτ̃ τ̃ λογαριασμὸν τ̃ ζωῆς τυ, κ̀ ἂν εἶναι κρίτήριον μεγάλον;

Ἀπόκρισις.

Καθὼς εἰς τὴν ἡμέραν ἐκείνην τ̃ τελευταίας κρίσεως, δὲν ζητᾶται τινὰς λογαριασμὸς ξέχωρα Διὰ τ̃ καθ' ἕνα, Διατὶ ὅλα τὰ πράγματα εἶναι γνωρισμβύα σιμᾶ εἰς τ̃ Θεόν· καθ' ἕνας εἰς τ̃ καιρὸν ξ θανάτυ τυ, γνωρίζτ̃ τὰ ἁμαρτήματά τυ· τίτοιας λογῆς μάλιστα ὕστερα ἀπὸ τ̃ θάνατον, καθ' ἕνας θέλτ̃ γνωρίζτ̃ τὴν ἀμοιβὴν τ̃ ἔργων τυ· Διατὶ ἐπειδὴ κ̀ τὰ ἔργα τυ θέλουσιν εἶναι φανερά, λοιπὸν κ̀ ἡ ἀπόφασις ξ Θεῦ εἶναι φανερὴ εἰς αὐτούς·
Λόγ. εἰς Καισαρεί. τ̃ ἀδελ. καθὼς λέγει ὁ θεολόγ@ Γρηγόρι@, πείθομαι σοφῶν λόγοις, ὅτι ψυχὴ πᾶσα καλή τε κ̀ θεοφιλὴς, ἐπειδὰν ξ σωμ̃ δεμβύη σώματ@ ἐνθένδε ἀπαλλαγῇ, ἀθὺς ἐν σωαισθήσει κ̀ θεωρίᾳ ξ μβύονται@ αὐτὴν καλῆ γνωμβύῃ (ἅτι ξ ἐπισκοπῆν@ ἀνα-

καθ-

καθαρθέντα, ἢ ἀποτεθέντα, ἢ οὐκ οἶδ' ὅ, τι καὶ λέγειν χρὴ) φαντασίαν τινὰ ἡδονῶν ἥδεται καὶ ἀγάλλεται, καὶ ἵλεως χωρεῖ πρὸς τὸ ἑαυτῆς δεσπότην, ὥσπερ τι δεσμωτήριον χαλεπὸν, τὸ σῶμα βίον ἀποφυγοῦσα· καὶ τὰς πτερωτικὰς ἀποσεισαμένη πέδας· ὑφ' ὧν τὸ τῆς διανοίας πτερὸν καθείλκετο, καὶ οἷον ἤδη τῇ φαντασίᾳ καρτερᾶται τὴν ἀποπτερώσεως μακαριότητα· μικρὸν δ' ὕστερον καὶ τὸ συγγενὲς σαρκίον ἀπολαβοῦσα, ᾧ τὰ σκῆπτρα δόσεως καὶ πτερώσεως γῆς. τρόπον οὖν εἶδεν ὁ ταῦτα σωτῆρας καὶ διαλύσας Θεὸς, τούτῳ συγκληρονομεῖ τὰ σκῆπτρα δόξης· ὁμοίως πρέπει νὰ λογιάζωμεν καὶ διὰ τὰς ψυχὰς τῶν ἁμαρτωλῶν, ὅτι ἔχουσι πῶς καὶ αὐταὶ χρείαν καὶ ἐξούσιαν τὴν κόλασιν ὅσην τὴν ἀναμένει, καὶ καλὰ καὶ νὰ μὴν ἔχουσι μήτε οἱ δίκαιοι, μήτε οἱ ἁμαρτωλοὶ τελείαν τὴν ἀμοιβὴν τῶν ἔργων των, πρὶν τὴν τελευταίαν κρίσεως, διατί μὲ ὅλον τοῦτο δὲν εἶναι ὅλαις εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κατάστασιν, μήτε εἰς τὸν αὐτὸν τόπον πέμπονται· ἀπὸ τοῦτο γίνεται φανερὸν, πῶς τὸ τοιοῦτο νὰ μὴ γίνεται πρὶν τὴν τελευτέας κρίσεως χωρὶς κρίσεως μερικῆς· εἶναι λοιπὸν μερικὸν κριτήριον· καὶ ὅταν λέγωμεν πῶς δὲν ζητᾷ λογαριασμὸν τῆς ζωῆς μας ὁ Θεὸς ἀπὸ ἐμᾶς, τοῦτο

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

νοεῖται πῶς δὲν ἀποδίδο͂ ὁ λογαριασμὸς τ͂ τ@ κ͂ τ᾽ ἠδικήθημας τρόπον.

Ἐρώτησις ξβ΄.

Τάχα αἱ ψυχαὶ τ͂ ἁγίων μ͂ θάνατον εἰς τ͂ αὐτὸν βαθμὸν εὑρίσκων͂;

Ἀπόκρισις.

Διατὶ αἱ ψυχαὶ δὲν μισθύουσιν ἀπὸ τ͂ κόσμον τ͂τον εἰς μίαν κ͂ τὴν αὐτὴν χάριν, τέτοιας λογῆς κ͂ ὕστερα ἀφ᾽ ὅ μισθύουσιν ἀπὸ τ͂ κόσμον, δὲν σέκυνται εἰς ἕνα κὴ τ͂ αὐτὸν βαθμὸν τ͂ μακαριότητ@, κ͂ τὴν Χρις͂ διδασκαλίαν, ὅτω λέγ· ἐν τῇ οἰκίᾳ τ͂ Πατρός μου, μοναὶ πολλαί εἰσι· κ͂ ἀλλαχ͂· ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησε πολύ· ᾧ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ· ὁμοίως κ͂ ὁ Ἀπόστολ@ λέγ, ὅτι ἀποδώσῃ ἑκάστῳ κ͂τ᾽ τὰ ἔργα αὐτ͂.

Ἰωάν. ιδ. β. Λουκ. ζ. μζ. Ρωμ. β. ς.

Ἐρώτησις ξγ΄.

Τίνα γνώμην πρέπῃ νὰ ἔχωμεν δι᾽ ἐκείνους ὅτου ἀποθνήσκουσιν εἰς τὴν ὀργὴν τ͂ Θεοῦ;

Ἀπόκρισις.

Πῶς μ͂ τὴν ἐχάτην κρίσιν ἄλλοι θέλουσιν εἶναι εἰς μεγαλήτερην κόλασιν, κ͂ ἄλλοι εἰς μικρὰν, αἰωνίως· κ͂ τὸ εἰρημένον εἰς τὴν Γραφήν· ἐκεῖν@ γὰ ὁ δοῦλ@ ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τ͂ Κυρίου ἑαυτ͂, κὴ μὴ

Λουκ. ιβ. μζ.

μὴ ἑτοιμάσας, μὴ ἢ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολλά. ὁ δὲ μὴ γνοὺς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας.

Ἐρώτησις ξδ'.

Ἀποθνήσκουσι τάχα καὶ ἄνθρωποι ὅσοι νὰ εἶναι ἀνάμεσα τῶν σωζομένων καὶ ἀπολλυμένων;

Ἀπόκρισις.

Τοιαύτης τάξεως ἄνθρωποι δὲν εὑρίσκονται· μὰ βέβαια πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐλεύθεροι ἀπὸ τὸν δεσμὸν τοῦ ᾅδου, ὄχι μὲ μετάνοιαν καὶ ἐξομολόγησιν ἐδικούτους, καθὼς ἡ Γραφὴ λέγει· ἐν γὰρ τῷ ᾅδῃ τις ἐξομολογήσεταί σοι; καὶ ἀλλαχοῦ· οὐχ οἱ νεκροὶ αἰνέσουσί σε Κύριε, οὐδὲ πάντες οἱ καταβαίνοντες εἰς ᾅδου· ἀλλὰ μὲ τὰς θυσίας τῶν ζώντων, καὶ μὲ τὰς προσευχὰς ὑπὲρ αὐτῶν τῆς ἐκκλησίας, καὶ μὲ τὴν ἀναίμακτον λατρείαν θυσίαν, ὅσα καθ' ἡμέραν προσφέρει ἡ ἐκκλησία, διὰ τοὺς ζῶντας καὶ τεθνηκότας καινῶς ὅλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἀπέθανε δι' αὐτούς, καὶ ὅτι δὲν ἐλευθερώνονται ἀφ' ἑαυτῶν τῶν αἱ τοιαῦται ψυχαί· λέγει ὁ Θεοφύλακτος εἰς τὸ κεφ. ἑρμηνεύων τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ, ὅσα εἶπεν, ὅτι ἔχει ἐξουσίαν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀφιέναι ἁμαρτίας ὅσα, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀφίενται αἱ ἁμαρτίαι· ἕως δὲ γὰρ ἐζῆ ὁ Υἱὸς τοῦ, δυνάμεθα ἐξαλεῖψαι τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.

Ψαλ. ς. ε. Ψαλ. ριγ. ιζ. Λευ. ε.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ἡμῶν. μεθ' ὅμω̃ν τοι τῆς γῆς ἀπανασ@ω̃μω, ὀκ ἔτι ἡμεῖς αὐτοὶ δυνάμεθα δι' ἐξομολογήσεως ἐξαλεῖψαι τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· ἀποκέκλεισαι γὰρ ἡ θύρα· κὴ εἰς τὸ κβ' ξ Μαθθαίε, ἑρμηνεύων τὸ δήσαντες αὐτὸ χεῖρας κὴ πόδας, ἀντὶ τ πρακτικῶν τ ψυχῆς δυνάμεων, λέγ· ἐν τῷ αἰῶνι μὴ γὰρ τῷ ἐνεσ@ῶτι, ἔστι πεφάξαι κὴ ἐνεργῆσαι τι ἐν ᾗ τῷ μέλλοντι, δεζμεῖνται πᾶσαι αἱ πρακτικαὶ δυνάμεις τ ψυχῆς· κὰι ὀκ ἔστι ποιῆσαί τι ἀγαθὸν εἰς ἀνλισήκωσιν τ ἁμαρτιῶν. κὴ εἰς τὸ κέ ξ αὐτὸ Εὐαγγελίε· μεταμελείας γὰρ κὴ ἐργασίας καιρὸς ὀκ ἔστι μ τὴν ἐνθένδε ἀποβίωσιν· ἀπὸ τὰ ὁπῖα λόγια γίνεται φανερὸν, πῶς ὕσερα ἀπὸ τ θάναλον ἡ ψυχὴ, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐλευθερωθῇ ἢ νὰ μετανοήσῃ· κὴ νὰ κάμῃ τίποτες ἔργον ὅσε νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τ δεζμὸν ξ ἅδε, μόνον αἱ θεῖαι λειτεργίαι, αἱ ωεσθυχαὶ κὴ ἐλεημοσύναι ὅσε γίνονται δι' αὐτὴν ἀπὸ τὰς ζῶντας, ὠφελᾶσι πολλὰ, κὴ ἀπὸ τὰ δεζμὰ ξ ἅδε τὴν ἐλευθεροῦσιν.

Ἐρώτησις ξε'.

Τίνα γνώμην πρέπει νὰ ἔχωμεν διὰ τὰς ἐλεημοσύνας κὴ τὰς ἀγαθοεργίας, ὅσε δίδονται διὰ τὰς ἀποθαμένε;

Ἀπό-

Ἀπόκρισις.

Περὶ τούτου ὁ ἴδιος Θεοφύλακτος διδάσκει εἰς τὸ ιβ΄ κεφ. τοῦ Λουκᾶ, ἐξηγούμενος τὸ λόγον τοῦ Χριστοῦ, ὅπου εἶπεν· Φοβήθητε τὴν ἐξουσίαν ἔχουσαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· γράφει οὕτως· ὅρα γάρ, ὅτι οὐκ εἶπε, φοβήθητε τὸν μὴ τὸ ἀποκτεῖναι βάλλουσαν εἰς τὴν γέενναν, ἀλλ' ἐξουσίαν ἔχουσαν βαλεῖν· ὁ γὰρ πάντως οἱ ἀποθνήσκοντες ἁμαρτωλοὶ βάλλονται εἰς τὴν γέενναν· ἀλλ' ἐν τῇ ἐξουσίᾳ κεῖται τοῦ τοῦ Θεοῦ· ὥστε καὶ τὸ συγχωρεῖν. τοῦτο οὖν λέγω διὰ τὰς ἐπὶ τοῖς κεκοιμημένοις γινομένας προσφορὰς, καὶ τὰς διαδόσεις· αἱ ὁ μικρὰ συμπελοῦσι τοῖς καὶ ἐν ἁμαρτίαις βαρείαις ἀποθανοῦσιν. ὁ πάντως ἵνα μὴ τὸ ἀποκτεῖναι βάλλῃ εἰς τὴν γέενναν· ἀλλ' ἐξουσίαν ἔχῃ βαλεῖν. μὴ τοίνυν ἐλλείψωμεν ἡμεῖς σπουδάζοντες δι' ἐλεημοσυνῶν καὶ προσευχαῖων ἐξιλεοῦσθαι, τὴν ἐξουσίαν μὲν ἔχουσαν βαλεῖν, ὁ πάντως οὖν τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ χρώμενον· ἀλλὰ καὶ συγχωρεῖν δυνάμενον. ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν λοιπὸν τῆς ἁγίας Γραφῆς, καὶ τοῦ Πατρὸς τούτου τὴν ἐξήγησιν, τοῦτο σκοπάζομεν, πῶς πρέπει πάντως νὰ προσκαλοῦμεν διὰ τοὺς κεκοιμημένους, καὶ νὰ προσφέρωμεν θυσίας ἀναιμάκτους, διδόντες ἐλεημοσύνας· ἐπειδὴ ἐκεῖνοι δὲν ἠμποροῦσι τὰ τοιαῦτα νὰ κάμουσιν διὰ τοὺς ἑαυτούς τους.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις ξς'.

Πῶς πρέπει νὰ χριστιανὸς διὰ τὸ πῦρ τὸ καθαρτήριον;

Ἀπόκρισις.

Οὐδεμία γραφὴ διαλαμβάνει περὶ αὐτοῦ· νὰ εἶσκεται δηλαδὴ κἂν μία περίκλασις, καθαρτικὴ τῶν ψυχῶν, ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατον· μάλιστα ἡ γνώμη τῶν Ἕλλήνων διὰ τοῦτο κατεκρίθη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, εἰς τὴν δευτέραν Σύνοδον τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει. ἔπι ὃ φανερὸν εἶναι, πῶς ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατον, ἡ ψυχὴ δὲν ἠμπορεῖ νὰ δεχθῇ κἂν ἕνα μυστήριον τῆς ἐκκλησίας· καὶ ἂν ἴσως καὶ ἤθελεν εἶναι δυνατὸν νὰ πληρώσῃ αὐτή της διὰ τὰ ἁμαρτήματά της, ἤθελεν ἠμπορεῖ νὰ δεχθῇ καὶ μέρος ἀπὸ τὸ μυστήριον τῆς μετανοίας, τὸ ὁποῖον ἔσωσεν ἡ νὰ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν, ἡ ἐκκλησία μὲ δικαιοσύνην προσφέρει δι' αὐτὰς τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, καὶ προσευχὰς πρὸς Θεὸν πέμπει ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν· μὰ ὄχι ἐκεῖνοι νὰ πάρχουσι κἂν μίαν κλασιν, καὶ μετ' αὐτὴν νὰ καθαρίζωνται· τὰς ὃ μύθους τινῶν ἀνθρώπων, ὁποῦ λέγουσι περὶ ψυχῶν, πῶς ὅταν μισθύσουσιν ἀμετανόητας ἀπὸ τὸν κόσμον, κολάζονται εἰς σκοτία, εἰς νερά, καὶ λίμναις, ποτὲ δὲν τὰς ἐδέχθηκεν ἡ ἐκκλησία.

Ἐρώ-

Ἐρώτησις ξζ.

Ποῖος τόπος εἶναι ἴδια διωρισμὸς εἰς ταῖς ψυχαῖς ἐκείνων ὅσα ἀποθνήσκουσιν εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ;

Ἀπόκρισις.

Αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ὅσα μισθύουσιν ἀπὸ τὸ κόσμον τοῦτον, διωρισθήσαι εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, μὲ μετάνοιαν τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων, ἔχουσι τόπον, τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ. Διατὶ οὕτω λέγει ἡ ἁγία Γραφή· δικαίων ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἅψηται αὐτῶν βάσανος· ἀκόμι ὀνομάζεται ὁ τόπος αὐτῶν, παράδεισος· καθὼς ὁ Χριστὸς ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπεν, εἰς τὸ σαυρὸν ἀπάνω πρὸς τὸν λῃστήν· ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ· κρέμεται καὶ κόλπος τοῦ Ἀβραάμ, καὶ τὸ γεγραμμένον· ἐγγύτερον ἦν ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν, καὶ ἀπενεχθῆναι ἀπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ· καὶ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, καὶ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου λέγοντος· λέγω ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι, καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· διὰ τοῦτο ὁποῖος ὀνομάσῃ τὸν τόπον τοῦτον ἕνα ὄνομα ἀπὸ ὅσα εἴπαμεν, δὲν σφάλῃ· μόνον νὰ χριστιανὸς πῶς εἶναι αἱ ψυχαὶ εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὴν ἐρή-

Σοφ. γ. α.

Λκ. κγ. μγ.

Λκ. ις. κβ.

Ματ. η. ια.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ἐφάνιον βασιλείαν· καὶ (καθὼς οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι ψάλλουσιν,) εἰς τ' ἐρανόν.

Ἐρώτησις ξή.

Καὶ αἱ ψυχαὶ ἐκεῖναι ὅσοι μισοῦσιν ἀπὸ τὰ κορμία, διερχόμεναι εἰς θεϊκὸν ὀργὴν, πᾶ εἶναι;

Ἀπόκρισις.

Ὁ τόπ ἐκεῖνον μὲ διαφορετικὰ ὀνόματα λέγετ· πρῶτον ὀνομάζεται ᾅδης, εἰς τ' ὁποῖον ἀπώσθηκεν ὁ διάβολ, ἀπὸ τ' ἐρανὸν διωχθεὶς· ὡς
Ἡσ. ιδ. ιδ. λέγει ὁ Προφήτης· ἔσομαι ὅμοι τῷ ὑψίστῳ (εἶπεν ὁ διάβολ) νυῖ εἰς ᾅδ καταβήσῃ, καὶ εἰς τὰ θεμέλια τ γῆς. δεύτερον· λέγεται πῦρ αἰώνιον·
Ματ. κε. μα. λέγει γὰρ ἡ Γραφή· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτ· ἀκόμι σκότ, καὶ
Εἰς τὸ αὐτ. λ. τ' ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλλετε εἰς τὸ σκότ τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσαι ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τ ὀδόντων. ὀνομάζετ ἀκόμι καὶ μὲ ἄλλα ὀνόματα· μὰ ὅλα σημαίνουσι πῶς εἶναι τόπ τ καταχρίσεως, καὶ τ θείας ἐργῆς· εἰς τ' ὁποῖον καταβαίνουσιν αἱ ψυχαὶ ἐκείνων, ὅσοι μισοῦσιν ἀπ' ἐδῶ ὠργισμένοι ἀπὸ τ Θεὸν καὶ ἀπεγνωσμένοι· μὰ διὰ τὸ εἶναι ἄξιον νὰ τὸ ἠξεύρῃ καθ' ἕνας, πῶς αἱ ψυχαὶ τ δικαίων, καλὰ καὶ νὰ εἶναι εἰς τὺς ἐρανύς, δὲν ἐπή-

ἐπήρασι μὲ ὅλον ἔ το τέλειον τ στέφανον, πρὶν τ τελυταίας κρίσεως· μήτε αἱ ψυχαὶ τ καθαιρίτων, τελείαν κόλασιν πάσχουσι· μὰ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐσχάτην κρίσιν, θέλουσι πάρειν αἱ ψυχαὶ μαζὶ μὲ τὰ σώματα τελείως τ στέφανον τ δόξης, ἢ τὴν κόλασιν.

Ἐρώτησις ξθ'.

Πῶς εἶναι τὸ ὄγδοον ἄρθρον τ Πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα, τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ ἔ Πατρὸς ἐκπορευόμενον· τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον, καὶ συνδοξαζόμενον τὸ λαλῆσαν διὰ τ Προφητῶν.

Ἐρώτησις ο'.

Τί διδάσκει τὸ ἄρθρον ἔ το τ Πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Τρία πράγματα· πρῶτον, πῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι Θεὸς, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ· τὸ ὁποῖον εἶναι φανερὸν ἀπὸ τὰ λόγια ἔ Ἀποστόλ λέγοντ· Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσὶ, τὸ δὲ αὐτὸ Πνεῦμα· καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσὶ, καὶ ὁ αὐτὸς Κύριος. καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτὸς Θεὸς, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσι· καὶ ἀλλαχοῦ· ἡ χάρις ἔ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγά- α Κορ. ιβ. δ. β Κορ. ιγ. ιγ.

ἡ ἀγάπη ⸗ Θεᾶ, καὶ ἡ κοινωνία ⸗ ἁγίᾳ Πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν. εἰς τὰ ὁποῖα, καλᾶ καὶ πρέπει νὰ πιστεύηται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ πρέπει ὁ Υἱὸς, ⸗ τὸ γίνεται διατὶ εἶναι ὁμοούσια, καὶ ἰσότιμα, καὶ τὰ τρία πρόσωπα· μὰ ὄχι νὰ ἔχῃ κἂν μίαν οὐσίαν ὁ Υἱὸς, ἢ τὸ Πνεῦμα, καθὼς ἔχει ὁ Πατὴρ, ἀμέσως καὶ ὁμοίως εἰς τὸ Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα. καὶ εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, τὸ αὐτὸ ἔδειξεν ὁ Πέτρος, λέγων τῷ Πρᾶξ. ε. γ. Ἀνανίᾳ· διατὶ ἐπλήρωσεν ὁ σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον; καὶ τελειώνοντας τὸν ἴδιον λόγον, πρόσθησιν· οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ Θεῷ· Θεὸς ἄρα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Ἐρώτησις οά.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον ὅπου διδάσκει τὸ ἄρθρον ⸗ τὸ; Ἀπόκρισις.

Διδάσκει πῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐκπορεύεται ἐκ μόνου ⸗ Πατρὸς, ὡς πηγῆς καὶ ἀρχῆς τ᾽ Θεότητος· διὰ τὸ ὁποῖον ὁ αὐτὸς Σωτήρ μας διδάσκει Γωάν. ιε. κς. λέγων· ὅταν ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς, τὸ Πνεῦμα τ᾽ ἀληθείας, ὁ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται. τὴν διδασκαλίαν Σύμβ. Ἀθαναϲ. ταύτην τὴν ἑρμηνεύει ὁ ἱερὸς Ἀθανάσιος εἰς τὸ σύμβολόν του; τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπὸ τοῦ Πατρὸς, ὁ πε-

ὰ πεποιημένον, ἀλλὰ γεγεννημένον, ἀλλ' ἐκπορευτόν. ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, μόνος ἐστιν αἴτιος τοῖς δυσὶ, καὶ ἀγέννητος· ὁ δὲ υἱὸς ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς αἰτιατὸς, καὶ γεννητός· καὶ αὐτὸ τὸ Πνεῦμα, ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς αἰτιατὸν, καὶ ἐκπορευτόν· διὰ δὲ τοῦ υἱοῦ ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστελλόμενον. καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος οὕτω φησί· τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁ μὲν διὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται· ὃ καθ' ὅσον μὲν ἐκεῖθεν ἐκπορεύεται, ὰ κτίσμα· καθ' ὅσον δὲ ἀγέννητον, ὰκ υἱὸς· καθ' ὅσον δὲ ἀγεννήτου καὶ γεννητοῦ μέσον, θεὸς· μετὰ τοῦτο εἰρηται πολυτύτερον εἰς τὸ πρῶτον ἄρθρον· φθάνει λοιπὸν τώρα νὰ κρατῶμεν βέβαιον, καὶ νὰ πιστεύωμεν, ἐκεῖνο ὅπου ὁ Χριστὸς μας ἐδίδαξε, καὶ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία ἡ καθολικὴ καὶ ὀρθόδοξος πιστεύει, καὶ ὡμολόγησεν εἰς τὴν δευτέραν οἰκουμενικὴν συνόδον, καὶ ἐκύρωσε τὸ σύμβολον χωρὶς τὴν προσθήκης, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ· καὶ ἐναντίον ἐκείνων ὅπου ἐπροσθέσαν τὸν λόγον τοῦτον καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἔκαμαν ἀπιλίμησιν, ὄχι μόνον ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία ἡ ὀρθόδοξος καὶ καθολικὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ δυτικὴ τοῦ Ῥώμης· τὸ ὁποῖον ἁμαρτίρονται δύο πίνακαις δεγυραῖς, εἰς τὰς ὁποίας ἦτον γεγραμμένον τὸ ἱερὸν σύμβολον τῆς πίστεως Ἑλλωισὶ εἰς τὴν μίαν, καὶ εἰς τὴν ἄλλην λατινισὶ, χωρὶς τὴν προσθέσιν τούτου

Ὁ αὐτὸς Ἀθανασίου τοῖς ἱεροῖς ἐρωτήσεσι. δ.

Λόγ. δ. περὶ θεολογίας.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

τάτ᾽ ἔ μέρος· καὶ ἐκ ἔ γ᾽ ἰδ᾽· αἱ ὁποῖαι μὲ πρόσωγμα ἔ Πάπα Ῥ᾽ώμης Λέοντ τρίτ᾽, ἐκρέμαντο εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἔ ἁγίᾳ Πέτρᾳ, ἐν ἔτει Χριστ ωθ᾽. ὡς φησὶ Βαρώνι· Διὰ ἔτο ὅτι στέκεται σαφερὸς καὶ βέβαι εἰς τὴν πίστιν τάτην, ἔχει βεβαίαν ἐλπίδα τ σωτηρίας τ᾽, Διατὶ δὲν παρεκλίνει καθόλ᾽ ἀπὸ τὴν κοινὴν γνώμην τ ἐκκλησίας.

Ἐρώτησις οβ᾽.

Τὶ διδάσκει τρίτον τὸ ἄρθρον ἔτο;

Ἀπόκρισις.

Διδάσκει πῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, εἶναι ἀληθὴς τ ἁγίας Γραφῆς, τόσον τ παλαιᾶς ὅσον καὶ τ νέας, καὶ αὐτὸ τὴν ὡμίλησε μὲ τὸ μέσον πολλῶν συνεργῶν· Διὰ ἔτο καθὼς ἡ Γραφὴ τ παλαιᾶς Διαθήκης, τέτοιας λογῆς καὶ τ νέας εἶναι διδασκαλία ἔ ἁγίᾳ Πνεύματ· καὶ Διὰ τὴν ἀφορμὴν τάτην εἰς ὅλας τὰς οἰκουμενικὰς συνόδους, καὶ τοπικὰς τὰς ὀρθοδόξους, ὅσ καὶ ἂν ἐγίνησαν, πίστευε πῶς ὅ, τι ἐπροφασίσασιν οἱ ἅγιοι Πατέρες, νὰ εἶναι ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα· καθὼς εἴπασιν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴν συνόδον· ἔδοξε τῷ ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν· καὶ τὸ παράδειγμα τ ἐποίων, καὶ αἱ λοιπαὶ ἄλλαι ὀρθόδοξοι συνόδοι ἐσυμπεραίνασι τὰ δόγματά τως μὲ τ ὅμοιον τρόπον.

Πράξ. ιε. κη.

Ἐρώ-

Ἐρώτησις ογ΄.

Πόσα καὶ ποῖα εἶναι τὰ χαρίσματα τ̃ ἁγίου Πνεύματος;

Ἀπόκρισις.

Ἑπτά, διὰ τὰ ὁποῖα λέγει ἡ Γραφὴ εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν· καὶ ἑπτὰ λαμπάδες πυρὸς καιόμεναι ἐνώπιον τ̃ θρόνου· αἳ εἰσὶ τὰ ἑπτὰ πνεύματα τ̃ Θεοῦ· ταῦτα λοιπὸν τὰ χαρίσματα τ̃ Πνεύματος, ἤ μᾶλλον εἰπεῖν αὐτὸ τὸ Πνεῦμα, ἦτον εἰς τ̃ Χριστὸν τελειότερα καὶ τελειότερα, καθ' ἄνθρωπον, ὡς λέγει ὁ Προφήτης· καὶ ἀναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν Πνεῦμα Κυρίου· Πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως· Πνεῦμα βουλῆς καὶ ἰσχύος· Πνεῦμα γνώσεως καὶ εὐσεβείας· καὶ ἐμπλήσει αὐτὸν πνεῦμα φόβου Θεοῦ· τ̃το βεβαιώνει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, λέγοντας· καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτ̃, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρὸς πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας· καὶ ἐκ τ̃ πληρώματος αὐτ̃ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν· καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· διότι τὸ Πνεῦμα ἦτον εἰς αὐτὸν ὡς ὁμοούσιον αὐτῷ κατ̃ τὴν θεότητα· καὶ ἔπλησεν αὐτὸν σοφίας καὶ χάριτος· κατ̃ τὸ εἰρημένον, τὸ ὕδωρ παιδίον ἠύξανε, καὶ ἐκραταιοῦτο Πνεύματι, πληρούμενον σοφίας· καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό· καὶ ταῦτα

Ἀποκ. δ. ε.

Ἡσ. ια. β.

Ἰωάν. α. ιδ.

Λκ. β. μ.

ταῦτα πάντα πρέπει νὰ χριστιανῇ κ᾽ τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἐρώτησις οδ᾽.

Ποῖον εἶναι τὸ πρῶτον χάρισμα τ᾽ ἁγίου Πνεύματος;

Ἀπόκρισις.

Τὸ πρῶτον χάρισμα εἶναι ἡ σοφία· ἤγουν ἡ ἄνωθεν σοφία, διὰ τὴν ὁποῖαν λέγει ὁ Ἀπόστολ, ἡ ἄνωθεν σοφία, πρῶτον μὲν ἁγνή ἐστιν, ἔπειτα εἰρηνική, ἐπιεικὴς, εὐπειθὴς, μεστὴ ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν· ἀδιάκριτ κ᾽ ἀνυπόκριτ· εἰς τὴν σοφίαν τούτων ἐναντίον ἡ σαρκικὴ σοφία, κ᾽ τ᾽ Ἀπόστολον τ᾽ λέγοντα, ὅτι ἐν ἀφροσύνῃ κ᾽ εἰλικρινείᾳ Θεοῦ, οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ, ἀλλ᾽ ἐν χάριτι Θεοῦ, ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ. ἐναντίον τ᾽ ὁποίας σαρκικῆς κ᾽ κοσμικῆς σοφίας, λέγει ὁ ἴδιος Ἀπόστολ, ἀναφέρωντας τὴν παλαιὰν Γραφήν· Ἀπολῶ τὴν σοφίαν τ᾽ σοφῶν, κὴ τὴν συνέσιν τ᾽ συνετῶν ἀθετήσω· ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεύς; ποῦ συζητητὴς τ᾽ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν τ᾽ κόσμου τούτου;

Ἰακωβ. γ. ιζ.

β Κορ. α. ιβ.

α Κορ. α. ιε.

Ἡσ. κθ.

Ἐρώτησις οε᾽.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον χάρισμα τ᾽ ἁγίου Πνεύματος;

Ἀπό-

Ἀπόκρισις.

Τὸ χάρισμα τ̃ σωτέρος, ἡ καταγνόσεως τ̃ ἀπορρήτων καὶ τ̃ θείας θελήσεως· ὡς ἐ τ̃ ὁποίας ἡ Γραφὴ διδάσκει λέγουσα· καὶ πᾶς σοφὸς τῇ διανοίᾳ, ἐν ᾧ ἐδόθη σοφία καὶ ἐπιστήμη ἐν αὐτοῖς, σωτέραι ποιεῖν πάντα τὰ ἔργα τὰ καλὰ τὰ ἅγια καθήκοντα· καὶ πάντα ὅσα σωτάξε Κύριος· καὶ εἰς τὰς ὡς ἐ τ̃ Δανιὴλ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς σωτέσιν καὶ φρόνησιν, ἐν πάσῃ γραμματικῇ καὶ σοφίᾳ· καὶ Δανιὴλ σωτῆκεν ἐν πάσῃ ὁράσει καὶ ἐνυπνίοις· καὶ ἀλλαχ̃· τότε διήνοιξεν αὐτῶν τ̃ νᾶν τ̃ σωτέραι τὰς Γραφάς· καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγει· δώη γάρ σοι Κύριος σωτέσιν ἐν πᾶσιν· εἰς τὴν σωτέσιν ταύτην εἶναι ἀνθικειμένη ἡ ἀνοησία, καὶ ἀπιστία· διὰ τὴν ὁποίαν λέγει ὁ Κύριος· ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τ̃ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ Προφῆται. καὶ εἰς ἄλλον τόπον λέγει ὁ Ἀπόστολος· ἕτως ἀνόητοί ἐστε, ἐναρξάμενοι Πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε;

Ἐξ. λς. α.

Δαν. α. ιζ.

Λκ. κδ. με. β Τιμ. β. ζ.

Λκ. κδ. κε.

Γαλ. γ. γ.

Ἐρώτησις ος.

Ποῖον εἶναι τὸ τρίτον χάρισμα τ̃ ἁγίου Πνεύματος;

Ἀπόκρισις.

Τὸ τρίτον χάρισμα τ̃ ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἡ βουλὴ, ἡ ὁποία σωτρέχει πρὸς τὴν θείαν δόξαν, καὶ πρὸς τὴν σωτηρίαν τ̃ ἀνθρωπίνης ψυχῆς· καὶ εἶναι

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

εἶναι συμφωνιζμὴν μὲ τὼ δικαιοσύνω. Διὰ τὼ
Πρό. κ. ὁποῖαν καὶ ἡ Γραφὴ λέγ. ἐγὼ γὰρ ὑπερειλάμην ἔ
κζ. μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὼ βυλὼ ἔ Θεῦ· εἰς
αὐτὼ εἶναι ἐναντία ἡ βυλὴ τ ἀσεβῶν, Διὰ τὼ
Ψαλ. α. ὁποῖαν λέγ ὁ Ψαλμῳδός· μακάρι@ ἀνὴρ ὃς οὐκ
Ψαλ. ἐπορεύθη ἐν βυλῇ ἀσεβῶν· καὶ ἀλλαχῦ· Κύρι@
λβ. ια. Διασκεδάζ βυλὰς ἐθνῶν, ἀθετεῖ δ λογισμὺς
λαῶν, κ ἀθετεῖ βυλὰς ἀρχόντων.

Ἐρώτησις οζ.

Ποῖον εἶναι τὸ τέταρτον χάρισμα ἔ ἁγίυ Πνεύ-
μα@;

Ἀπόκρισις.

Ἡ ἰσχὺς, Διατὶ φυλάττοντες πᾶσαν σπουδὴν καὶ ἀνδρείαν εἰς τὼ πίστιν, πρέπ νὰ ἀνθιστέκωμθ
εἰς ὅλας τὰς πειρασμύς· ὡσὶ ταύτης ἡ Γραφὴ
α Κορ. ις. ιγ. λέγ· γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστ, ἀνδρίζεσθε,
κραταιῦσθε· καὶ ἀλλαχῦ· ζῶντε ὧν ὡσιζωσάμθοι
Ἐφ. ς. ιδ. τὼ ὀσφῦ ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμθοι τ
θώρακα τ δικαιοσύνης· καὶ ὑποδυσάμθοι τὰς
πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ ἔ Εὐαγγελίυ τ εἰρώνης· ἐπὶ
πᾶσιν ἀναλαβόντες τ θυρεὸν τ πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη ἔ πονηρῦ τὰ πεπυρωμθα
σβέσαι· καὶ τὼ ὡσικεφαλαίαν ἔ σωτηρίυ δέξασθε, καὶ τὼ μάχαιραν ἔ Πνεύματ@, ὅ ἐστι
ῥῆμα

ῆμα Θεῦ· τὸ ἐναντίον δ' ἰσχύος εἶναι ὁ φόβος· Ψαλ. ιγ. ε.
ωεὶ δ' λέγει ὁ Ψαλμῳδός· ἐκεῖ ἐφοβήθησαν φόβον
δ' ὃν ἦ φόβος· καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χρι-
στός μας ωροτρέπει νὰ μὴ ἔχωμεν τοιοῦτον φόβον,
λέγων· μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τ' ἀποκτεινόντων τὸ σῶ- Λκ. ιβ. δ.
μα, καὶ μ' ταῦτα μὴ ἐχόντων ωερισσότερόν τι ποιῆσαι.

Ἐρώτησις οὴ.

Ποῖον εἶναι τὸ πέμπτον χάρισμα δ' ἁγίου Πνεύ-
ματος;

Ἀπόκρισις.

Ἡ γνῶσις εἶναι τὸ πέμπτον χάρισμα, τὴν ὁποίαν
ὁ ἱερὸς Ψάλτης ἑρμηνεύει, λέγων· ὁ παιδεύων Ψαλ.
ἔθνη, οὐχὶ ἐλέγξει; ὁ διδάσκων ἄνθρωπον γνῶσιν; ηγ. ι.
καὶ ἕτερος Προφήτης λέγει· καὶ δώσω ὑμῖν ποιμένας Ἱερ. γ. ιε.
κατὰ τὴν καρδίαν μου· καὶ ποιμανοῦσιν ὑμᾶς, ποι-
μαίνοντες μετ' ἐπιστήμης, ἤτουν γνώσεως· τώτη ἡ
γνῶσις καὶ ἐπιστήμη πρέπει νὰ ἀπολαύνεται εἰς τὸ νὰ
γνωρίζῃ τὸ θέλημα δ' Θεοῦ, καὶ δ' νόμου του· εἰς αὐ-
τὴν ἐναντιώνεται ἡ ἄγνοια δ' νόμου, καὶ τ' θελήσεως
δ' Θεοῦ· διὰ τὴν ὁποίαν λέγει ὁ Ψαλμῳδός· ἔκχεον Ψαλ. οη.
τὴν ὀργήν σου ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ γινώσκοντά σε, καὶ ε.
ἐπὶ βασιλείας, αἳ τὸ ὄνομά σου οὐκ ἐπεκαλέ-
σαντο.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις οθ'.

Ποῖον εἶναι τὸ ἕκτον χάρισμα τ ἁγίου Πνεύματ ;

Ἀπόκρισις.

Ἡ εὐσέβεια· ἡ ὁποία μὲ τὴν ὀρθὴν πίστιν θεμελιώνεται εἰς τὴν ἐκτενῆ προσευχὴν, κ εἰς τὰ ἀγαθὰ ἔργα· διὰ τοῦτο λέγει ὁ Ἀπόστολ· ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς, τ νυν κ τ μελλούσης· κ βέβαια εὐσεβεῖς ἐκεῖνοι λέγονται, οἱ ὁποῖοι κάμοντες συνεχεῖς προσευχὰς πρὸς τ Θεὸν, φεύγουσιν ὅλαις τ ἀσεβείαις, κ ἁμαρτίαις. ἡ εὐσέβεια λέγω ἡ μὴ φαινομένη, ἡ ὁποία εἶναι τ Φαρισαίων· ἀλλ' ἡ ἀληθινὴ κ ἐγκάρδιος· ἵνα μὴ κ πρὸς αὐτῆς εἴπῃ ὁ Κύριος· ἔγγιζει ὁ λαὸς τοῖς χείλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀφ' ἐμοῦ· κ πάλιν· Φαρισαῖε τυφλὲ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τ ποτηρίου, κ τ παροψίδος, ἵνα γένηται κ τὸ ἐκτὸς αὐτῶν καθαρόν.

α Τιμ. δ. η.

Ματ. ιε. η.

Ματ. κγ. κε.

Ἐρώτησις π'.

Ποῖον εἶναι τὸ ἕβδομον χάρισμα τ ἁγίου Πνεύματος ;

Ἀπόκρισις.

Ὁ φόβος τ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ εἶναι ὡς ἂν ἐκεῖνος ὅσα ἔχουσι τὰ παιδία πρὸς τοὺς πατέρας

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

τέρας τας, καὶ ὄχι ὡς ἂν ἐκεῖνοι ὅπως ἔχασιν οἱ δοῦλοι πρὸς τὰς δεσπότας των. καὶ πρὶ δὲ πρώτα λέγει ὁ Ψαλμῳδὸς, Φοβήθητε τὸν Κύριον πάντες οἱ ἅγιοι αὐτοῦ. ὅτι οὐκ ἔστιν ὑστέρημα τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. πρὶ δὲ δευτέρα λέγει ὁ Ἀπόστολος· φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ· ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον· ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει· ὁ δὲ φοβούμενος, ὁ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ· μὲ τὸν τρόπον δὲν τὸν προφέρει ἡ Γραφή· νὰ φοβώμεθα τὸν Θεὸν ἐξ ἀγάπης, ὅταν λέγει, οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον αἰνέσατε αὐτὸν, ἅπαν τὸ σπέρμα Ἰακὼβ, δοξάσατε αὐτόν· φοβηθήτω δὴ ἀπ' αὐτοῦ ἅπαν τὸ σπέρμα Ἰσραήλ· καὶ ὁποῖος μὲ τὸν τοιοῦτον φόβον θέλει φοβᾶσθαι τὸν Θεὸν, ἐκεῖνος φυλάττει τὰς ἐντολάς του, καὶ τὸ εἰρημένον· ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει. Ψαλ. λγ. ι. α Ἰωάν. δ. ιη. Ψαλ κα. κε. Ἰωάν. ιδ. κγ.

Ἐρώτησις πά.

Πόσοι καὶ ποῖοι εἶναι οἱ καρποὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος;

Ἀπόκρισις.

Καρπὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἢ σημάδια τῆς θείας χάριτος, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀπαριθμεῖ ἐννέα· λέγων ὅτως· ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματος, ἔστιν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια· μὰ Γαλ. ε. κβ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

πρέπει νὰ πιστεύωμεν πῶς καὶ αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ νὰ λέγωνται καρποὶ τ ἁγίου Πνεύματ, ἐπειδὴ ἀπ' αὐτὸ καταβαίνουσι, καὶ αὐτὸ συνεργεῖ εἰς τὸ νὰ τελειώνωνται ἀπὸ τ ἄνθρωπον. Διὰ τοῦτο δὲν λέγει ὁ Παῦλ, κ τούτων μόνων ὁ νόμος ἔστι νόμος ἀλλὰ κ τ τοιούτων, ὡς ἂν ὦσι καὶ ἄλλα ὅμοια τούτοις.

Ἐρώτησις πβ'.

Ποῖον εἶναι τὸ ἔνατον ἄρθρον τ Πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν, καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἐρώτησις πγ'.

Τὶ διδάσκει ἡ ἁγία ἐκκλησία, εἰς τοῦτο τὸ ἄρθρον τ Πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Τέσσαρα πράγματα· πρῶτον πῶς ἡ ἐκκλησία εἶναι μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ, κ τὴν διδασκαλίαν τ Ἀποστόλ λέγουν· ἁρμοσάμην ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ· καὶ καθὼς ὁ Χριστὸς εἶναι ἕνας, τέτοιας λογῆς καὶ ἡ νύμφη τ εἶναι μία· ὡς δῆλον ἀπὸ τὸ δ' κεφαλ τ πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῆς, ὅπου λέγει· εἷς Κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα, κ εἷς Θεὸς καὶ Πατὴρ πάντων.

β Κορ. ια. β.

Ἐφε. δ. ε.

Ἐρω-

Ἐρώτησις πδ'.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον ὅπως διδάσκεται εἰς τὸ ἄρθρον Ἅγιο;

Ἀπόκρισις.

Δεύτερον διδάσκει τὸ ἄρθρον Ἅγιο, πῶς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, δὲν πέρνει ὄνομα ἀπὸ κἀν ἕνα τόπον ἄν εἶναι καὶ ὁ πλέον ἐξαίρετος· διατὶ αἱ τοπικὴ ἐκκλησίαι εἶναι μερικαί· οἷον ἡ Ἐφεσίνη, ἡ ἐν φιλαδελφείᾳ, ἡ ἐν Λαοδικείᾳ, ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις, ἡ ἐν Ῥώμῃ, ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ αἱ λοιπαί. μὰ ἀνάμεσα εἰς τέταις τ ἐκκλησίαις τ μερικαῖς, ἐκείνη ὀνομάζεται μήτηρ αὐτῶν, ἡ ὁποία πρώτη ἐπλάτυνε τὴν παρουσίαν τ Χριστ· καὶ ἐδέχθηκε τὴν αἰώνιον σωτηρίαν, καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν· καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπῆρεν ἀρχὴν ἡ κήρυξις τ Εὐαγγελίου εἰς ὅλον τ τὸν κόσμον, ὡς μαρτυρᾷ ἡ Γραφὴ λέγουσα· ὅτως ἔδει παθεῖν τ Χριστὸν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ κηρυθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτ μετάνοιαν, καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἱερουσαλήμ· ὑμεῖς δὲ ἐστὲ μάρτυρες τούτων. καὶ ἀλλαχοῦ· ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἔντε Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ, καὶ ἕως ἐσχάτου τ γῆς· ἀκόμι ἐκείνη λέγεται πρώτη Λυκ. κδ. μζ. Πραξ. α. η.

τη ἡ ὁποία ἔλαμψε θειοτέρον ἀπὸ ὅλας τ̃ ἄλλας ἐκκλησίας· εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ εἰς τὰ ἤθη· ἔμπροσθεν τ̃ ὁποίας οἱ Ἀπόστολοι, ἐδίδασι τ̃ λογαριαζμόν τους, καθὼς μαρτυρᾶ ἡ Γραφὴ,
Πραξ. ια. β. λέγουσα· καὶ ὅτε ἀνέβη Πέτρ̃ εἰς Ἱεροσόλυμα, διεκρίνοντο θ̃ς αὐτὸν οἱ ἐκ θ̃ιτομῆς, λέγοντες, ὅτι θ̃ς ἄνδρας ἀκροβυσίαν ἔχοντας εἰσῆλθες, καὶ συνέφαγες αὐτοῖς; εἰς τὰς ὁποίους ἀπεκρίθη ὁ Πέτρ̃, ἐγὼ τὶς ἤμην δυνατὸς κωλύσαι τ̃ Θεόν; ἀκούσαντες δὲ ταῦτα, ἡσύχασαν καὶ ἐδόξαζον τ̃ Θεὸν, λέγοντες· ἄρα γε καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ Θεὸς τὴν με-
στίχῳ κβ. τάνοιαν ἔδωκεν εἰς ζωήν. καὶ καλωτέρω· ἠκούθη ὁ λόγ̃ εἰς τὰ ὦτα τ̃ ἐκκλησίας τ̃ ἐν Ἱεροσολύμοις θ̃ὶ αὐτῶν· καὶ ἐξαπέστειλαν Βαρνάβαν διελ-
Πραξ. ιε. β. θεῖν ἕως Ἀντιοχείας· καὶ ἀλλαχ̃· ἔδοξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καί τινας ἄλλους ἐξ αὐτῶν θ̃ὸς τοὺς Ἀποστόλους, καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσαλὴμ θ̃ὶ ζ̃ ζητήματ̃ τούτου. τότε ἔδοξε
στίχῳ κβ. τοῖς Ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν, πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σὺν τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, μ̃ τοιαύτης γραφῆς· ἔδοξε τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, καὶ ἡμῖν, μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθ̃ ὑμῖν βάρ̃, πλὴν τ̃ ἐπάναγκες τούτων· ἀπέρχομαι εἰς ἄλλον τόπον λέγ̃·

ὡς

ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδων αὐτοῖς Πρᾶξ. ις. δ.
φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν
Ἀποστόλων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ·
λοιπὸν ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησία, εἶναι μήτηρ
πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ πρώτη, διατὶ ἀπ' ἐκεί-
νου ἤρχισε νὰ ἀπολώνεται τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ὅλα
τὰ μέρη (καλὰ καὶ οἱ βασιλεῖς ὕστερον νὰ ἐδώ-
κασι τὰ πρωτεῖα τῆς τιμῆς εἰς τὴν πρεσβυτέραν καὶ
εἰς τὴν νέαν Ῥώμην, διὰ τὸ κράτος τῆς βασιλείας
ὅπου ἦτον εἰς αὐτὰς κ' ἦτον τρίτον κανόνα τῆς δευτέ-
ρας οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει)
καὶ αὐτὴ ἐγίνηκε καθολική· διατὶ ἐδέχθησαν τὴν
πίστιν καὶ διδασκαλίαν της, ὅλα τὰ ἔθνη.

Ἐρώτησις πέ.

Τί διδάσκεται τρίτον εἰς ἕν τὸ ἄρθρον τῆς πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Πῶς ἄλλο θεμέλιον δὲν εἶναι τῆς ἐκκλησίας,
παρὰ μόνον ὁ Χριστὸς, κ' ἦτον Ἀπόστολον τὸ λέγουσι,
θεμέλιον γὰρ ἄλλον, ἠδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν α Κορ. γ. ια.
κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός· καὶ ἂν καὶν μίαν
φορὰν λέγουσι καὶ οἱ Ἀπόστολοι, καὶ οἱ Προφῆται
θεμέλια τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐκκλησίας, ὡς ἂν ὅταν
λέγῃ ὁ Ἰωάννης· πῶς ἡ μεγάλη πόλις ἡ Ἱερουσα- Ἀποκ. κα.
λὴμ εἶχε τεῖχος, εἰς δώδεκα θεμέλια κλιμένον,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

καὶ ἐν αὐτοῖς ἦσαν ὀνόματα τ δώδεκα Ἀποστόλων τ
Ἐφ. β. κ. Ἀρνίου· καὶ ὁ Παῦλος λέγει πῶς εἴμεθαν ἐποικοδομηθέντες, ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τ Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν· ἔστι πρέπει νὰ χριστιανοὶ πῶς οἱ Προφῆται καὶ οἱ Ἀπόστολοι δὲν εἶναι ἀπλῶς καὶ πρώτως θεμέλια τ πίστεως· διατὶ ὁ τοιοῦτος θεμέλιος, εἶναι μόνος ὁ Χριστὸς, μὰ κ τί καὶ δεύτερον· καθ' ὅσον ἐκεῖνοι ὡς ἐγγυτέρω καὶ πλησιέστεροι, ἐποικοδομήθησαν ἀπάνω εἰς τὴν σωτηριώδη διδασκαλίαν τ Ἰησοῦ Χριστοῦ τ Κυρίου ἡμῶν, καὶ ἐφάνησαν πρῶτοι εἰς τὸ νὰ ἀπλώσουσι τὴν πίστιν τ Χριστοῦ εἰς ὅλα τὰ πέρατα τ οἰκουμένης· διατὶ ὁ Χριστὸς δὲν ἐθεμελίωσε τὴν ἐκκλησίαν τ ἀπάνω εἰς ἀνθρώπους, μὰ ἀπάνω εἰς τ ἑαυτόν τ, καὶ ἀπάνω εἰς τὴν θείαν τ διδασκαλίαν· ἀκόμι διὰ τ τὸ ἄρθρον διδασκόμεθα, πῶς μόνος ὁ Χριστὸς εἶναι κεφαλὴ τ ἐκκλησίας, κ τὴν διδασκαλίαν τ Ἀποστόλου λέγοντος,
Ἐφ. ε. κγ. ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐστι κεφαλὴ τ γυναικὸς, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τ ἐκκλησίας· καὶ αὐτὸς ἐστι σωτὴρ τ σώματος. κ ἀλλαχοῦ· αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ
Κολ. α. ιη. τ σώματος τ ἐκκλησίας· ὅς ἐστιν ἀρχὴ, πρωτότοκος ἐκ τ νεκρῶν· ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων· διατὶ ἂν λέγουσι καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας οἱ προϊστάμενοι αὐτῶν ἀρχιερεῖς, κεφαλαὶ αὐτῶν,

τῶν, ϗ τὸ πρέπει νὰ χροικᾶται πῶς αὐτὸι εἶναι τοπ-
τηρητὴ ϗ Χριϛ. εἰς τὴν ἰδίαν τϛ καθ' ἕνας ἐπαρ-
χίαν, ϗ κεφαλαὶ μερικαί· ϗ τὴν γραφὴν τὴν
λέγουσιν· ποσέχετε ἑαυτοῖς ϗ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, Πράξ.
ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, κ. κη.
ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν ϗ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο
διὰ ϗ ἰδίου αἵματος· ὅπου δέχεται αὐτὸ Ἰησοῦ
Χριϛ· ὡς λέγει Πέτρος· ϗ φανερωθέντος ϗ α Πέτρ.
δεχτοῦ, καὶ μισεῖται τ ἀμαράντινον τ δόξης ε δ.
στέφανον.

Ἐρώτησις πϛ'.

Τὶ διδάσκεται πάρτιν εἰς ϗ τὸ ἄρθρον τ πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Τὸ ἄρθρον ϗ τὸ διδάσκει κάθε ὀρθόδοξον, πῶς
πρέπει νὰ ὑποτάσσεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ϗ τὴν
διδασκαλίαν ϗ Χριϛοῦ τὴν λέγουσιν· ἐὰν δὲ καὶ τῆς
ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς ⸫ Ματ. ιη.
ὁ τελώνης· καὶ πρὸς τούτοις ἡ ἐκκλησία ἔχει τὴν ιζ.
ἐξουσίαν τούτου, ὥστε μὲ τὰς σινόδους τὰς οἰκουμενι-
κὰς νὰ δοκιμάζῃ τὰς γραφάς· νὰ κρίνῃ Πατριάρ-
χας· πάπιδες, ἐπισκόπους, νὰ τοὺς καθυποβάλλῃ
ϗ τὰ σφάλματά τ εἰς τ κανονικαῖς τιμωρίαις,
καὶ ἐπιτίμια· ἐπειδὴ εἶναι σήλη τῆς ἀληθείας· καὶ
θεμέλιος, ϗ τ Ἀποστόλου, λέγοντος· ἵνα εἰδῆς α Τιμ.
γ. ιε.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθ. ἥτις ἐστιν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντ@, στύλ@ καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας.

Ἐρώτησις πζ'.

Ποίαι εἶναι αἱ ἐντολαὶ τῆς ἐκκλησίας;

Ἀπόκρισις.

Αἱ ἐντολαὶ τ῀ ἐκκλησίας, αἱ μᾶλλον ἐξαίρετοι εἶναι ἐννέα. τὸ πρῶτον εἶναι, νὰ προσεύχεται καθ' ἕνας εἰς τ῀ Θεὸν, μὲ συντριβὴ καὶ κατάνυξιν τ῀ καρδίας· καὶ νὰ μυᾶται μὲ τ῀ τελεταῖς τ῀ ἐκκλησίας, εἰς κάθε κυριακὴ, καὶ εἰς τ῀ ἑορτάσιμαις ἡμέραις· ἤγουν ἀκούοντα τ῀ ὄρθρον, τὴν λειτουργίαν, τ῀ ἐσπερινὸν, καὶ διδαχήν. Διατὶ λέγει ἡ Γραφή.

Λουκ. ιη. α. δεῖ πάντοτε προσεύχεσθαι καὶ μὴ ἐκκακεῖν· καὶ ἀλ-

Ἐφ. ϛ. ιη. λαχοῦ· Διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως, προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν πνεύματι· καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει, καὶ δεήσει περὶ πάντων τ῀ ἁγίων· καὶ ἀλλαχοῦ λέγει ὁ ἴδιος

α Θεσσ. ε. ιζ. Παῦλος· ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε.

Ἐρώτησις πή.

Ποία εἶναι ἡ δευτέρα ἐντολὴ τ῀ ἐκκλησίας;

Ἀπόκρισις.

Ἡ δευτέρα ἐντολὴ εἶναι, νὰ φυλάττῃ ὁ χριστιανὸς κάθε χρόνον, τὰς τεσσαρας διατεταγμένας νηστείας·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

νησείας· πρώτην, τὴν πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως· ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὰς ιε΄ τοῦ Νοεμβρίου· δευτέραν τὴν μεγάλην τεσσαρακοστήν· τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ἔκαμε· καθὼς λέγει ἡ Γραφή· καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ νύκτας τεσσαράκοντα, ὕστερον ἐπείνασε· τρίτην τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τὴν ὁποίαν ἀρχίζει ἡ ἐκκλησία μὲ μίαν ἑβδομάδα τῆς ἑορτῆς τῆς ἁγίας πεντηκοστῆς· καὶ λέγεται τῶν Ἀποστόλων, διὰ τὴν αἰτίαν τούτην· διατὶ εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον οἱ Ἀπόστολοι ἐνήστευσαν, πεμπόμενοι εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου· καθὼς φαίνεται εἰς τὰς Πράξεις αὐτῶν, ὅπου λέγει, τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι, καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν· ἡ τετάρτη νηστεία γίνεται πρὸ τῆς ἑορτῆς τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν πρώτην τοῦ Αὐγούστου μηνὸς, καὶ τελειώνει τὴν ιε΄ αὐτοῦ μηνός· ἀκόμι πρέπει νὰ φυλάττεται καὶ ἡ νηστεία τῆς τετράδης καὶ τῆς παρασκευῆς· μὰ ὄχι τοῦ σαββάτου καὶ τῆς Κυριακῆς, κατὰ τὸν κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἔξω ἀπὸ τὸ μέγα σάββατον· ἀκόμι ἐπαρέδωκεν ἡ ἐκκλησία νὰ νηστεύωμεν καὶ τὴν ιδ΄ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, κατὰ τὴν ὕψωσιν τοῦ σταυροῦ· διατὶ κάμνομεν τὴν ἀνάμνησιν τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ματ. θ. β.

Πράξ. ιγ. γ.

Διά-

διαβάζοντες τὰ Εὐαγγέλια τ̃ πάθως αὐτ̃· καὶ τῇ κθ' τ̃ Αὐγούστ διὰ νὰ τιμήσωμεν τὴν ἀποτομὴν τ̃ ϖροδρόμ μὲ νηστείαν· ἔξω ἀπὸ τ̃το μᾶς ἐπαρέδωκε νὰ μὴ νηστεύωμεν εἰς κάποιαις ἡμέραις διατεταγμέναις· ὡς ἂν εἶναι ἀπὸ τὴν ἡμέραν τ̃ς γεννήσεως τ̃ Χριστ̃, ἕως τ̃ ἁγίων Θεοφανίων· καὶ ὅλη ἡ διακαινήσιμ@ ἑβδομὰς, καὶ ἡ ἑβδομὰς μ̃τ τὴν πεντηκοστὴν, καὶ ἡ ϖροφωνήσιμ@, καὶ ἡ τυρινή· τὰ ὁποῖα χρεωστεῖ κάθε χριστιανὸς ὀρθόδοξ@ νὰ φυλάττῃ.

Ἐρώτησις πθ'.

Ποία εἶναι ἡ τρίτη ἐντολὴ τ̃ ἐκκλησίας;

Ἀπόκρισις.

Νὰ τιμοῦνται οἱ ϖνευματικοὶ, μὲ τὴν ϖρεπωμένην εὐλάβειαν, ὡς δοῦλοι τ̃ Θεοῦ, καὶ μεσῖται, ὁποῦ μεσιτεύουσι δι' ἡμᾶς ϖρὸς τ̃ Θεόν· μάλιστα ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐξομολογοῦσιν, ὡς Πατέρες ϖνευματικοὶ, καὶ ἀπ' ἐκείνους ϖρέπει νὰ βουλευώμεθα ϖερὶ τ̃ς σωτηρίας ἡμῶν· διὰ τὸ ϖρόσταγμα τ̃το ἡ Γραφὴ ὁμιλεῖ τέτοιας λογ̃ς· ἅτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωϖ@, ὡς ὑϖηρέτας Χριστ̃, καὶ οἰκονόμους μυστηρίων Θεοῦ. καὶ ἀλλαχ̃· ἐρωτῶμεν ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν, καὶ ϖροϊσταμένους ὑμῶν ἐν Κυρίῳ, καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς· καὶ ἡγεῖσθε αὐτοὺς ὑϖερεκ ϖερισσ̃ ἐν ἀγάϖῃ διὰ τὸ

ἔργον

α Κορ. δ. ω.

α Θεσσ. ε. ιβ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ἔργον αὐτῶν. καὶ εἰς ἄλλον τόπον· οὐκ οἴδατε οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι, οἱ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσι; καὶ οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ παρεδρεύοντες, τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερίζονται; οὕτω καὶ ὁ Κύριος διέταξε τοῖς τὸ Εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν, ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ζῆν. καὶ πάλιν· οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι, διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν· μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ. καὶ οἱ κοσμικοὶ ἄνθρωποι δὲν πρέπει νὰ ἀνακαλώνωνται εἰς τὰ πνευματικὰ ἔργα, κατὰ τὸν Ἀπόστολον λέγοντα· ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραΰτητος.

α Κορ. θ. ιγ.

α Τιμ. ε. ιζ.

Γαλ. ς. α.

Ἐρώτησις ι'.

Ποία εἶναι ἡ τετάρτη σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας;

Ἀπόκρισις.

Νὰ ἐξομολογώμεθα τὰς ἁμαρτίας μας τέσσαρες φοραῖς τὸν χρόνον, ἔμπροσθεν τοῦ ἱερέως, τοῦ νομίμως καὶ ὀρθοδόξως κεχειροτονημένου· οἱ δὲ προκόπτοντες εἰς τὴν εὐσέβειαν καὶ ἀγάπην, ὅς ἐξομολογοῦνται κάθε μηνᾶ· οἱ δὲ ἀσθενέστεροι χρεωστοῦσι κἂν ἀπὸ μίαν φορὰν τὸν χρόνον νὰ κάμωσιν ἐξομολόγησιν τῶν ἁμαρτιῶν των, καὶ τοῦτο νὰ γίνεται εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς· εἰς δὲ τὰς

ἀρρώ-

ἀρρώστως, ἔτο πρέπει νὰ εἶναι ἡ πρώτη ἔννοια νὰ καθαρίσωσι τὸ μολυσμένον τὴν συνείδησίν των μὲ τὴν ἐξομολόγησιν, καὶ νὰ γλυκοῦσι μέτοχοι τῆς ἁγίας κοινωνίας, πέρνοντες μὲ πάσαν ἀλάβειαν φοβητρὰ τὸ ἅγιον Εὐχέλαιον.

Ἐρώτησις μά.

Ποία εἶναι ἡ πέμπτη ἐντολὴ τῆς ἐκκλησίας;

Ἀπόκρισις.

Νὰ μὴ διαβάζωνται τὰ βιβλία τῶν αἱρετικῶν, μήτε νὰ ἀκούεται ἡ βλάσφημος διδασκαλία των, ἀπ' ἐκείνους ὅπου δὲν εἶναι γεγυμνασμένοι εἰς τὴν ἁγίαν Γραφὴν, καὶ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν· μήτε νὰ διαλέγωνται μετ' αὐτῶν, μήτε νὰ συναναστρέφωνται· καὶ τὴν μελῳδὸν φωνὴν τῶν λεγόντων· μακάριος ἀνὴρ,
Ψαλ. α. ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν, καὶ ἐν ὁδῷ ἁμαρ-
Τιτ. γ. ι. τωλῶν οὐκ ἔστη· καὶ ἀλλαχοῦ φοβοῦνται ἡ Γραφὴ λέγουσα· αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ πρώτην καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ.

Ἐρώτησις μβ'.

Ποία εἶναι ἡ ἕκτη ἐντολὴ τῆς Ἐκκλησίας;

Ἀπόκρισις.

Νὰ παρακαλοῦμεν τὸν παράγαθον Θεὸν, διὰ πᾶσαν κατάστασιν τῶν ἀνθρώπων· πρῶτον μὲν διὰ τοὺς πολεμικούς, ἤγουν διὰ τὸν παναγιώτατον πατριάρχην,

ἀρχίω, διὰ τ μητροπολίτιω, καὶ ἐπίσκοπον τ ἐπαρχίας, καὶ διὰ τ κλῆρον ὅλον· ἔσειθα διὰ τ βασιλέα, διὰ τ ἡγεμόνα· διὰ ὅλω τὼ γερουσίαν, καὶ πᾶσων τὼ πολιτείαν· διὰ τὸ στρατόπεδον· ἐξαιρέτως ὴ δι' ἐκείνως ὅσως ἀγαθοεργῶσιν εἰς τ ἐκκλησίαις, καὶ φροντίζωσι νὰ αὐξήσωσι τὼ πίστιν καθολικὼ καὶ ὀρθόδοξον· καθ' τ Ἀπόστολον ὅσως λέγι· παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχὰς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, ὑπὲρ βασιλέων, καὶ πάντων τ ἐν ὑπεροχῇ ὄντων· ἵνα ἥρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν, ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι· τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ. ἀκόμι νὰ παρακαλέσω καὶ διὰ τὲς κεκοιμημένες, ὅσως ἐμισεύσασιν ἀπὸ τὼ ζωὼ τοῦτω μὲ πίστιν ὀρθόδοξον· ἀκόμι καὶ διὰ τὲς αἱρετικὲς καὶ σχισματικὲς διὰ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὼ ὀρθόδοξον πίστιν, πρὶν νὰ μισεύσωσιν ἀπὸ τὼ παρόσαν ζωήν. α Τιμ. β. α.

Ἐρώτησις ιγ'.

Ποία εἶναι ἡ ἑβδόμη ἐντολὴ τ ἐκκλησίας;

Ἀπόκρισις.

Νὰ φυλάττωνται αἱ νησεῖαις ἐκεῖναι καὶ δεήσεις, ὅσως θέλωσι προσεύχεσθαι ξεχωρισὰ ἀπὸ τ Μητροπολίτω ἢ ἐπίσκοπον εἰς τὼ ἐπαρχίαν τως, ἀπὸ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ἀπὸ ὅλας τὰς ἐπαρχίας ἀωθημαυλύτως, ὅσα ταῖς ωεθσώαις ἐκεῖν@ Δι' κἂν μίαν ἀναγκαίαν ἐωθησιν, ἤγεν Δι' νὰ ἐπισρέψῃ τὼ δικαίαν ὀργὼ ξ Θεξ, τὼ ἐπικαμψύω εἰς τ λαόν τ· κὴ νὰ τ λυτρώσῃ, ἢ ἀπὸ θανάτικὸν, ἢ πεῖναν, ἢ πόλεμον, ἢ ἀναβροχίαν, ἢ πολυβροχίαν, ἢ Δι' ἰατρείαν τ ἀθενῶν, ἢ Δι' παρηγορίαν τ πεθλιμμύων· καθὼς φαίνεται εἰς τὰς Πράξεις τ ἀποστόλων ὅσα γράφσιν· ὁμὼ ὅν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ, ωεθσευχὴ ἦν ἐκτενὴς γινομύη ὑωὸ τ ἐκκλησίας ωεὸς τ Θεὸν ὑωὲρ αὐτ.

Πράξ. ιβ. ε.

Ἐρώτησις μδ'.

Ποία εἶναι ἡ ὀγδόη ἐντολὴ τῆς ἐκκλησίας;

Ἀπόκρισις.

Νὰ μὼ ἀποθυμῶσιν οἱ κοσμικοὶ, νὰ πέρνσι βιαίως τὰ καλὰ κ σεκάμμα τ ἐκκλησίας· κ νὰ τὰ μεταχερίζνται εἰς ἰδίαις τως χρείαις· οἱ ὃ πνευματικοὶ ωεθεσῶτες, χρεωσῶσι νὰ ωεθμηθύνται ἀπὸ τὰ καλὰ τ ἐκκλησίας, τὰ σθλίσματα κ ὅσα ἄλλα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὼ ἐκκλησίαν· ἀκόμι τὼ ζωοτροφίαν, κ ἐνδύματα ἐκείνων ὅσα ὑωηρετῶσι τὼ ἐκκλησίαν· κ τ πτωχῶν κ τ ξένων· κ τὼ διδασκαλίαν τ Γραφῆς ὅσα λέγ· τ ὃ μαθητῶν καθὼς ὑωρεῖτό τις, ὠφελοῦν ἕκας@ αὐτῶν

Πράξ. ια. κθ.

αὐτῶν εἰς Δαχωνίαν πέμψαι τοῖς καλοικῶσιν ἐν τῇ Ιωδαία ἀδελφοῖς· ὁ καὶ ἐποίησαν, ἀποστείλαντες ωεὸς τὸς πρεζβυτέρως Διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ Σαύλε· ἀκόμι δὲν εἶναι δίκαιον ὅτε εἰς τὸς κοζμικὸς, ὅτε εἰς τὸς ἀρχιερεῖς, ὅωσ ἀρχιερεβύσιν εἰς κἀν μίαν ἐκκλησίαν, νὰ ἀποξενώνσι τὰ ἄπορα, ἢ τὰ ἄλλα κινητά της πράγματα, ὅωσ τ' ἔρχονται, ἢ ἀπὸ πρεζβείας τινὸς, ἢ δωρεᾶς· καὶ νὰ τὰ μεταχειρίζωνται εἰς ἰδιωλικαῖς τως χρείαις· Διὰ νὰ μὴ πάθῃ βίαν ἡ ἀνατροπὴ ἡ γνώμη ἐκείνε ὅωσ τὰ ἔδωκεν.

Ἐρώτησις μέ.

Ποία εἶναι ἡ ἐνγάτη ἐντολὴ τ' ἐκκλησίας;

Ἀπόκρισις.

Νὰ μὴ γίνβλαι γάμοι εἰς τ' ἡμέραις ὅωσ κωλύῃ ἡ ἐκκλησία· ἀκόμι νὰ μὴ εἶναι παρόντες οἱ ὀρθόδοξοι χριςιανοὶ εἰς τὰ ἀπηγορδυμένα παιγνίδια, καὶ θέατρα μήτε νὰ ἀκολυθῶσιν εἰς τὰ ἤθη τὰ βάρβαρα· μὰ νὰ ἐγκρεβύωνται ἀπ' αὐτὰ ὅσον εἶναι δυνατόν.

Ἐρώτησις μς.

Διατὶ λέγομεν πῶς πιςεύομεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὅωσ εἶναι κτίζμα, ὀφείλοντες εἰς μόνον τ' Θεὸν πιςεύειν;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἀπόκρισις.

Διατὶ καλᾶ κὴ ἡ ἐκκλησία νὰ εἶναι κλῖζμα, ἀπὸ ἀνθρώπους συσεμμὴ, ἀλλὰ ἔχῃ κεφαλὴν αὐτὸν τ̃ Χριστὸν, τ̃ ἀληθινὸν Θεὸν, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅπου τὴν διδάσκῃ πάντοτε, κὴ κάμῃ τὴν ὡς λέγῃ ὁ Ἀπόστολ@, νύμφην ἄσπιλον κὴ ἄμωμον ξ̃ Χριστ̃, κὴ σύλον κὴ ἑδραίωμα τ̃ς ἀληθείας· κὴ τὰ δόγματα κὴ διδάγματά της, δὲν εἶναι ἀνθρώπινα, ἀλλὰ θεῖα· διὰ ξ̃το λέγοντες πῶς πιστεύομεν εἰς αὐτὴν, νοεῖται πῶς πιστεύομεν εἰς τὰ θεοπνεύστα δόγματα· φησὶ γὰρ ἡ Γραφή· ὅτι ὑπὸ Πνεύματ@ ἁγίου φερόμενοι, ἐλάλησαν οἱ ἅγιοι θεοὶ ἄνθρωποι· κὴ ὁ Παῦλ@ φησίν· ὐ λόγον ἀνθρώπους ἐδέξασθε, ἀλλὰ καθὼς ἐστὶν ἀληθῶς, λόγον Θεοῦ· κὴ ἀπὸ ξ̃το κινεῖται νὰ πιστεύωμεν, ὄχι μόνον τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ὅπου ἐκεῖνη ἐλάλεξε, ἀλλὰ κὴ ὅ Χριστὸς διετάξατο, εἰπών· πιστεύετε ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, ἀλλὰ κὴ εἰς πάσας τὰς λοιπὰς Γραφὰς, κὴ σωστικὰς διατάξεις.

α Τιμ. γ. ιε.

α Θεσ. β. ιγ.

Μαρ. α. ιε.

Ἐρώτησις ιζ.

Ποῖον εἶναι τὸ δέκατον ἄρθρον τ̃ς πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Ἐρω-

Ἐρώτησις ιή.

Τὶ διδάσκ τὸ ἄρθρον τ πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Ἐπειδὴ ἐνθυμᾶτ τ βαπτίσματ, ὅτι εἶναι τὸ πρῶτον μυστήριον, μας δίδ ἀφορμὴ νὰ θεωρήσωμ ποῖ τ ἑπτὰ μυστηρίων τ ἐκκλησίας· τὰ ὁποῖα εἶναι ταῦτα· τὸ βάπτισμα· τὸ μύρον τ χρίσματ· ἡ εὐχαριστία· ἡ μετάνοια· ἡ ἱερωσυνή· ὁ τίμιος γάμ· καὶ τὸ εὐχέλαιον· ταῦτα τὰ ἑπτὰ μυστήρια ἀναβιβάζοντ εἰς τὰ ἑπτὰ χαρίσματα τ ἁγίου Πνεύματ· ἐπειδὴ διὰ μέσ τ μυστηρίων τ τῶν χωρ τὰς δωρεὰς τ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς τὰς ψυχὰς ἐκείνων, ὅτι τὰ μετέχουσι καθὼς πρέπ, καὶ τιμὴ χάριν τ· διὰ τὸ ὁποῖον πρᾶγμα ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας εἰς Βλάτος διαλέγετ, εἰς τὸ βιβλίον ὅπ ἔγραψε ποὺς τὰς Λουθεράνους, διὰ νὰ ἀποστρέψουσιν.

Ἐρώτησις ιθ'.

Τί ἐστι μυστήριον;

Ἀπόκρισις.

Τὸ μυστήριον εἶναι μία τελετὴ ἡ ὁποία ἀποκάτω εἰς κάποιον εἶδ ὁρατὸν, εἶναι αἰτία, καὶ φέρ εἰς τὴν ψυχὴν τ πιστ τὴν ἀόρατον χάριν τ Θεοῦ· διαβαίνει ἀπὸ τ Κυρίου ὑμῶν, δι' ὅλ τ πιστῶν τὴν θείαν χάριν λαμβάν.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις ρ΄.

Πόσα πράγματα ζητοῦνται εἰς τὸ μυστήριον;

Ἀπόκρισις.

Τρία, ὕλη ἁρμόδι, ὡς εἶναι τὸ ὕδωρ εἰς τὸ βάπτισμα· ὁ ἄρτ καὶ ὁ οἶνος εἰς τὴν εὐχαριστίαν· τὸ ἔλαιον, καὶ τὰ λοιπὰ κ᾽ τὸ μυστήριον. δεύτερον, ὁ ἱερεὺς ὅπως νὰ εἶναι νομίμως κεχειροτονημένος, ἢ ὁ ἐπίσκοπος. τρίτον, ἡ ἐπίκλησις τ ἁγίου Πνεύματος, καὶ τὸ εἶδος τ λόγων, μ᾽ ὁποῖα ὁ ἱερεὺς ἁγιάζει τὸ μυστήριον τῇ δυνάμει τ ἁγίου Πνεύματος, μὲ γνώμην ἀποφασισμένην νὰ τὸ ἁγιάσῃ.

Ἐρώτησις ρα΄.

Διὰ ποῖον τέλος, τὰ μυστήρια διετάχθησαν;

Ἀπόκρισις.

Πρῶτον, διὰ νὰ εἶναι σημάδια τ ἀληθινῶν ὑμνῶν τ Θεοῦ, ἤγουν τ ἐκκλησίας τ ὀρθοδόξου τ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς· διατὶ ὅποιος χρεάσῃ τὰ μυστήρια ἅπερ καθὼς πρέπει, εἶναι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τ Θεοῦ, ἀληθινὸν καὶ γνήσιον μέλος της, καὶ κ᾽ χάριν υἱὸς Θεοῦ. δεύτερον, διὰ νὰ ἔχωμεν ἀσφαλὲς σημεῖον τ εἰς Θεὸν ἡμῶν πίστεως, ἔσωντας καὶ νὰ εἴμεθαν βέβαιοι μὲ τὴν πίστιν, καὶ μ᾽ καλὰ ἔργα νὰ σωθῶμεν εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν· τρίτον, διὰ

νὰ

νὰ ἔχωμεν ἰατρικὰ ἀναμφίβολα νὰ διώχνωμεν
τ̃ ἀσθενείαις τ̃ ἁμαρτιῶν μας.

Ἐρώτησις ρβ'.

Τί εἶναι τὸ πρῶτον μυστήριον ξ̃ βαπτίσματ@ ;

Ἀπόκρισις.

Τὸ βάπτισμα εἶναι μία ἔκπλυσις, καὶ ἀναίρεσις ξ̃ προπατορικ̃ ἁμαρτήματ@· διὰ τ̃ τρίτης καταδύσεως εἰς τὸ ὕδωρ, λέγοντ@ ξ̃ ἱερέως τὰ λόγια ξ̃ πα· εἰς τὸ ὄνομα ξ̃ Πατρὸς ἁμοῦ· καὶ ξ̃ υἱ̃ ἁμοῦ· καὶ ξ̃ ἁγί̃ Πνεύματ@ ἁμοῦ. καὶ μ̃ τὴν ἀναγέννησιν τούτην ἐξ ὕδατ@ κ̀ Πνεύματ@, γίνεται ἡ διαλλαγὴ ξ̃ ἀνθρώπ̃ μὲ τ̃ Θεὸν, καὶ συγχωρεῖται ἡ εἴσοδ@ εἰς τὴν βασιλείαν τ̃ οὐρανῶν, κ̃ τὰ λόγια ξ̃ Σωτῆρ@ ἡμῶν, λέγοντ@· ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατ@ καὶ Πνεύματ@, δὲν δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν ξ̃ Θε̃· ξ̃το τὸ μυστήριον μίαν φορὰν λαμβανόμενον, δὲν δίδεται δεύτερον, μόνον ἐκεῖν@ ὅπ̃ βαπτίζῃ νὰ πιστεύῃ ὀρθοδόξως ἕνα Θεὸν τρισυπόστατον, κ̀ νὰ εἴπεν ἀκριβῶς κ̀ ἀπαραλλάκτως τὰ προρρηθέντα λόγια· εἰς τὸ ὄνομα ξ̃ Πατρὸς, κ̀ ξ̃ υἱ̃, κ̀ ξ̃ ἁγί̃ Πνεύματ@ ἁμοῦ· κ̃ τὴν γνώμην τ̃ καθολικ̃ς καὶ ὀρθοδόξ̃ ἐκκλησίας.

Ὁ ἀναδεχ@ ὀφείλει προφέρειν τὰ ἁμοῦ.

Ἰωάν. γ. ε.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις ργ΄.

Τί πρέπει νὰ φυλάττεται εἰς τὸ μυστήριον τοῦτο;

Ἀπόκρισις.

Τὸ πρῶτον εἶναι ὅτι τὸ βρέφος μὲ τὴν ἀνάδοχόν του (ὁποῖος πρέπει νὰ εἶναι ὀρθόδοξος) ἔχει ἀνάγκην νὰ ἀποταγῇ, ἤγουν νὰ ἀρνηθῇ τὸν Διάβολον, καὶ ὅλα του τὰ ἔργα, καὶ τὴν λατρείαν του, καὶ πᾶσαν τὴν πομπήν του· μὰ ἂν ὁ βαπτιζόμενος θέλει εἶναι νομίμου ἡλικίας, εἶναι ἀνάγκη ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος, αὐτὸς του νὰ κάμῃ τὴν ἄρνησιν τοῦ Διαβόλου, ἀποκρινόμενος εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ ἱερέως, καὶ ἐμπύωντας τὸν Διάβολον καὶ τὰ ἔργα του ὅλα· ἔπειτα νὰ ὁμολογήσῃ τὸ σύμβολον τῆς πίστεως, καὶ ἂν εἶναι νήπιον, νὰ ὁμολογήσῃ ὁ ἀνάδοχός του δι' αὐτὸν τὸ σύμβολον τοῦτο τῆς πίστεως· καὶ νὰ ὑποσχεθῇ δι' αὐτὸν εἰς τὸν Χριστόν· ἀκόμι καὶ τοῦτο πρέπει νὰ φυλάττεται εἰς τὸ βάπτισμα, νὰ εἶναι εἰλικρινὲς ὕδωρ, ὄχι μικτὸν μὲ ἄλλο πρᾶγμα, ὅτε τεχνητὸν, μήτε ἄλλο ὑγρόν· καὶ τὸ βαπτισμένον βάπτισμα, δὲν πρέπει νὰ γίνεται ἀπὸ ἄλλον τινὰ ὡσὰν ἀπὸ τὸν νόμιμον ἱερέα· μὰ εἰς καιρὸν τινὸς ἀνάγκης, ἠμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ τὸ μυστήριον τοῦτο, καὶ κοσμικὸν πρόσωπον ἀνδρὸς ἢ γυναικός· μεταχειριζόμενον τὴν προτεθειμένην ὕλην, νερὸν ἁπλοῦν καὶ φυσικὸν,

ὅπι-

ἁπφέρον καὶ τὰ ῥηθέντα λόγια, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· κάμωνλας καὶ τὴν τρίτην κατάδυσιν, καὶ τὸ τοιοῦτον βάπτισμα τόσην δυνάμιν ἔχει, ὅτι ἔσωντας καὶ νὰ μὴ δίδεται δεύτερον, εἶναι ἀναμφίβολος σφραγὶς τῆς σωτηρίας τῆς αἰωνίου. καὶ πῶς νὰ εἶναι ὁ καρπὸς καὶ τὸ κέρδος τοῦ μυστηρίου τούτου, εὔκολα καθ' ἕνας τὸ γνωρίζει. διατὶ πρῶτον τὸ μυστήριον ἔστο, σιγὴ ὅλα τὰ ἁμαρτήματα· εἰς μὲν τὰ βρέφη, τὸ προπατορικὸν, εἰς ἐκεῖνες μεγάλους, καὶ τὸ προπατορικὸν καὶ τὸ προσωπικόν. δεύτερον, ὁ ἄνθρωπος ἀνακαινίζεται; καὶ ἀποκαθίσαται εἰς τὴν δικαίωσιν ἐκείνην, ὅπου εἶχεν ὅταν ἦτον ἀθῶος, καὶ ἀναμάρτητος· καθὼς μαρτυρᾷ ὁ Ἀπόστολος, λέγων· ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε· ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· ἔπειτα οἱ βαπτισθέντες γίνονται μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ Κύριον ἡμῶν ἐνδύομεθα· διατὶ λέγει ὁ Ἀπόστολος· ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. α Κορ. ς. ια. Γαλ. γ. κζ.

Ἐρώτησις ρδ'.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον μυστήριον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἀπόκρισις.

Τὸ δεύτερον μυστήριον εἶναι τὸ μύρον τ̃ χρίσματ̃· τὸ ὁποῖον ἤρχισεν ἀπὸ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ὅτε
Πρᾶ. β. τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκατέβηκεν εἰς τοὺς ἀποστόλους, σφραγίζοντάς τους μὲ τὴν θείαν τ̃ χάριν, διὰ νὰ κηρύξωσι σαθερῶς καὶ ἀδιαλείπτως τὴν πίστιν τ̃ Χριστ̃· καὶ τὴν βοήθειαν τούτων χρειάζον) καὶ οἱ βαπτιζόμενοι· καὶ καθὼς πάλαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκατέβηκεν εἰς τοὺς ἀποστόλους ἐν εἴδει πυρὸς, καὶ ἔχυσεν εἰς αὐτοὺς τὰ χαρίσματά τ, τέτοιας λογῆς καὶ τῶρα, ὅταν ὁ ἱερεὺς χρίῃ τ̃ βαπτιζόμενον μὲ τὸ ἅγιον μύρον, χύνεται ἀπάνω εἰς αὐτὸν τὰ χαρίσματα τ̃ ἁγίου Πνεύματ̃· τὸ ὁποῖον εἶναι δῆλον ἀπὸ τὰ λόγια ὅπου χρεωστεῖ ὁ ἱερεὺς νὰ λέγῃ, ὅταν ἐνεργῇ τὸ τοιοῦτο μυστήριον, σφραγὶς δωρεᾶς Πνεύματ̃ ἁγίου, ἀμήν· ὡς ἂν νὰ ἔλεγε, μὲ τὴν χρίσιν τούτου τ̃ ἁγίου μύρου σφραγίζεσαι καὶ βεβαιώνεσαι εἰς τὰ χαρίσματα τ̃ ἁγίου Πνεύματ̃, ὅπου πέρνεις εἰς βεβαίωσιν τ̃ χριστιανικῆς σου πίστεως· καὶ τ̃το συμφωνᾶ μὲ τὰ λόγια τ̃ ἀποστόλου
β Κορ. α. κα. λέγοντ̃· ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστὸν καὶ χρίσας ἡμᾶς Θεὸς, ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς Θεὸς, καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα τ̃ Πνεύματ̃ ἐν τ̃ καρδίαις ἡμῶν. ἡ χρίσις αὐτὴ τ̃ μύρου, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἡ ἐνέρ-

ἡ ἐνέργεια τάυτη τῆς χείσεως, ἐγίνετο εἰς τὸν καιρὸν τῶν ἀποςόλων διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν. διατὶ λέγει ἡ γραφή; Τότε ἐπετίθεσαν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὲς, καὶ ἐλάμβανον Πνεῦμα ἅγιον. ὕςερα ἐγίνετο μὲ τὴν χρίσιν τοῦ μύρου, καθὼς μαρτυρᾷ ὁ ἱερὸς Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὁ μαθητὴς τοῦ μακαρίου Παύλου. Πρᾶξ. η. ζ.

Ἐρώτησις ρέ.

Πόσα πράγματα ζητοῦνται εἰς τὸ μυςήριον;

Ἀπόκρισις.

Πρῶτον ζητεῖται νὰ γίνεται ἀπὸ τὸ ἀνωτάτω ἀπίσκοπον τὸ μύρον τοῦτο. Δεύτερον, νὰ ἔχῃ τὴν περιπλοκὴν ὕλην, ἤγουν τὸ ἔλαιον, τὸ βάλσαμον, καὶ τὰ λοιπὰ μυρίσματα. τρίτον, ζητεῖται ὅτι παρευθὺς μὲ τὸ βάπτισμα νὰ χρίῃ ὁ ἱερεὺς τὸν βαπτιζόμενον εἰς τὰ διωρισμένα μέλη, ἐπιλέγων τὰ λόγια ἐκεῖνα. σφραγὶς δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου, ἀμήν. Ἀπὸ τὸ μυςήριον τοῦτο γενῶνται οἱ καρποί τοι; Πρῶτον, διατὶ καθὼς μὲ τὸ βάπτισμα ἀναγενόμεθα τέτοιας λογῆς, μὲ τὸ ἅγιον μύρον γενόμεθα μέτοχοι τοῦ ἁγίου Πνεύματος, βεβαιωθέντες εἰς τὴν πίσιν τοῦ Κυρίου, καὶ αὐξάνομεν εἰς τὴν θείαν χάριν, κατὰ τὸν Ἀπόσολον τὸν λέγοντα, ὅτι ἔσωσεν ἡμᾶς κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεον διὰ Τιτ. γ. ε.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

λθ|ρ῀ παλιγγενεσίας, κ@ ἀνακαινώσεως Πνεύματ@ ἁγίυ, ὅ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς ω῀λσίως Δ|ὰ Ἰησ῀ Χρ|σ῀ τ῀ σωτῆρ@ ἡμῶν. Δεύτερον, Δ|ατὶ μὲ τὴν δύναμιν τ῀ ἁγίυ Πνεύμα|@, ἅτως εἴμεθεν βέβαιοι κ@ στερεοὶ ὁπ῀ δὲν ἠμπορεῖ νὰ βλάψῃ καθόλ|υ ὁ νοη|ὸς ἐχθρὸς τ@ ψυχήν μας. Τ῀το τὸ μυσήριον δὲν δίδ|αι δεύτερον ω῀δὲ εἰς ἐκείνους, ὁπ῀ θέλσιν ἐπισρέψειν ἀπὸ τὴν ἄρνησιν τ῀ ὀνόμα|@ τ῀ Χρ|σ῀.

Ἐρώτησις ρς'.

Πῶιον εἶνα| τὸ τρίτον μυσήριον;

Ἀπόκρισις.

Ἡ ἁγία Ἐυχαρισία. ἤγυν τὸ σῶμα κ῍ αἷμα τ῀ Κυρίυ ἡμῶν Ἰησ῀ Χρ|σ῀, ὑ῀ω κάτω εἰς τ@ θεωρίαν τ῀ ἄρτυ κ῍ τ῀ οἴνου, εἰς τὸ ὁπῶιον εἶνα| ἀληθῶς κ῍ κυρίως παρὼν, ἤγυν κ῍ τὸ πρᾶγμα ὁ Ἰησ῀ς Χρ|σός. Δ῀το τὸ μυσήριον ὑπερέχει ὅλα τὰ ἄλλα, κ@ μᾶλλον τῶν ἄλλων ὠφελεῖ εἰς τ@ σω|ηρίαν τ@ ἐδικήν μας. Ἐπειδὴ, εἰς τὸ μυσήριον τ῀το, πᾶσα χάρις κ@ χρησότης τ῀ Κυρίυ Ἰησ῀ φαινερώνεται εἰς τὰς πιςὰς, κ@ παρισάνει, καθὼς θέλει γένη γνώριμον καλωτέρω.

Ἐρώτησις ρζ'.

Τί πρέπει νὰ φυλάξ|ε| εἰς τὸ μυσήριον τ῀το;

Ἀπό-

Ἀπόκρισις.

Πρῶτον ἔστο τὸ μυστήριον ἐδένας ἄλλος ἠμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ εἰς ὁποῖαν χρείαν καὶ ἂν τύχῃ, πέρ ἀνὰ εἶναι ἱερεὺς νόμιμος. Δεύτερον, πρέπει νὰ προμηθεύῃ νὰ εἶναι θυσιαστήριον ἐκεῖ, ὁπὸ μέλλει νὰ ἱερεργήσῃ ἢ ἀντιμίσιον χωρὶς τὸ ὁποῖο καθ' ἐδένα τρόπον ἠμπορεῖ νὰ προσφέρῃ τὼ ἀναίμακτον θυσίαν. Τρίτον, πρέπει νὰ προσέχῃ νὰ εἶναι ἡ πρεπωμένη ὕλη, ἤγουν, ἄρτος σίτινος ἔνζημος, ὅσον δυνατὸν καθαρός. καὶ οἶνος ἄμπελος ἀπὸ κάθα λογῆς ἄλλο ὑγρὸν, καὶ εἰλικρινὴς εἰς ἑαυτόν· καὶ εἰς τὴν προσκομιδὴν ἐγχεῖται καὶ ὕδωρ πρὸς πλήρωσιν τῆς Γραφῆς τῆς λεγούσης ὅτι εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ τὼ πλευρὰν αὐτοῦ ἔνυξε, καὶ εὐθὺς ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ. Ἰωάν. ιθ.

Τέταρτον, πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ ἱερεὺς τοιαύτην γνώμην εἰς τὸ καιρὸν, ὁποῦ ἁγιάζει τὰ δῶρα, πῶς αὐτὴ ἡ οὐσία τοῦ ἄρτου, καὶ ἡ οὐσία τοῦ οἴνου μεταβάλλεται εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ἀληθινοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἕνεκεν τὴν ἐπίκλησιν κάμει τὴν ὥραν ἐκείνην, διανατελῶς τὸ μυστήριον ἔστο ἐπευχόμενος, καὶ λέγων; καταπέμψον τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα. καὶ ποιή-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ποίησον τ μὲ ἄρτον τοῦτον τίμιον σῶμα ξ Χριστοῦ σου, τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον αἷμα ξ Χριστοῦ σου, μεταβαλλὼν τῷ Πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ. Μετὰ γὰρ τὰ ῥήματα ταῦτα, ἡ μετουσίωσις παρευθὺς γίνεται, καὶ ἀλλήσει ὁ ἄρ ξ εἰς τὸ ἀληθινὸν σῶμα ξ Χριστοῦ, καὶ ὁ οἶν ξ εἰς τὸ ἀληθινὸν αἷμα. ἀπομένουσι μόνον τὰ εἴδη ὁπτῶ φαίνονται, καὶ ξ τὸ κτ τὴν θείαν οἰκονομίαν. πρῶτον μὲν διὰ νὰ μὴν βλέπωμεν σῶμα Χριστοῦ, μὰ νὰ τὸ πιστεύωμεν πῶς εἶναι, διὰ τὰ λόγια ὁπτῶ εἶπεν· ξ τό ἐστι τὸ σῶμά μου, καὶ ξ τό ἐστι τὸ αἷμά μου· πιστεύοντες μᾶλλον εἰς τὰ λόγια καὶ δυνάμιν ἐκείνου, παρὰ εἰς ταῖς ἀδικεῖς μας αἴσθησεις τὸ ὁποῖον προξενεῖ μακαρισμὸν τῆς πίστεως· μακάριοι γὰρ οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες. Δεύτερον, διατὶ ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη ἀπορέπεται τὴν ὡμὴν σαρκοφαγίαν. κ ἐπειδὴ ἔμελλε νὰ πέρνῃ τὴν ἕνωσιν ξ Χριστοῦ μὲ τὴν μετάληψιν τῆς σαρκὸς κ αἵματός ξ, διὰ νὰ μὴν τὴν ἀποτρέπεται βδελυπόμενος ὁ ἄνθρωπος, ᾠκονόμησεν ἡ πρόνοια ξ Θεοῦ, καὶ λάβως τὴν σάρκα τὴν ἰδίαν, καὶ τὸ αἷμα ξ, εἰς βρῶσιν κ πόσιν τοῖς πιστοῖς, ὑποκάτω εἰς τὸ ἔνδυμα ξ ἄρτου κ ξ οἴνου. ταῦτα ὁ Γρηγόριος Νύσσης, κ ὁ ἱερὸς Δαμασκηνὸς εἰς πλάτος διαλέγονται. Ἡ δὲ κοινωνία ξ

Ἰωάν. κ. κθ.

μυστηρίου

κυσηρίαν τάτην πρέπει νὰ γίνεται καὶ ἀπὸ τὰ δύο εἴδη
τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου· τόσον διὰ τὴν πνευματικήν,
ὅσον καὶ διὰ τὴν κοσμικήν. ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς δὲν
ἐκβάζωνται κἂν ἕνα, οὕτω εἶπεν λέγων·
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρ- Ἰωάν. ϛ.
κα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ νδ.
ἔχετε ζωὴν αἰώνιον ἐν ἑαυτοῖς. ὁ τρώγων μου τὴν
σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ
ἐν αὐτῷ. Διατὶ καὶ οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι τοῦ τρό-
πον ὅπου τὸ ἐπαραλάβασιν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, οὕτω
καὶ τὸ ἐπαραδίδασιν εἰς κοινωνίαν κοσμικῶντε,
καὶ ἱερομένων, καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη· καθὼς γράφει πρὸς
Κορινθίους ὁ Παῦλος ὁ Ἀπόστολος λέγων· ἐγὼ α Κορ.
γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ὁ καὶ παρέδωκα ια. κγ.
ὑμῖν, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρ-
εδίδοτο, ἔλαβεν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε,
καὶ εἶπε, λάβετε, φάγετε, τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ
ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν
ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆ-
σαι, λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ Διαθήκη ἐστὶν
ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὁσάκις ἂν πίνητε εἰς
τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν· τὴν τιμὴν ὅπου πρέπει νὰ δί-
δῃς εἰς τὰ φρικτὰ ταῦτα μυστήρια, πρέπει νὰ εἶναι
τοιαύτη· ὡς ἐκείνη ὅπου δίδεται τοῦ ἰδίου Χριστοῦ

(ὡς

(ὡς ἀνωτέρω εἴρηται) ὥστε καθὼς δι' ἐκείνου εἶπεν
Ματ. ις. ὁ Πέτρος ἐκ στόματ τ̃ πάντων τ̃ Ἀποστόλων· σὺ εἶ
ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τ̃ Θεοῦ τ̃ ζῶντ· τοιαύτης λογῆς
καὶ λέγωμεν καὶ ἡμεῖς, λατρεύοντες καθ' ἕνας·
πιστεύω, Κύριε, καὶ ὁμολογῶ, ὅτι σὺ εἶ ἀληθῶς ὁ
Χριστὸς ὁ Υἱὸς τ̃ Θεοῦ τ̃ ζῶντ, ὁ ἐλθὼν εἰς τ̃ κόσ-
μον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ·
ἀκόμι τὸ μυστήριον τοῦτο προσφέρεται θυσία ὑπὲρ
πάντων τ̃ ὀρθοδόξων χριστιανῶν ζώντων τε καὶ κε-
κοιμημένων ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου. ἡ
ὁποία θυσία δὲν θέλει τελείως ἕως τ̃ τελευταίας
κρίσεως. οἱ καρποὶ τ̃ μυστηρίου τούτου εἶναι τ̃τοι·
πρῶτον ἡ ἀνάμνησις τ̃ ἀναμαρτήτου πάθους κ τ̃
α Κορ. θανάτου τ̃ Χριστοῦ, κ τ̃ τὸ εἰρημένον· ὁσάκις γὰρ ἂν
ια. κε. ἐσθίητε τ̃ ἄρτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τ̃ θάνα-
τον τ̃ Κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ. τὸ
δεύτερον κέρδος ὅτου μοὶ δίδῃ εἶναι, διατὶ τὸ μυ-
στήριον τ̃το γίνεται ἱλασμὸς κ καλοσυνήμα πρὸς
τ̃ Θεὸν διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν εἴτε ζώντων, εἴτε
καὶ ἀποθαμένων· διὰ τοῦτο ἐδεμία τ̃ ἁγιῶν λει-
τουργιῶν γίνεται, ὅτου νὰ μοὶ γενοίειν εἰς αὐτὴν
ἱκεσίας καὶ δεήσεις πρὸς τ̃ Θεὸν ὑπὲρ τ̃ ἡμετέρων
ἁμαρτημάτων. τὸ τρίτον, διάφορον εἶναι ὅτου
ὁποῦ χριστιανὸς διέλθει παρὼν συχνὰ εἰς τὴν
θυσίαν

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

υσίαν παύτῳ, καὶ νὰ κοινωνᾷ ἔ μυσηρίε τέτε, λαθερώνεται δι' αὐτὸ ἀπὸ κάθε πειρασμὸν κ κίνδυνον τε Διαβόλε. Διατὶ δὲν ἀπολυμᾶ ὁ ἐχθρὸς τ ψυχῆς, νὰ βλάψῃ ἐκεῖνον ὁπε ἠξεύρει πῶς εἶναι τ Χριςὸν μέσα ἐν αὐλῷ· ἡ ἑτοιμασία πρὸς τὴν μετάληψιν τ Φρικτῶν μυσηρίων, πρέπει νὰ γίνεται κ τὴν τάξιν τ ἐκκλησίας ἡμῶν τ ὀρθοδόξε, ἤγεν μὲ καθαρὰν ἐξομολόγησιν, νηστεύοντε καὶ κατάνυξιν κ Διαλλαγὴν τελείαν μὲ ὅλες, καὶ μὲ ἄλλα τέτοις ὅμοια.

Ἐρώτησις ρή.

Ποῖον εἶναι τὸ τέταρτον μυσήριον;

Ἀπόκρισις.

Ἡ ἱερωσύνη· ἡ ὁποία εἶναι δύο λογιῶν, ἄλλη πνευματικὴ, κ ἄλλη μυσηριώδης. τ πνευματικῆς ἱερωσύνης ὅλοι οἱ χριστιανοὶ οἱ ὀρθόδοξοι μετέχουσιν, καθὼς διδάσκει Πέτρος ὁ Ἀπόστολος, λέγων· α Πέτρ. β. θ. ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτὸν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν· καὶ ὁ Ἰωάννης Ἀποκ. ε. θ. εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν· ἔσφαξας καὶ ἠγόρασας τῷ Θεῷ ἡμᾶς ἐν τῷ αἵματί σε ἐκ πάσης φυλῆς, καὶ γλώσσης, κ λαὸς κ ἔθνους· κ ἐποίησας ἡμᾶς τῷ Θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς· καὶ κ τὴν τοιαύτην ἱερωσύνην γίνονται καὶ προσφοραὶ τοιαῦται·

ἤγεν

ἤγαν προσευχαὶ, εὐχαριστία, νεκρώσεις τ σώ-
ματ, παράδοσις εἰς μαρτύριον διὰ τ Χριστὸν,
καὶ ἄλλα ὅμοια. πρὸς τὰ οἷα παρακινῶν λέγ-
α Πέτρ. β. ε. ὁ Ἀπόστολ Πέτρ· καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες
οἰκοδομεῖσθε, οἶκ πνευματικὸς, ἱεράτευμα
ἅγιον, ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας εὐπροσδέ-
κτους τῷ Θεῷ διὰ Ἰησ Χριστ· καὶ ὁ Παῦλ·
Ρωμ. ιϛ. α. παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, διὰ τ οἰκτιρμῶν
τ Θεοῦ, παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶ-
σαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν λογικὴν λα-
τρείαν ὑμῶν.

Ἐρώτησις ρθ'.

Πῶς γίνεται ἡ μυστηριώδης Ἱερωσύνη;

Ἀπόκρισις.

Ἡ ἱερωσύνη ἐπρεπε εἶναι μυστήριον, διεδέχθη τοὺς
Ἀποστόλους ἀπὸ τ Χριστὸν, καὶ διὰ τ ἐπιθέσεως
τ χειρῶν αὐτῶν, μέχρι τ σήμερον γίνεται ἡ χειρο-
τονία. Διαδεξαμένων τ Ἀποστόλων ἐπισκόπων
αὐτὴν πρὸς παράδοσιν τ θείων μυστηρίων, καὶ διακο-
νίαν τ σωτηρίας τ ἀνθρώπων, καθὼς εἶπεν ὁ Ἀπό-
α Κορ. δ. α. στολ· οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπ, ὡς
ὑπηρέτας Χριστ, καὶ οἰκονόμους μυστηρίων Θεοῦ· εἰς
τὴν οἰκονομίαν τούτου δύο πράγματα περιέχονται·
πρῶτον, ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐξουσία τ λύειν τὰς τ ἀν-
θρώ-

τρώτων ἁμαρτίας· Διότι πρὸς αὐτὸν εἴρηται· ὅσα Ματ. ιη. ιη.
ἂν λύσητε ἐπὶ τ γῆς, ἔσαι λελυμένον ἐν τῷ οὐρα-
νῷ. δεύτερον, ἡ ἐξουσία καὶ ἡ δύναμις τ διδάσκειν·
ὁποῖα μ λόγια τ ἐντολὴν· πορευθέντες Ματ. κη.
ἐν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐ- ιζ.
τοὺς εἰς τὸ ὄνομα τ Πατρὸς, καὶ τ Υἱ, καὶ τ
ἁγίου Πνεύματος. ὁ Χριστὸς λοιπὸν ἐξαπέστειλε τοὺς
Ἀποστόλους εἰς τὸ κήρυγμα· οἱ δ' Ἀπόστολοι χειρο-
τονήσαντες ἄλλους τοὺς ἐπέμπασιν εἰς τὸ αὐτὸ ἔργον·
καθὼς σωάγεται ἀπὸ τὰ λόγια τ ἁγίων Λαικῶν,
λέγοντος· τότε ἐπεύθυνον τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς, καὶ
ἐλάμβανον Πνεῦμα ἅγιον· ὁμοίως ἔστελλαν ἐκεῖ-
νοι νὰ λειτουργῶσιν, ἤγουν νὰ προσφέρωσι τὴν
ἀναίμακτον θυσίαν πρὸς τ Θεὸν, καὶ νὰ νηστεύσιν,
εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀφορίσατε δή μοι τόντε
Βαρνάβαν καὶ τ Σαῦλον, εἰς τὸ ἔργον ὁ προσκέ-
κλημαι αὐτούς. τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμε-
νοι, καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς, ἀπέλυσαν· Act. Τιμ.
καὶ ὁ Παῦλος· χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει· ε. βκ.
μὲ τοῦτο λοιπὸν τὴν χειροτονίαν, καὶ τὴν Διά-
δοχὴν, τὴν μηδέποτε Διακοπεῖσαν ἔχουσιν τὴν
δύναμιν τ διδάσκειν τὰ σωτηριώδη δόγματα
ἐκεῖνοι, ὅτι εἶναι πεπωμένοι εἰς τοῦτο τὸ ἔργον μό-
νοι δὲν ἐπέμφθησαν, ἀλλὰ ἐδιλέχθησαν εἰς αὐτὸ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

δὲν πρέπῃ καθόλε νὰ τὸ ἐπιχειρίζωνται, κ᾽ τι
Ρωμ. ι. ιε. εἰρημένον τῷ Παύλῳ· πῶς ἠ κηρύξωσιν, ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσιν;

Ἐρώτησις ρί.

Τὶ πρέπῃ νὰ θεωρῆται εἰς τοῦτο τὸ μυστήριον;

Ἀπόκρισις.

Πρέπῃ νὰ ἐξετάζωνται τὰ πρόσωπα ὅσε μέλλουσι νὰ ἀναβοῦσιν εἰς τὸ τοιοῦτον μυστήριον, νὰ ἔχουσι τρία πράγματα· πρῶτον, καλὴν κὴ καθαρὰν συνείδησιν, ἀπέχοντες μακρὰν ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα ἐκεῖνα ὅσε ἐμποδίζουσιν τὴν ἱερωσύνην. δεύτερον, νὰ ἔχουσιν κὴ ἐπιστήμην κὴ σοφίαν, τόσην εἰς τὴν οἰκονομίαν τ᾽ θείων μυστηρίων, ὅσην κὴ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τ᾽ κοινῦ λαοῦ, μὲ παῖς διδαχαῖς των. κὴ τρίτον, νὰ ἔχουσι ὅλα τῶν τὰ μέλη γερὰ ὁποῦ εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τοῦτο.

Ἐρώτησις ριά.

Πρὶν τ᾽ ἱερωσύνης εἶναι τάχα ἄλλαις τάξεις ὅσε δίδουν;

Ἀπόκρισις.

Ἡ ἱερωσύνη περικλεῖ εἰς τὴν ἑαυτήν της ὅλες τὲς βαθμούς· μὲ ὅλον τοῦτο πρέπῃ κ᾽ τὴν τάξιν νὰ δίδουν· ὅιον ἀναγνώσης, ψάλτης, λαμπαδάρι, ὑποδιάκον, διάκον, διὰ τὰ ὁποῖα πλατύ-

τερον

περον διαλαμβάνουσιν τὰ ἀρχιερευτικὰ ὄχελό-
μια, λεγόμενα τακτικά· εἰς τ' παρόντα τόπον
φθάνει μόνον νὰ εἰπῶμεν περὶ διδασκαλίαν τ
ὀρθοδόξου ὁμολογίας, πῶς ὁ ἐπίσκοπος πρέπει νὰ
φανερώνη εἰς κάθε βαθμὸν ὅσα χειροτονᾶ, τὸ
ἔργον ὅσα ἐγχειρίζει, ἢ τὴν θείαν ἱερουργίαν,
ἢ τὴν Εὐαγγελίου ἀνάγνωσιν, ἢ ἐξ' Ἀποστόλου, ἢ νὰ
φέρῃ τὰ ἱερὰ σκεύη, ἢ τ' κόσμον τ ἐκκλησίας,
διατὶ πᾶσα τάξις ἔχει τὸ ἴδιόν της σημάδιον, μὲ τὸ
ὁποῖον καθ' ἕνας διαφέρει ἀπὸ τ' ἄλλον· κ πρέπει ὁ
ἐπίσκοπος νὰ τὸ διερμηνεύῃ.

Ἐρώτησις ριβ'.

Ποῖον εἶναι τὸ πέμπτον μυστήριον;

Ἀπόκρισις.

Τὸ πέμπτον μυστήριον εἶναι ἡ μετάνοια, ἡ ὁποῖα
εἶναι ἕνας πόνος τ καρδίας διὰ τὰ ἁμαρτήματα
ὁποῦ ἔσφαλεν ὁ ἄνθρωπος, τὰ ὁποῖα κατηγορᾷ
ἔμπροσθεν ἐξ ἱερέως μὲ γνώμην βεβαίαν νὰ διορ-
θώσῃ τὴν ζωήν τ εἰς τὸ μέλλον, κὴ μὲ ἐπιθυ-
μίαν νὰ τελειώσῃ ὅ,τι τ' ἐπιλιμήσει ὁ ἱερεὺς ὁ πνευ-
ματικός τ· ἔτο τὸ μυστήριον ἰσχύει, κὴ πέρνει τὴν
δυνάμιν ἐξ ὁποῦαν ἡ λύσις τ' ἁμαρτιῶν γίνεται διὰ
ἐξ ἱερέως, κ' τὴν τάξιν κὴ ζωηθειαν τ ἐκκλη-
σίας· ἐπὰν παρθῇς ὡς ἂν πάρῃ τὴν συγχώρησίν τ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ἀφέωνται τὰ ἁμαρτήματα τὴν ὥραν ἐκείνην ὅλα ἀπὸ τ̃ Θεὸν διὰ τ̃ ἱερέως, κ̓ τ̃ λόγον τ̃ Χρι-
Ἰωάν. κ. κγ. στ̃, ὅπως εἶπε· λάβετε Πνεῦμα ἅγιον· ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται).

Ἐρώτησις ριγ΄.

Τὶ πρέπει νὰ θεωρῶμεν εἰς τ̃το τὸ μυστήριον;

Ἀπόκρισις.

Πρῶτον πρέπει νὰ προσέχωμεν, ὥστε ὁ μεταν̃οῶν νὰ εἶναι χριστιανὸς πίστεως ὀρθοδόξ@ καὶ καθολικῆς· διατὶ ἡ μετάνοια χωρὶς τὴν ἀληθινὴν πίστιν δὲν εἶναι μετάνοια, ὅτε εἰς τ̃ Θεὸν δὲν προσέρχεται. δεύτερον νὰ ἐξετάζωμεν, ὥστε ὁ πνευματικὸς ὁπ̃ῶς δέχεται τὰς λογισμὰς τ̃ μεταν̃οούντων χριστιανῶν, νὰ εἶναι ὀρθόδοξ@, διατὶ ὁ αἱρετικὸς καὶ ὁ ἀποστάτης δὲν ἔχει δύναμιν τ̃ λύειν τὰς ἁμαρτίας. τρίτον, εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἔχῃ σωτηριώδη καρδίαν ὁ μεταν̃οῶν, κ̓ λύπην διὰ τὰ ἁμαρτήματά τ· μ̓ ὁποία ἐπαρόξυνε τ̃ Θεὸν, ἢ ἔβλαψε τ̃ πλησίον τ· διὰ τ̃ ὁποῖαν σωτηριώδη λέγει ὁ
Ψαλμ. ν. Δαβὶδ· καρδίαν συντετριμμένην κ̓ ταπεινωμένην ὁ Θεὸς δὲν ἐξουδενώσει. εἰς τ̃ σωτηριώδη τ̃τον τ̃ καρδίας, πρέπει νὰ ἀκολουθᾷ καὶ ἡ διὰ στόματ@ ἐξομολόγησις πάντων τ̃ ἁμαρτημάτων καθ' ἕκα-

στον.

τον. Διατὶ δὲν ἠμπορεῖ ὁ πνευματικὸς νὰ λύσῃ τίποτες, ἂν δὲν ἠξεύρῃ πῶς πρέπῃ νὰ λυθῇσι, καὶ τὶ ἐπιτίμιον νὰ δόσῃ, διὰ αὐτὰ ἡ ὁποία ἐξομολόγησις εἶναι φανερὴ εἰς τὴν ἁγίαν Γραφὴν, ὅπου λέγει· πολλοί τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι, καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν· καὶ πολλοὶ τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν· καὶ ἀλλαχοῦ· ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα, καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε· καὶ πάλιν· ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα καὶ Ἱεροσολυμῖται, καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες ἐν τῷ Ἰορδάνει ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ (τοῦ Ἰωάννου,) ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. ἡ ἐξομολόγησις αὕτη πρέπει νὰ ἔχῃ ταῦτα τὰ ἰδιώματα, νὰ εἶναι ταπεινὴ, ἁπλῆ, ἀληθινὴ, εἰλικρινὴς, καταγορηπικὴ ἑαυτῆς μετ' ὀδυνῆς ὅταν γίνεται. καὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς μετανοίας πρέπει νὰ εἶναι ὁ κανόνας καὶ τὸ ἐπιτίμιον, ὁποῦ δίδει καὶ διορίζει ὁ πνευματικὸς ὡς ἂν εἶναι πρόσφορα, ἐλεημοσύναι, νηστεία, ἐπίσκεψις ἁγίων τόπων, αἱ ἐκκλησίαι, καὶ τὰ ὅμοια, ὁποῦ θέλουσι φανῇ ἁρμόδια εἰς τὴν κρίσιν τοῦ πνευματικοῦ, πλὴν ἐκεῖνα ὁποῦ μισεύων ἀπὸ τὴν ἐξομολόγησιν πρέπει νὰ λογιάζῃ ἐκεῖνα, ὁποῦ εἶπεν ὁ Ψαλμῳδός· ἔκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν· καὶ ἐκεῖνα, ὁποῦ εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν· ἴδε

Πρᾶξ. ιθ. ιη.

Ἰακ. ε. ις.

Μάρκ. α. ε.

Ψαλμ. λγ. ιε.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἰωάν. ε. ιδ. ὑγιὴς γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τι σοι γένηται· καὶ ἄλλοτε· πρόσεχε, μηκέτι ἁμάρτανε· καλὰ καὶ νὰ εἶναι ἀδύνατον εἰς τ' ἄνθρωπον νὰ φύγῃ ὅλως διόλου τὸ ἁμαρτάνειν, μὲ ὅλον τοῦτο κάθε ὀρθόδοξ εἶναι κρατημένος ἀπὸ μίαν ἐξομολόγησιν, ἕως εἰς τὴν ἄλλην νὰ κάμῃ ὅσην διόρθωσιν ἠμπορεῖ εἰς τὴν ζωήν του, καὶ τὴν συνείδησιν ὁποῦ ἔχει.

Ἐρώτησις ριδ'.

Ποῖα εἶναι τὰ κέρδη τούτου τοῦ μυστηρίου;

Ἀπόκρισις.

Τὸ πρῶτον κέρδος εἶναι, διατὶ καθὼς μὲ τὴν ἁμαρτίαν χάνομεν ἀθανασίαν ἐκείνην, ὁποῦ ἀποκτήσαμεν εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα, τέτοιας λογῆς πάλιν ἐγγίζομεν εἰς αὐτὴν διὰ τ' μετανοίας· καὶ καθὼς μὲ τὴν ἁμαρτίαν ὑστερούμεθα τ' θείας χάριτος, τέτοιας λογῆς διὰ τ' μετανοίας ταύτην πάλιν ἀποκτώμεθα. καὶ καθὼς διὰ τ' ἁμαρτίαν ἐρχόμεθα εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ διαβόλου· ἔτζι διὰ τ' μετανοίας ἐλευθερούμεθα ἀπ' αὐτόν. καὶ καθὼς διὰ τ' ἁμαρτίας αἰσχύνη καὶ φόβος εἰσέρχεται εἰς τὴν συνείδησίν μας· τέτοιας λογῆς διὰ τ' μετανοίας ἐπιστρέφει εἰς ἡμᾶς εἰρήνη καὶ χαρὰ τοιοῦτον, ὡς ἂν ἔχουσι τὰ τέκνα πρὸς τοὺς πατέρας των.

Ἐρώ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις ριέ.

Ποῖον εἶναι τὸ ἕκλον μυςήριον;

Ἀπόκρισις.

Ὁ τίμιος γάμος, ὁ ὁποῖος γίνεται, πρῶτον μὲν μὲ τὴν εἰς ἀλλήλας συμφωνίαν τ̃ ἀνδρὸς καὶ τ̃ γυναικὸς χωρὶς τινος ἐμποδίσματος. ἡ ὁποία συμφωνία δὲν φάνισεν διὰ ἀληθινὸν γάμον σύβασις, ὅταν ἐκεῖνοι οἱ ἴδιοι νὰ μαρτυρήσωσιν ἀλλήλας τ̃ ἔμπροσθεν τ̃ ἱερέως τὴν ὑποχρεώσιν τους, καὶ νὰ δώσωσι χέρια πῶς ὁ ἕνας θέλει φυλάξειν, εἰς τ̃ ἄλλον πίστιν, τιμὴν, ἀγάπην, τ̃ γάμον ἐφ' ὅρου ζωῆς αὐτῶν, εἰς κάθε κίνδυνον, δὲν ἐξαφίνωται ὁ ἕνας τ̃ ἄλλον· ὕστερον ἢ βεβαιώνεται, καὶ δίλογῆ) ἀπὸ τ̃ ἱερέα τότε ἡ συμφωνία καὶ ὑποχρεώσις των· καὶ γίνεται τὸ μεγαμμένον· τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. Εβρ. ιγ. δ.

Ἐρώτησις ριϛ.

Ποῖοι εἶναι τ̃ μυστηρίου τότου οἱ καρποί;

Ἀπόκρισις.

Πρῶτον, ὅτι ἄνθρωπος μὲ τ̃ γάμον ἐκκλίνει ἀπὸ κάθε κίνδυνον τ̃ πορνείας καὶ ἀκρασίας· ἐπειδὴ ὁ γάμος ὁ τίμιος διετάχθηκεν ἀπὸ τότου διὰ νὰ σβύνῃ ἡ τ̃ σαρκὸς ἐπιθυμία, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος· διὰ τῆς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτ̃ γυναῖ- α Κορ. ζ. β.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

γωναῖκα ἐχέτω. δεύτερον, διατὶ τιμᾶται ἡ παιδοποίια, μὲ τὴν τιμίαν γέννησιν. τρίτον, διατὶ εἰς καιρὸς τινὰς ἀσθενείας ὁποῦ νὰ τύχῃ ἄλλο κινδύνου, ὁ ἄνδρας δίδει τ' ἑαυτόν του πρὸν σώτροφον εἰς τὴν γωναῖκα, καὶ ἡ γωναῖκα εἰς τ' ἄνδρα, διὰ τὴν μεγάλην ἀγάπην καὶ δεσμὸν τ' φιλίας ὁποῦ γονᾶται ἀνάμεσόν των· διὰ τὸ ὁποῖον ἡ Γραφὴ μαρτυρᾷ· ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπ@ τ' πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ ἰδίᾳ γωναικὶ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.

Γένες. α. ιδ.

Ἐρώτησις ριζ'.

Ποῖον εἶναι τὸ ἕβδομον μυστήριον τ' Ἐκκλησίας;

Ἀπόκρισις.

Τὸ εὐχέλαιον τὸ ὁποῖον εἶναι διατεταγμένον ἀπὸ τ' Χριστὸν, ἐπειδὴ ὅταν ἔπεμπε τοὺς μαθητάς του ἀνὰ δύο, ἤλειφεν ἐλαίῳ πολλοὺς ἀῤῥώστους, καὶ ἐθεράπευον· ἔπειτα ὅλη ἡ ἐκκλησία τὸ ἔλαιον εἰς σωτήθειαν νὰ τὸ κάμουσιν· τὸ ὁποῖον φαίνεται ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν τ' ἁγίου Ἰακώβου, λέγοντ@· ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τ' ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν, ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τ' Κυρίου· καὶ ἡ εὐχὴ τ' πίστεως σώσει τ' κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος, κἂν ἁμαρτίας ἦ πεποιηκὼς, ἀφεθήσεται αὐτῷ.

Μάρ. ε. ιγ.

Ἰακώβ. ε. ιδ.

Ἐρω-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις ριή.

Τὶ πρέπῃ νὰ βλέπωμεν εἰς τὸ μυστήριον τοῦτο;

Ἀπόκρισις.

Πρῶτον πρέπῃ νὰ προσέχωμεν, νὰ γίνεται τὸ μυστήριον τοῦτο ἀπὸ ἱερεῖς μὲ τὰ ἀκόλουθα τοῦ μυστηρίου, καὶ ὄχι, ἀπό τινα ἄλλον. δεύτερον, νὰ εἶναι τὸ ἔλαιον καθαρὸν χωρὶς τινος ἀρτύματος, καὶ νὰ εἶναι ὁ ἁγιασμὸς ὀρθοδόξου καὶ καθολικῆς πίστεως, νὰ εἶναι ἐξομολογημένος τὰ ἁμαρτήματά του ἔμπροσθεν εἰς τὸν ἱερέα τὸν πνευματικόν του. καὶ τρίτον, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ χρίσματος νὰ διδάσκεται, ἡ δὲ χὴ ἐκείνη εἰς τὴν ὁποῖαν ἐρμηνεύει τοῦ μυστηρίου τούτου ἡ δυνάμις.

Ἐρώτησις ριθ'.

Ποῖοι εἶναι οἱ καρποὶ τοῦ μυστηρίου τούτου;

Ἀπόκρισις.

Τὰ διάφορα καὶ καρποὺς ὁποῦ γεννῶνται ἀπὸ τὸ μυστήριον τοῦτο, ὁ ἀποστολος Ἰάκωβος τὰς ἐρμηνεύει, λέγωντας, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ σωτηρίαν ψυχῆς, ἔπειτα ὑγείαν τοῦ σώματος, καλὰ καὶ πάντοτε ἡ θεραπεία τοῦ σώματος νὰ μὴ γίνεται, ἀλλ' ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν τῆς ψυχῆς πάντοτε εἰς τὴν μετανοοῦσαν ἀκολουθῇ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις ρκ΄.

Ποῖον εἶναι τὸ ἐνδέκατον ἄρθρον τ῀ πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.

Ἐρώτησις ρκα΄.

Τὶ διδάσκ῀ τοῦτο τὸ ἄρθρον τ῀ πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Διδάσκ῀ τὴν ἀψεύστον ἀνάστασιν τ῀ ἀνθρωπίνων σωμάτων, τόσον τ῀ ἀγαθῶν ὡς ἂν καὶ τ῀ κακῶν, ὁποῦ μέλλει νὰ γένῃ μετ᾽ θάνατον· καθ᾽ τ῀ λόγον τ῀ Κυρίου, ὁποῦ λέγει· ὅτι πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τ῀ φωνῆς τ῀ Υἱοῦ τ῀ Θεοῦ, καὶ ἐκπορεύσονται, οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες, εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. τὰ δὲ σώματα θέλουσιν εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ ὁποῖα ἔζησαν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, καθὼς λέγει ὁ Ἰώβ· οἶδα γὰρ ὅτι ἀέναός ἐστιν ὁ ἐκλύειν με μέλλων ὀπὶ γῆς, ἀναστήσεται τὸ δέρμα μου, τὸ ἀναπλᾶν ταῦτα, ὡσαὐτὰ γὰρ Κύριον ταῦτά μοι συντετέλεσται· ἃ ἐγὼ ἐμαυτῷ συνεπίσταμαι· ἃ ὁ ὀφθαλμός μου ἑώρακε, καὶ ὄχι ἄλλο@· πάντα δέ μοι συντετέλεσται ἐν κόλπῳ. θέλω τὸ σῶμα τοῦτο ὁποῦ λέγομεν ὅτι θέλει εἶναι τὸ αὐτὸ, τότε θέλει εἶναι ἄφθαρτον, καὶ ἀθάνατον ἐν τῇ ἀναστάσει, καθ᾽ τὸ εἰρημένον τῷ Παύλῳ·

Ἰωάν. ε. κη.

Ἰώβ. ιθ. κε.

πάντες

πάντες μὲν δ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγη- α. Κορ. ιε. να.
σόμεθα ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίσει γὰρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. ἀκόμι καὶ τοῦτο πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν, ὡς πᾶσα ψυχὴ θέλει ἀπιστρέψειν εἰς τὸ ἴδιόν της σῶμα, καὶ τότε μαζὶ θέλει πάρη τέλειον τὸ αἰώνιον μισθὸν, ὁποὺ τὰ ἔργα ὁποῦ ἔπραξεν. ἀκόμι καὶ τοὺς ἀσεβῶν τὰ σώματα θέλουσιν εἶναι ἀθάνατα, διατὶ θέλουσι κολάζεσθαι αἰωνίως.

Ἐρώτησις ρκβ'.

Τὶ διδάσκει τὸ δεύτερον ἄρθρον τῆς πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Διδάσκει κάθε Χριστιανὸν νὰ ἐνθυμᾶται πάντοτε, τέσσαρα πράγματα· τὸν θάνατον, τὴν τελευταίαν κρίσιν, τὴν κόλασιν τοῦ ᾅδου, καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν τὴν αἰώνιον.

Ἐρώτησις ρκγ'.

Τὶ κέρδος ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ἐνθύμησιν τῶν τεσσάρων τούτων πραγμάτων;

Ἀπόκρισις.

Διατὶ γεννᾶται εἰς αὐτὸν εὐσέβεια, φύλαξις

ἀπὸ

ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, φόβ πρὸς τ θεὸν, φόβ τ καλὰ τ ᾅδην γέεννης, ἀγάπη τ βερανίε βασιλείας, καὶ ταῦτα λογιζόμενα πρέπει νὰ ἑτοιμάζεται πρὸς τ θάναλον, ἐνθυμέμεν τὴν τελευταίαν ἡμέραν, νὰ γίνεται ἕτοιμ εἰς τὸ νὰ ἀποδώσῃ λόγον διὰ τὲς λογισμὲς, διὰ τὲς λόγες, διὰ τὰς πράξεις τε. ἐνθυμέμος ἢ ᾅδε νὰ προσέχῃ νὰ μὴν πέσῃ εἰς αὐτόν. ἐνθυμέμεν ἢ τ τ βερανῶν βασιλείας νὰ ποθάζῃ νὰ τὴν ἀπολαύσῃ.

Ἐρώτησις ρκδ'.

Ποῖον εἶναι τὸ δωδέκαλον ἄρθρον τ πίστεως;

Ἀπόκρισις.

Καὶ ζωὴν ℈ μέλλονλ αἰῶν.

Ἐρώτησις ρκέ.

Τί διδάσκ ἡ ἁγία ἐκκλησία εἰς τοῦτο τὸ ἄρθρον τ πίστεως;

Ἀπόκρισις;

Πῶς εἰς τ μέλλονλα αἰῶνα θέλ ἔλθῃ ἡ εὐλογία ℈ Θεῦ εἰς τὲς ἐκλεκλός τε, καὶ ἡ αἰώνι ζωὴ, μὲ χαρᾶς καὶ ἀφροσυνάις πνευμαλικαῖς, ὁποῦ πολὺ δὲν θέλεσιν ἔχειν τέλ, καθὼς ἡ Γραφὴ μαρλυρᾷ, λέγεσα· ἃ ὀφθαλμὸς δὲν εἶδε, κ᾽ ᾽ς δὲν ἤκεσε, κ᾽ ὅπου καρδίαν ἀνθρώπε δὲν ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.

α. Κορ. β. θ.

ὡσαύ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

οὐτύλως καὶ εἰς ἄλλον τόπον λέγει· ἡ γάρ ἐστιν ἡ βα- Ρωμ. ιδ.
σιλεία τοῦ θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη, καὶ ις.
εἰρήνη, καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι ἁγίῳ.

Ἐρώτησις ρκς'.

Ἡ ψυχὴ μόνη πάσχα, ἢ καὶ τὸ σῶμα θέλουσιν ἀπόλαυσιν μαζὶ τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην;

Ἀπόκρισις.

Καθὼς ἡ ψυχὴ μὲ τὸ κορμίον μαζὶ, τὰ ἀγαθὰ ἐνεργοῦσιν διὰ τὸν αἰώνιον μισθὸν, τέτοιας λογῆς καὶ ἡ ψυχὴ μὲ τὸ κορμίον μαζὶ θέλουσιν ἔχειν τὴν εὐφροσύνην καὶ τὴν ἀγαλλίασιν. μὰ ὄχι διαιρετῶς· διατὶ δὲν θέλει εἶναι ἄλλη ἡ χαρὰ τῆς ψυχῆς, καὶ ἄλλη τοῦ σώματος, ἐπειδὴ τὸ σῶμα θέλει γένει δεδοξασμένον, καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι σωθημένος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος δεδοξασμένος. τότε θέλει εἶναι ὅμοιος μὲ τοὺς ἀγγέλους καὶ τὴν Γραφὴν, τὴν λέγουσαν· ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε ἐκγαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι τοῦ θεοῦ ἐν οὐρανῷ εἰσίν. τὸ σῶμα θέλει εἶναι δεδοξασμένον, ἀθάνατον, ἄφθαρτον, ἀνενδεές βρώσεως καὶ πόσεως, ὅμοιον τῷ σώματι καὶ τὴν Γραφὴν τὴν λέγουσαν· οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα· δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν Ματθ. κβ. λ. α. Κορ. ιε. νγ.

τὸν

τὸν ἵτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. Ἡ δὲ χαρὰ καὶ
ἡ ἀγαλλίασις δὲν θέλει εἶναι ἄλλη, ὡσὰν ἡ θεωρία
τ μακαρίας Τριάδ, καὶ ὁ Πνευματικὸς χορὸς
μαζὶ μὲ τὲς ἀγγέλες, καθὼς λέγει ὁ ἀπόσο-
α Κορ. ιγ.ιβ. λ· βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρ ἐν αἰνίγ-
μαλι, τότε δὲ πρόσωπον πρὲς πρόσωπον. ἄρτι γι-
νώσκω ἐκ μέρες, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι, καθὼς καὶ
ἐπιγνώσθην. καὶ καλὰ νὰ εἶπε πρὸς τ Μωϋσῆν
Εξόδ. λγ.β. ὁ Κύρ· ἐ με ἴδῃ ἄνθρωπ τὸ πρόσωπόν μ
καὶ ζήσεται. ἀλλὰ ἵτο νοεῖται πρὶν τ ἀπολυ-
τρώσεως, καὶ διὰ τὸ σῶμα ἵτο τὸ φθαρτὸν, καὶ ἐδε-
δοξασμένον, καὶ διὰ τὴν παρῶσαν ζωὴν· μα μὲ τὴν
ἀπολύτρωσιν ἐν σώμαλι δεδοξασμένῳ εἰς τὴν
μέλλουσαν καὶ αἰώνιον ζωὴν, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἡμέραν τ
τελευταίας κρίσεως, θέλει δοθῇ ἀπὸ τ Θεὸν φῶς
εἰς ἡμᾶς, μὲ τὸ ὁποῖον θέλομεν ἰδεῖν τὸ φῶς ἵΘεοῦ,
Ψαλ. λε. ε. καθὼς λέγει ὁ Ψαλμῳδός· ὅτι παρά σοι πηγὴ ζωῆς,
ἐν τῷ φωτί σε ὀψόμεθα φῶς· τὸ ὁποῖον ἔσονται
καὶ νὰ θεωρεῖται καταπαύει πᾶσαν ἐπιθυμίαν πά-
σης σοφίας καὶ καλοσύνης. διατὶ εἰς τὴν ἵ
ἄκρα ἀγαθὴ θεωρίαν, ὅλα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ συμ-
κλείονται, καὶ πάσης δικαιοσύνης εἶναι πλήρωμα ἡ
ἐκείνη ἀπόλαυσις κ τ αὐτὸν Ψαλμῳδὸν, τ
Ψαλ. ιε. ιε. λέγοντα· χορτασθήσομαι ἐν τῷ ὀφθῆναι τὴν
δόξαν σε.

Δεύ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Δεύτερον μέρος τῆς Ὀρθοδόξου Ὁμολογίας τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας περὶ Ἐλπίδος.

Ἐρώτησις πρώτη.

Τί ἐστιν Ἐλπίς;

Ἀπόκρισις.

Ἡ ἐλπίδα εἶναι ἕνα θάρρος ἀληθινὸν πρὸς τὸν Θεὸν, διδόμενον εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ θεοῦ ἔμπνευσιν καὶ φώτισμὸν, διὰ νὰ μὴν ἐπελπισθῇ πολὲ ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τόσον εἰς τὴν τῶν ἁμαρτιῶν συγχώρησιν, ὅσον καὶ εἰς κάθε ζήτημα, ὅταν ζητεῖται, κἂν ἕνα ἀγαθὸν ἢ ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τὰ πρόσκαιρα, ἢ ἀπὸ τὰ αἰώνια. πρὸς αὐτῆς λέγει ὅτως ὁ Ἀπόστολος· μὴ ἀποβάλητε οὖν τὴν παῤῥησίαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει μισθαποδοσίαν μεγάλην. καὶ ἀλλαχοῦ· τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν· ἐλπὶς δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ὃ γὰρ βλέπει τις τὶ καὶ ἐλπίζει; εἰ δὲ ὃ οὐ βλέπομεν, ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.

Ἐξέ. ι. λε.

Ρωμ. η. κδ.

Ἐρώτησις β'.

Μὲ ποῖα πράγματα γίνεται ἡ ἐλπίδα εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀσφαλὴς καὶ βεβαία;

Ἀπό-

Ἀπόκρισις.

Πᾶσα ἡ ἐλπὶς ἡμῶν εἶναι ὁ Κύρι ἡμῶν Ἰησοῦ
α. Τιμ. α. α. Χριστὸς, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολ· καὶ Ἐπιφανείᾳ Θεοῦ σωτῆρ ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τ ἐλπίδ ἡμῶν. Διατὶ δ' αὐτὸ τὰ πάντα λαμβάνομεν, ὡς διδάσκ ὁ αὐλὸς Χριστὸς, λέγων· καὶ
Ἰώαν. ιδ. ιγ. ὅ, τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ Πατὴρ ἐν τῷ Υἱῷ. εἰς τοῦτο χρειάζεται ἡ θεία χάρις, ἐπειδὴ διὰ Χριστοῦ μας ἐδόθη ἡ χά-
Ἰωαν. α. ιζ. ρις καὶ ἀλήθεια, κατὰ τὴν ἁγίαν γραφὴν, τὴν λέγουσαν· ὅτι ὁ νόμ διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. καὶ εἰς τὴν χάριν ταύτην πᾶσα ἡ ἐλπὶς ἡμῶν εἶναι θεμελιωμένη· ἀκόμι καὶ εἰς τὴν τήρησιν τ ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, μεγάλην πεποίθησιν ἔχομεν. Διατὶ ὁ Χρι-
Ἰωάν. ιδ. κα. στὸς εἶπεν· ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτὰς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με, ὁ δὲ ἀγαπῶν με, ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρός μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν, καὶ ἐμφανήσω αὐτῷ ἐμαυτόν. ἀκόμι διὰ τ κοινωνίας τ φρικτῶν καὶ ἀχράντων μυστηρίων, ἤγουν τοῦ σώματ καὶ αἵματ τοῦ Χριστοῦ, μὲ τὸ ὁποῖον μένει εἰς ἡμᾶς ὁ Κύρι ἡμῶν, γίνεται βεβαία ἡ ἐλπὶς ἡμῶν. Διατὶ λέγει ὁ
Ἰωάν. ς. νζ. αὐτός· ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου

τὸ

τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένῃ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ· καὶ τέλος
πάντων με τὴν διηνεκῆ προσδυχὴν, ὡς διδάσκῃ
λέγων ὁ Ἀπόστολος· κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσ- Ἰακώβ. ε. ιγ.
ευχέσθω· καὶ ἄλλος Ἀπόστολος λέγει· ὑμεῖς δὲ, Ἰούδ. ω. κ.
ἀγαπητοὶ, τῇ ἁγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει ἐποικοδομοῦντες
ἑαυτοὺς, ἐν Πνεύματι ἁγίῳ προσευχόμενοι, ἑαυ-
τοὺς ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ τηρήσατε, προσδεχόμενοι τὸ
ἔλεος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Ἐρώτησις γ'.

Τί εἶναι ἀναγκαῖον νὰ θεωρήσωμεν πρὸς τὸ νὰ
καταλάβωμεν τοῦτο τὸ δεύτερον μέρος
τῆς Ὀρθοδόξου Ὁμολογίας;

Ἀπόκρισις.

Εἰς τοῦτο τὸ δεύτερον μέρος τῆς Ὀρθοδόξου Ὁμολο-
γίας, φαίνεται ἁρμόδιον νὰ θεωρωθῇ ἡ Κυριακὴ
προσευχὴ, καὶ οἱ ἐννέα μακαρισμοί· ἐπειδὴ, ὅ, τι
πρᾶγμα θέλομεν ἀπὸ τὸν Θεὸν, νὰ ζητήσωμεν πρῶ-
τον πρέπει μὲ πίστιν, καὶ ὕστερα μὲ ἐλπίδα νὰ τὸ ἀπο-
καλέσωμεν, πῶς βέβαια θέλει μᾶς τὸ δώσει, ὡς λέ-
γει ὁ Ἀπόστολος· πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει. α Θεσσ. ε. κδ.
ὁμοίως καὶ τοὺς μακαρισμοὺς μὲ τὴν ἐλπίδα τοὺς
ἀποκαλοῦμεν, ὁπόταν θέλομεν φυλάττειν τὰς ἀρε-
τάς, μὲ ἐλπίδα νὰ ἀπολάβωμεν τὰς ἐπαγγελίας
τῶν μακαρισμῶν.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις λ΄.

Τὶ ἐστὶ προσευχή;

Ἀπόκρισις.

Ἡ προσευχὴ εἶναι μία αἴτησις πρὸς τὸν Θεὸν, ἐκ θερμῆς πίστεως καὶ ἐλπίδος νὰ ἀπολάυσωμεν τὸ αἰτούμενον καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ. ἡ προσευχὴ ἐστιν ἀνάβασις τοῦ νοὸς, καὶ τοῦ θελήσεως ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν δι' ἧς τὸν Θεὸν ὑμνοῦμεν, ἢ τὸν προσκαλοῦμεν, ἢ τοῦ εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εἰς ἡμᾶς εὐεργεσίας αὐτοῦ.

Ἐρώτησις ε΄.

Τὶ ἀναγκαῖον νὰ κάμῃ ὁ ἄνθρωπος πρὶν ἀρχήσῃ τὴν προσευχήν του;

Ἀπόκρισις.

Πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν πῶς αἱ προσευχαὶ εἶναι τριῶν λογῶν. ἡ πρώτη εἶναι ἐκείνη, μὲ τὴν ὁποίαν εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ διὰ τὰς ἀγαθοεργίας του, καθὼς ἔκαμεν ὁ παλαιὸς Ἰσραὴλ διὰ τὴν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ἐλευθερίαν. καὶ ἡμεῖς ὁμοίως χρεωστοῦμεν, νὰ εὐχαριστοῦμεν πάντοτε διὰ ὅλαις τὶς εἰς ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ εὐεργεσίαις· καὶ μάλιστα διατὶ καὶ ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν τῆς ψυχῆς μας, μαζὶ μὲ τὸν Ἀπόστολον λέγοντας· ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ἡμᾶς. καὶ ἀλλαχοῦ· εὐχαριστῶ τῷ

α Θεσσ. ε. ιζ.

Θεῷ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Θεῷ μὴ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. καὶ εἰς ἄλλον τόπον· εὐχαριστοῦντες τῷ Πατρὶ, τῷ ἱκανώσαντι ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί. ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ. Ἡ δευτέρα προσευχὴ εἶναι ἐκείνη, ὁποῦ προσκαλοῦμεν τὸν Θεὸν, νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας μας. ὥστε καὶ ἀπὸ τὴν τιμωρίαν νὰ μᾶς λυτρώσῃ· καὶ νὰ χύσῃ εἰς ἡμᾶς καὶ τὴν χάριν του καὶ τὴν ἁγίαν, εἴτε τὴν ψυχὴν καὶ εἰς τὸ σῶμα· τοῦτο τὴν προσευχὴν κάμομεν καὶ ἡμεῖς διὰ ἡμᾶς, καὶ διὰ τοὺς πλησίον μας· ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος· διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀφ' Κολ. α. ϑ.
ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, δὲν παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι, καὶ αἰτούμενοι, ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ, καὶ συνέσει πνευματικῇ. Ἡ τρίτη προσευχὴ εἶναι ὁποῦ λογοῦμεν, ὑμνοῦντες τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν, διὰ τὴν μεγαλοπρέπειάν του καὶ ἀποστολικὴν καὶ δόξαν αἰώνιον· ὡς ὁ ἱερὸς Ψάλτης λέγει· καθ' ἑκάστην Ψαλμ. ἐμδ. β.
ἡμέραν εὐλογήσω σε, καὶ αἰνέσω τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· μέγας Κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα· καὶ τῆς μεγαλοσύνης αὐτοῦ οὐκ ἔστι πέρας· γενεὰ καὶ γενεὰ ἐπαινέσει τὰ ἔργα σου. καὶ τὴν

τὴν δυνάμιν σε ἀπαγγέλλουσι· τὴν ὁποίαν προσ-
δοκὴν προσέχει πολὺ ἐξαιρέτως ἡ μεγάλη δοξο-
λογία· ὁπου πᾶσαν ἡμέραν διαβάζομεν ἢ ψάλλο-
μεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Ἐρώτησις ς'.

Τί εἶναι ἀκόμι ἀναγκαῖον εἰς τὴν προσδοκίαν;

Ἀπόκρισις.

Ἀναγκαία εἶναι ἡ πρέπουσα ἑτοιμασία εἰς ἡμᾶς,
ὅταν θέλωμεν νὰ κάμωμεν τὴν προσδοκίαν μας.
ἤγουν μὲ σωφροσύνην καὶ ἀλάθειαν, καὶ τὴν δι-
Τίτ. β. δασκαλίαν τοῦ Ἀποστόλου, λέγοντος· ἵνα ἀρνησάμενοι
ιβ. τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρό-
νως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι·
καὶ μὲ κατάνυξιν τῆς καρδίας· ὡς ὁ Ἀπόστολος ἀλλα-
Κολ. γ. χοῦ διδάσκει, λέγων· ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικείτω
ιε. ἐν ὑμῖν πλουσίως ἐν πάσῃ σοφίᾳ, διδάσκοντες
καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς
πνευματικαῖς ἐν χάριτι, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες
ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ· ἀκόμι πρέπει νὰ
προσδοκᾶμεν χωρὶς τινος ὀργῆς ἢ φθόνου, καὶ
Ματ. ς. τὸ εἰρηνεύον· ἐὰν γὰρ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ
ιε. παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει
ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν· καὶ ἂν τινὰς εἶναι καθ'
ἡμῶν ὁρισμένοι, πρέπει νὰ τοὺς συγκαλέσωμεν, καὶ

νὰ

ἀ κάμνωμεν διαλλαγὴν μετ' αὐτόν· καὶ τὴν Γερ-
μὴν τὴν λέγουσαν· καὶ ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν Ματ. ε.
σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελ- κγ.
φός σου ἔχῃ τι κατά σου, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου
ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε πρῶτον διαλ-
λάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε
τὸ δῶρόν σου. ἀκόμι προσδυχόμεθα χρεωστῶμεν νὰ
ἀποδιώχνωμεν μακρὰν ἀπὸ μᾶς ὅλαις τὰς ἄλλαις
φρονήσεις, διὰ νὰ εἶναι καθαρὰ ἡ προσδυχή μας,
καὶ δι' προσδεκτὴ πρὸς τὸν Θεόν· καὶ νὰ μᾶς εἰπῇ
καὶ δι' ἡμᾶς ὡς πρὸς τὸν ἀποκριθῶν· ὅτι ὁ λαὸς Μάρ. ζ.
τοῖς χείλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ε.
ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· μήτε τὸ δὲ Ψαλμὸς, νὰ νοηθῇ καὶ δι'
ἡμᾶς, ὅπου λέγει· καὶ ἡ προσδυχὴ αὐτοῦ γενέσθω εἰς
ἁμαρτίαν.

Ἐρώτησις ζ.

Ποία εἶναι ἡ κυριακὴ προσδυχή;

Ἀπόκρισις.

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνο-
μά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, καὶ τὰ ἑξῆς.

Ἐρώτησις η'.

Εἰς πόσα μέρη διαιρεῖται ἡ κυριακὴ αὕτη
προσδυχή;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἀπόκρισις.

Εἰς τρία· εἰς τὸ προσόιμιον, εἰς τὰ αἰτήματα, καὶ εἰς τὸ ἐπίλογον.

Ἐρώτησις θ'.

Ποῖον εἶναι τὸ προσόιμιον;

Ἀπόκρισις.

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Ἐρώτησις ι'.

Τὶ σημαδεύει τὸ προσόιμιον τοῦτο;

Ἀπόκρισις.

Ἐν πρώτοις διδάσκει, πῶς ἐκεῖνος ὁποῦ θέλει νὰ προσκαλέσῃ τὸν Θεὸν, δὲν πρέπει νὰ ἔρχεται ἔμπροσθέν του ὡς κύριόν του μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς πατέρα χάριν υἱός του. Διατὶ ἂν δὲν εἶναι υἱὸς, δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν εἰπῇ Πατέρα· τὸν ἔλαβε χάριν τούτου τοῦ ὑιοθεσίας, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὸν ἔδωκεν εἰς τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτόν· ὡς φησὶν ἡ Γραφή· ὅσοι ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἀλλαχοῦ· ὅτι ἐπειδὴ εἶσθε υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, κράζον Ἀββᾶ ὁ πατήρ. Διὰ τοῦτο καὶ Πατέρα μας τὸν ὀνομάζομεν. Δεύτερον, χρεωστεῖ νὰ εἶναι υἱὸς τῆς ὀρθοδόξου καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας· Διατὶ ὅποιος δὲν γνωρίζει τὴν ἐκκλησίαν

Ἰωάν. α. ιβ.

Γαλ. δ. ς.

ὡς

ὡς μητέρα τε, δὲν ἠμπορεῖ νὰ γνωρίσῃ τ' Θεὸν ὡς
Πατέρα τε· κ' τὸ εἰρημμένον· εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· Ματ. ιη.
ἐὰν δὲ κὴ τ ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ιζ.
ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. τρίτον δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ κἀν
μίαν ἀμφιβολίαν, πῶς νὰ μὴ ἀπολάβῃ ἐκεῖνο τὸ
πρᾶγμα ὁποῦ ζητᾷ· ἐπειδὴ παρακαλεῖ ἕνα Πατέρα
φιλόστοργον, κὴ δίκαιον, κοινὸν ἁπάντων Πα-
τέρα, καθὼς λέγει ἡ Γραφή· γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες Λυκ. ς.
καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν· ὁ ὁποῖος λς.
ὄχι μόνον δὲν ἀρνεῖται νὰ μὴ δώσῃ ἐκεῖνα, ὁποῦ τὸν
παρακαλοῦμεν, ἀλλὰ αὐτὸς δίδει κὴ τὰς τρόπας νὰ
τ' παρακαλοῦμεν, κὴ μὲ δίκαιον λογισμὸν δέχεται τὰς
προσευχάς μας, μόνον νὰ γίνωνται καθαρῶς καὶ
ἐκ βαθέων καρδίας· λοιπὸν ἐκεῖνος ἠξεύρει τὶ θέλει
καθ' ἕνας ἀπὸ μᾶς νὰ τ' παρακαλέσῃ, κ' τὸ εἰρη-
μμένον· οἶδε γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε, πρὸ Ματ. ς.
τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. κὴ ἀλλαχοῦ· εἰ οὖν ὑμεῖς πονη- η.
ροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις Ματ. ζ.
ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρα- ια.
νοις δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν; τέταρτον δι-
δάσκει ἔτι ὁ προφήτης, πῶς καθὼς ὁ Θεὸς εἶναι
Πατὴρ πάντων ἡμῶν, τέτοιας λογῆς κὴ ἡμεῖς οἱ πιστοὶ
προσευχῆς νὰ εἴμεθαν ἀδελφοὶ ἀλλήλως μας· κὴ
νὰ μὴν παρακαλοῦμεν μόνον δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ κὴ διὰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

τὰς ἀδελφάς μας, ὁ ἕνας ὑπὲρ τ ἄλλ. καθὼς
Ιακ.ε.15. διδάσκ ἡ Γραφὴ, λέγουσα· εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε, πρὸς τ κοινὸν ἡμῶν δηλαδὴ Πα-
Ματ.κγ. τέρα· ὡς εἶπεν ἐκεῖν@· κ Πατέρα μὴ καλέσητε
θ. ὑμῶν ἐπὶ τ γῆς, εἷς γάρ ἐστιν ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Διατὶ ἐκεῖνοι βλέπουσι τ ἀδιλφικὼ ἡμῶν ἀγάπ (τὴν ὁποίαν πάντοτε συσέρ εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον) κ ὡς Πατὴρ χαίρ φῶς τότε, κ ὡς εὐήκο@ μας ὑπακούσ γοργώτερον. πέμπτον, μὲ τ λόγον ἐκεῖνον ὁπὼ λέγ, ἐν τοῖς οὐρανοῖς μας ἑρμηνεύ νὰ ἀναβιβάζωμεν τ νοῦν μας κ ὅλον μας τ λογισμὸν ἀπὸ τὰ γήϊνα κ φθαρτὰ εἰς τ οὐρανὸν κ εἰς τὰ ἄφθαρτα, τ καιρὸν ὁπὼ προσευχόμεθα· ὁ γὰρ Θεὸς κ Πατὴρ ἡμῶν δὲν εἶναι μόνον εἰς τοὺς οὐρανούς, μὰ κ πανταχοῦ πάρεστι, κ τὰ πάντα πληροῖ, μὰ διατὶ ἡ χάρις τ, κ ὁ πλοῦτ@ τ οὐρανίων τ, ἐλλάμπ μάλιστα εἰς τ οὐρανὸν, διὰ
Ψαλ.ι.ε. τοῦτο λέγεται· ὁ οὐρανὸς θρόν@ τ, ὡς φησὶν ὁ προφήτης, ὅτι ἐν οὐρανῷ ὁ θρόν@ αὐτ· κ ἀλλαχοῦ·
Ψαλ.ρβ. Κύρι@ ἐν τῷ οὐρανῷ ἡτοίμασε τ θρόνον αὐτ, κ
ιθ. ἡ βασιλεία αὐτ πάντων δεσπόζ.

Ἐρώτησις ιά.

Εἰς τὸ δεύτερον μέρ@ τ προσευχῆς ταύτης τ κυριακῆς, ποῖα αἰτήματα προσκεφαλαίων;

Ἀπό-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἀπόκρισις.

Ἐπὰ εἶναι ὁ ὡς ζητῶν.

Ἐρώτησις ιβ'.

Ποῖον εἶναι τὸ πρῶτον ἄτημα τὸ εἰς τ' κυριακὸν προσδυχήν;

Ἀπόκρισις.

Ἁγιαθήτω τὸ ὄνομά σου.

Ἐρώτησις ιγ'.

Τί περιέχει τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς ἑαυτό;

Ἀπόκρισις.

Πρῶτον περιέχει τοῦτο· πῶς προσκαλοῦμεν τ' Κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν, νὰ μας δώσῃ ζωὴν εὐσεβῆ, κοσμισμένην μὲ ἀρεταῖς καὶ ἔργα καλά· ἀπὸ τὸ ὁποῖον νὰ προσκυνῶνται οἱ ἄνθρωποι νὰ δοξάζουσι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, διὰ τ' εὐσέβειαν τ' ζωῆς μας. καὶ τὸ εἰρηνικόν· ἔτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν Matt. 5. 15. ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. δεύτερον, ὁ λόγος τοῦ προσκαλεῖ ὄχι μόνον νὰ εἶναι ἡ ζωή μας εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι ὡς δὲν πιστεύουσιν, ἔτι γνωρίζουσι τὸν Θεὸν τ' ἀληθινὸν, νὰ ἐπιστρέψουσι, καὶ νὰ τὸν γνωρίσουσιν, ὥστε εἰς αὐλὸς καὶ μετ' αὐλὸς νὰ δοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ· ἀκόμι προσκαλοῦμεν τὸν Κύριον

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ἡμῶν κὴ Θεὸν, δι' ἐκείνης ὁπῶ ἔχωσι τὸ ὄνομα ξ
ἀληθινῦ χρισιανισμῦ, μὰ διάγωσι ζωὴ κακὴ
κὴ ἄπακλον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον κακηλογεῖται ἡ πίσις, κὴ
β Τιμ. γ. ε. ὁ Θεὸς ἡμῶν· διὰ τὺς ὁποίυς λέγει ὁ Ἀπόσολ@,
ἔχοντες μόρφωσιν ἀσεβείας, τὴν δὲ δυάμιν αὐτῆς
Ρωμ. γ. κδ. ἠρνημένοι· κὴ ἀλλαχῦ· τὸ γὰρ ὄνομα ξ Θεῦ δι'
ὑμῶν βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι· διὰ τὺς τοιύ-
τυς ὠδυκαλεῖ τὸ μέρ@ ξ τὸ τ πνευσαχῆς, νὰ
ἐπιτρέψωσι, κὴ νὰ παύσωσι τ αἰχρὰν ζωὴν, ζῶν-
τες ἀσεβῶς κὴ σωφρόνως ἀπ' ἐντεῦθεν, ὥσε μὲ τὸν
τρόπον ξτον νὰ ἠμπορῇ τὸ ὄνομα ξ Θεῦ νὰ ἁγιάζε-
ται· πρὸς τύτοις πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν, πῶς τὸ ὄνο-
μα ξ Θεῦ καθ' ἑαυτὸν εἶναι ἅγιον· μὰ εἰς ἡμᾶς
κὴ ἀπ' ἡμᾶς λέγεται πῶς νὰ ἁγιάζῃ; ὅταν ἡμεῖς
ἁγιάζομεν τὺς ἑαυτύς μας μὲ τ ἀσεβῆ ζωὴν κὴ
ἀνάρεσον, πρὸς δόξαν ξ ὀνόματ@ αὐτῦ.

Ἐρώτησις ιδ'.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον αἴτημα;

Ἀπόκρισις.

Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου.

Ἐρώτησις ιε.

Τὶ περιέχον@ εἰς ξτο τὸ δεύτερον ζήτημα;

Ἀπόκρισις.

Παρακαλῶμεν τὸν Θεὸν, ὥστε αὐτὸς μὲ τ χάριν
κὴ

καὶ δικαιοσύνῃ τ̃ , καὶ μετὰ πολλαγχνίαν τε, ἀ βασιλεύῃ εἰς ὅλες ἡμᾶς , καὶ μάλιστα εἰς τὰς καρδίαν μας, καὶ ὄχι ἡ ἁμαρτία , κ̃ τὸ γεχαμ-
δύον· μὴ ἓν βασιλεύτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ Ρωμ. ϛ. ιβ.
ἡμῶν σώματι , εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ ἐν τ̃ ἐπιθυ-
μίαις αὐτ̃. δεύτερον , τὸ αἴτημα ἔχ̃ τ̃ ωφελεμένοι, ὡς ὁ ἄνθρωπ̃ ϛ στέκωνται εἰς τὸν χάρην τ̃ Θεοῦ, καὶ καταλαμβάνωνται τὸν ἀρχαῖον δίφροσύνην, καταφρονεῖ τ̃ κόσμον , κ̃ θέλ ἐπιθυμᾷ νὰ ἀπο-
κτήσῃ τ̃ Θεοῦ τὰ βασίλεια , καθὼς ἔλεγεν ὁ Απόσο-
λ ϛ· ἐπιθυμῶ ἀναλύσαι κ̃ σὺν Χριστῷ εἶναι. Φιλιπ. α. κγ.
Τρίτον, πῶς ἠμποροῦμεν τ̃ Θεὸν, νὰ παραδόσῃ νὰ
ἔλθῃ ἡ δεύτερα τε παρουσία , εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ Υἱὸς Ματ. κε. λα.
τ̃ ἀνθρώπε ἐλεύσεται ἐν τῇ δόξῃ αὐτ̃, καὶ νὰ γένῃ
ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν , κ̃ ἡ τελευταία κρίσις. μὲ
τὰ ὁποῖα ἤθελεν ἠμπορέσειν νὰ σικωθῇ ἀπὸ τὸ μέσον
ἡ βασιλεία τ̃ κόσμε τούτε , καὶ ὁ ἐχθρὸς τ̃ ψυ-
χῶν ἡμῶν· καὶ νὰ ἔλθῃ τ̃ ἀρχαίων ἡ βασιλεία, α Κορ. ιε. κη.
ἵνα ᾖ ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσι , ὡς λέγει ὁ Από-
στολ ϛ.

Ἐρώτησις ις'.

Ποῖον εἶναι τὸ τρίτον αἴτημα;

Ἀπόκρισις.

Γενηθήτω τὸ θέλημά σε , ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ
τ̃ γῆς.

Ἐρώ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις ιζ.

Τί φείδεχ εἰς ἑαυτὸ ξ̄ρ τὸ τρίτον ζήτημα;

Ἀπόκρισις.

Ἐν πρώτοις φδ̄ καλῶμεν τ̄ Θεὸν νὰ μὴν παραχωρήσῃ νὰ περνῶμεν τὴν ζωήν μας εἰς τ̄ κόσμον ξ̄τον, κ̄ τὴν ἐδικήν μας θέλησιν, μὰ νὰ κυβερνώμεθα καθὼς ἐκεῖν@ θέλ4 κὴ ξ̄ ἀρέσκ4. δεύτερον, φδ̄ καλῶμεν, νὰ μὴ χύνῃ ὀπὸ ἐμᾶς, μήτε ὀπὸ τὰς ἄλλας ἀνθρώπους κἀν μία ἐναντίωσις, ἢ ἀντίκαζις εἰς τὸ θέλημά τ̄· κὴ καθὼς οἱ ἄγγελοι εἰς τὸν οὐρανὸν (τοῦτ' ἔστον) ἀναντιῤῥήτως εἰς τὴν ξ̄ Θεοῦ θέλησιν εἰς ὅλα τὰ πράγματα· τέτοιας λογῆς κὴ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ (τοῦτ' ἔστων) εἰς τὴν γῆν ἀλύπως τῷ Θεῷ, μ̄ πόσης ἀχαριστίας. τρίτον σημαδεύομεν μὲ ξ̄ρ τὸ ζήτημα, πῶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔλθῃ εἰς ἡμᾶς τὰς σκλεκτὰς ξ̄ Θεοῦ κἀν ἕνα σύμπτωμα, τόσον εἰς τὴν ἀσεβῆ ζωὴν ὁπῶς πρέπ4 νὰ μεγάλωμεν, ὅσον κὴ εἰς τὰς ὀπὸ ξ̄ ἐχθρᾶς πειρασμὰς κ̄ θλιψμὰς, χωρὶς συγχώρησιν κὴ θέλησιν ξ̄ Θεοῦ· ἐπειδὴ ὄχι μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ κὴ φεῖ τ̄ τριχῶν τ̄ κεφαλῆς μας φρονίζ4 ὁ Κύρι@, ὡς φησὶν ἡ Γραφή· ἀλλὰ κ̄ αἱ τρίχες τ̄ κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠρίθμηνται· κὴ ἀλλαχοῦ· κὴ θρὶξ ἐκ τ̄ κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται.

Λυκ. ιβ. ζ. Λυκ. κα. ιη.

Ἐρώ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις ιή.

Ποῖον εἶναι τὸ τέταρτον ζήτημα;

Ἀπόκρισις.

Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸ ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον.

Ἐρώτησις ιθ'.

Τὶ περιέχει τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς ἑαυτό;

Ἀπόκρισις.

Ἐν πρώτοις περιέχει τὴν τροφὴν τῆς ψυχῆς μας, τὴν ἀναρφυῆ, ὁποῦ εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, περὶ ὅ λέγει ἡ Γραφή· οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ παραγγέλλων λοιπὸν νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν πεῖναν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ· χωρὶς τὴν ὁποίαν ὁ ἔσω ἄνθρωπος ἀποθνήσκει, ὡς ἂν ἀπὸ πεῖναν καὶ λιμὸν πικραίνομενος· ἐδῶ πρέπει νὰ ἐνθυμώμεθαν τὸν θάνατον τῆς ψυχῆς· ὁ ὁποῖος μάλιστα ἔρχεται εἰς ἐκείνους, ὁποῦ δὲν θέλουν νὰ ἀκούσουσι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῖς διδαχαῖς· οἱ ὁποῖοι δίδουσι κακὸν παράδειγμα. δεύτερον, περιέχει εἰς ἑαυτὸ τὴν ἄλλην βρῶσιν τῆς ψυχῆς, ἤγουν τὴν κοινωνίαν τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. διὰ τοῦτο λέγει ὁ Κύριος περὶ τούτου· ἡ γὰρ σάρξ μου ἀληθῶς ἐστι βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθῶς ἐστι πόσις.

Ματ. δ. δ.

Ἰωαν. ϛ. νϛ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

πόζις· ὁ τρώγων μς τὴν σάρκα, καὶ πίνων μς τὸ
αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένῃ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ· διὰ νὰ με-
λάβωμεν λοιπὸν ἀξίως τὴν βρῶζιν ταύτην, ἐκα-
καλέσμεν εἰς τὸ μέρ ἕτο, νά μας τὴν δώσῃ
ἐκεῖν, ἤγεν μὲ τὴν χάριν καὶ φιλανθρωπίαν
τς. καὶ ὅταν θέλομεν γένῃ μέτοχοι τ δυο τούτων
βρώσεων, τότε ἔξομεν ἐντὸς ἡμῶν τὴν βασιλείαν
Λκ. ιζ. κα. ἕ θεὲ τ̃ οὐρανῶν. ἔπειτα ἢ καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα
καὶ φθαρτὰ ὁποὲ χριάζεται ἡ σύνηθζις ἡμῶν, θέλει
Ματ. ζ. λγ. μας δοθῇ ἀπὸ τ̃ θεὸν, ὡς ἐποθέσαμεν κ̃ τὸ γε-
γραμμένον· ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν ἕ θεὲ,
καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτς, καὶ ταῦτα πάντα προ-
στεθήσεται ὑμῖν. τρίτον εἰς τὴν προσδυχὴν τούτου,
εἰς τ̃ λόγον ὁποὲ λέγει, τ̃ ἄρτον· ἐπικαλῶνται
ὅλα ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὸ νὰ διατηρῶμεν τὴν
ζωήν μας εἰς τ̃ κόσμον τοῦτον. τόζον τὰ ὅσα συμ-
βάλλονται πρὸς τὴν τροφήν, ὅσον κ̃ διὰ τὰ ἄλλα
ὁποὲ χριαζόμεθα διὰ νὰ ζσμεν· εἰς τὸ ὁποῖον
πρέπει νὰ προσέχῃ καθ' ἕνας νὰ ζητᾷ τὰ ὅσα εἶναι
αὐτάρκη κ̃ δίκαια, καὶ ὄχι τὰ περιττὰ καὶ τ τρο-
φῆς, ὁποὲ εἶναι ἴδια τ ἀσωλείας, κ̃ γίνωσιν ἁμαρ-
Ῥω. ιγ. ιγ. τίαν· διὰ τὰ ὁποῖα λέγει ὁ Παῦλ· ὡς ἐν ἡμέρᾳ
εὐχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις κ̃ μέθαις,
μὴ κοίταις κ̃ ἀσελγείαις. καὶ ἀλλαχοῦ· ἔχοντες

ὑ

μητροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις δέκεσθη- α Τιμ. ε. η.
μεθα, τὸ ἢ λεγόμενον, σήμερον· δηλοῖ τ παρόντα
αἰῶνα ἕως ὅπου νὰ ζῶμεν εἰς τ κόσμον τοῦτον· Διὰ
εἰς τ αἰῶνα τ μέλλοντα ἀπολαύομεν αὐτεὶ τὴν
παρουσίαν ἢ θεωρίαν τ Θεοῦ, καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς
εὐφροσύνην.

Ἐρώτησις ιʹ.

Ποῖον εἶναι τὸ πέμπτον τ αἴτημα;

Ἀπόκρισις.

Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ
ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.

Ἐρώτησις ια.

Τὶ περιέχει ἡ ζήτησις αὕτη εἰς ἑαυτήν;

Ἀπόκρισις.

Ἐν πρώτοις ἡ ζήτησις αὕτη περιέχει εἰς ἑαυτὴν,
πῶς μετ' αὐτεὶ παρακαλοῦμεν τ Θεὸν, νὰ μας
δόσῃ συγχώρησιν τ ἁμαρτιῶν μας, ἐκείνων μάλισα
ὅπου ἐκάμαμεν ὕστερα ἀπὸ τὸ ἅγιον βάπτισμα·
εἴτε θανάσιμα νὰ εἶναι, εἴτε μὴ θανάσιμα, μ' ἡ
ὁποῖα ἐπαροξύναμεν τ Θεὸν, ἢ τ πλησίον, ἢ μὲ τ
λογισμὸν, ἢ μὲ τὴν ἀπόφασιν τ ἁμαρτίας· ἢ μὲ
τ λόγον, ἢ κὲ μὲ τὸ ἔργον. δεύτερον μὲ τὸ ζήτημα
ἔτι, ὅπου λέγομεν. ἄφες ἡμῖν, ὡς κὲ ἡμεῖς ἀφίε-
μεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, κάμνομεν τὲς ἑαυτές
μας

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

μας χρεωφειλέτας νὰ συγχωρέσωμεν τὸν ἐχθρόν μας· ὅτι λοιπὸν δὲν συγχωρᾷ ἕνα πλησίον του εἰς ἐκεῖνο ὁποὺ τοῦ ἔβλαψεν, ὁποῦ εἰς μάτην κάμνει τὴν προσευχήν του· ἐπειδὴ δὲν ἀφέν τὰ ἁμαρτήματά του, μάλιστα ἡ προσευχή του γίνεται εἰς ἁμαρτίαν, καὶ τὸ ἐναντίον· καὶ ἡ προσευχὴ αὐτὸς γυρεύει εἰς ἁμαρτίαν· καὶ τοῦτο μὲ δικαιοσύνην· Διατί ἂν ἴσως καὶ ἡμεῖς δὲν θέλομεν νὰ συγχωρήσωμεν τοὺς ἀδελφούς μας τὰ μικρότερα σφάλματα, ὁποῦ κάμνουν εἰς παροξυσμὸν ἐδικόν μας, πῶς τὰ ἐδικά μας ἁμαρτήματα, ὁποῦ μὲ τρόπον ἀσύγκριτον ἐκάμαμεν εἰς τὸν Θεὸν νὰ τὰ ἀφήσῃ ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον καθ' ἡμέραν, καὶ ὥραν, καὶ κάθε στιγμὴν, τὸν παροξύνομεν;

Ψαλ. ρη. ζ.

Ἐρώτησις κβ'.

Ποῖον εἶναι τὸ ἔκτον ζήτημα;

Ἀπόκρισις.

Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.

Ἐρώτησις κγ'.

Τί προσκρούει εἰς τοῦτο τὸ ζήτημα;

Ἀπόκρισις.

Ἐν πρώτοις προσκαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ εἴμεθαν ἐλεύθεροι ἀπὸ ὅλους τοὺς πειρασμούς· καὶ ἂν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γένεται ἀλλοιῶς, καὶ ἂν ἀπ' ἐκείνους τοὺς

τὰς πειρασμὰς ὁπῶς πιστεύσωμεν ταῖς δυνάμεις μας, νὰ μας ἐλευθερώνῃ ἡ χάρις του. Ἀπὸ τούτους ἄλλοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν κόσμον, ἀπὸ τὸ διάβολον, ἀπὸ τὴν σάρκα, καὶ μας παγκινεύουσι πρὸς τὸ ἁμαρτάνειν· ἄλλοι ἀπὸ τοὺς τυράννους, ὁποῦ πολεμοῦσι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, μὲ ψεύτικαις διδαχαῖς, μὲ κολακείαις, καὶ λόγια ἀπατηλὰ, μὲ θαύματα ψεύτικα, μὲ ὑποσχέσεις πλούτου καὶ δόξης, καὶ τέλος πάντων μὲ τυραννίαις, θλίψεις καὶ ἀνάγκαις, μὲ δήμευσες καὶ ἁρπαγαῖς τῶν ὑπαρχόντων, μὲ ἀτιμίαις. τὰ ὁποῖα ὅλα εἰς ταῖς ἡμέραις μας τὰ δοκιμάζομεν· ἀκόμι παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν εἰς τοῦτο τὸ ζήτημα, ἂν τύχῃ καὶ πάθωμεν καθόλου διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἅγιος, καὶ διὰ τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν του νύμφην του, καὶ διὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου του, νὰ μας ἐνδυναμώσῃ μὲ τὴν χάριν του, νὰ ὑπομείνωμεν, νὰ ὑποφέρωμεν καθαιῶς καὶ ἀνδρείως τὰς βασάνους, ὁποῦ θέλουσί μας δώσειν μέχρι τέλους, καὶ εἰς τοὺς οὐρανοὺς νὰ ἀπολάβωμεν τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου, καὶ νὰ μὴ συγχωρήσῃ νὰ πάθωμεν ποτὲς ὁπῶς νὰ περισσεύσῃ τοῦ δυνάμεις μας.

Ἐρώτησις κδ'.

Ποῖον εἶναι τὸ ἕβδομον ζήτημα;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἀπόκρισις.

Ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τ̃ πονηρ̃.

Ἐρώτησις κέ.

Τίνα πρεπέχουσι εἰς τ̃ν τὸ ζήτημα;

Ἀπόκρισις.

Ἐν πρώτοις πρ̃σκαλ̃μεν νὰ μᾶς φυλάττῃ ὁ
Ψαλμ. ς. α. Θεὸς ἀπὸ κάθε κακὸν, ἤγουν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν κ̀ι πᾶσαν αἰσχρότητα, ὁπ̃ παροξύν τὸν ὀργὸν τ̃ Θε̃ πρὸς ἐκδίκησιν. δεύτερον, πρ̃σκαλ̃μεν νὰ μας δώσῃ χάριν νὰ ἠμπορ̃μεν νὰ φεύγωμεν τ̀ θυμὸν τ̃ ὀργ̃ς αὐτ̃· ὥστε νὰ μή μας ἐλέγξῃ μὲ
Ψαλμ. ϛ. β. τ̀ θυμόν τε, μήτε νά μας παιδεύσῃ μὲ τὸν ὀργόν τε· διὰ τὰ ἁμαρτήματά μας· μὰ νὰ πρ̃οφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτ̃ ἐν ἐξομολογήσει, κ̀ι ἐν ψαλμοῖς ἀλαλάξωμεν αὐτ̣. εἰς τὸ αὐτὸ ζήτημα πρέπει νὰ χροικ̃μεν, πῶς πρ̃σκαλ̃μεν, νὰ ἔμεθαν ἐλεύθεροι, κ̀ι ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην κακίαν, ὁπ̃ ὁ ἄνθρωπ@ ἔχει δυσκολίαν νὰ τὴν ὑποφέρῃ· ὡς ἂν εἶναι πεῖνα, θανάσιμον, πόλεμοι, φωτιά, κ̀ι ἄλλα ὅμοια· ὅτι ὅλα πρ̃σκαλοῦμεν τὴν φιλανθρωπίαν τε, νὰ τὰ ἀποστρέψῃ ἀπ' ἡμᾶς· εἰς τ̃ν ἀκόμι ζ̃μεν, ὥστε εἰς τ̀ καιρὸν τ̃ θανάτε μας, νὰ διώξῃ ἀφ' ἡμῶν πάσαν πειρασμὸν τ̃ ἐχθροῦ τ̃ ψυχ̃ς μας· κ̀ι νά μας δώσῃ χάριν νὰ

ἀγωνι-

ἀγωνιζώμεθα εὐσεβῶς καὶ ἀσφαλῶς ὑποκάτω εἰς τὴν σκέπην τ χαμηλός τ, καὶ ὑποκάτω εἰς τὴν χειραγωγίαν τ ἀγγέλ, ὥστε μας φυλάττ. Διατὶ μακάριον εἶναι ἐκεῖνον, ὥστε με τοιοῦτον τρόπον ἀποθνήσκ· Διὰ τοῦτ ὅλοι χρεωστοῦμεν νὰ παρακαλοῦμεν τ Θεὸν μὲ θερμότητα νά μας ἐλευθερώσῃ εἰς τ καιρὸν τ θανάτ μας, ἀπὸ τὸς πειρασμὸς καὶ ἐπήρειαις τ δαίμονος· καὶ τέλος πάντων Διὰ τ δεήσεως ταύτης, παρακαλοῦμεν νὰ λυτρωθῶμεν ἀπὸ τὴν αἰώνιον κόλασιν τ ᾅδ, καὶ ἀπὸ τ πικρὸν χάος.

Ἐρώτησις κς'.

Ποῖον εἶναι τὸ τρίτον μέρος τ κυριακῆς ταύτης προσευχῆς;

Ἀπόκρισις.

Οὗτος ὁ ἐπίλογος· ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δυνάμις καὶ ἡ δόξα εἰς τὸς αἰῶνας, ἀμήν.

Ἐρώτησις κζ.

Τίνα περιέχεται εἰς τοῦτον τ ἐπίλογον;

Ἀπόκρισις.

Δύο μέρη ἔχ τοῦτος ὁ ἐπίλογος· τὸ πρῶτον συμφωνᾶ μὲ τὸ προοίμιον, διατὶ καθὼς τὸ προοίμιόν μας βεβαιών πρᾶς θέλομεν ἀπολάβειν ἐκεῖνα, ὁποῦ θέλομεν ζητήσειν προσηκόντως ἀπὸ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

τ̃ Θεὸν, ἐπειδὴ τὰ ζητέμενα ἀπὸ τ̃ παλέρα μας. τέτοιας λογῆς μᾶς διδάσκ κὴ ὁ ἀπίλογ, πῶς θέλομεν ἀπολαβεῖν ὅσα ἐπαρακαλέσαμεν, ἐπειδὴ αὐτὸ ξ̃ πατρός μας εἶναι ὅλ ὁ κόσμ ἐκεῖν τ̃ βασιλόϛ, κὴ πᾶσα ἡ κλίσις ξ̃ ἐσοζάσεπ. ἐκείνε εἶναι ἡ δωάμις κὴ ἡ δόξα, εἰς τὼ ὁπῖαν ἀδένα πρᾶγμα ἠμπρεῖ νὰ ἀντιϛαθῇ μήτε ἐν ἐρανοῖς, μήτε ἀπὶ γῆς· λοιπὸν δωαλὸς εἶναι νὰ κάμῃ ὅλα ὅσα ὁπὸ τὸν ἐπαρακαλέσαμεν μὲ πίϛιν κὴ ἐλπίδα· κὴ ὄχι διὰ ἄλλο πρᾶγμα, μόνον διὰ τὼ ἀΐδιον δόξαν ξ̃ ἁγίε ὀνόμαλ αὐτὸ, τὸ ὁπῖον περιέχεπ εἰς τὸ μέρ ξ̃τ, ὁπὸ λέγ· κὴ ἡ δόξα εἰς τὺς αἰῶνας. τὸ δεύτερον μέρ ξ̃ ἀπλόγε εἶναι εἰς τ̃ λόγον, ὁπὸ λέγ ἀμὴν· κὴ μὲ ξ̃τ παρακαλέμεν, ἔτω νὰ γνοῦσιν ὅλα, καθὼς τὰ ἐπαρακαλέσαμεν, διαὶ μὲ πίϛιν κὴ ἐλπίδα ἐπαρακαλέσαμὲ κ̃ τὸ θέλημά τε· καθὼς λέγ ὁ ἀπόσολ· αὕτη ἐϛιν ἡ παῤῥησία ἣν ἔχομὲ πρὸς τ̃ Θεὸν, ὅτι ἐάν τι αἰτώμεθα κ̃ τὸ θέλημα αὐτε, ἀκόϛ ἡμῶν· κὴ ἐὰν οἴδαμὲ ὅτι ἀκόϛ ἡμῶν, ὃ ἐὰν αἰτώμεθα, οἴδαμὲ ὅτι ἔχομὲ τὰ αἰτήματα ἃ ἠτήκαμεν παρ' αὐτε.

α Ἰωάν. ε. ιδ.

Ἐρώ-

Ἐρώτησις κή.

Ὁ ἅγιλογ ἔστ τάχα συμπλέκεται μὲ τὴν κυριακὴν προσευχήν;

Ἀπόκρισις.

Ὁ ἴδι Χριστὸς τελειώνοντας τ προσευχὴν, ὅπως μας ἐδίδαξεν, εἶπε τὰ λόγια ταῦτα, καθὼς φαίνεται εἰς τ Ματθαῖον. κ ἀκόμι ἡ ἔννοια τ λόγων φανερώνει, πῶς τὰ λόγια τοῦτα δὲν εἶναι καθόλου συνήθεια εἰς τὴν κυριακὴν προσευχήν. μάλιστα μετ' αὐτὰ γίνεται ἡ προσευχὴ βεβαιοτέρα· ἐπειδὴ ἐκεῖνον τ ἁγιαλόγιμν, τ ὁποίαν ἡ δύναμις ἐξαπλώθη εἰς ὅλον τ κόσμον, κ ὅλα τὰ πράγματα τ ὑποτάσσονται· μὰ ἂν οἱ κοσμικοὶ τὰ λόγια τοῦτα δὲν τὰ προφέρουσι, δὲν κωλύει τίποτε. Διατὶ διὰ μεγαλήτερην ἐξουσίαν τ προσευχῆς ταύτης, εἰς τ καιρὸν ὅπου αἱ προσευχαὶ γίνονται δημοσίως, ἀλλὰ κ ἰδίως, ὅταν εἶναι ἱερεὺς παρών, ἐκεῖνο τὰ προφέρει, μὲ ὅλον ὅπου λείπουν τ ἱερέως, καὶ ἰδίαν, δὲν ἤθελεν ἁμάρτειν μήτε ὁ κοσμικὸς, ἂν τὰ ἤθελε προφέρειν· καθὼς κ τ λοιπὸν Εὐαγγέλιον· Διατὶ τοῦτο δὲν πρέπει ποτὲ νὰ χωρίζονται τὰ λόγια τοῦτα ἀπὸ τ κυριακὴν προσευχήν· Διατὶ ὁ ἴδι λογαριασμὸς δείχνει, πῶς μόνον διὰ τ ἐξουσίαν, κ τὸ πρόσταγμα τ ἐκκλησίας, εἰς τ καιρὸν τῶν Ματ. ϛ. ιγ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

δημοσίων προσδυχῶν, ὁ ἱερεὺς τὰ προφέρῃ.

Ἐρώτησις κθ'.

Ἐπειδὴ καὶ οἱ μακαρισμοὶ συμβάλλονται πρὸς τ' ἐλπίδα, ζητῶ πόσοι νὰ εἶναι;

Ἀπόκρισις.

Οἱ μακαρισμοὶ ὅσ ὁ Χριστὸς ὁ Κύριος ἡμῶν
Ματ.ε.6. ἐσημάδωσεν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, εἶναι ἐννέα· ὅτο γὰ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος τὸ ἑρμηνεύῃ εἰς ὅτα τὰ λόγια· ὁ Μωϋσῆς μὲ δέκα ἐντολὰς δέδωκεν· Ἰησοῦς δὲ, ὁ ὅ Μωϋσέως Κύριος, ἐννέα μακαρισμούς· καὶ καλωτέρω· ὁ νόμος δέκα ἐντολὰς ἔδωκεν, Ἰησοῦς ὁ ἐννέα μακαριότητας, τριωλῇ Τριάδι τ' στέφανον ἑτοιμαζόμενος.

Ἐρώτησις λ'.

Ποῖος εἶναι ὁ πρῶτος μακαρισμός;

Ἀπόκρισις.

Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τ' οὐρανῶν.

Ἐρώτησις λα'.

Τίνα διδασκαλίαν ὠφελεῖται εἰς ἑαυτὸν ὁ πρῶτος μακαρισμός;

Ἀπόκρισις.

Διδάσκῃ μὲ τὰ πλούτη καὶ ὅ κόσμος τὰ πράγματα· τὰ ὁποῖα ἂν τρέχουσι καὶ εἰς τινὰ πλουσίως

ἀπὸ

ἀπὸ τ̃ χάριν τ̃ Θεοῦ, ἀλλὰ ὅτω πρέπει νὰ τὰ χρῶ-
τε, ὡς ἂν νὰ μὲ ἦτον γνήσιος Κύριος εἰς αὐτὰ,
μὰ ὡς ἂν οἰκονόμος· μήτε μὲ θέλησιν ὄρεξιν τ̃
καρδίας τε νὰ φέρετε εἰς αὐτά· κ̃ τ̃ ἱερὸν Ψαλ-
τὴν τὸν λέγοντα· σὺ ὅτος ἐὰν ῥέῃ, μὴ θορυβήθητε Ψαλ. ξα.
καρδίαν· μάλιστα κ̃ τ̃ παλαιὰν τελειότητα τῶν ια.
χριστιανῶν, δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν κἂν ἕνα πρᾶγμα
ἴδιον, μὰ ὅλα νὰ εἶναι κοινὰ, καθὼς οἱ πρῶτοι χρι-
στιανοὶ ἐκάμασι· Διὰ τὰς ὁποίας ἡ ἁγία Γραφὴ
μαρτυρᾷ ὅτως· ἦ ἦ σὴθος τ̃ πιστευόντων, ἓν ἡ Πραξ. δ.
καρδία κ̃ ἡ ψυχὴ μία, κ̃ οὐδ' εἷς τι τ̃ ὑπαρχόν- λβ.
των αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοι-
νά· καὶ καθωτέρω· ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰ-
κιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τ̃
πωραομολόγων, κ̃ ἐτίθυν παρὰ τὰς πόδας τ̃ Απο-
στόλων. διεδίδοτο ἦ ἑκάστῳ, καθ' ὅ,τι ἄντις χρείαν
εἶχε· καὶ πάλιν· πάντες ἦ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ Πραξ. β.
τὸ αὐτὸ, κ̃ εἶχον ἅπαντα κοινά· ἡ ἀρετὴ τύτη λέ- μδ.
γεται πωχεία ἐν πνεύματι· ζητεῖται μὲν τοι νὰ
ἔχῃ καθ' ἕνας ἀπὸ τ̃ κοινότητα τὸ ἀρκετὸν εἰς τ̃ ζω-
τροφίαν κ̃ ἐνδύματά τε, μὲ τιμὴν κ̃ ἰσότητα, χω-
ρὶς ὑπερβολὴν καὶ μάταια σολίσματα, κ̃ δι-
καίαν διάκρισιν· εἰς τ̃ ἀρετὴν τύτην φέρουσι τὰ
πρῶτα οἱ ἀσκήμονοι κ̃ μοναζοντες, οἱ ὁποῖοι δὲν πρέ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

πὰ νὰ φροντίζωσιν, ὅτε τὸ δέκατον τ̃ τροφῆς, κὴ
ἱματίων τως, μὰ διὰ νὰ ἔχωσι μεγαλήτερλω ἀ-
ταμοιβὴ εἰς τὰς ἐρημὰς, πρέπὰ νὰ ὑποφέρωσιν
ὅ,τι τὰς λείπὰ ἀπ' αὐτὰ, ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν
α Κορ. θ. ια. τὰ λόγια τ̃ Ἀποστόλ, λέγονΓ. ἄχρι τ̃ ἄρτι
ὥρας κὴ πεινῶμλω, κὴ διψῶμλω, κὴ γυμνητεύομλω, κὴ
κολαφιζόμεθα, κὴ ἀστατοῦμλω, κὴ κοπιῶμλω, ἐργα-
ζόμλοι τ̃ ἰδίαις χερσί· λοιδορούμλοι εὐλογοῦμλω·
διωκόμλοι, ἀνεχόμεθα· βλασφημούμλοι, παρα-
καλοῦμλω· ὡς περικαθάρματα τ̃ κόσμ ἐγλνήθημλω,
πάντων περίψημα ἕως ἄρτι· διὰ τ̃ τοιαύτλω λοιπὸν
ὑπομονὴν πάντ ὁ Χριστὸς τ̃ βασιλείαν τ τ̃ ἐρά-
νιον· μὰ δὲν σφαλίζονται ἔξω ἀπὸ τλὸ ζωλὸ τ̃
αἰώνιον κὴ ἀπὸ τλὸ σωτηρίαν, ὁποῦ ὅσοι ἔχωσι
μὲ δίκαιον τρόπον κτήματα κὴ πλούτη, ὁπόταν τὰ
χρῶνται κὴ δικαίως· ἐξοδιάζοντές τα δηλαδὴ
εἰς ἀνάγκαις τ ἐκκλησίας, εἰς ἐλεημοσυναις τ̃
πτωχῶν, τ̃ ξένων, τ̃ ἀσθενῶν, κὴ λοιπῶν ἐνδεῶν
ἀνθρώπων· καθὼς ἔκαμλω ὁ ΖακχαῖΓ, εἰπὼν
Λουκ. ιθ. η. ὁμολογθας εἰς τ̃ Χριστὸν τὰ λόγια ταῦτα· ἰδὲ τὰ
ἡμίσια τ̃ ὑπαρχόντλων μου, Κύριε, δίδωμι τοῖς πτω-
χοῖς· κὴ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τε-
τραπλοῦν. ὅσοι δὲ ἀπὸ χαρμοσύνην κὴ ἀσωλείαν
ἔρχονται εἰς ἐναντίλω πενίαν, μλὼ ἐλπίζωσι διὰ τού-
τλω

τῶν τ πτωχείαν καὶ ἕνα μισθὸν ἀπὸ τὸν Θεόν· μάλιστα ἂν μετανοήσωσι διὰ τὸν διασκορπισμὸν τῶν ὑπαρχόντων τως, καὶ τ ἄδικον οἰκονομίαν. καὶ ὅλον ἕτοιμον δὲν πρέπει, ὅτε αὐτοὶ νὰ στερδώνωνται ἀπὸ τὴν δυσπλαγχνίαν τ ὀρθοδόξων· καὶ ἂν ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν κατάσασιν τ ἀρετῆς, δὲν θέλουσι χάσειν τὴν πλερωμήν τως.

Ἐρώτησις λϚ'.

Ποῖος εἶναι ὁ δεύτερος μακαρισμός;

Ἀπόκρισις.

Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

Ἐρώτησις λγ'.

Τὶ διδάσκει ὁ μακαρισμὸς οὗτος;

Ἀπόκρισις.

Ὁ μακαρισμὸς οὗτος διδάσκει πρῶτον, πῶς εἶναι μακάριοι ἐκεῖνοι οἱ ὀρθόδοξοι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι εἰς ὅλον τὸν καιρὸν τ ζωῆς τως πονοῦσιν εἰς τὴν καρδίαν, καὶ κλαίουσι διὰ τὰ περασμένα τως ἁμαρτήματα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐπαροξυνάσι τ Θεὸν, Ἱερ. ν. δ.
καὶ τ πλησίον των. καὶ τὰ λόγια τοῦ προφήτου λέγουσι· ἤξουσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ αὐτοὶ, καὶ οἱ υἱοὶ Ἰούδα ἅμα τὸ αὐτὸ βαδίζοντες, καὶ κλαίοντες πορεύσονται, Κύριον τ Θεὸν αὐτῶν ζητοῦντες· ἀπὸ τ μα-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

καρισμὸν τ̃τον δὲν μετέχασιν οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, ὁπὸ κλαίασι διὰ κοσμικὰ κ̀ γήϊνα πάθη· ὡς οἱ καλόκριτοι, ὅταν δὲν κλαίασι διὰ τὰ ἁμαρτήματά τας, μὰ διατὶ φοβᾶνται μάλιστα τὰς τιμωρίας ὁπὸ χρεωστᾶσι νὰ πάθασι, διὰ τ̃ κακουργίαις τας. ἢ ἐκεῖνοι ὁπὸ χάνασι τίποτε φθαρτὸν κ̀ ἐπίκηρον πρᾶγμα, κ̀ οἱ ὅμοιοι. δεύτερον, ὁ μακαρισμὸς οὗτ̃ διδάσκ̀ πῶς εἶναι μακάριοι ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι, ὁποῦ τ̃ Θεὸν ἱλάσκοντα κ̀ καλοσωλάσι μὲ τὸ καλόγνυξιν κ̀ δάκρυά τας, ὁποῦ χύνασι διὰ τὰ ἁμαρτήματά τ̃ πλησίον τας· ὡδηγαλοῦντες τ̃ Θεὸν νὰ τοὺς δώσῃ μετάνοιαν· οἷον τοὺς αἱρετικοὺς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ ἐκκλησίαν. τοὺς ἀπίστους ζῶντας, νὰ ὁδηγήσῃ πρὸς διόρθωσιν τ̃ ζωῆς τους. τρίτον ὁ μακαρισμὸς ἔτ̃ διδάσκ̀ πῶς εἶναι μακάριοι ἐκεῖνοι, ὁποῦ πάσχασι θλίψιν ἀπὸ τὰς μεγιστάνας τ̃ κόσμου, κ̀ δυνατωτέρας. ἔσωλας κ̀ νὰ σερδάνται ἀδίκως κ̀ ὡδηγόγως ἀπὸ τὰ καλά τας· εἰς τ̀ ὁποῖον ὅταν ὑπόσκανται δὲν πρέπ̀ νὰ ἐπιθυμοῦσιν ἐκδίκησιν, μὰ μὲ τὸ πικρίαν τ̃ καρδίας τας, κ̀ μ̃ πένθη πρὸς δυχόμενοι, νὰ ἱλάσκωνται τ̃ Θεὸν, βάλλοντες ὅλως τας τὸ ἐλπίδα κ̀ τὸ πεποίθησιν εἰς τὸ δυσωλαγχνίαν τ̃ Θεοῦ· τὸ ὁποῖαν κ̀ ἀπολαύασι μὲ παρη-

κρηγορείαν· ὄντες ἀληθῶς ὀρθόδοξοι καὶ δεκτοὶ
τῆς θείας χάριτος. εἰς ἣν ἀκόμι τ' μακαριζ-
ὲν ωεικεκαλῆνται ἐκεῖνοι, ἐπῶς πάσχουσι θλίψεις
διὰ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, καὶ διὰ τὴν ἁγίαν ἐκ-
λησίαν· ὡς ἂν εἶναι ὅλοι οἱ μάρτυρες, καὶ οἱ ὅμοιοι
ὅτοις.

Ἐρώτησις λδ'.

Ποῖος εἶναι ὁ τρίτος μακαρισμός;

Ἀπόκρισις.

Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι
τὴν γῆν.

Ἐρώτησις λέ.

Τί διδάσκει ὁ μακαρισμὸς ἔστι;

Ἀπόκρισις.

Ὁ μακαρισμὸς ἔστι διδάσκει, πρῶτον τὴν
ἀρετὴν τ' πραότητος καὶ μετριότητος, ἢ ὑπακοῆς
νὰ τὴν δίδωμι εἰς τ' Θεὸν, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τ'
Χριστ', εἰς τὸς μεγαλήτερός μας, μὲ ἐλευθερίαν
καὶ θερμότητα χωρὶς τινος ἀναβολῆς· μιμούμενοι
τ' πρῶτον Ἰησοῦν Χριστὸν τ' Κύριον ἡμῶν· καὶ ἂν ὑπο-
τασσώμεθα εἰς τὸς μεγαλήτερός μας, νὰ λογιά-
ζωμι πῶς δίδωμι τὴν ὑπακοὴν εἰς αὐτὸν τὸν
ἴδιον Χριστόν· καὶ τὴν τιμὴν καὶ δόλάβειαν ὑπῶς δί-
δωμι εἰς τὸς πρεσβυτέρος μας, εἰς τ' ἴδιον Χριστὸν
τὴν

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

τὴν ἀναφέρομεν. δεύτερον διδάσκει ὁ μακαρισμὸς
ὅτ, πῶς ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι μακάριοι,
ὁπωσδὲν πειράζουσι κἂν ἕνα ἄνθρωπον, μήτε ἐκ-
βάζουσι τινὰ ἀπὸ τὴν τιμήν τους, ἤτε ὑβρίζουσιν
ἤτε καταγελῶσιν ἢ καταλαλοῦσι· μὰ κρατοῦσι τὸς
ἑαυτούς τους ταπεινοὺς πολλὰ, καλιγορῶντες πάντοτε
τὴν διαγωγήν τους, καὶ λέγοντες πῶς εἶναι τὰ ἔρ-
γα τους μικρὰ καὶ ἀνάξια, μάλιστα ἐπιδανά· μὰ
ἐκεῖνοι ὁπωσδὲν ἔχουσι χρέος νὰ νουθετοῦσι τοὺς ἄλλους,
ἂν εἰποῦσι, κὴ κἂν ἕνα λόγον σκληρὸν πρὸς τ' ἁμαρ-
τήσαντα ἀπὸ τὴν θερμότητα τ' καρδίας τους, ὄχι
πρὸς ὕβριν, ἢ ὀλιγωρίαν, μὰ πρὸς οἰκοδομὴν τ'
πλησίον εἰς τὰ πνευματικά· οἱ τοιοῦτοι τ' μακα-
ριζμὸν δὲν ἐκπίπτουσι, μάλιστα πληροῦσι τ' χρέος
των, κ' τὴν διδασκαλίαν τ' Ἀποστόλ λέγοντος·
Γαλ. ε. α. ἀδελφοὶ, ἐὰν καὶ προληφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι
παραπτώματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε
τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος· σκοπῶν σε-
αυτὸν μὴ κ' σὺ πειρασθῇς· καὶ ἂν εἰπῇ τινας, πῶς
εἶναι ἀδύνατον νὰ κρατῆσῃ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν
θυμόν τους. ἀλλὰ πρέπει τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἀγανά-
κτησιν τ' θυμοῦ νὰ τὴν πέμπῃ ὄχι εἰς τὸν πλησίον
τους, μὰ εἰς τὸν διάβολον, ὁποῦ παρακινᾷ τὴν θέ-
λησιν τ' ἀνθρώπους, κ' τὴν παροξυνῇ εἰς τὸ νὰ κάμῃ
κάθε

άθια κακόν· ἐκεῖνοι ὁπὸ ἔχασι τοιαύτιω λύπην, ληρονομᾶσι τὴν γῆν τ' ἐπαγγελίας· ἀπολαύοντες εἰς τὴν ζωὴν τάτιω πλασίας ἀνεργασίας ἐκθεᾶ, καὶ εἰς τὴν μέλλασαν ἀναμφόνλες νὰ ἀπολαύσασιν αἰώνιον ἀγαλλίασιν, καὶ τὰ ἀγαθὰ τ' Κυρίε, κ' τὴν Γραφὴν τὴν λέγασαν· πιςόω τ' ἰδεῖν τὰ ἀγαθὰ Κυρίε ἐν γῇ ζώντων. Ψαλ. κζ. ιγ.

Ἐρώτησις λς'.

Ποῖος εἶναι ὁ τέταρτος μακαρισμός;

Ἀπόκρισις.

Μακάριοι οἱ πεινῶντες κ' διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορταθήσονται.

Ἐρώτησις λζ.

Τί διδάσκει ὁ μακαρισμὸς ἐτος;

Ἀπόκρισις.

Πῶς ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι μακάριοι, οἱ ὁποῖοι ἔσωνλας νὰ εἶναι ἀδικημένοι, δὲν ἠμπορᾶσι νὰ εὕρασι τὸ δίκαιόν τας εἰς κἀν ἕνα κριτήριον, ἢ διὰ τὸ σέβας των, ἢ διὰ πτωχείαν, ἢ ἀν ἀπιτηδειότητα, ἢ ξενητείαν, ἢ διὰ τὴν δυνάμιν τ' ἀντιδίκων των, ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν ἄδικον· καὶ εἰς τ' τρέπει νὰ πεοσέχασιν εἰς τὰς συνειδήσεις τας, ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶναι πεοεσοὶ εἰς τὰ κριτήρια, καὶ ἔχασιν τὴν ἐξασίαν, νὰ κρίνασιν τὰς δίκας τ' ἀνθρώ-

θρώπων· νὰ μὴ θλίβωνται οἱ πτωχοὶ, αἱ χῆραι
καὶ τὰ ὀρφανὰ, μὲ νόμους ἀδίκους καὶ ψευδολόγους
Ἡσ. α. ιζ. ποὺς τούτους λαλεῖ ἡ Γραφὴ λέγουσα· μάθετε καλὸν ποιεῖν· ἐκζητήσατε κρίσιν· ῥύσασθε ἀδικούμενον, κρίνατε ὀρφανῷ, καὶ δικαιώσατε χήραν· τὸ ὁποῖον ἂν δὲν κάμωσιν, οἱ μὴ ἀδικούμενοι, πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, θέλουσιν ἀπολαύσειν τὴν μακαριότητα. ποὺς ἠ τοὺς κριτὰς
Ψαλ. θ. ιη. ὁ Θεὸς ὁρισθήσεται· φησὶ γὰρ ἡ Γραφή· τὴν ἐπιθυμίαν τ πενήτων εἰσήκουσας, Κύριε, τὴν ἑτοιμασίαν τ καρδίας αὐτῶν προσέσχε τὸ οὖς σου, κρῖναι ὀρφανῷ καὶ ταπεινῷ· ἵνα μὴ προσθῇ ἔτι, τοῦ μεγαλαυχεῖν ἄνθρωπος ἐπὶ τ γῆς.

Ἐρώτησις λή.

Ποῖος εἶναι ὁ πέμπτος μακαρισμός;

Ἀπόκρισις.

Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

Ἐρώτησις λθ'.

Τὶ διδάσκει ὁ μακαρισμὸς οὗτος;

Ἀπόκρισις.

Διδάσκει πῶς εἶναι μακάριοι ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι, ὁποὺ κάμνουσι τὰ ἔργα τ ἐλεημοσύνης καὶ φιλανθρωπίας.

Ἐρώ-

Ἐρώτησις μ΄.

Ποῖα εἶναι τὰ ἔργα τ᾽ ἐλεημοσώνης;

Ἀπόκρισις.

Τὰ ἔργα τ᾽ ἐλεημοσύνης εἶναι διπλά· ἄλλα ὁποῦ σχάζυνται τὸ σῶμα, καὶ ἄλλα ὁποῦ ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ψυχήν. Θεοφ. εἰς τὸ κε. κεφαλ. ξ΄ κῆ Ματθαῖον.

Ἐρώτησις μά.

Πόσα εἶναι τὰ ἔργα τ᾽ φιλανθρωπίας· ὁποῦ σχάζυνται εἰς τὸ σῶμα;

Ἀπόκρισις.

Ἐπτά. τὸ πρῶτον εἶναι νὰ δίδῃ τινὰς εἰς τ᾽ πεινασμῶν φαγεῖν· καθὼς ὁ Χριστὸς εἶπεν· ἐπείνασα γὰρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἤγαν εἰς πτωχὸς καὶ ἀδυνάτους ὁποῦ δὲν ἠμποροῦσι μὲ τ᾽ ἴδιόν τους κόπον νὰ τρεφθῶσι· καὶ ἔτζι πρέπει νὰ δίδεται ἀπὸ τὰ καλὰ ἐκεῖνα, ὁποῦ θέλει ἀποκτήσειν τινὰς μὲ τὴν τιμήν τε, μὲ τ᾽ ἴδιον καὶ δίκαιόν τε κόπον, κ᾽ τὴν Γραφὴν τὴν λέγουσαν· τίμα τὸν Κύριον ἀπὸ σῶν δικαίων πόνων, καὶ ἀπάρχου αὐτῷ ἀπὸ σῶν καρπῶν δικαιοσύνης· καὶ δὲν πρέπει νὰ δίδεται μόνον ἡ ἐλεημοσύνη εἰς ἐκείνους τοὺς πτωχοὺς, ὁποῦ σιωπηχῶς παρακαλοῦσιν εἰς τὸ δημόσιον, ἢ εἰς ἐκείνους ὁποῦ κεῖτουνται εἰς τὰ ξενοδοχεῖα· μὰ ἀπόμι καὶ εἰς ἐκείνους ὁποῦ διὰ τὴν ἐντροπήν τους δὲν ἠμποροῦσι Ματ. κε. λε. Παροιμ. γ. θ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ρᾶσι νὰ ζητᾶσιν ἐλεημοσώλω· μὰ μὲ προσοχὴ, νὰ μὴ γνωρισθῇ τὸ ἔργον τ ἐλεημοσώης εἰς τὰς ἄλλας ἀνθρώπας, μὰ νὰ κηρυχθῇ καὶ νὰ ἐπαινεθῇ· καθὼς ὁ Χρις ὸς λέγ· ὅταν δῶν ποιῇς ἐλεημοσύνλω, μὴ σαλπίσης ἔμπροσθέν σ, ὥσπερ οἱ ὑποκριλαὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τ ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχσι τ μισθὸν αὐτῶν. Ματ. ς. β.

Ἐρώτησις μϚ.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον ἔργον τ ἐλεημοσώης;

Ἀπόκρισις.

Νὰ πλήσῃ τινὰς τ διψασμόν· ἤγουν ἐκεῖνον ὁπού μὰ τὴν πενίαν καὶ ἀθένειάν τ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔχ νὰ σβήσῃ τὸν δίψαν τ· εἰς τ ὁποῖον λόγον πρεπφαλίζεται κάθε ἐδ ποτὲ, εἰς καιρὸν δίψης· τὸν ὁποῖαν ἂν θεραπεύσῃ τινὰς μὲ ἕνα ποτήριον ὕδαρ ψυχρὸ, εἰς ἕνα ξ διψῶνλα, θέλ ἀποκτήσειν τὸν μακαριότηλα κ τὰ λόγια ξ Σωτῆρ ἡμῶν, ὁπὸ λέγ εἰς τὸν Γραφόν· ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδαρ ἐν τῷ ὀνόμαλί μ, ὅτι Χριςοῦ ἐςὲ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τ μισθὸν αὐτ· εἰς ξ τ ποικλείον ὅλαις αἱ θέλησες ὁπὸ νὰ κάμῃ τινὰς εἰς τὸς πτωχὸς, καὶ ἀδυνάτας μὲ ὅ, τι πρόσωπον ταῖς κάμῃ· οἱ ὁποῖοι ἀδύ- Μαρ. θ. μ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ἐδύναλοι δὲν ἠμπορῦσι νὰ βοηθηθῦσιν ἀπὸ κάτω
ἢ τέχνλω ἐδικήν τυς.

Ἐρώτησις μγ΄.

Ποῖον εἶναι τὸ τρίτον ἔργον τ̃ φιλανθρωπίας;

Ἀπόκρισις.

Νὰ ἐνδύσῃ τινὰς τ̃ γυμνόν· τ̃ μακαρισμὸν
ξ̃τον ἐκεῖνοι ἀποκλῶσιν οἱ ὁποῖοι φιλανθρωπο-
σύμβοι εἰς τὸν πλησίον τυς, βοηθῦσι τ̃ χρείας
τυ, ἐνδύνονλες τὴν γυμνότηλά τυ· εἰς ξ̃ο ὁ Ἰησῦς
Χριςὸς θέλῃ ἀνταποδώσειν τὴν πλερωμὴν ἐν
ἡμέρᾳ κρίσεως, λέγων· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι ξ̃ Ματ. κε.
Πατρός μυ, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην λδ.
ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καλαβολῆς κόσμυ· εἰς ξ̃το
πρεπλείονται ὄχι μόνον ἐκεῖνοι, ὁπῦ εἶναι ὅλοι γυμ-
νοὶ, μὰ ἐκεῖνοι ὁπῦ ἂν ἔχυσι καὶ ῥῦχον, δὲν τὺς
φθάνῃ νὰ διώκυσι τὴν ψυχρὰν, ἢ κ̃ ἀλλοιῶς βα-
σανίζονται, καὶ μ̃ βίας σωληρεύονται ἀπὸ τὸ λεί-
ψιμον τ̃ ῥύχων· Διὰ ὁμοίως καὶ εἰς τὺς τοιύτυς
πρέπῃ νὰ δείχνῃ ὁ ἐλεήμων ἄνθρωπ⊙ κάποιον ἔρ-
γον φιλανθρωπίας, δίδωντάς τυς τίπολες ὠφέ-
λιμον πρὸς τὸ νὰ ἀνλιπαλάιυσιν εἰς ταῖς ψυχραῖς
ξ̃ καιρῦ.

Ἐρώτησις μδ΄.

Ποῖον εἶναι τὸ τέταρλον ἔργον τ̃ ἐλεημοσύνης;

Ἀπόκρισις.

Νὰ ὑπαγήνῃ πινὰς νὰ ἐπισκέπεται τ̃ φυλακισμένον· ἔτ τὸ ἔργον δὲν χρεωσεῖ νὰ ἐρευνᾶ τὴν αἰφορμήν, διὰ τὴν ὁποῖαν πινὰς ἐφυλακώθηκεν, ἢ τὸ πρόσωπον τὸ φυλακωμένον, διατὶ ὅ,τι λογῆς πρόσωπον κ̀ ἂν εἶναι· καὶ διὰ ὁποιαν ἄσχημων κακεργίαν νὰ εὑρίσκε) εἰς τὰ δεσμά, διὰ τ̃ Χριστὸν τ̃ Κύριον ἡμῶν εἴμεθαν χρεωφειλέται, νὰ ὑπαγένωμεν, νὰ τ̃ ἐπισκεπτώμεθα, κ̀ νὰ τ̃ παρηγορᾶμεν, διὰ νὰ μὴν πέσῃ εἰς ἀπόγνωσιν.

Ἐρώτησις μέ.

Ποῖον εἶναι τὸ πέμπτον ἔργον τ̃ ἐλεημοσύνης;

Ἀπόκρισις.

Νὰ ὑπαγήνῃ πινὰς νὰ ἐπισκέπτε) τὸς ἀῤῥώστους· ἔτ τὸ ἔργον πρέπει νὰ γίνα) χωρὶς νὰ ἐξετάζῃ πινὰς ἂν εἶναι ὁ ἄῤῥωστ συγγενής, ἢ εἰκεῖτ, ἢ φίλ, ἢ σωπανάτροφός τ· διατὶ καθεὶς πρόσωπον ὀπᾶ νὰ ἀῤῥωστήσῃ, καὶ μάλιστα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἢ εἰς τὴν ἀγορὰν, ὀπᾶ νὰ μὴν τ̃ γνωρίζῃ καὶ πινὰς, χρεωσεῖ νὰ τ̃ ἐπισκέπεται μὲ ἕτον τ̃ τρόπον. πρῶτον, νὰ τ̃ παρηγορᾶ διὰ στόματ, συμπονῶντας εἰς τὴν θλίψιν τ ἀπὸ καρδίας. δεύτερον νὰ νθελᾶ τ̃ ἄῤῥωστον νὰ ὑπομένῃ μὲ ὑπομονητικὴν καρδίαν τὴν τοιαύτην τ θλίψιν· κ̀ νὰ μὴν

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

μὲ σικώνῃ μὲ λύπῃ τ καρδίας τ τότε ξ
Θεῦ τὴν ἐπίσκεψιν, νὰ μὲ γογγύσῃ, μάλιστα μὲ
γλώσσαν καὶ καρδίαν νὰ ἀϊλογᾷ τ Θεὸν, ὁπ
δείχνῃ εἰς ἐκεῖνον τότε τὴν θέλησίν τ, καὶ νὰ
ἀποθέτῃ τὴν ἐλπίδα τ βεβαίαν εἰς τὴν φιλαν-
θρωπίαν τ, ὡῶς θέλῃ τ ἰατρεύσῃ· κ ὡσεὶς τό-
πους νὰ τ ὡῦ ακινήσῃ, νὰ ἐξομολογηθῇ μὲ σωτρι-
βὴν καὶ κατάνυξιν τ καρδίας τ, διὰ τὰ ἁμαρτή-
ματα ὁπ ἔκαμψ ὡς ἄνθρωπ, καὶ νὰ ὡῦ λά-
βῃ τὰ ἄχραντα μυστήρια, νὰ κάμῃ ὠφέλειον
κ τὴν σωτηρίαν τ ἐκκλησίας. διατὶ τὰ μυστή-
ρια ξτε δὲν ὠφελοῦσι μόνον εἰς τὴν σωτηρίαν τ
ψυχῶν κ πολλὰ, μὰ κ εἰς τὴν ὑγείαν ξ σώμα-
τ· νὰ κάμῃ ωσευχὰς εἰς τ Θεὸν σωεχεῖς·
νὰ τ συσέσῃ καὶ εἰς τὰς δημοσίας δεήσεις ὅλης τ
ἐκκλησίας· μάλιστα ὁπόταν ἐκεῖν διὰ τὴν πλω-
χίαν τ, δὲν ἠμπορεῖ νὰ φανερώσῃ τὴν ἀσθένειάν
τ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τότε πρέπῃ ὁ ἐλεήμων ἄν-
θρωπ, νὰ κράξῃ τ πνευματικόν τ νὰ κάμῃ
τὸ χρειαζόμενον εἰς αὐτόν· καὶ τέλ πάντων νὰ
νηστεύσῃ τ ἀσθενῆ νὰ μὴ τύχῃ καὶ πέσῃ εἰς δεισι-
δαιμονίαν, ἐμποδισμένους ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν
ἤγουν νὰ θέλῃ νὰ ωεριηθύσῃ τὴν ὑγείαν τ μὲ
μανιείας, κ συμφωνίας μὲ τ διάβολον, ὁπ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

μετ' αὐτὰ μάλιστα Φαρμακόπετα, ὥστε ὁπὸ σωληρόπετα· μὰ νὰ βάλῃ ὅλον τὸ θάρρος, κὴ τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν ἐλεημοσύνην τοῦ Θεοῦ· κὴ νὰ πάρῃ τὰ ἰατρικὰ ἐκεῖνα ὁπὸ τοῦ κάμνουσιν οἱ ἰατροὶ οἱ ἐπιστήμονες· ἡ ἐπίσκεψις αὕτη τῶν ἀθενῶν, κάμε μακαρίους τοὺς ἀνθρώπους, ὁπὸ τὴν κάνουσιν κὴ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον κὴ εἰς τοὺς οὐρανούς· μὰ ἂν ἴσως κὴ πινὰς ἀθενὴς θέλῃ ἔχῃ λοιμικὴν ἀθένειαν, κὴ μάλιστα πανοῦκλαν, τότε ἂν κάμῃ τὸ ἔργον τοῦτο μὲ φύλαξιν τῆς ζωῆς του, μὲ πρόσωπα ἐπιτήδεια πρὸς τοῦτο τὸ ἔργον, ὁποῦ κυβερνῶσι τὴν τοιαύταις ἀθένειαις χωρὶς βλάψιμόν του.

Ἐρώτησις μς'.

Ποῖον εἶναι τὸ ἔκλον ἔργον τῆς ἐλεημοσύνης;

Ἀπόκρισις.

Νὰ δεχθῇ πινὰς εἰς τὸ οἰκητήριόν του τὸν ξένον. κὴ τοῦτο τὸ ἔργον πρέπει νὰ γίνεται μὲ ἱλαρότητα τοῦ προσώπου κὴ τῆς καρδίας· κὴ ἐκεῖνοι μάλιστα οἱ ξένοι πρέπει νὰ σωάγωνται εἰς τὴν οἰκίαν, οἱ ὁποῖοι ὑπάγουσιν εἰς ἁγίους τόπους, νὰ προσκυνήσουσι τὸ πάθημόν του, καταλύουσι ἤγουν κοιμοῦνται εἰς τὰς πόλεις· τοιοῦτοι εἶναι ὅλοι οἱ προσκυνητάδες, κὴ ὅλοι οἱ πτωχοί· εἰς τὴν χρείαν τῶν ὁποίων πρέπει νὰ βοηθᾷ, ὁποῖος ἐπιθυμᾷ νὰ κληρονομήσῃ τὴν τοιαύ-

τοιαύτην μακαριότητα, καὶ τὴν δωρεὰν ὅπως ἔχῃ· καὶ πολὺ ξέχωρα ἐκεῖνο πρέπει νὰ πέρνωνται μέσα εἰς ὁσπήτιον, ὅπως κάτωνται ἄρρωστοι εἰς τὰ παζάρια, καὶ εἰς τὲς δρόμως, ζηλιάνοι.

Ἐρώτησις μζ'.

Ποῖον εἶναι τὸ ἕβδομον ἔργον τῆς ἐλεημοσύνης;

Ἀπόκρισις.

Νὰ θάπτῃ τινὰς τὲς νεκρές· διατὶ τὸ ἔργον πρέπει νὰ τὸ κάμῃ καθ' ἕνας μὲ προθυμίαν· μάλιστα εἰς ἐκείνως ὅπως ἀναπαύσωσιν εἰς ἐσχάτην πενίαν, φέρνοντας εἰς αὐτὲς τὰ πρὸς ταφὴν ἁρμόδια, καὶ τὸ ἔθος τῶν χριστιανῶν· καθὼς ἔκαμεν ὁ Τωβίας· μὰ ἂν τινὰς ἀπὸ τὲς φίλως, ἢ συγγενεις Τωβ. β.
ἀποθάνῃ, τότε τὸ ἔργον διατο πληρόνεται μὲ τὴν συνδρομὴν καὶ συμπροφίαν τῶν ὀρθοδόξων καὶ εὐσεβῶν ἀνδρῶν, ὅπως συμπροφιάζωσι τὸ λείψανον ἕως τὸν τάφον, μὲ δέησες καὶ προσευχὰς πρὸς Κύριον, διὰ τὴν ψυχὴν διατο κεκοιμημένου.

Ἐρώτησις μή.

Πόσα καὶ ποῖα εἶναι τὰ ἔργα τῆς ἐλεημοσύνης ὁπὸν ἀποβλέπωσι τὴν ψυχήν;

Ἀπόκρισις.

Ἑπτά· τὸ πρῶτον εἶναι νὰ προξενήσῃ τινὰς τὸν ἁμαρτωλὸν νὰ λείψῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ νὰ τὸν

τ μεταφέρη εἰς ζωὴν καλλιώτερον· καθὼς ἡ Γρα-
Ἰάκ. ε. 19. φὴ μαρτυρᾷ· ἀδελφοὶ, ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ
ἀπὸ τ ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτὸν, γινω-
σκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης
ὁδοῦ αὐτοῦ, σώσῃ ψυχὴν ἐκ θανάτου, καὶ καλύψῃ
πλῆθος ἁμαρτιῶν. Ἔτσι τὸ ἔργον τ Φιλανθρω-
πίας εἶναι τὸ πρῶτον καὶ ἐξαίρετον, ὁποῦ ὠδήγησε
τ ὀρθόδοξον εἰς τὸ νὰ δώσῃ λαγχνιαθῇ τ πλησίον
του. Διατὶ δὲν θέλει εἰς ἑαυτὸ ἀγαθὰ θησαυρα,
ἀλλ' αἰώνια. μὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ θησέχῃ ὅταν
κάνῃ τὸ τοιοῦτον ἔργον, νὰ μὴ τύχῃ καὶ φέρῃ τ
ἁμαρτωλὸν διὰ κάν μίαν του ἀνθρησεξίαν εἰς ἀπό-
γνωσιν· ἢ εἰς πολὺ βάρος τ Θεοῦ δώσῃ λαγ-
χνίας· διατὶ μὲ τὰ δύο ἔτα, πλειότερα θέλει
βλάψῃ τ ἁμαρτωλὸν, παρὰ ὁποῦ τ θέλει ὠφε-
λήσῃ· πρέπει λοιπὸν νὰ κεφαλῇ τὸ μέσον μὲ φρόνη-
σιν· καὶ ἂν ἴσως καὶ πινὰς δὲν θέλει εἶναι ἱκανὸς,
διὰ νὰ κάμῃ τὸ τοιοῦτον ἔργον, ἂν θεωρηθύσῃ
ἄλλον ὁποῦ νὰ ἔχῃ πλειοτέραν ἐμπειρίαν εἰς τὰ
τοιαῦτα· ὁμοίως πρέπει νὰ πλειπατᾷμεν, καὶ
ὅταν τυχένῃ νὰ ἐπιστρέψωμεν αἱρετικὸς, καὶ
σχισματικός.

Ἐρώ-

Ἐρώτησις μθ'.

Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον ἔργον τ ἁγ Πνεύματος ἐλεημοσύνης;

Ἀπόκρισις.

Νὰ διδάσκῃ τινὰς τ ἀμαθῆ καὶ ἄγνωστον, καὶ τὸ τοιοῦτον ἔργον, ἐκεῖνο τὸ κανὲ ἄξια, ὁ ὁποῖος θέλῃ διδάσκῃ τ ἄγνωστον, πῶς πρέπει νὰ πιστεύῃ εἰς ἕνα Θεὸν τρισυπόστατον, ὑποθέτωντας νὰ εἶναι ἕτοιμος ἀπιτήδειος πρὸς διδασκαλίαν· ἀλλέως νὰ προμηθεύσῃ ἄλλον τινὰ σοφώτερόν τε καὶ ἐμπειρότερον, διὰ νὰ μὴ τύχῃ καὶ τυφλὸν ὁ τυφλὸς ὁδηγῶντας, πέσωσι καὶ οἱ δύο εἰς τ βυθόν. δεύτερον, πρέπει νὰ διδάσκῃ τ ἀνήξυρον πῶς νὰ προσκαλῆται Θεὸν, καὶ μὲ ποῖαν μέθοδον τ προσευχῆς νὰ κάνῃ πρὸς τ Θεὸν τὰς δεήσεις τε· ἔτι δὲ καὶ ἅγ Θεὸς τὰ προστάγματα νὰ τ μάθῃ, μὲ τρόπον ὁποῦ νὰ ἠμπορῇ νὰ τὰ φυλάττῃ ἄκοπα. καὶ τελειωτικὸν ἐδῶ σχάζεται νὰ φρονίζωμεν νὰ διδάσκωνται τὰ παιδία τὰ ὀρφανὰ παιδείαν καὶ σωφροσύνην· ὥστε μὲ τ καιρὸν ἡ αὐτὰ νὰ εἶναι ἄξια νὰ ὠφελοῦσι τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὴν πολιτείαν, προσδυχόμενα πρὸς Θεὸν ὑπὲρ ἅγ διαφέροντα των· τὸ ὁποῖον ἂν δὲν κάνωμεν εἶναι χρεία νὰ φοβώμεθα ἐκείνην τὴν βαρείαν ἀπόφασιν, ὁποῦ καλεπέρνη ἐκεῖνος ὁποῦ Μαλ. κε.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ἐσήρε τὸ ἕνα πάλαιον, καὶ τὸ ἔστρεψε χωλὸς καὶ ἕνα τόκον.

Ἐρώτησις ν'.

Ποῖον εἶναι τὸ τρίτον ἔργον τὸ πνευματικὸν τῆς ἐλεημοσύνης;

Ἀπόκρισις.

Νὰ συμβαλθύσῃ πινὰς ὀρθῶς, σκεῖνον ἐπῶ χρεάζεται βοηθεία· ἔτο τὸ ἔργον γίνεται, ὁπόταν πινὰς ἔπεσρέφῃ τὲς ἀνθρώπους ὁπῶ εἶναι καλὸς Χὶς, εἰς καλλιώτερον λογαριασμὸν τῆς ζωῆς, μὲ εὐσεβεῖς καὶ χρισιανικὰς νουθεσίας, καὶ μὲ καλαῖς βουλαῖς. ἀκόμι ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἔρχωνται εἰς κἀν μίαν θλίψιν καὶ σενοχωρίαν, ὁπῶ νὰ μπορέσουσι νὰ εὕρουσι τρόπον νὰ βοηθῶσι, τότε πρέπει νὰ προσφέρεται εἰς αὐτὲς ἔτο τὸ φάρμακον τῆς βουλῆς μὲ χαρᾶς, διὰ νὰ λυτρώνουσι τὴν ζωὴν ἢ τὴν τιμήν τους· εἰς ἔτο ἀκόμι προξενεύεται τὸ, νὰ δίδῃ λόγον πινὰς εἰς τὸν πλησίον τὸ διὰ κἀν ἕνα κίνδυνον, ὁπῶ σέκει ἀπάνω τὸ ἢ τῆς ζωῆς, ἢ τῆς τιμῆς τὸ, καὶ δὲν τὸ ἠξεύρει· μὰ μὲ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἀνάμεσα εἰς τοιαῦτα πρόσωπα νὰ μὴ γένωνται ἔχθραις, ἢ κίνδυνοι χειρότεροι.

Ἐρώ-

Ἐρώτησις νά.

Ποῖον εἶναι τὸ τέταρτον ἔργον τ πνευματικῆς ἐλεημοσώνης;

Ἀπόκρισις.

Νὰ φθοκαλῇ τινας τ Θεὸν διὰ τ πλησίον τ. ἔστο τὸ ἔργον τ φιλανθρωπίας ἐπίκειται πρῶτον εἰς τὰς πνευματικὰς, καὶ πρεσβυτέρας τ ἐκκλησίας, ἔπειτα καὶ εἰς τὰς κοσμικάς. διὰ τὸ ὁποῖον εἴπαμεν πλατύτερον εἰς τὸ ἕκτον ἐκκλησιαστικὸν πρόσταγμα.

Ἐρώτησις νβ'.

Ποῖον εἶναι τὸ πέμπτον ἔργον τ κτ πνεῦμα δωρολαγχνίας;

Ἀπόκρισις.

Νὰ παρηγορᾶ τινας τ λυπημένον. ἔστο τὸ ἔργον τ ἐλεημοσώνης διὰ ἔστο γίνεται, διὰ νὰ μὴ κάμωμεν κἀν ἕνα νὰ βαρεθῇ καὶ νὰ πειραχθῇ εἰς ἡμᾶς, μήτε νὰ ἔχ δώσωμεν ἀφορμὴν νὰ λυπηθῇ, κτ τ Ἀπόστολον ὁποῦ λέγ· εἰ δυνατὸν τὸ ἐξ ὑμῶν, μτ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες· μὴ ἑαυτὸς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί· ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γὰρ, ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγ Κύριος. καὶ ἔστο πρέπ τότε νὰ λέγεται, ὁπόταν τινας εἶναι βαρυώμενος ἀπὸ μεγάλα Ρώμ. ιβ. ιη.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ἁμαρτήματα, ἢ πολλὰ ἄρρως@, ἢ ἀπὸ θλίψιν καὶ συμφορὰν μεγάλην πέζῃ· τὲς τοιύτες ἀνθρώπες χρεωστοῦμθ νὰ παρηγορῦμθ.

Ἐρώτησις νγ΄.

Ποῖον εἶναι τὸ ἔκλον ἔργον τ πνευματικῆς ἐλεημοσώης;

Ἀπόκρισις.

Νὰ ὑποφέρωμθ τὰς ὕβρεις μὲ ὑπομονήν· ἔτο τὸ ἔργον τ ἐλεημοσύνης γίνεται, ὅταν μέλλωμθ νὰ πάθωμθ πότε διὰ τ Χρισὸν, τότε χρεωστῦμθ νὰ τὸ κάμωμθ μὲ ὑπομονὴ χαίροντες· ἐπειδὴ ὁ Κύρι@ ἡμῶν Ἰησῦς Χρισὸς μεγαλήτεραις ὕβρεις ἔπαθε δι' ἡμᾶς, κ τὰ εἰρημθα· ὅτι Χρισὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἡμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτ· ἔπειτα δὲν πρέπει νὰ ἐπιθυμῦμθ κακὰ εἰς ἐκείνες ὁπὲ μας ἐπηρεάζυσι, καὶ τυραννῦσι, μήτε νὰ ἀνταποδίδωμθ κακὸν ἀντὶ κακῦ, κ τ λέγοντα Ἀπόσολον· μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακῦ ἀποδιδόντες· μάλισα ὁπόταν πάθωμθ τὶ ἀδίκως, πρέπει νὰ εὐλογῦμθ τ Θεὸν, καὶ νὰ τὸν παρακαλῦμθ νὰ συγχωρήσῃ τὲς ἐχθρές μας.

α Πέτ. β. κα.

Ἐρώ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις νδ'.

Ποῖον εἶναι τὸ ἕβδομον ἔργον τῆς πνευματικῆς ἐλεημοσύνης;

Ἀπόκρισις.

Νὰ συγχωρῆμεν τὰ σφάλματα ὅσα σφάλλουσιν εἰς ἡμᾶς οἱ ἄλλοι· ἔτι τὸ ἔργον τῆς ἐλεημοσύνης τότε τὸ ἀπολαύομεν, ὁπόταν ἀφιώμεν τῶν ἐχθρῶν μας τὰς ἀδικίας ὁποῦ μας κάνουσιν, ὅτι λογῆς κὰι ἂν εἶναι· μάλιστα κὰι μὲ τὴν εἰρηνικὴν προθυμίαν· κὰι τὴν συγχώρησιν ἔτι βλάπτοντός μας· κὰι ἡ τοιαύτη ἄφεσις πρέπει νὰ γίνεται ὄχι μόνον καθ' ἡμέραν μίαν φορὰν, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ἑβδομηκοντάκις ἑπτά· καθὼς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐδίδαξε τὸν Πέτρον, ἐρωτήσαντα, εἰπών· οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά.

Ἐρώτησις νέ.

Ποῖος εἶναι ὁ ἕκτος μακαρισμός;

Ἀπόκρισις.

Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται.

Ἐρώτησις νς.

Τί διδάσκει ὁ μακαρισμὸς οὗτος;

Ἀπόκρισις.

Εἰς τὸν μακαρισμὸν τοῦτον ἡ σωφροσύνη ἐπαινεῖται·

τας· διατὶ ὅποιος θέλῃ νὰ ἰδῇ τ Θεὸν, χρειάζεται νὰ εἶναι σώφρων, τόσον εἰς τὸ σῶμα, ὅσον καὶ εἰς τὴν ψυχήν· καὶ εἰς ὅλας τας τὰς λογισμούς· ἐπειδὴ οἱ λογισμοὶ οἱ ἀκάθαρτοι, μολύνουσι τὴν εἰκόνα τ Θεᾶ, καὶ ἀπὸ τὴν ψυχὴν διώχνουσι τὴν παρουσίαν τ θείας χάριτος.

Ἐρώτησις νζ.

Ποῖος εἶναι ὁ ἕβδομος μακαρισμός;

Ἀπόκρισις.

Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοὶ, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεᾶ κληθήσονται.

Ἐρώτησις νή.

Τί διδάσκει ὁ μακαρισμὸς ἐτος;

Ἀπόκρισις.

Πῶς ἐκεῖνοι πρῶτον πέρνουσι τὴν χάριν τ τοιαύτης μακαριότητος, οἱ ὁποῖοι προσφέρουσιν ἀναιμάκτους θυσίας καθ' ἑκάστην πρὸς τ Θεὸν, μὲ προσευχὰς καὶ νηστείας, διὰ ταῖς ἔχθραις ὁποῦ εἶναι ἀνάμεσα ἀνθρώπων καὶ Θεᾶ, καὶ ἱλασκόμενοι τὴν ὀργὴν τ τὴν δικαίαν, καταλλάττουσι τὴν χάριν τ μὲ τὰς ἁμαρτήσαντας. Δεύτερον ἐκεῖνοι ὁποῦ μὲ τὴν φρόνιμον καὶ ἁρμόδιόν τους μεσιτείαν σιχώνουσιν ἐκ μέσου ταῖς διχοστασίας καὶ ἔχθρας, ὁποῦ ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι πρὸς ἀλλήλους· καὶ ἐξμίνουσιν αὐτὰς

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

αὐλὲς μὲ ἀγάπω, κάμοντές τες φίλες ἀπὸ ἐχθρές. τρίτον, ἐκεῖνοι ὁπού μὲ τὶς βλαῖς τες ἐμποδίζουσι τὶς ἀφορμὲς τ πολέμων, ἀνάμεσον τ βασιλέων κ ἡγεμόνων, διὰ νὰ μὴ γίνωνται αἱμαλοχυσίαι κ φόνοι.

Ἐρώτησις νθ'.

Ποῖον εἶναι ὁ ὄγδοον μακαρισμός;

Ἀπόκρισις.

Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τ οὐρανῶν.

Ἐρώτησις ξ'.

Τί διδάσκει ὁ μακαρισμὸς οὗτος;

Ἀπόκρισις.

Πῶς ὁ μακαρισμὸς οὗτος εἶναι ἐκείνων ὁποὺ ὁμιλοῦσι τὴν ἀλήθειαν κατηγορῶντες τὰς κακίας κ πονηρίας τ σφαλμάτων, ἀπὸ τὸ ὁποῖον, τὲς ἔρχεται πολὺς φθόνος, ὥστε ὁποὺ κ ἀπὸ τὴν ζωὴν στεροῦνται πολλαῖς φοραῖς· ὡς ὁ βαπτιστὴς Ἰωάννης ἀπὸ τὸν Ἡρώδην ἔπαθεν, κ ἄλλοι· εἰς οὗτο τὸ πεῖραν ἔχουν ὅλοι οἱ διδάσκαλοι τ ἐκκλησίας, οἱ κήρυκες τ Εὐαγγελίου, οἱ ὁμολογηταὶ, οἱ ὁποῖοι διὰ τὴν διδασκαλίαν κ σωτηριώδη διδαχὴν πολλαῖς φοραῖς πέρνουσιν ἔχθρας κ ἀχαριστίας ἀπὸ τὲς μαθητὰς κ ἀκροατάς τες. Ματ. ιε. 15.

Ἐρω-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις ξά.

Ποῖος εἶναι ὁ ἔννατος μακαρισμός;

Ἀπόκρισις.

Μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ διώξωσι, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Ἐρώτησις ξβ'.

Τί περιέχει ὁ μακαρισμὸς οὗτος;

Ἀπόκρισις.

Πῶς τὸν μακαρισμὸν τοῦτον ἀπολαύουσιν οἱ ἀπόστολοι, οἱ μάρτυρες, καὶ ὅλοι ὅσοι διώκονται διὰ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τὴν καθολικήν· καὶ πάσχουσι κατηγορίας, βάσανα, στρεβλώσεις ἀπὸ τοὺς καλάστας, ἀπὸ τὴν τιμωρίαν τους, καὶ ἀπὸ τὰ εἰσοδήματά τους· διώκονται ἀπὸ χώρας· καὶ τελευταῖον, τοὺς χωρίζουσι σκληρῶς ἀπὸ τὴν ζωὴν τούτων ἐκχέοντες τὸ αἷμα αὐτῶν.

Ἐρώτησις ξγ'.

Ποίαν γνώμην πρέπει νὰ ἔχωμεν διὰ τὰ ἔργα ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα πάσχει ὁ Χριστὸς τὴν μακαριότητα;

Ἀπόκρισις.

Πρῶτον, πῶς τὰ καλὰ ἔργα εἶναι τόσον συνδεμένα ἀλλήλως των, ὥστε ὅποιος θέλει ἔχει κυρίως καὶ ἀληθῶς

ἀληθῶς μίαν ἀρετὴν, ἔχῃ ἀκέραιον καὶ ὅλαις ταῖς ἄλλαις· καὶ ὅμοιος λείπῃ πλείως ἀπὸ τὴν μίαν τῶν ἀρετῶν εἶναι σεσημμένος, καὶ ἀπὸ τῶν λοιπαῖς ὅλαις. δεύτερον, ἄτω πρέπῃ νὰ λογιάζωμεν διὰ τὰ ἀγαθὰ ἔργα ὁποῦ εἴπαμεν πῶς ὅποιοι τὰ κάμνουσιν, ὄχι μόνον θέλουσιν ἀπολαύσειν τὴν ἐν οὐρανοῖς αἰώνιον μακαριότητα· ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, τὰ πρόσκαιρα ἀγαθὰ ἀπολαύοντες μὲ τὴν εὐδοκίαν τοῦ Θεοῦ, ἔχουσι καὶ ἐδῶ μακαριότητα, κατὰ τὸς λόγους τοῦ Χριστοῦ ὁποῦ εἶπεν· καὶ πᾶς ὃς ἀφῆκεν οἰκίας, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ἀδελφὰς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. καὶ ἀλλαχοῦ· οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ἀδελφὰς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς, ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, οἰκίας, καὶ ἀδελφὸς, καὶ ἀδελφὰς, καὶ μητέρας, καὶ τέκνα, καὶ ἀγροὺς μετὰ διωγμῶν καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.

Μαθ. ιθ. κθ.

Μάρ. ι. κθ.

Τέλος τοῦ δευτέρου μέρους.

Τρίτον

Τρίτον μέρ@ τ᾽ Ὀρθοδόξ@ Ὁμολογίας τ᾽ ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Ἐρώτησις α΄.

Τί περιέχ᾽ τὸ τρίτον μέρ@ τ᾽ Ὀρθοδόξ@ Ὁμολογίας;

Ἀπόκρισις.

Τὸ τρίτον μέρ@ τ᾽ Ὀρθοδόξ@ Ὁμολογίας διαλαμβάν᾽ περὶ τ᾽ εἰς Θεὸν καὶ τ᾽ πλησίον ἀγάπης· τὴν ὁποῖαν περιέχ᾽ ἡ θεία δεκάλογ@· τὴν ὁποῖαν (δεκάλογον) ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐβεβαίωσεν εἰς τ᾽ νέον νόμον, καὶ τελειότερον ἐδίδαξε διὰ τὸ ὁποῖον λέγ᾽· ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τ᾽ ἐντολῶν τούτων τ᾽ ἐλαχίστων, καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστ@ κληθήσετ@ ἐν τῇ βασιλείᾳ τ᾽ οὐρανῶν· ὃς δ᾽ ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτ@ μέγας κληθήσετ@ ἐν τῇ βασιλείᾳ τ᾽ οὐρανῶν. Ματ. ε. ιθ.

Ἐρώτησις β΄.

Διὰ νὰ ἀναμένωμεν τὰς θείας ἐντολὰς ταύτας, τί χρειαζόμεθαν;

Ἀπόκρισις.

Πρέπ᾽ νὰ προβάλωμεν ἕτο, ὡς ἀπὸ τὰς ἐντολὰς τ᾽ Θεοῦ, ἄλλαις προφάσεσι νὰ κάνωμεν τὸ καλόν· καὶ ἄλλαις κωλύσεσιν ἀπὸ τὸ νὰ κάνωμεν τὸ

τὸ καλόν. Διὰ ἔτι ὁποιος θέλει νὰ καταλάβῃ τὰς ἐντολὰς ταύτας, πρέπει νὰ γνωρίσῃ πρῶτον ποῖον εἶναι τὸ ἀγαθὸν, καὶ ποῖον τὸ κακόν· καὶ ἀγαθὸν μὲν κυρίως εἶναι ἡ ἀρετή. κακὸν δὲ κυρίως ἡ ἁμαρτία· Διὰ ἔτο πρῶτον πρέπει νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ ἀρετῶν καὶ κακιῶν, ἔπειτα περὶ τῶν δέκα ἐντολῶν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν.

Ἐρώτησις γ'.

Τίνα γνώμην πρέπει νὰ ἔχωμεν διὰ τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν, εἴτουν διὰ τὰ καλὰ ἔργα;

Ἀπόκρισις.

Τὰ ἀγαθὰ ἔργα, ἤτουν ἡ χριστιανικὴ ἀρετὴ εἶναι ἕνας καρπὸς, ὁποῦ γεννᾶται ἀπὸ τὴν πίστιν, ὡς ἀπὸ ἀγαθὸν δένδρον, καὶ τὸ μεγαλύτερον· ἀπὸ τοὺς καρ- Ματ. ζ. ις.
πῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· καὶ ἀλλαχοῦ· ἐν Ἰωάν.
τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ιγ. λε.
ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις· καὶ ὁ Ἰωάννης· ἐν τού- α Ἰωάν.
τῳ γινώσκομεν ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτὸν, ἐὰν τὰς ἐντο- β. γ.
λὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. θέλω διὰ νὰ καταλάβῃ καθ' ἕνας εὐκολώτερον τί εἶναι ἡ χριστιανικὴ ἀρετὴ, λέγομεν ὅτι τὰ ἀγαθὰ ἔργα εἶναι ἡ πλήρωσις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, τὰς ὁποίας τελειόνει πάντας πρεπούμενος μὲ τὴν θείαν βοήθειαν, καὶ συνδρομὴν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας μὲ τὴν ἰδίαν της θέλησιν ὁποῦ γεννᾷ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ἀπὸ τ πρὸς Θεὸν, κ τ πλησίον ἀγάπης· ὅταν δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ κἀν ἕνα πρᾶγμα ὥστε νὰ εἶναι κυρίως ἐμπόδιον.

Ἐρώτησις δ'.

Ἀπὸ τ χριστιανικᾶς ἀρετᾶς, ποίαις εἶναι αἱ πλέον ἀναγκαίαις;

Ἀπόκρισις.

Αἱ πλέον ἀναγκαίαις, χωρὶς τ ὁποίαις, ἀδένας ἠμπορεῖ καθόλ νὰ σωθῇ εἶναι αἱ τρεῖς αὗται· ἡ πίστις, ἡ ἐλπὶς, κὴ ἡ ἀγάπη· τ ὁποίαις ἀναφέρ ὁ Ἀπόστολ@ ὅταν λέγ· νυνὶ δ μὲν πίστις, ἐλπὶς, ἀγάπη· τὰ τρία ταῦτα, μείζων δ τούτων ἡ ἀγάπη· κὴ πρὸς μὲν τ πρώτων δύο ἀρετῶν, τ πίστεως δηλαδὴ, κ τ ἐλπίδ@, εἰς τὰ πρῶτα δύο μέρη τ Ὀρθοδόξ Ὁμολογίας ἱκανῶς κ τὴν ἡμετέραν πρόθεσιν ἐδιδάξαμεν. πρὸς δ τ ἀγάπης θέλομεν εἰπεῖν ἐν τῷ παρόντι (θεία Πνεύματ@ φωτίζοντ@) ὅταν θέλωμεν κάμειν τὰς λόγους πρὸς τ ἐντολῶν τ Θεοῦ.

α Κορ. ιγ. ιγ.

Ἐρώτησις ε.

Ἀπὸ τὰς γυναῖκας κὴ ἐξαιρέτως ταύτας τρεῖς ἀρετὰς ποίαν ἄλλαν γυνᾶνται.

Ἀπόκρισις.

Αἱ τρεῖς αὗται, ἡ προσευχὴ, ἡ νηστεία, κὴ ἡ ἐλεη-

ἐλεημοσυνή· αἱ ὁποῖαι ἀναβλαστάνουσι ἐκ πίστεως, καὶ τ' ἐλπίδα ἐν τῇ ἀγάπῃ γίνονται πρὸς Θεὸν εὐπρόσδεκτοι.

Ἐρώτησις ε'.

Τί εἶναι ἡ προσευχή;

Ἀπόκρισις.

Περὶ τ προσευχῆς ἱκανῶς ἐδιδάξαμεν εἰς τὸ δεύτερον μέρος τ Ὀρθοδόξου Ὁμολογίας.

Ἐρώτησις ϑ'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ νηστεία;

Ἀπόκρισις.

Ἡ νηστεία (λογιζομένη κατ' τὰς χριστιανικὰς ἀρετὰς) εἶναι μία ἐγκράτεια ἀπὸ ὅλα τὰ φαγητὰ, ἢ ἀπὸ κάποια, διά τινα ἀσθένειαν, ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὰ ποτά· καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ πράγματα τ κόσμου, καὶ ἀπὸ ὅλαις ταῖς ἐπιθυμίαις τ κακαῖς, διὰ νὰ ἠμπορῇ ὁ χριστιανὸς νὰ κάνῃ τὴν προσευχήν του μὲ τρόπον εὐκολώτερον, καὶ νὰ ἱλάσκεται τ Θεόν· ἀκόμι διὰ νὰ νεκρώνῃ τὰς τ σαρκὸς ἐπιθυμίας, καὶ νὰ ἀποδέχεται τὴν χάριν τ Θεοῦ· διὰ τὴν ὁποῖαν νηστείαν ἡ ἁγία γραφὴ ἀναφέρει λέγουσα· ἐν πολλῇ σωφροσύνῃ ἑαυτὲς ὡς Θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυ- β. Κορ. ς. δ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

λακαῖς, ἐν ἀναζασασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυ-
Ἰωὴλ β. πνίαις, ἐν νησείαις· κ᾽ εἰς ἄλλον τόπον· σαλπίσατε
ιε. σάλπιγγι ἐν Σιὼν, ἁγιάσατε νησείαν, κηρύξατε
θεραπείαν, συναγάγετε λαόν· κ᾽ καλωτέρω· Φεῖσαι
Κύριε, τ᾽ λαῦ σε, κ᾽ μὴ δῶς τὴν κληρονομίαν σε εἰς
ὄνειδ@. ἡ νησεία αὐτὴ ὅταν γίνεται κ᾽ τὰς προ-
σήκοντας τρόπους, κάνῃ μεγάλον ἱλασμὸν εἰς τ᾽
Θεὸν διὰ τὰς ἁμαρτίας μας· καθὼς ἔγινεν εἰς τὴν
πόλιν τ᾽ Νινευϊτῶν· τοῦτ᾽ αὐτῆς εἶχεν πλατύτερον
εἰς τὰς ἐντολὰς τ᾽ ἐκκλησίας.

Ἐρώτησις ἡ᾽.

Ποσαχῶς εἶναι ἡ νησεία;

Ἀπόκρισις.

Ἡ νησεία εἶναι διττή· ἄλλη ὁποῦ εἶναι σωτή-
θεια νὰ γίνεται εἰς κάποιους καιροὺς διορισμένους·
ὡς ἂν εἶναι αἱ τέσσαρες νησεῖαι τ᾽ καθ᾽ ἑνὸς χρόνου·
καὶ τ᾽ τεσσαράδ@ καὶ τ᾽ Ἐξαποστολῆς· ἄλλη ὁποῦ κ᾽
συμβεβηκὸς τυχένῃ κἂν μία φορὰ, καὶ γίνεται διὰ
κάποιαις αἰτίαις ὁποῦ συμβαίνουσιν εἰς τινας πό-
λεις καὶ χώρας· τοῦτο ὁποῖαν παραγγέλλει ὁ τῆς ἐκ-
κλησίας προεστώς· καὶ ἡ τοιαύτη νησεία πρέπει νὰ
φυλάττεται διὰ τοῦτο τὸ ἀφορμὴν τοῦτο, ἤγουν διὰ νὰ
δίδεται εἰσοδος εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ἀκόμι ἡ νησεία
εἶναι ἄλλη κοινὴ, καὶ ἄλλη ἰδία· κοινὴ εἶναι ἐκείνη

ὁποῦ

ὁπῶς φυλάττῃ ὅλη ἡ ἐκκλησία· ἰδία ἐκείνη ὁπῶς κρατεῖ κἂν μία διωρισμένη ἐπαρχία, ἢ πόλις, ἢ χώρα μερικὴ, ἢ τινὰς ἄνθρωπος καθ' ἑαυτόν. καὶ ἔτω γίνεται ἢ ἀπὸ μερικὸν τάξιμον ὁπῶς νὰ ἔκαμε τινὰς ἀφ' ἑαυτῶν τι, ἢ κὴ νὰ τὸ ἐπρόσταξεν ὁ πνευματικός τι.

Ἐρώτησις θ'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη;

Ἀπόκρισις.

Ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι ἕνα ἔργον τῆς εὐσπλαγχνίας, ὁπῶς νὰ ἀγαθοεργήσῃ τινὰς τὴν ψυχὴν, ἢ τὸ κορμίον τινὸς χρειαζομένου, δὲν ἀποβλέποντας τὴν λογῆς πρόσωπον εἶναι ἐκεῖνο ὁπῶς ἔχῃ χρείαν τὴν τοιαύτην ἐλεημοσύνην. ἡ ἀρετὴ τύτη εἶναι ἀναγκαιοτάτη εἰς τὸν χριστιανὸν ἄνθρωπον· καθὼς διδάσκει ἡ ἁγία Γραφὴ λέγοντας· ἐλεημοσύνη γὰρ ἐκ θανάτου ῥύεται, καὶ αὐτὴ ἀποκαθαίρει πᾶσαν ἁμαρτίαν· καὶ οἱ ποιοῦντες ἐλεημοσύνας καὶ δικαιοσύνας πληθήσονται ζωῆς· καὶ εἰς τὴν νέαν διαθήκην σωίζει τὴν ἐλεημοσύνην λέγει ὅτως· ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ εἰς τὴν τελευταίαν κρίσιν τάσσει ὁ Χριστὸς νὰ δώσῃ μεγάλην τιμωρίαν εἰς τοὺς ἐλεήμονας, λέγων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, Τωβ. ιβ. θ. Μαθ. ιθ. κα.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ματ. κε. μς. ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τ̃ ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε· τότε ἐρεῖ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τ̃ Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Ἡ ἐλεημοσύνη μ̃ νηστείας κάνει τὴν προσευχὴν πρὸς Θεὸν εὐπρόσδεκτον· ὥστε νὰ τὴν ὑπακούσῃ, Πράξ. ι. δ. καθὼς εἶπεν ὁ ἄγγελος πρὸς τ̃ Κορνήλιον· αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τ̃ Θεοῦ. εἰς τὴν ἀρετὴν τούτην περιέχονται ὅλα τὰ ἔργα τ̃ ἐλεημοσύνης· διὰ τὰ ὁποῖα ἐδιδάξαμεν εἰς τὸ δεύτερον μέρος τ̃ Ὀρθοδόξου ταύτης Ὁμολογίας.

Ἐρώτησις ι'.

Ἀπὸ τὰς ἀρετὰς ταύτας ποίαις ἄλλαις ἀκόμι γυναῖκες;

Ἀπόκρισις.

Τέσσαρες ἀρεταὶ γυναικαί· Φρόνησις, δικαιοσύνη, ἀνδρεία, καὶ σωφροσύνη.

Ἐρώτησις α'.

Ποία εἶναι ἡ χριστιανικὴ Φρόνησις;

Ἀπόκρισις.

Ἡ Φρόνησις ἡ χριστιανικὴ εἶναι μία φροντίδα καὶ ἔννοια, προμελετημένη καὶ προλογισμένη, διὰ νὰ μὲν παροξύνωμεν τ̃ Θεὸν, καὶ τ̃ πλησίον μας

εἰς

εἰς κἂν ἕνα μας ἔργον ἢ λογισμόν· διὰ τὴν ὁποῖαν
φρόνησιν διδάσκει λέγων ὁ Κύριος· γίνεσθε φρό- Ματ. ι.
νιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί· τὸ ιϛ.
ὁποῖον ἑρμηνεύων ὁ θεῖος Παῦλος λέγει· βλέπετε Ἐφε. ε.
πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς ιϛ.
σοφοὶ, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι
πονηραί εἰσι· διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ
συνιέντες τί τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. ἡ τοιαύτη χρι-
στιανικὴ φρόνησις θεμελιώνεται εἰς τὴν καθαρότητα
καὶ ἀδολότητα τῆς καρδίας, καὶ εἰς πᾶσαν κοσμιό-
τητα, καὶ ἁπλικείαν, καὶ εἰς πᾶσαν κρίσιν. διὰ νὰ
μὴν ἀπολώμεθα ἀπὸ τὸ ἐχθρὸν τῆς ψυχῆς μας· καὶ
ἀπ' ἐκείνους ὁποῦ μας ἐπηρεάζουσιν.

Ἐρώτησις ιβ'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ δικαιοσύνη;

Ἀπόκρισις.

Ἡ δικαιοσύνη εἶναι μία ἀρετὴ ὁποῦ διαμερίζει
καθ' ἑνὸς ἐκεῖνο ὁποῦ πρέπει· καὶ φυλάττει τὸ
ἴδιόν του, χωρὶς νὰ βλέπῃ πρόσωπα· ὄχι μόνον εἰς
τὰς ὑποθέσεις τοῦ πλησίον, ἀλλὰ καὶ τῆς τιμῆς, καὶ
τῶν ἀξιωμάτων· ἡ ὁποία χριστιανικὴ δικαιοσύνη, ὄχι
μόνον ἀνταποδίδει καλὸν ἀντὶ κακοῦ· ἀλλὰ μήτε
συγχωρᾷ νὰ ἐπιθυμῶμεν κακὸν εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ
μᾶς ἔκαμεν κακόν· καὶ διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Απο-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

σάλπ, λέγον]@· μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδι-
Ρ'ωμ ιβ. ιζ. δόντες, προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώ-
πων· κ͞ξ τῶν δικαιοσυνῶν αὐτῶν λέγ]ς ἴδι@
Ἀπόστολ@· ἀπόδοτε οὖν πᾶσι τὰς ὀφειλάς· τῷ
Ρ'ωμ.ιγ. ζ. τ͞ φόρον, τ͞ φόρον, τῷ τὸ τέλ@, τὸ τέλ@, τῷ
τ͞ φόβον, τ͞ φόβον· τῷ τῶν τιμῶν, τῶν τιμῶν.
μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους·
ὁ γὰρ ἀγαπῶν τ͞ ἕτερον, νόμον πεπλήρωκεν.

Ἐρώτησις ιγ'.

Τάχα οἱ προφῆται καὶ οἱ κριταὶ ἁμαρτάνουσιν εἰς
τῶν δικαιοσυνῶν, ὅταν τιμωρῶσι τοὺς παί-
σας κ͞ξ τὰ σφάλματά τους;

Ἀπόκρισις.

Δὲν ἁμαρτάνουσιν· ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἐξουσία ὡσὰν
Ρ'ωμ.ιγ. α. μόνον ἀπὸ τ͞ Θεὸν, καθὼς λέγ] ὁ Παῦλ@· καὶ οἱ
ἄρχοντες δὲν εἰσὶ φόβ@ τ͞ ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ
τ͞ κακῶν· θέλεις οὖν μὴ φοβεῖσθ τὴν ἐξουσίαν; τὸ
ἀγαθὸν ποίϊ, καὶ ἔξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς· Θεοῦ γὰρ
διάκονός ἐστί σοι εἰς τὸ ἀγαθόν· ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς,
φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκῇ τὴν μάχαιραν φορεῖ· Θεοῦ γὰρ
διάκονός ἐστιν, ἔκδικ@ εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν
πράσσοντι.

Ἐρώτησις ιδ'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ σωφροσύνη;

Ἀπό-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἀπόκρισις.

Ἡ σωφροσύνη εἶναι μία μετριότης, ὁπῶς φυλάγῃ τινας εἰς τὸ φαγητὸν καὶ ποτὸν, καὶ ἔνδυμά του, καὶ ἀκόμι εἰς τὰ λόγιά του, καὶ εἰς ὅλα του τὰ ἔργα, μὲ τὸ μέσον τῆς ὁποίας διαλέγῃ καὶ ὅ,τι εἶναι πρεπέμενόν του κατὰ τὸν Ἀπόστολον ὁπῶς λέγῃ· ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν· μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ· ὁμοίως καὶ ἀλλαχοῦ· πάντα εὐσχημόνως, καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω. Ρ'ωμ.ιγ. ιγ. α Κορ. ιδ. μ.

Ἐρώτησις ιέ.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀνδρεία;

Ἀπόκρισις.

Ἡ ἀνδρεία, λογιζομένη ὡς χριστιανικὴ ἀρετὴ, εἶναι μία σταθερότης τοῦ νοὸς, ὁπῶς ἔχῃ τινας πρὸς τὴν ὑπόκλησιν τῶν πειρασμῶν ἀπάντων, ὁπῶς πάρχῃ ἀπὸ τὸ φοβερὸν ἢ ἀόρατον ἐχθρὸν διὰ τὸν Χριστόν· τὴν ὁποίαν σταθερότητα ἑρμηνεύων ὁ Παῦλος, λέγῃ ὅτως· τίς ἡμᾶς χωρίσῃ ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλῖψις; ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμὸς, ἢ λιμὸς, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; καὶ καθωτέρω· πέπεισμαι ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαὶ, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις Ρ'ωμ. η. λε. στίχῳ λϑ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

κλίσις ἑτέρα δωνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τ ἀγάπης τ Θεᾶ, τ ἐν Χριστῷ Ἰησᾶ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ὡδὲ τ τοιούτων λόγων ἐδιδάξαμεν, ὅταν ὁμιλήσωμεν ὡδὲ τ χαρισμάτων τ ἁγίω Πνεύματ@, καὶ τ ἄλλων λόγων.

Ἐρώτησις ις'.

Τί πρᾶγμα εἶναι τὸ ἁμάρτημα;

Ἀπόκρισις.

Τὸ ἁμάρτημα δὲν ἔχει ὕπαρξιν καθ' ἑαυτὸ, διατὶ δὲν εἶναι κλίσμα τ Θεᾶ. Διὰ τοῦτο δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐρμηνευθῇ τί νὰ εἶναι. μὲ ὅλον τοῦτο δυνατὸν εἶναι νὰ εἰπωθῇ, πῶς εἶναι μία θέλησις ἀχαλίνωτ@ τ ἀνθρώπου καὶ τ Διαβόλου· ἢ καθὼς λέγει ἡ ἁγία Γραφή· ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία· ἤγουν ἡ ἁμαρτία εἶναι παράβασις τ νόμου τ Θεᾶ, καὶ ἡ παράβασις, ἄλλη εἶναι κυρίως μία ἀναλίωσις ὁποῦ ἀναλιώνεται εἰς τὴν θέλησιν τ Θεᾶ, παθαιρουμένη ἀπὸ τ λογισμὸν καὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν παραίρεσιν τ παραβάτου· ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀναλίωσιν γεννᾶται ὁ θάνατ@, καὶ πᾶσα θεϊκὴ ὀργή· ὡς λέγει ἡ Γραφή· ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν, ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον.

α Ἰωάν. γ. δ.

Ἰακ. α. ιε.

Ἐρώτησις ιζ.

Εἰς πόσα διαιρεῖται ἡ ἁμαρτία;

Ἀπό-

Ἀπόκρισις.

Κατὰ τὴν ἁγίαν Γραφὴν ἄλλη ἁμαρτία εἶναι πρὸς θάνατον, καὶ ἄλλη οὐχὶ πρὸς θάνατον· διὰ τοῦτο ἄλλα ἁμαρτήματα εἶναι θανάσιμα, καὶ ἄλλα οὐ θανάσιμα.

Ἐρώτησις ιή.

Τί εἶναι τὸ θανάσιμον ἁμάρτημα;

Ἀπόκρισις.

Θανάσιμον ἁμάρτημα εἶναι ὁπόταν ἡ ἄτακτος ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου θέλῃ κάμῃ τίποτες ἔργον ὁποῦ νὰ τὸ ἐμποδίζῃ φανερὰ ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, ἢ νὰ μὴν θέλῃ νὰ κάμῃ αὐτοθελῶς καὶ αὐτοπροαιρέτως, ἐκεῖνο ὁποῦ προστάττει ὁ Θεός· διὰ τὸ ὁποῖον πρᾶγμα ψύχεται ἡ πρὸς Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπη· καὶ ἡ τοιαύτη ἐπιθυμία ξεχωρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, καὶ φονεύει τον, ἀφ' οὗ πληρωθῇ μὲ τὸ ἔργον· διὰ τοῦτο καὶ θανάσιμον ἐμάθαμεν νὰ τὸ λέγωμεν, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος· τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος· μὰ ἡ συγκατάθεσις μόνη ὁποῦ θέλει ἀποφασίσει τινὰς νὰ τελειώσῃ τὴν ἁμαρτίαν, τραυματίζει τὴν ψυχὴν, μὰ δὲν τὴν θανατώνει τελείως. Γ'ωμ. ε'. κγ.

Ἐρώτησις ιθ'.

Εἰς πόσα διαιρεῖται τὸ θανάσιμον ἁμάρτημα;

Ἀπό-

Ἀπόκρισις.

Τὸ θανάσιμον ἁμάρτημα ἄλλον εἶναι προπατορικὸν, καὶ ἄλλον εἶναι προσωπικόν.

Ἐρώτησις κ΄.

Τί εἶναι τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα;

Ἀπόκρισις.

Τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα εἶναι παράβασις τ῀ θείου νόμου, ὁπ῀ ἐδόθηκεν εἰς τ῀ παράδεισον μέσα τ῀ προπάτορ@ Ἀδάμ· ὅταν ἐρρέθη πρὸ αὐτόν·
Γεν. β. ιζ. ἀπὸ τ῀ ξύλου τ῀ γνώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν ἀ φάγεσθε ἀπ' αὐτ῀· ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτ῀, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. Τ῀τ' τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα ἐπεράθηκεν ἀπὸ τ῀ Ἀδὰμ εἰς ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων φύσιν· διατὶ ὅλοι ἔμειναν τότε εἰς τ῀ Ἀδάμ, καὶ ἅτω δι' ἑνὸς Ἀδὰμ διῆλθεν εἰς ὅλας ἡμᾶς ἡ ἁμαρτία. Διὰ τ῀τ' καὶ συλλαμβανόμεθα, καὶ γεννώμεθα μὲ τὴν ἁμαρτίαν ταύτην· καθὼς
Ῥωμ. ε. ιβ. διδάσκει ἡ ἁγία γραφὴ, λέγουσα· δι' ἑνὸς ἀνθρώπ῀ ἡ ἁμαρτία εἰς τ῀ κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τ῀ ἁμαρτίας ὁ θάνατ@, καὶ ἅτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατ@ διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον. Τ῀τ' τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, μὲ ὅλην μετάνοιαν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξαλειφθῇ, μόνον μὲ τὴν χάριν τ῀ Θεο῀ ἀφανίζεται διὰ τ῀ ἐν σαρκὶ οἰκονομίας

μίας

μίας τ̃ Κυρίε ἡμῶν Ἰησ̃ Χριστ̃, καὶ τ̃ ἐκχύσεως τ̃ τιμίε αἵματ̃ αὐτ̃· καὶ τ̃τ γίνεται μὲ τὸ μυστήριον τ̃ ἁγίε βαπτίσματ̃· Διατὶ ὅποι̃ ἢ ἐβαπτίσθηκεν, ἐκεῖν̃ δὲν εἶναι ἐλεύθερ̃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, μὰ εἶναι ὑπὸ ἐργῆς, καὶ τ̃ αἰωνίε κολάσεως, κ̃ τὸ εἰρηκὸς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, Ἰωάν. γ. ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατ̃ κὴ πνεύματ̃, δ̀ ε. δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τ̃ Θεσ̃.

Ἐρώτησις κα'.

Τί εἶναι τὸ προαιρετικὸν ἁμάρτημα τὸ θανάσιμον;

Ἀπόκρισις.

Ἡ προαιρετικὴ ἁμαρτία ἡ θανάσιμ̃ εἶναι ἐκείνη ὁπ̃ κάνομεν ὕστερα ἀπὸ τὸ βάπτισμα, ἀτοίμας μὲ τὴν ἰδίαν μας θέλησιν καὶ γνώμην, εἰς τὴν τελείαν μας ἡλικίαν, ἐναντίον τ̃ φανερᾶς ἐντολῆς τ̃ Θεσ̃, ἐξαφνίζοντες τὴν πρὸς Θεὸν, καὶ τ̃ πλησίον ἀγάπην· μὲ τὴν ὁποίαν ἁμαρτίαν χάνομεν τὴν θείαν χάριν, ὁπ̃ ἐλάβομεν εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα, κ̃ τὴν βασιλείαν τὴν οὐρανίον, καὶ γινόμεθα αἰχμάλωτοι τ̃ αἰωνίε θανάτ̃· ὡς φησὶν ὁ Ἀπόστολ̃· οὐκ οἴδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε Ρ'ωμ. ἑαυτὸς δούλους εἰς ὑπακοὴν, δοῦλοί ἐστὲ ᾧ ὑπα- ε. ιε. κούετε, ἤτοι ἁμαρτίας εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς εἰς

δικαιο-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

δικαιοσύνῃ; ἔτ τὸ ἁμάρτημα λειώνεται μὲ τὴν μετάνοιαν, κ μὲ τὴν ἀπολαγχνίαν τ Θεοῦ, διὰ Ἰησ Χριστ τ Κυρίου ἡμῶν, ὁπόταν ὁ ἱερεὺς ἀφίνῃ τὰ ἁμαρτήματα τ μετανοοῦντ@, εἰς τ καιρὸν τ ἐξομολογήσεως.

Ἐρώτησις κβ'.

Ποσαχῶς ἠμπορεῖμεν νὰ διαιρήσωμεν τὸ εἰρημένον προαιρετικὸν ἁμάρτημα;

Ἀπόκρισις.

Τριχῶς· καὶ εἰς μὲν τὸ πρῶτον μέρ@ ἠμπορεῖμεν νὰ βάλωμεν τὰ πλέον γνωστὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα· ἤγουν ἐκεῖνα ἀπὸ τὰ ὁποῖα γνωρίζονται ἄλλα. εἰς δὲ τὸ δεύτερον, ἐκεῖνα ὁποῦ εἶναι ἐναντίον τ ἁγίου Πνεύματ@. εἰς δὲ τὸ τρίτον, ἐκεῖνα τὰ ἁμαρτήματα ὁποῦ συνεχέστερον κράζουσι τὴν ἀπὸ Θεοῦ ἐκδίκησιν εἰς τ κόσμον τοῦτον.

Ἐρώτησις κγ'.

Ποῖα εἶναι τὰ πλέον γνωστὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα;

Ἀπόκρισις.

Ταῦτα· ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ πλεονεξία, ἡ πορνεία, ὁ φθόν@, ἡ μισιμαργία, ἡ μνησικακία, κ ἡ ἀκηδία.

Ἐρώ-

Ἐρώτησις κδ'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια;

Ἀπόκρισις.

Ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι μία ἄτακτος ἐπιθυμία τ' ἰδίας δόξης χωρὶς δικαιοσύνω, διὰ νὰ ὑπερέχῃ πινὰς τὲς ἄλλες τὲς ὁμοίες τε, δικαίως ἢ ἀδίκως· τὸ πιὸν ἁμάρτημα ἦτον τὸ πρῶτον ὁπὸ ἐγκινήθηκεν εἰς ἐκεῖνον τ' ἑωσφόρον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὅλα τὰ ἄλλα, ὡς ἂν ἀπὸ βρύσιν φαρμακεμμένω ἀναβρύσασι· δι' αὐτὸ λέγει ἡ Σοφία· Φόβος Κυρίε μισεῖ ἀδικίαν, ὑβριν τε καὶ ὑπερηφάνειαν, καὶ ὁδὲς πονηρῶν· καὶ ἀλλαχὲ ἡ Γραφή· μισητὴ ἔναντι Κυρίε καὶ ἀνθρώπων ὑπερηφανία· τέτε δ' ἁμαρτήματος εἶναι ἐναντίον ἡ ἀρετὴ τ' ταπεινώσεως, τὼ ὁποῖαν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησὲς Χριστὸς σωισῶν, καὶ ὡδηγινῶντας μας νὰ τὼ μάθωμεν, λέγει· μάθετε ἀπ' ἐμὲ ὅτι πρᾴος εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν τ' ψυχαῖς ὑμῶν.

Παροιμ. κ. ιγ.

Σειρ. ι. ξ.

Ματ. ια. κθ.

Ἐρώτησις κέ.

Ποῖα ἄλλα ἁμαρτήματα κ' μέρος γίνονται ἀπὸ τὼ κακὸν ταύτω;

Ἀπόκρισις.

Ταῦτα· τὸ νὰ ὑποπίπτετε πινὰς κακὸν διὰ τ' ὠλη-

πλησίον τυ, καὶ νὰ καθαιρένῃ τὲς ἐκκλησιαστικὲς ἢ κοσμικές· τὸ νὰ μὴν ὑποβάσετε τ ἐκκλησίας καὶ τ προεσώτων· ἡ καύχησις, ἡ ὑπόκρισις, αἱ φιλονεικίαι, τὰ πείσματα, αἱ διχοστασίαι, ἡ ἄκαιρ πλυπραγμοσύνη, ἡ ὕπνωσις, ἡ ὀλιγωρία τ ἐντολῶν ξ Θεξ, ἡ εἰς τὸ κακὸν διαστροφὴ καὶ σωήθεια, κ ἄλλα ὅμοια. καὶ ὅποιος θέλῃ νὰ εἶναι ἐλεύθερ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν τύτην, πρέπ νὰ ἔχῃ πάντοτε εἰς τὴν ἐνθύμησίν τυ, τ λόγον
Γεν. γ. ιθ. ὁπὼς εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τ Ἀδὰμ, ὅτι γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ· κ τὴν τελευταίαν κρίσιν, καὶ τὴν αἰώνιον κόλασιν, κ ἀκόμι τὰ λόγια ξπα ξ ἀποστόλυ ὁπὼς λέγῃ, ὅτι ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσετ, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν.

Ἐρώτησις κς.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ πλεονεξία;

Ἀπόκρισις.

Ἡ πλεονεξία εἶναι μία ἄπακλ ἐπιθυμία, ξ νὰ ἔχῃ πινὰς πλεῖον, καὶ ὑποσκελικά. πρὶ ξ ἁμαρτήματ ξτυ λέγῃ ἡ Γραφὴ· ὁ μισῶν ἀδικίαν, μακρὸν χρόνον ζήσετ· καὶ ὁ ἀπόστολ·
Παροι. κη. ιε. καρδίαν γεγυμνασμένω πλεονεξίας ἔχοντες, καταράς τέκνα· καὶ ἡ ἀρετὴ ὁπὼς εἶναι ἐναντία εἰς τὴν κακίαν τύτην, εἶναι ἡ ἐλευθερία· κ τὸ

εἰρη-

ἐρημῶν· ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν· ἡ δι- Ψαλ.
καιοσύνη αὐτ῀ μένει εἰς τ῀ αἰῶνα τ῀ αἰῶνος. ρια. θ.

Ἐρώτησις κζ.

Ποῖα ἁμαρτήματα γεννῶνται ἀπὸ τὴν ἀσελγεξίαν;

Ἀπόκρισις.

Ἀπὸ τὴν ἀσελγεξίαν γεννῶνται αὗται αἱ ἁμαρτήματα· ἁρπαγή, φόνος, δόλος, ψεῦδος, ἐπανάστασις, βία καὶ ὠμότης, ἀπανθρωπία, σκληρότης τ῀ καρδίας, φθόνος, ἀπιστία, ἀδικία τ῀ πτωχῶν καὶ ἄλλων ἀνθρώπων, φειδωλία, κλεψία, καὶ ἄλλα ὅμοια. καὶ ἔτως ὅποιος θέλει νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰ ἁμάρτημα, πρέπει νὰ ἔχῃ εἰς τὴν ἐνθύμησίν τ῀ τὴν ἐκάστην πτωχείαν τ῀ Χριστ῀ τ῀ Κυρίου ἡμῶν· καθὼς ὁ ἴδιος λέγει περὶ ἑαυτ῀· αἱ ἀλώπεκες φωλεὰς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τ῀ Ματ. η. κ.
οὐρανῦ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς τ῀ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει πῦ τὴν κεφαλὴν κλίναι· καὶ ἔτσι εἶναι ἀπὸ πρέπει νὰ λογιάζῃ, ὡς εἶναι οἰκονόμος τ῀ πλούτου, μὰ ὄχι κύριος· καὶ θέλει ἀποδώσει τὸν λόγον τ῀ οἰκονομίας του τῷ θεῷ ἐν ὥρᾳ τ῀ κρίσεως.

Ἐρώτησις κη.

Τί εἶναι ἡ πορνεία ἢ ἡ ἀκολασία;

Ἀπόκρισις.

Ἡ πορνεία εἶναι μία ἄπληστος ἐπιθυμία τ῀ σαρκὸς

κὸς ἐναυλίον τ̃ ἐντολῆς τ̃ Θεσ̃· τὸ ὁποῖον γίνε῾ι εἰς τὸ ἴδιον σῶμα τ̃ ἀνθρώπ, ὡς λέγ ὁ ἀπόστολ· πᾶν ἁμάρτημα, ὃ ἂν ποιήσῃ ἄνθρωπ, ἐκτὸς τ̃ σώματός ἐστιν· ὁ δὲ πορνεύων, εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάν. πρὸς τοῦτο, ἐπειδὴ κ̀ γ κάθε χριστιανὸς εἶναι μέλ τ̃ σώματ τ̃ Χριστ̃, ἀρισκόμ πορνικῶς μὲ τ̃ πόρναις, μολυ῾ί τ̃ ἑαυτόν τ· κ̀ γ ὡς νὰ εἶναι μέλ τ̃ σώματ τ̃ Χριστ̃, ὁ ἀπόστολ τὸ διδάσκ, λέγων ἕτως· οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστ̃ ἐστίν; ἆρα οὖν τὰ μέλη τ̃ Χριστ̃ ποήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο. κ̀ γ περαιτέρω· φεύγετε τὴν πορνείαν. εἰς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην ἀντίκει῾ι ἡ ἀρετὴ τ σωφροσύνης.

α Κορ. ς. ιη.

α Κορ. ς. ιε.

Ἐρώτησις κθ'.

Ἀπὸ τὸ ἁμάρτημα τ̃το ποῖα ἄλλα γεννᾶ῾ι;

Ἀπόκρισις.

Ἡ τύφλωσις τ̃ νοὸς, μῖσ πρὸς τὰ θεῖα, ἀσέβεια, φθόν, ἀπόγνωσις, ἀσωλεία, ὄκν, ἔχθρα πρὸς τ̃ πλησίον, κ̀ γ ἄλλα ὅμοια· μὰ ὅποιος θέλ νὰ φύγῃ τὴν τοιαύτην ἁμαρτίαν, ἂν ἔχῃ πάντοτε εἰς τ̃ νοῦν τ, ὡς ὁ Θεὸς ἄλλ ποθὲν δὲν μ̀ύ, μόνον εἰς τὴν καθαρὰν κ̀ σώφρονα καρδίαν· διὰ τὸ ὁποῖον κ̀ ὁ ψαλμῳδὸς ᾠδηκαλεῖ νὰ τ̃ δώσῃ ὁ Θεὸς καρδίαν καθαρὰν, λέγων· καρ-

καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεὸς, καὶ πνεῦμα ὀρθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. Ψαλ. ν. ιβ.

Ἐρώτησις λ'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ὁ φθόνος;

Ἀπόκρισις.

Ὁ φθόνος εἶναι μία λύπη καὶ πόνος τῆς καρδίας διὰ τὸ καλὸν τοῦ πλησίον· καθὼς καὶ ἡ ὀφροσύνη διὰ τὸ κακὸν τοῦ πλησίον· καὶ τοῦτο γίνεται, ἢ ὅταν ὁ πλησίον μας εἶναι πλουσιώτερος, ἢ διατὶ ἔχει καὶ ἐκεῖνος ὁμοίαν πλουσιότητα. τὸ αὐτὸ νοεῖται καὶ διὰ τιμὴν, διὰ τὰς δόξαις, διὰ τὰς ἐπιστήμαις καὶ τέχναις, καὶ διὰ τὰς ἐπιλοιπαις ἀρεταῖς. διὰ τὸ ὁποῖον ἁμάρτημα λέγει ἡ Γραφὴ· ἀποθέμενοι ἓν πᾶσαν κακίαν, καὶ πάντα δόλον, καὶ ὑποκρίσεις, καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλιὰς, ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη, τὸ λογικὸν καὶ ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε. α Πετρ. β. α.

Ἐρώτησις λα'.

Ποῖα ἁμαρτήματα γενῶνται ἀπὸ τὸν φθόνον;

Ἀπόκρισις.

Μῖσος, καταλαλιὰ, ὀλιγωρία, δόλοι, ἀπάται, φόνοι, καὶ τὰ ὅμοια· μὰ ὅποιος θέλει νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ ἁμάρτημα, πρέπει νὰ λογιάζῃ πῶς ὅ, τι πρᾶγμα καλὸν δίδεται εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅλον

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

εἶναι ἀπὸ τὴν χάριν τ Θεῦ, κ τὸ εἰρημένον· τί ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ κ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι, ὡς μὴ λαβών; κ καθ' ἕνας ὅσ φρονεῖ εἰς τὸ ἀγαθὸν ὅσ δίδ ὁ Θεὸς, βλασφημᾶ τὸ Θεόν· κ εἶναι ὅμοι@ ἐκείνᾳ πρὸς ὃν εἴρηται· εἰ ὁ ὀφθαλμός σ πονηρός ἐστιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; εἰς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην εἶναι ἐναντία ἡ διάνοια, κ καλοθελησία.

1 Κορ. δ. ζ.

Ματθ. κ. ιε.

Ἐρώτησις λβ'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ γαστριμαργία;

Ἀπόκρισις.

Γαστριμαργία ἢ λεμαργία εἶναι μία ὑπερβολικὴ χρῆσις τ φαγητ κ πο, ὅσ κάνᾳ τινὰς ἔξω ἀπὸ τὴν διατεταγμένην συνήθειαν. Διὰ τὴν ἁμαρτίαν ταύτην ἡ ἁγία γραφὴ λέγ ἅτω· προσέχετε ἑαυτοῖς, μήποτε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ, κ μέθῃ, κ μερίμναις βιωτικαῖς· κ αἰφνίδι@ ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα ἐκείνη. κ ἀλλαχ· ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν μὴ κώμοις κ μέθαις.

Λυ. καὶ λδ.

Ῥωμ. ιγ. ιγ.

Ἐρώτησις λγ'.

Ποῖα ἁμαρτήματα γεννᾶται ἀπὸ τὴν γαστριμαργίαν;

Ἀπό-

Ἀπόκρισις.

Ἀκηδία, ὀκνηρία πρὸς τὴν ἀρετήν, σαρκικὴ ἐπιθυμία, παίγνια καὶ γέλωτες ἀσχήμονες, ἀνυπόταξία, ὀλιγωρία καὶ πλησίον, ὀνείδη, φιλονεικίαι, ὕβρεις βάρβαροι, νόσοι βαρεῖαι, ἀσωλία, καὶ τὰ ὅμοια· εἰς ἃ τὸ ἁμάρτημα ἀντίκειται ἡ ἀρετὴ τῆς ἐγκρατείας, καὶ ἡ συμμετρία, καὶ τὸ εἰρηνεύον· πάντα ἀσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.

Ἐρώτησις λδ'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ μνησικακία;

Ἀπόκρισις.

Ἡ μνησικακία εἶναι μία ἀναμνήσις ἐπιθυμία, διὰ τὴν ὁποίαν θέλει ὁ θυμωμένος νὰ κάμῃ ἐκδίκησιν εἰς τὸν ἀντιλυπήσαντα αὐτὸν, εἴτε ἀληθῶς εἴτε φαινομένως νὰ τὸν ἐλυπήσῃ. Διὰ ἃ τὸ ἁμάρτημα ἔτω λέγει ἡ ἁγία γραφή· ἔσω πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδὺς εἰς ὀργήν. ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς δικαιοσύνην Θεοῦ οὐκ ἐργάζεται. καὶ ἀλλαχοῦ· πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς, καὶ ὀργὴ, καὶ κραυγὴ καὶ βλασφημία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ. Ἰακ. α. ιθ. Εφ. δ. λα.

Ἐρώτησις λέ.

Ποῖα ἁμαρτήματα γεννῶνται ἀπὸ τὴν παραλαμβανομένην ταύτην ὀργὴν, ἤγουν τὴν μνησικακίαν;

Ἀπόκρισις.

Ἀπὸ τὴν μνησικακίαν γεννᾶται πάλιν φιλονεικία, φθόνοι, φόνοι, ἀφροσύναι, ἄμυναι, ζημίαι, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια· εἰς τὴν ἁμαρτίαν τούτων ἀντίκειται ἡ ἀρετὴ τ̃ ὑπομονῆς· τὴν ὁποίαν φανερώνει ὁ Ἀπόστολ@, λέγωνλας· ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρείαν, ἵνα τὸ θέλημα τ̃ Θεοῦ ποιήσαντες κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν.

Ἑβρ. ι. λς.

Ἐρώτησις λς'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀκηδία ἢ ὀκν@;

Ἀπόκρισις.

Ἡ ἀκηδία εἶναι μία ψυχρότης καὶ ἀμέλεια, διὰ τὴν σωτηρίαν τ̃ ψυχῆς τὴν αἰώνιον, διὰ τὴν ὁποίαν ἀμέλειαν ὁ ἄνθρωπ@ λυπεῖται καὶ ἀγανακτεῖ διὰ τὸ καλὸν ὁποῦ μέλλει νὰ κάμῃ· διατὶ φεύγει τ̃ κόπον τ̃ πρὸς τὸ ἀγαθὸν συμβαλλόμενον. ἐναντίον τ̃ ὁποίας χαίφωνλας ὁ Ἀπόστολ@ λέγει

Ἑβρ. ε. ιβ.

ἄτω· ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τ̃ διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας· ὅτ καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἑρμηνεύων, λέγει

Ματθ. κε. κς.

πρὸς τ̃ ὀκνηρὸν ἐκεῖνον δοῦλον· πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ᾔδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα· καὶ καλωτέρω· καὶ τ̃ ἀχρεῖον δοῦλον ἐμβάλλετε εἰς τὸ σκότ@ τὸ ἐξώτερον,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ρον, ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Ἐρώτησις λζ'.

Ποῖα ἁμαρτήματα γινῶνται ἀπὸ τ' ἀκηδίαν;

Ἀπόκρισις.

Ἐκκόσι ἔκλυσις, προφασις τῆς ἁμαρτίας, σκάνδαλον, θρύψις, ὑπουφία, καὶ ἄλλα ὅμοια τούτοις· εἰς τοῦτο τὸ ἁμάρτημα ἀνῆκεται ἡ ἀρετὴ τ' προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας, προς τὸν ὁποῖαν ὁ Χριστὸς προσκαλεῖται λέγων ἔτω· γρηγορεῖτε οὖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ Υἱὸς τ' ἀνθρώπου ἔρχεται· καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγει· νήψατε, γρηγορήσατε, ὅτι ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος, ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ, ζητῶν τίνα καταπίῃ, ᾧ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει. Ματ. κε. ιγ. α Πέτρ. ε. η.

Ἐρώτησις λη'.

Ποῖα εἶναι τὰ ἁμαρτήματα τὰ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα;

Ἀπόκρισις.

Ἡ πολλὴ καὶ ἄπρακτος πεποίθησις εἰς τὴν χάριν τ' Θεοῦ· ἡ ἀπόγνωσις ἤγουν τὸ νὰ μὴ θαρρῇ τινὰς εἰς τὴν φιλανθρωπίαν τ' Θεοῦ· καὶ ἡ ἀντιλογία εἰς τὴν φανερὰν καὶ κεκυρωμένην ἀλήθειαν· καὶ ἡ ἄρνησις τ' ὀρθοδόξου πίστεως τ' χριστιανῶν.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις λθ'.

Τί εἶναι ἡ πολλὴ πεποίθησις εἰς τὴν χάριν τ Θεοῦ;

Ἀπόκρισις.

Ἡ πολλὴ πεποίθησις εἶναι τὸ πολὺ θαρρ ὥστε ἔχει τινὰς εἰς τὴν ἀπλαγχνίαν τ Θεοῦ, ὅταν ἐλπίζει πῶς ἁμαρτάνοντας δὲν θέλει κρατήσειν ὁ Θεὸς τὴν χάριν τ, μήτε θέλει τ τιμωρήσει. καὶ μὲ τ τρόπον τ᾽τον ὀλιγωρεῖ τὴν θείαν δικαιοσύνην. καὶ ὅποιοι εἰς τ᾽το τὸ σφάλμα ὑποκεινται, ἂς ἀκούσουσι τ Ἀποστόλ ὥστε τὸν διδάσκει λέγων· ἢ τ πλούτ τ χρηστότητ αὐτ καὶ τ ἀνοχῆς καὶ μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ τὴν σκληρότητά σ, καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας τ Θεοῦ· τοιοῦτοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἀποκτεῖνουσι καὶ λέγουσι παῤῥησίᾳ, ὅταν θέλῃ ὁ Θεὸς σώζομαι· καὶ ὅταν δὲν θέλῃ χάνομαι· διὰ τὸ ὁποῖον καθόλου δὲν ἐπιμελοῦνται νὰ διορθωθοῦσι, μὰ ὀλιγωροῦντες καταφρονοῦσι τὴν σωτηρίαν τ ψυχῆς τους· τοὺς ὁποίους ἡ ἁγία Γραφὴ νουθετᾶ λέγουσα· οὐκ ἔστι θέλημα ἔμπροσθεν τ Πατρὸς ὑμῶν τ ἐν οὐρανοῖς, ἵνα ἀπόληται εἷς τ μικρῶν τούτων· καὶ διὰ τ προφήτου φησὶν ὁ Κύριος· ζῶ ἐγὼ, λέγει ἀδωναὶ Κύριος,

Ρωμ. β. δ.

Ματθ. ιη. ιδ.

Ἰεζ. λγ. ιι.

Κύριον, ἐ βέλομαι τ' θάνατον τ̃ ἁμαρτωλ̃, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι τ' ἀσεβῆ ἀπὸ τ̃ ὁδ̃ αὐτ̃, καὶ ζῆν αὐτόν. καὶ εἰς ἄλλον τόπον λέγει ὁ Ἀπόστολος· τ̃ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, ὃς θέλει πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν· ὁμοίως σφάλλεσι καὶ ἐκεῖνοι ὅσοι μὲ μόνην τὴν πίστιν, χωρὶς καλὰ ἔργα ἐλπίζεσι νὰ κληρονομήσεσι τὴν αἰώνιον ζωήν. α Τιμ. β. δ.

Ἐρώτησις μ'.

Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ ἐπίγνωσις διὰ τὴν τ̃ Θεοῦ ἀσπλαγχνίαν;

Ἀπόκρισις.

Ἡ ἐπίγνωσις εἶναι μία δυσπλία διὰ τὴν ἀσπλαγχνίαν τ̃ Θεοῦ, ὅσος ἔχει ὁ ἁμαρτωλὸς ὑπολαμβάνοντας κακῶς, πῶς διὰ τὰ ἁμαρτήματα ὅσα ἔκαμεν, ἢ διὰ τὰ καλὰ ὅσα δὲν ἔκαμεν, ὁ Θεὸς δὲν θέλει τ̃ συγχωρήσειν, ἢ δὲν τὸν θέλει βάλει εἰς τὴν χάριν τ̃· λογιάζοντας πῶς πάχα ἡ ἀνθρωπίνη πονηρία σβειασθῇ τὴν ἐλεημοσύνην τ̃ Θεοῦ· καθὼς εἶπεν ὁ Κάϊν· μείζων ἡ αἰτία μου τ̃ ἀφεθῆναι με· καὶ ἡ τοιαύτη μεγάλη βλασφημία ὠνείδιζε πολλὰ τὴν θείαν ἐλεημοσύνην καὶ χρηστότητα· διὰ τ̃το δὲν πρέπει τινὰς ἂν εἶναι καὶ φορτωμένος ἀπὸ βαρυτάταις ἁμαρτίαις, Γεν. δ. κγ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

νὰ ἀπελπίζεται ποτὲ ἀπὸ τὸ ἄπειρον τ Θεοῦ φιλανθρωπίαν· ἐνθυμέμενος τ ἄσωτον υἱόν, τ ὁποῖον μετανοήσαντα, ἐδέξατο μὲ ἱλαρώτατον πρόσωπον καὶ καρδίαν, μὲ τ ὁποῖον πρᾶγμα ἐδίδαξεν, ὄχι μόνον ἑπτὰ φορὰς νὰ συγχωρᾶμεν τ ἀδελφόν
Ματθ. ιη. κβ. μας, ὡσὰν θέλῃ σφάλῃ εἰς ἡμᾶς, ὅταν ἐπιστρέφη, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ τ ἡμέρας· καὶ
Ἰωὴλ β. ιβ. διὰ τ προφήτου λέγει· ἐπιστράφητε πρός με ἐξ ὅλης τ καρδίας ὑμῶν, καὶ ἐν νηστείᾳ (καὶ ἐν σάκκῳ) καὶ ἐν κλαυθμῷ, καὶ ἐν κοπετῷ, καὶ διαρρήξατε τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ μὴ τὰ ἱμάτια ὑμῶν, καὶ ἐπιστρέψατε πρὸς Κύριον τ Θεὸν ὑμῶν· ὅτι ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ἐστὶ, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος, καὶ μετανοῶν ἐπὶ τ κακίαις.

Ἐρώτησις μά.

Τί εἶναι ἡ ἀνθιλογία, ἢ τὸ πεῖσμα ὁσὰν κάνῃ τινὰς εἰς τὴν φανερὰν ἀλήθειαν;

Ἀπόκρισις.

Τὸ πεῖσμα ἢ ἡ ἀνθιλογία ἐναντίον τ γνωρισμένης καὶ βεβαιωμένης ἀληθείας εἶναι μία ἁμαρτία, ὁπόταν τινὰς γνωρίζῃ μὲ ἀκρίβειαν τὸ καλὸν, μὰ διὰ νὰ ἁμαρτάνῃ μὲ περισσοτέραν ἄδειαν, τὸ πολεμεῖ μὲ πεῖσμα, μὲ λόγον καὶ ἔργον, ἀνθισαμένης τ συνειδήσεώς τ· διὰ τὰς περιστάσεις τὸ τοιοῦτον ἁμάρ-

ἁμάρτημα λέγει ἡ γραφή· ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν, καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων. τὸ ὅμοιον ἁμαρτάνουσι καὶ ἐκεῖνοι οὗτοι τὰ ἀγαθὰ ἔργα τοῦ πλησίον τὰ διαβάλλουσι, λέγοντες τὸν νὰ μὴν εἶναι ἐκ θεοῦ· καθὼς οἱ φαρισαῖοι καὶ Ἰουδαῖοι ἐκάνασι κατὰ τοῦ Χριστοῦ· ὅταν ἐδίωκε τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα λέγω, καὶ ἐθαυματούργει· εἰς τοῦτο ἁμαρτίαν ὑπέπεσεν καὶ ἐκεῖνος οὗτοι φθονεῖ εἰς τὸ πλησίον του διὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ· καὶ ἐκεῖνος οὗτοι δὲν διδάσκει τοὺς ἁμαθεῖς τὰ ἄρθρα τῆς πίστεως διὰ τὴν πονηρίαν του· τὸ ὁποῖον πάθος· ἐσὺ Χριστὲ Βασιλεῦ, ἐρρίζωνέ το ἀπὸ τὰς καρδίας πάντων τῶν καθολικῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν· τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ νοῆται καὶ δι' ἐκείνους οὗτοι ἐπιγράφουσιν εἰς ὑποκρισιν, τὴν ἀσέβειαν, καὶ τὰς λοιπὰς ἁμαρτοεργίας, οὗτοι εἶναι καρποὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἔτι δὲ εἰς τοῦτο ἁμαρτάνουσι, καὶ ὅσοι τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ἀρνοῦνται, καὶ τὸ εἰρημένον· πᾶς ὅστις ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· ὅστις δ' ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν κἀγὼ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Ρωμ. α. ιη.

Ματθ. ι. λβ.

Ἐρω-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ε᾽ρώτησις μβ᾽.

Ποῖα ἁμαρτήματα εἶναι ἐκεῖνα ὁπὲ κράζουσιν ἐκδίκησιν ἀπὸ Θεὸ σωεχέστερον εἰς τ̃ κόσμον ἔτον;

Ἀπόκρισις.

Ταῦτα· ὁ φθειρομαλικὸς φόν, ὡσὶ ἔ ἡ ἁγία Γραφὴ λέγ· φωνὴ αἵματ ἔ ἀδελφὲ σε βοᾷ πρὸς με ἐκ τῆς γῆς· ἔστι τὸ ἔργον τῶν Σοδομιτῶν, καθὼς λέγ ὁ Κύρι· κραυγὴ Σοδόμων καὶ Γομόῤῥας πεπλήθυνται πρός με· καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφόδρα· καταβὰς ὄψομαι εἰ κ̃ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν ἐρχομένην πρός με συντελοῦνται. εἰ δὲ μή, ἵνα γνῶ· ὁμοίως καὶ ἡ τ̃ πτωχῶν καὶ χηρῶν ὀρφανῶν ἐπήρεια· καὶ ἡ ἀποστέρησις τῆς πολεμωμένης τ̃ ἐργατῶν, κ̃ τὴν Μαλαχίου προφητείαν· καὶ προσάξω πρὸς ὑμᾶς ἐν κρίσει, καὶ ἔσομαι μάρτυς ταχὺς ἐπὶ τὰς φαρμακὰς, καὶ ἐπὶ τὰς μοιχαλίδας· καὶ ἐπὶ τὸς ὀμνύοντας τῷ ὀνόματί μου ἐπὶ ψεύδει· καὶ ἐπὶ τὰς ἀποστεροῦντας μισθὸν μισθωτοῦ, καὶ καταδυναστεύοντας χήρας καὶ πορδυλίζοντας ὀρφανός· καὶ τὸς ἐκκλίνοντας κρίσιν προσηλύτου, καὶ τὸς μὴ φοβουμένους με, λέγ Κύριος παντοκράτωρ. καὶ εἰς ὅτι ἠμπορεῖμεν νὰ προφθέσωμεν, καὶ τὴν ὀλιγωρίαν καὶ ἀχαριστίαν τὴν πρὸς τὸς

Γεν. δ. ι. Γεν. ιη. κ. Μαλα. γ. ε.

τὲς πατέρας, ὡς φησὶν ἡ Γραφή· ὃς τύπῳ πατέρα, ἢ μητέρα αὐτὲ, θανάτῳ θανατέθω. ὁ κακολογῶν πατέρα αὐτὲ, ἢ μητέρα αὐτὲ, θανάτῳ τελευτάτω. Ἐξ. κα. ε.

Ἐρώτησις μγ΄.

Ποῖον εἶναι τὸ μὴ πρὸς θάνατον ἁμάρτημα;

Ἀπόκρισις.

Ἁμαρτία ἡ μὴ πρὸς θάνατον, ἡ ὁποία κὴ συγγνωστὴ πρός τισιν ἄλλοις ὀνομάζεται, εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἐδένας ἄνθρωπος ἠμπορεῖ νὰ φύγῃ, ἔξω ἀπὸ τ' Χριςὲ κὴ τὴν παρθένον Μαρίαν. μὰ δὲν μας σεροδύῃ ἀπὸ τὴν χάριν τ' Θεὲ· μήτε μας καταβάλλῃ εἰς τὸν αἰώνιον θάνατον· πρὲ τ' τοιαύτης ἁμαρτίας λέγει ἡ Γραφή· ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν ὐκ ἔχομεν, ἑαυτὲς πλανῶμεν, κὴ ἡ ἀλήθεια ὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν· τέτων τ' ἁμαρτιῶν ἀριθμὸς ὐκ ἔστι· μὲ ὅλον τὲτο ἐκεῖνα λέγονται κυρίως τοιαῦτα, ὅσα δὲν πρέπει τινὰς νὰ τὰ ὀλιγωρᾷ, κὴ νὰ μὴν τὰ διορθώνῃ· μάλιστα καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑπαγένωνται εἰς τὸ κρεββάτι, νὰ τὰ λογιάζῃ τὴν νύκτα, μαζὶ κὴ μὲ τὰ ἄλλα νὰ κλαίῃ πρὸς τ' Θεὸν, κ' τὸν ψαλμῳδὸν, ὁπὲ λέγει· ἃ λέγετε ἐν τ' καρδίαις ὑμῶν, ἐπὶ ταῖς κλίναις ὑμῶν κατανύγητε· κὴ λούσω α Ἰωάν. α. η. Ψαλ. δ. ε.

καθ'

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ψαλ. ϛ. ζ. καθ' ἑκάστ|ω νύκτ| τὸ κλίν|ω μ|, ἐν δάκρυσί μ| τὸ στρωμν|ώ μ| βρέξω· καὶ νὰ ζητ|ᾷ συγχώρησιν μὲ πᾶς πρεσβείας τ ἁγίας Θεοτόκ|, καὶ πάντων τ ἁγίων· Διατὶ εἶναι μισητὰ καὶ αὐτὰ ἐνώπιον τ θείας δόξης, καὶ τὸ γραφὴ τὸ λέγουσαν· Βδέλυγμα Κυρί|ῳ λογισμὸς ἄδικ@· καὶ ἂν δὲν διορθώνουν καὶ αὐτὰ μὲ τὸ μετάνοιαν, ἀνοίγουσι τ δρόμον πρὸς τὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα· καὶ φέρνουσιν εἰς τ ἄνθρωπον ψυχρότητα, καὶ ἀμέλειαν καὶ ὀλιγωρίαν εἰς τὸ νὰ πληρώνουν τὰς ἐντολὰς τ Θεο.

Παρόι. κζ. ιε.

Ἐρώτησις μδ'.

Εἶναι τάχα τινὰς τρόπ@ μὲ τ ὁποῖον τινὰς γίνε) κοινωνὸς ἀλλοτρίων ἁμαρτημάτων;

Ἀπόκρισις.

Τὰ ἀλλότρια σφάλματα τότε μετέχομεν, ὁπόταν συναινοῦμεν πνὰ εἰς τὸ νὰ σφάλῃ. μάλιστα ἐκεῖνον ὁποῦ δὲν ἠμπορεῖ νὰ βοηθηθῇ συνδ ἀπὸ ἐμᾶς, καὶ εἰς ἡμᾶς ἀποθέτ ὅλον τ τὸ ἐλπίδα· τοιοῦτοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ πνευματικοὶ, ὁποῦ ἀφιῶσι τ ἄνθρωπον νὰ ζῇ ἀκολάστως ἔξω ἀπὸ τὰς θείας ἐντολὰς, καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς συνδόσεις· ὁμοίως καὶ οἱ δεσπότ|, ὅταν συναινοῦσιν εἰς τὸ κακὸν τὸς δούλους τ|, ἢ οἱ ἄνδρες τὰς γυναῖκας τ|· οἱ πατέρες τὸς υἱούς τ|, οἱ διδάσκαλοι τὸς μαθητάς τ|· ὅταν

ὅταν τὰς ἀφλώσιν εἰς ἐλευθερίαν νὰ σφάλωσι· πάντες οἱ τοιοῦτοι ὅμοιοι θέλωσι δώσειν λόγον τῷ Θεῷ ἐν ὥρᾳ τ̃ κρίσεως, δι' ἐκείνως ὁποῦ εἴχασιν ὑποκάτω εἰς τὴν κυβέρνησίν τως. Διὰ ἔτι ὁ Παῦλος νουθετῶντας ἔλεγε εἰς τ̃ Τιμόθεον· χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μήδὲ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις· σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει. α Τιμ. ε. κβ.

Ἐρώτησις μέ.

Μὲ ποῖον ἄλλον τρόπον μετέχομεν τὰς ἁμαρτίας τ̃ ἄλλων;

Ἀπόκρισις.

Ὁπόταν τινὰς δίδει ἀφορμὴν εἰς ἄλλως ἵ ἁμαρτάνειν, μὲ τύπτες σκάνδαλον ἢ κινητικὸν ἁμαρτίας, ἢ μὲ νεῦμα, ἢ μὲ λόγια ἄσεμνα, ἢ ἐπαινῶντας τὸ κακόν· ἢ κατηγορῶντας τὰ καλὰ ἔργα· ἐδῶ ἀκόμι, ἠμπορεῖ νὰ μετρηθῇ ὅποιος μὲ τὴν θέλησίν τε παροξυνθῇ τινὰ εἰς θυμόν· ἢ δὲν ἐμποδίζει τὸ κακὸν ὅσον δυνατὸν· ἢ δὲν νουθετεῖ κ̃ τὸ χρέος τε· καθ' ἕνας ἀπὸ τούτως γίνεται μέτοχος τ̃ ἁμαρτίας ἵ ἄλλε.

Ἐρώτησις μς.

Ἐπειδὴ κ̃ ἐρρέθηκε περὶ ἀρετῶν κ̃ κακιῶν, ζητῶ νά μὲ εἰπῇς κ̃ περὶ τ̃ ἐντολῶν ἵ Θεοῦ.

Ἀπό-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἀπόκρισις.

Αἱ ἐντολαὶ τ̃ Θεοῦ εἶναι δέκα, καὶ εἰς αὐταῖς περιέχονται καὶ ἄλλα πράγματα.

Ἐρώτησις μζ'.

Ἀλλὰ αἱ ἐντολαὶ τ̃ παλαιᾶ νόμου ἐπληρώθησαν;

Ἀπόκρισις.

Αἱ ἐντολαὶ τ̃ παλαιᾶς Διαθήκης, ὅπου ἦσαν διὰ τ̃ τελεταῖς καὶ μυστήρια, καὶ ἐπροθυμώνασι τὰ ἔργα τ̃ Χριστοῦ, ὅλαις ἐκείναις ἐπεράσασι· καὶ καθὼς ἡ σκιὰ πρέπει χωρεῖ, τ̃ ἀληθείας ἐλθούσης, τέτοιας λογῆς καὶ ἐκεῖναι παρῆλθον· καὶ οἱ χριστιανοὶ δὲν θρεωστοῦσι νὰ τ̃ πληρώσουσι, μὰ ἐκεῖναι αἱ ἐντολαὶ ὅπου ἀποβλέπουσιν εἰς τὸ νὰ φυλάττεται ἡ πρὸς Θεὸν καὶ τ̃ πλησίον ἀγάπη, ὄχι μόνον εἶναι χρέος νὰ φυλάττωνται ἀπὸ τὸς χριστιανὸς, μὰ καὶ μὲ περισσοτέραν ἀκρίβειαν καὶ τελειότητα, πρὸ ὅπου ἐφυλάττοντο ἀπὸ τὸς Ἰσραηλίτας τ̃ παλαιοῦ νόμου· Διατὶ περισσοτέραις ἐνεργείαις ἐμεταχειρίσθημεν ἡμεῖς ἀπὸ τ̃ Θεὸν, καὶ χωρὶς κἀν μίαν σύγκρισιν ἀπολάβομεν τὴν χάριν τ̃ ἁγίου Πνεύματος διὰ τ̃ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, πρέπει ἐκεῖνοι. διὰ τ̃ πρέπει νὰ περισσεύσουσιν αἱ ἀγαθοεργίαις ἡμῶν πὲς τ̃ Ἰουδαίων πράξεις·

κζ'

κ᾽ τὸ εἰρημένον· ἐὰν μὴ περισσεύῃ ἡ δικαιοσύνη Ματ. ε. κ.
ὑμῶν πλεῖον τ᾽ Γραμματέων κ᾽ Φαρισαίων, ὐ μὴ
εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τ᾽ ὐρανῶν· ὁμοίως
ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, ὐ φονεύσεις
ὃς δ᾽ ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ἐγὼ δὲ
λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ
αὐτοῦ εἰκῇ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ᾽ ἂν εἴπῃ
τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ.
ὃς δ᾽ ἂν εἴπῃ μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τ᾽
πυρός. τὸ αὐτὸ κ᾽ περὶ ἄλλων τινῶν λέγει εἰς τ᾽ ἴδιον
τόπον· ὅλαι λοιπὸν αἱ ἐντολαὶ πρέπει νὰ φυλάτ-
τωνται, ἵνα ὐ βλέπωσι πρὸς τὴν εἰς Θεὸν κ᾽
τ᾽ πλησίον ἀγάπην· ἄρα εἰς αὐταῖς τ᾽ δύο ἐν-
τολαῖς ὅλος ὁ νόμος κ᾽ οἱ προφῆται κρέμανται·
ὡς φησὶν ὁ Κύριος· ἀγαπήσεις Κύριον τ᾽ Θεόν σου Ματ.
ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, κὰι ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, κ᾽ κβ. λζ.
ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. αὕτη ἐστὶ πρώτη κ᾽ μεγάλη
ἐντολή. δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ, ἀγαπήσεις τ᾽ πλη-
σίον σου ὡς σεαυτόν· ἐν ταύταις τ᾽ δυσὶν ἐντολαῖς
ὅλος ὁ νόμος κ᾽ οἱ προφῆται κρέμανται.

Ἐρώτησις μή.

Πῶς εἶναι δέκα αἱ ἐντολαὶ, ὅτε ὁ Χριστὸς ὁ Κύ-
ριος ἡμῶν δύο μόνας ἐβεβαίωσεν;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἀπόκρισις.

Αἱ δύο αὗται ἐντολαὶ εἶναι γλυκώτεραις, καὶ ἀρχοειδέστεραις, εἰς ἃ ἐποίαις ὅλαις αἱ ἄλλαις ἐμελιώνανθ· Διὰ ἔτι αἱ δέκα αὗται εἰς δύο πλάκας μερίζονται· καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην εἶναι ἐκτεθειμέναι ἐκεῖναι, ὁπὲρ μας προτάσσει νὰ φυλάττωμεν τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπην. εἰς δὲ τὴν δευτέραν, ἐκεῖναι ὁπὲρ μας διδάσκει μὲ τίνα τρόπον νὰ κρατῶμεν τὴν εἰς τὸ πλησίον ἀγάπην. λοιπὸν ὁ Χριστὸς μὲ τὰς δύο ταύτας ἐντολὰς, ὅλαις ταῖς δέκα ἐπικυροῖ καὶ βεβαιώνει· καὶ πρὶ δὲ νόμισ τάτε λέγει. Εὐκοπώτερόν ἐστι τὸ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, ἢ δὲ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν.

Λυκ. ις. ιζ.

Ἐρώτησις μθ'.

Ποία εἶναι ἡ πρώτη ἐντολὴ τ' πρώτης πλακὸς;

Ἀπόκρισις.

Ἡ πρώτη ἐντολὴ τ' πρώτης πλακὸς ἢ πινακ@, αὕτη ἐστιν· ἐγώ εἰμι Κύρι@ ὁ Θεός σου, ἐξαγαγών σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας· οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.

Ἐξ. κ. β.

Ἐρώτησις ν'.

Πῶς πρέπει νὰ νοήσωμεν τὴν ἐντολὴν ταύτην;

Ἀπόκρισις.

Εἰς αὐτὴν τὴν πρώτην ἐντολὴν ὁ Κύρι@ ὁ Θεὸς

Θεὸς ϖ̃ϛ ἀδίδῃ εἰς τ̃ ἄνθρωπον τὴν ἰδίαν τ̃ γνῶ-
σιν νὰ τ̃ γνωρίζῃ, ἐπειδὴ διὰ τὸ τέλος ὅτ̃ ἔπλα-
σε λογικὸν τ̃ ἄνθρωπον διὰ νὰ τ̃ γνωρίζῃ κύριον
καὶ ποιητήν τ̃ νὰ τ̃ δοξάσῃ· καὶ δὲν ἄρχισεν ἀπὸ
τὴν ποίησιν τ̃ κόσμ̃ νὰ εἰπῇ, ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς ὁ
ϖλάσας κόσμον, μὰ ἐγώ εἰμι ὁ Θεός σ̃ ὁ ἐξα-
γαγών σε ἐκ γῆς Αἰγύπτ̃. Διατὶ τοῦτο ἦτον εἰς τὸς
Ἰουδαίους ἁρμοδιώτερον, νὰ κάμῃ ἀρχὴν νὰ τὸς
νομοθετᾷ ἀπὸ ϖρᾶγμα καινούριον καὶ θαυμαστὸν,
ὁποῦ ἦτον τότε ἔμπροσθεν εἰς τὰ ὄμματά τ̃ς· ὥστε
ἀπ' αὐτὸ νὰ γνωρίσουσι φανερώτερα καὶ καλ-
λιώτερα τὴν φιλανθρωπίαν ὅτ̃ Θεοῦ νὰ τ̃ δοξάζ̃-
σι ϖερθυμότερον· καὶ μόνον ἐκεῖνον νὰ δουλεύσι·
μὲ ὅλον ὅτ̃, εἰς ἄλλον τόπον ἔτω ϖοῦ ἐαυτ̃ μαρ-
τυρεῖ λέγων· ἐγὼ ἐποίησα τὴν γῆν, καὶ ἄνθρω- Ἡσ. με.
ϖον ἐϖ' αὐτῆς· ἐγὼ τῇ χειρί μ̃ ἐστερέωσα τ̃ οὐρα- ιβ.
νόν. ἐγὼ ϖᾶσι τοῖς ἄστροις ἐνετειλάμην· καὶ ὀλί-
γον ἀνωτέρω· ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς, καὶ οὐκ ἔστιν εἰχῳ ε.
ἔτι ϖλὴν ἐμοῦ Θεός. εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην ϖοῦ ἰσο-
δύτερον εἶναι χρεωφειλέτης οἱ χριστιανοὶ ϖαρὰ οἱ
Ἰουδαῖοι· ἐπειδὴ μεγαλήτερη ἐλευθερία ἐδόθη-
κεν ἀπὸ τ̃ Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν εἰς τὸς χριστιανὸς,
ϖαρὰ εἰς τὸς Ἰουδαίους· ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος· ὃς Κολ. βι.
ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τ̃ ἐξουσίας τ̃ σκότους, καὶ μετέση-
σεν

σεν εἰς τὴν βασιλείαν ⸗ υἱᾶ τ ἀγάπης αὐτ. ἐν ᾧ ἔχομ@ τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ ⸗ αἵματ@ αὐτ, τὴν ἄφεσιν τ ἁμαρτιῶν· εἰς τὸ δεύτερον μέρ@ ἡ ἐντολὴ αὕτη ἀπαγορεύ τ Ἰσραὴλ, νὰ μὴν προσκυνᾷ ἄλλον Θεὸν, μήτε ἄλλον νὰ λατρεύῃ πάρεξ τ μόνον Θεόν· λοιπὸν εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην περιεχομένη ἡ ἔσωθεν καὶ ἀπὸ καρδίαν δόξα ἡ πρὸς τ Θεὸν, ὁποῦ χρειάζετ@ ἀπὸ τὸ νὰ τὸ γνωρίζῃ ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια.

Ἐρώτησις νά.

Ποῖ@ ἁμαρτάν@ εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην, καὶ πῶς;

Ἀπόκρισις.

Ἐναντίον τ ἐντολῆς ταύτης σφάλλουσιν εἰς θάνατον, πρῶτον μὲν ὅλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ δὲν γνωρίζουσι καὶν ἕνα Θεὸν, κ τ ψαλμῳδὸν τ λέγοντα· εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτ, οὐκ ἔστι Θεός· ἔπειτα ὅ σφάλλουσι δεύτερον ἐκεῖνοι, ὁποῦ κάνουσιν εἰς ἑαυτὲς πολλὲς Θεὲς, εἰς τὲς ὁποίες δίδουσι δόξαν κ λατρείαν, ὡς εἰς θεὶν ἀληθινόν· καθὼς ἔποιουν οἱ Ἕλληνες. Τρίτον σφάλλουσιν εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην ἐκεῖνοι, ὁποῦ παραδίδουσι τὲς ἑαυτές τους τῷ διαβόλῳ, ὡς οἱ μάγοι, καὶ ὅσοι μεταχειρίζονται τὰ ἔργα τους· ὡς ἐκεῖνοι ὁποῦ βασᾶσι τὰ φυλακτὰ

Ψαλμ. νβ.

λακτὰ κ᾽ τὰς χαρακτῆρας. τέταρτον, ἐκεῖνοι ὀφεῖλ
ἔχουσι τὰς δεισιδαιμονίας, κ᾽ πιστεύουσιν εἰς αὐτάς·
ὁμοίως καὶ ἐκεῖνοι ὀφεῖλ εἰς πᾶς ἀθενείαις τὰς
μεταχειρίζονται τὰ ψιθυρίζματα τ᾽ γραϊδίων, καὶ
ἄλλαις δεισιδαιμονίαις ἀβλαβῆσι. πέμπτον, ὅσοι
τηροῦσι τοὺς οἰωνοὺς ἀπὸ ὅλα τὰ πράγματα. ἕκτον,
ἐκεῖνοι ὀφεῖλ δὲν πιστεύουσιν ὀρθοδόξως ἕνα Θεὸν τῇ
φύσῃ ἐν τριάδι προσώπων. ἕβδομον, ἐκεῖνοι ὀφεῖλ
πλέον θαῤῥοῦσιν εἰς τὴν προμήθειαν τὴν ἐδικήν
τους, ἀβλαβὲς εἰς τὴν χάριν καὶ φρόνοιαν τοῦ Θεοῦ· ἢ
εἰς τὴν σοφίαν κ᾽ δύφυΐαν τους, ἢ εἰς τὴν ἀνδρείαν, κ᾽
εἰς τὸ πλῆθος ἢ μεγαλειότητα τ᾽ φίλων τους. ὄγδοον,
ὅσοι ἀγαπῶσι περισσότερον τοὺς ἑαυτούς τους, καὶ τὰ
πρόσκαιρα ἀγαθὰ, κ᾽ τὰ ἄλλα πράγματα ἀβλαβῆ
τ᾽ Θεόν· σωστόμως εἰπεῖν, ἐκεῖνος ἁμαρτάνῃ περὶ τ᾽
ἐντολὴν ταύτην, ὅποιος μὲ καλὴν ἕνα τρόπον ἔξω ἀπὸ
τ᾽ Θεὸν τ᾽ ἀληθινὸν, ζητῇ ἄλλο τίποτες ἀβλαβὲς Θεόν του,
εἰς τὸ ὁποῖον βάλλῃ ὅλην του τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν
πίστιν του.

Ἐρώτησις νϚ΄.

Τίνα γνώμην πρέπῃ νὰ ἔχωμεν ἀβλαβῆ τὴν ἐπίκλησιν
τ᾽ ἁγίων; ἐπειδὴ ὁ τόσος ὅτος φαίνεται ἰδιαί-
τερος νὰ θεωρηθῇ τὸ πρᾶγμα ὅτο;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἀπόκρισις.

Ἐπικαλούμεθα τὴν μεσιτείαν τ̃ ἁγίων πρὸς τ̃ Θεὸν, διὰ νὰ παρακαλέσι δι' ἡμᾶς. καὶ ἐπικαλούμεθα αὐτοὺς, ὄχι ὡς θεοὺς τινας, ἀλλ' ὡς φίλους αὐτ̃. ὁποίους δηλοῦσι καὶ τ̃ ὁποῖον δοξολογοῦσι καὶ λατρεύουσι· καὶ χρειαζόμεθα τὴν βοήθειάν τους, ὄχι ὡς ἂν νά μας ἐβοηθοῦσαν ἐκεῖνοι ἀπὸ τὴν ἐδικήν τους δύναμιν· μὰ διατὶ ζητοῦσιν εἰς ἡμᾶς τὴν χάριν τ̃ Θεοῦ μὲ ταῖς πρεσβείαις τους· διατὶ ἂν ἴσως καὶ ἡ ἁγία Γραφή μας διδάσκῃ, νὰ ζητῶμεν ἀπὸ τοὺς ἐπιζῶντας ἁγίους μεσιτείας καὶ προσευχὰς πρὸς τ̃ Θεὸν, ὡς ἔκαμεν ὁ Ἀπόστολ@ Παῦλ@ ὅταν ἔλεγε· παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, διὰ τ̃ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τ̃ ἀγάπης τ̃ Πνεύματ@, συναγωνίσασθαί μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τ̃ Θεόν. καὶ ἀλλαχοῦ εἰς ὃν ἠλπίκαμεν, ὅτι καὶ ῥύσεται, συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν. καὶ πάλιν διὰ ἄλλους αὐτὸς ἐπαρακαλεῖ τ̃ Θεὸν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ αὐτὸς λέγων· πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς τὴν δέησιν ποιούμεν@. Ἀπὸ τ̃ ὁποίας μαρτυρίας ἔτι καὶ δύο πράγματα γνωρίζονται.

Ρωμ. ιε. λ.

β Κορ. α. ι.

Φίλιπ. α. δ.

ελζοντας. πρῶτον πῶς οἱ ἅγιοι ζῶντες ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ζητοῦσιν ἀπὸ ἄλλους προσδυχας ἢ μεσιτείας πρὸς τὸν Θεόν. δεύτερον, πῶς προσδύχονται δι' ἀλλήλους ἢ μεσιτεύουσιν, ὄχι μόνον μερικῶς ἢ ἰδίως, ἀλλὰ ἢ κοινῶς παῤῥησίᾳ, καθὼς βεβαιοῖ ἡ Γραφὴ λέγουσα· ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ, προσδυχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ. λοιπὸν τόσῳ μάλιστα μᾶλλον οἱ αὐτοὶ ἅγιοι ὑπὲρ ἡμῶν προσεύχονται τῷ Θεῷ, ἔστωσαν ἢ νὰ μὴ ἔχουσι πρὸς τοῦτο κἂν ἕνα ἐμποδίον, καὶ ἂν ζητοῦσιν ἐκδίκησιν ἀπὸ τὸν ἀσεβῶν, ὡς ἡ Γραφὴ λέγει· εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν, ἃς εἶχον καὶ ἔκραζον φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· ἕως πότε ὁ Δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ὁ ἀληθινὸς δὲν κρίνεις, καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἀπὸ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; πόσον περισσότερον θέλουσι προσκαλεῖν διὰ τοὺς ἀδελφούς των, μάλιστα δὲ ἐκείνους οἵτινες χρειάζονται τὴν βοήθειάν των ἐμπροσθεν εἰς τὸν Θεόν· ὡς ἡ Γραφὴ διδάσκει, λέγουσα· καὶ οἱ εἴκοσι καὶ τέσσαρες πρεσβύτεροι, οἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καθήμενοι ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἔπεσαν ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ

Πρά. 12. 5.

Ἀποκ. 6. 9.

Ἀποκ. 19. 15.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Θεῷ, λέγοντες· Εὐχαριστοῦμέν σοι Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ· καὶ καλωτέρω· δόξα τῷ μιαθὸν τοῖς δόλοις σου τοῖς προφήταις καὶ τοῖς ἁγίοις, καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις. Μὰ θέλει εἰπεῖν πνας, ἐκεῖνοι δὲν ἠξιώθησιν, ὅτε χριστὸς τας προσευχάς μας. Πρὸς ὃν ἀποκρινόμεθα· πῶς καλὰ καὶ ἐκεῖνοι ἀφ' ἑαυτῶν δὲν ἠξιώθησιν ὅτε ἀκούσει τας ἡμετέρας δεήσεις, μὲ ὅλον τοῦτο τῆς ἀποκάλυψιν, καὶ θείαν χάριν, ὁποῦ τὲς ἐχάρισεν ὁ Θεὸς πλουσίως, καὶ γνωρίζουσι καὶ ἀκούουσι· ὡς καὶ ὁ Ἐλισαῖος ἐγνώρισεν ἐκεῖνο ὁποῦ ἔκαμνε ὁ δοῦλος του εἰς τὴν ὁδόν. ἀκόμι ὅλοι οἱ ἅγιοι γνωρίζουσι καὶ ἀκούουσι τας χρείας τῶν ἀποκαλυμμένων αὐτῶν ἐκ θείας ἀποκαλύψεως· ἀκόμι τὲς ἀγγέλους ἀποκαλύπτομεθα νὰ μεσιτεύσουσι μὲ τὰς προσευχάς τας ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν. Διατὶ ἐκεῖνοι προσφέρουσιν εἰς τὴν Θεοῦ μεγαλειότητα τὰς προσευχὰς καὶ ἐλεημοσύνας, καὶ πάντα τὰ καλὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων· οἱ δὲ ἅγιοι μὴ θάνατον εἶναι ὥσπερ ἄγγελοι, ἐμπορεῖσι τότε νὰ ἠξιώθησι ταῖς χρείαις μας, καὶ νὰ ὑπακούσει ταῖς προσευχαῖς μας· καὶ νὰ μεσιτεύσουσιν ὑπὲρ ἡμῶν. Ἀπὸ τὸ ὁποῖον γίνεται φανερὸν, πῶς ἡμεῖς δὲν ἐναυλιζόμεθα εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, μὲ τὸ νὰ προσκαλοῦμεν τὲς ἁγίους·

δ Βασ. ε. κζ.

ἁγίας· οἱ ὁποῖοι ἅγιοι ὡς πιστὶ δοῦλοι παρεσῶτες εἰς τὴν τ̃ Θεοῦ μεγαλοπρέπειαν, μεσιδύσι δι' ἡμᾶς πρὸς τ̃ μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, μάλιστα ἂν καταφρονήσωμεν τὴν μεσιτείαν τῶν ἁγίων παροξυώμεν τὰ μέγιστα τὴν θείαν μεγαλειότητα, δὲν πιμῶντες τὰς εἰλικρινῶς δουλοσύνας αὐτῇ.

Τελειώνοντες τὴν διδασκαλίαν τ̃ ἐντολῆς ταύτης, παραγγέλομεν εἰς κάθε ὀρθόδοξον χριστιανὸν νὰ ἠξεύρῃ τ̃α τὰ δύο πράγματα· πρῶτον πῶς μὲ τὰ παραγγελέματα ὁποῦ κάνομεν εἰς τὰς ἁγίας, δὲν τζακίζεται, ὅτε χαλᾶται ἡ δυνάμις καὶ ἡ ἐξουσία τ̃ ἐντολῆς τ̃ δεκαλόγου· μήτε ἐναντιούμεθα εἰς τὴν ἔννοιάν της· διατὶ ἡ τιμὴ ὁποῦ δίδεται εἰς τὰς ἁγίας ἀναφέρεται διαβαίνουσα πρὸς τὴν μεγαλειότητα τ̃ Θεοῦ, εἰς τ̃ ὁποῖον δουλεύουσιν οἱ ἅγιοι μὲ τὴν πίστιν, καὶ μὲ τὴν ζωὴν τ̃ ἐνάρετον ὁποῦ ἔζησαν. δικαίως λοιπὸν τιμῶμεν τὰς ἁγίας τ̃ Θεοῦ, καὶ τ̃ τὴν γραφὴν τ̃ λέγουσαν· ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου ὁ Θεός· καὶ τ̃ βοήθειαν τ̃ ἐκ Θεοῦ δι' αὐτῶν ἐξαιτοῦμεν, ὡς ὁ Θεὸς ἐπροστάξε τὰς φίλας τ̃ Ἰωβ νὰ βάλουσι τ̃ πρόσωπον τους θεράποντα αὐτὸν τ̃ Ἰωβ, νὰ προσφέρῃ θυσίαν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ νὰ παρακαλέσῃ δι' αὐτὰς, διὰ νὰ τῶν ἀφήσῃ τὴν ἁμαρτίαν διὰ τὸ πρόσωπον ἐκείνου. Ψαλμ. ρλη. ιζ. Ἰωβ μβ. η.

Δεύτερον, πῶς ἡ ἐντολὴ αὕτη ἐμποδίζει τοὺς ἀνθρώ-

πως νὰ μὴ λατρεύσι τὴν κλῆσιν μὲ προσκυνήσιν, λατρείας. καὶ ἡμεῖς τὰς ἁγίας τοῦ Θεοῦ δὲν τὰς τιμῶμεν λατρευτικῶς, μὰ τὰς ἐπικαλούμεθα ὡς ἀδελφάς μας, καὶ φίλας Θεοῦ, διὰ νὰ ζητήσωσι τὴν θείαν βοήθειαν δι' ἡμᾶς τὰς ἀδελφάς των· καὶ νὰ μεσιτεύσιν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς Κύριον· τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἐναντίον εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ δεκαλόγου. διατὶ καθὼς οἱ Ἰσραηλῖται δὲν ἐσφάλλασι, ὁποῦ καλοῦντες τὸν Μωϋσῆν νὰ μεσιτεύσῃ δι' αὐτοὺς πρὸς τὸν Θεόν· τέτοιας λογῆς μήτε ἡμεῖς ἁμαρτάνομεν, ἐπικαλούμενοι τὴν τῶν ἁγίων βοήθειαν καὶ ἔντευξιν.

Ἐρώτησις νγ'.

Ποία εἶναι ἡ δευτέρα ἐντολή;

Ἀπόκρισις.

Ἐξ. κ δ. Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς.

Ἐρώτησις νδ'.

Πῶς πρέπει νὰ νοήσωμεν τὴν ἐντολὴν ταύτην;

Ἀπόκρισις.

Ἡ ἐντολὴ αὕτη εἶναι ξεχωρισμένη ἀπὸ τὴν πρώτην· διατὶ ἐκείνη ὁμιλεῖ διὰ τὸν ἀληθινὸν Θεὸν,

Θεὸν, ὅτω δεῖναι ἕνας. ἀπαγορδύσσι καὶ αἴρεσσι ἐκ μέσσ τὸ πλῆθ@ τ̃ θεῶν, ἡ ὃ παροῦσι δι-αλαμβάνῃ διὰ κάποιαις ἐξωτερικαῖς τελεσιυργίαις· ἤγγν πῶς ἔξω ὅτω δὲν πρέπῃ νὰ τιμῶμθ τοὺς ψδύπικς θεοὺς, χρεωστῶμθ ἀκόμι νὰ μιὼ κάμωμθ κἂν ἕνα γλυπτὸν εἰς τιμὼ ἐκείνων, μήτε λατρδυτικῶς νὰ τὰ πρσκυνοῦμθ, μήτε θυσίας εἰς αὐτὰ λατρείας νὰ πρσφέρωμθ. διὰ τοῦτο κ᾽ τῆς ἐντολῆς ταύτης ἁμαρτάνσσιν ἐκεῖνοι ὁποῦ πρσκυνοῦσιν ὡς θεοὺς τὰ εἴδωλα, κ᾽ θυσίας εἰς αὐτὰ πρσφέρσσι, καὶ ὅλον τσς τὸ θάῤῥ@ καὶ τὴν ἐλπίδα εἰς αὐτὰ βάλλσσι· καθὼς ὁ ψαλμογράφ@ μαρτυρεῖ, λέγων· τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. στόμα ἔχσσι, καὶ οὐ λαλήσουσιν, ὀφθαλμοὺς ἔχουσι, καὶ σὐκ ὄψονται, ὦτα ἔχουσι, καὶ σὐκ ἐνωΐσθήσονται· οὐδὲ γὰρ ἔστι πνεῦμα ἐν τὸ στόματι αὐτῶν· ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο οἱ ποιοῦντες αὐτὰ, καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ᾽ αὐτοῖς. ἀκόμι εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην ἁμαρτάνσσιν ὅσοι εἶναι εἰς τὴν πλεονεξίαν δεδομένοι, διὰ τοὺς ὁποίσς λέγει ἡ ἁγία Γραφὴ οὕτω· νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθ@, ἐπιθυμίαν κακὴν, κ᾽ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία· ὁμοίως Ψαλμ. ρλδ. ιε. Κολ. γ. ε.

ὁμοίως κ᾽ οἱ λαϊμαργοι, Δι᾽ τὲς ὁποίυς ἡ Γραφὴ
Φιλιπ. γ. ι᾽. λέγ᾽· ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία, κ᾽ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰ-
σχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια Φρονῦντες· εἰς τὼ
παρῦσαν ἐκολλὼ ἀκόμι σφάλλυσι, κ᾽ ὅσοι μετέρ-
χονται τὰς ἐωφδὰς κ᾽ μοιχείας· κ᾽ ἐκεῖνοι ὁπῶ
κρατῦσι βέβαια κ᾽ ἀληθινὰ τὰ ῥιζικὰ κ᾽ τὼ εἰ-
μαρμένω, κ᾽ ὠφελιρῦσι τὲς ἀιωνές· τὰς χειρο-
μαντείας, νεκρομαντείας, λεκανομαντείας, κ᾽ τὰ
ὅμοια. Ἀποδέχυσιν ἀνθρώπως πρόβατα, ἢ κ᾽
ἄλλα ζῶα. κ᾽ ὅσοι βασῦσι φυλακτά· κ᾽ βάλλυ-
σι τρίγυρά τυς ἢ βασῦσι γράμματα· κ᾽ πιςεύυσιν
εἰς αὐτὰ, ἢ εἰς λόγια μαντικὰ, ἢ εἰς χαρακτῆρας
γεγραμμένυς εἰς αὐτά· κ᾽ ὅταν τὰ βλέπυσιν, ἢ
πρυσδόκυντα εἰς αὐτὰ, ἢ τὰ πρικυκλῦσι τρίγυρά
τυς, πιςεύοντες πῶς μεῖ᾽ αὐτὰ δὲν ἠμπορῦν νὰ
καυθῦσιν, ἢ νὰ πνιγῦσιν, ἢ νὰ πληγωθῦσι· κ᾽ ἐκεῖ-
νοι ὁπῶ μεταχειρίζυνται δέματα κ᾽ βοηθήματα
(τὰ ὁποῖα κ᾽ ἡ ἰατρικὴ καταικένει) ἢ εἰς λόγια,
ἢ εἰς χαρακτῆρας, ἢ εἰς ὅσα πράγματα κρεμῦσιν,
ἢ δένυσιν ἢ λύυσιν· ὡς ἂν εἰς τὰ ὠλία, ἢ κ᾽ δακτυ-
λίδια εἰς τὰ δάκτυλα· κ᾽ τὰ τύτοις ὅμοια.

Ἐρώτησις νέ.

Τί πρέπει νὰ γροικήσωμεν Δι᾽ ταῖς εἰκόνες τὰς ὁποίας
προσκυνᾶ κ᾽ τιμᾶ ἡ ὀρθόδοξ@ ἐκκλησία;

Ἀπό-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἀπόκρισις.

Μεγάλη διαφορὰ εἶναι ἀνάμεσον τ̃ εἰδάλων καὶ τ̃ εἰκόνων. διατὶ τὰ εἴδωλα εἶναι πλάσματα καὶ δρήματα τ̃ ἀνθρώπων· καθὼς μαρτυρεῖ λέγων ὁ Ἀπόστολ⟨ος⟩· οἴδαμεν ὅτι οὐδὲν εἴδωλον ἐν κόσμῳ· μὰ ἡ εἰκὼν εἶναι ὡμοίασις ὁποῦ παρεμφαίνῃ πρᾶγμα ἀληθινόν· ὁποῦ ἔχῃ τὴν ὕπαρξίν τε εἰς τ̃ κόσμον· ὡς ἡ εἰκὼν τ̃ Σωτῆρ⟨ος⟩ ἡμῶν Χριστ̃, καὶ τ̃ ἁγίας παρθένε Μαρίας, καὶ ὁλωνῶν τῶν ἁγίων. καὶ ἔξω ἀπὸ τ̃το οἱ ἕλληνες ἐπροσκυνοῦσαν ὡς Θεὸν τὰ εἴδωλα, καὶ ἐθύδασιν εἰς αὐτὰ θυσίας, λογιάζοντες νὰ εἶναι θεοὶ τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον· ὡς ὁ Ναβουχοδονόσορ· μὰ ἡμεῖς ὅταν τιμῶμεν τὰς εἰκόνας καὶ τὰς προσκυνοῦμεν, δὲν προσκυνοῦμεν τὰ χρώματα, ἢ τὰ ξύλα· μὰ τοὺς ἁγίους ἐκείνας, τῶν ὁποίων εἶναι αἱ εἰκόνες, δοξάζομεν μὲ προσκύνησιν δουλείας, βάλλωντας μὲ τὴν νῦν μας τὴν ἐκείνων παρουσίαν εἰς τὰ ἐμμάτιά μας· οἷον ὅταν τὸν ἐσταυρωμένον προσκυνοῦμεν, παρεμφαίνομεν εἰς τὴν διάνοιάν μας τ̃ Χριστὸν κρεμάμενον ἐν τῷ σταυρῷ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, εἰς τ̃ ὁποῖον κλίνομεν τὰς κεφαλὰς καὶ τὰ γόνατα μ̃ εὐχαριστίας, ὁμοίως καὶ ὅταν προσκυνῶμεν τὴν εἰκόνα τ̃ Παρθένε Μαρίας, ἀναβαίνομεν μὲ α Κορ. η. δ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

μὲ τ̃ νοῦ μας εἰς αὐτὴν τὴν ἁγιωτάτην θεολόγον, κλίνοντες εἰς αὐτὴν τας κεφαλας καὶ τὰ γόνατα, κηρύττοντες αὐτὴν μακαρίαν ὡσὲρ πάντας ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, μαζὶ μὲ τ̃ ἀρχάγγελον Γαβριήλ. ἡ προσκύνησις λοιπὸν τ̃ ἁγίων εἰκόνων ὁπῶ γίνεται εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, δὲν ἀθετεῖ τὴν ἐντολὴν ταύτην. Διατὶ δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ μεθ' ἐκείνου ὁπῶ προσφέρομεν εἰς τὸν Θεόν· ὅτε λίδεται ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους εἰς τὴν τέχνην τ̃ ζωγραφικῆς, ἀλλὰ εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ἁγίων ἐκείνων ὁπῶ αἱ εἰκόνες παριστάνουσι. Διατὶ καθὼς τὰ χερουβὶμ τὰ ὑπισκιάζοντα τὴν σκηνὴν τ̃ μαρτυρίου, ἐπαριστάνασι τὰ ἀληθινὰ ἐκεῖνα χερουβὶμ, τὰ ἐν οὐρανοῖς παρεστῶτα τῷ Θεῷ· καὶ οἱ Ἰσραηλῖται τὰ ἐπροσκυνοῦσαν καὶ ἐπιμοῦσάν τα, χωρὶς καθόλου νὰ ὠφθαίνουσι τὴν ἐντολὴν ταύτην τ̃ Θεοῦ· ὁμοίως καὶ ὅταν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐπροσκυνοῦσαν τὴν σκηνὴν τ̃ μαρτυρίου, καὶ μὲ τὴν πρεπουμμένην τιμὴν τὴν ἐδεξιώνουνταν, δὲν ἐκάνασι κἂν μίαν ἁμαρτίαν οὔτε ἀθέτησαν τὴν ἐντολὴν τ̃ δεκαλόγου· ἀλλὰ μάλιστα δόξαν εἰς τ̃ Θεὸν ἐπροσφέτασι, τέτοιας λογῆς ἡμεῖς τιμῶντες τὰς ἁγίας εἰκόνας, δὲν ὠφθαίνομεν τὴν ἐντολὴν τ̃ δεκαλόγου, ἀλλὰ μάλιστα τ̃ Θεὸν τ̃ θαυμαστὸν ἐν τοῖς ἁγίοις

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

ἁγίοις αὐτὸ ἀνακηρύττομεν· μόνον ἕνα τὸ πρέπει νὰ φρονίζωμεν, ὥστε νὰ ἔχῃ πᾶσι εἰκὼν τὴν ἐπιγραφήν της, τὸν ἅγιον νὰ εἶναι, διὰ νὰ πληρώνεται δικαιώτερον ἡ γνώμη ἕνα προσδυχόμεθα· πρὸς μείζονα δὲ βεβαίωσιν τῆς προσκυνήσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ἑβδόμην συνοδον τὴν οἰκουμενικὴν, ἀνεθεμάτισεν ὅλους τοὺς εἰκονομάχους, καὶ τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων προσκύνησιν ἐκύρωσε· καὶ αἰωνίως ἐβεβαίωσε· καθὼς φαίνεται εἰς τὸν ἔνατον κανόνα τῆς συνόδου ταύτης.

Ἐρώτησις νς'.

Μὰ διατὶ λοιπὸν εἰς τὴν παλαιὰν Γραφὴν ἐπαινέθηκεν ἐκεῖνο ὁποῦ ἐσυνέτριψε τὸν χάλκεον ὄφιν, τὸν ὁποῖον πρώτον ὁ Μωϋσῆς ἀνεσήλωσεν; δ Βασ. ιη. δ.

Ἀπόκρισις.

Διατὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἀρχίζασι νὰ λατρεύουσιν ἀπὸ τὴν προσκύνησιν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, προσκυνοῦντες ἐκεῖνον τὸν ὄφιν, ὡς Θεὸν ἀληθινὸν, καὶ ἐθυμίων αὐτῷ, ὡς λέγει ἡ Γραφή· διὰ τοῦτο θέλωντας νὰ ἀποκόψῃ τὸ κακὸν, νὰ μὴν διαβῇ περαιτέρω, ἐσυνέτριψεν ἐκεῖνον τὸν ὄφιν, διὰ νὰ μὴν ἔχουσι πλέον οἱ Ἰσραηλῖται ἀφορμὴν εἰδωλολατρείας. μὰ ὁποὺ δὲν ἐπιμοῦσιν αὐτὸν τὸν ὄφιν μὲ προσκύνησιν λατρείας· δὲν ἐκαταφρόνησε ἀπό τινα, μήτε

μήτε ὁ ὄφις ἐσωτρίβετο. ἀλλὰ οἱ χριστιανοὶ δὲν τιμῶσιν ὡς θεὰς τὰς εἰκόνας· μήτε μὲ τὴν εἰς αὐτὰς προσκύνησιν, μισθύουσιν ἀπὸ τὴν εἰς τ' Θεὸν τ' ἀληθινὴν λατρείαν· μάλιστα μετ' αὐτὰς εἰς Θεὸν χειραγωγούμενοι, ὑποκάτω εἰς τὰ σκυτοπώματα τ' ἁγίων πίσω τὰς ἁγίας δεήσεις, ὡς φίλους Θεοῦ· ὥστε καλεῖ νὰ μεσιτεύσουσιν ὑπὲρ αὐτὸν πρὸς Κύριον· καὶ ἂν ἴσως καὶ τινὰς ἀπὸ τὴν ἀπώλειάν τους, προσκυνᾶ ἀλλιῶς ὥστε καθὼς λέγομεν, καλιώτερον ὁ τοιοῦτος πρέπει νὰ διδαχθῇ, ὥστε ἡ τ' σεπτῶν εἰκόνων προσκύνησις νὰ διωχθῇ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν.

Ἐρώτησις νζ.

Ποία εἶναι ἡ τρίτη ἐντολή;

Ἀπόκρισις.

Ἐξ. κ. ζ. Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τ' Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ. ὁ γὰρ μὴ καθαρίσῃ Κύριος τ' λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ.

Ἐρώτησις μή.

Τί διδάσκει ἡ ἐντολὴ αὕτη;

Ἀπόκρισις.

Πρῶτον διδάσκει νὰ ἔχωμεν εἰς τιμὴν ἄκραν καὶ μεγάλην τὸ ὄνομα Κυρίου τ' Θεοῦ, δὲν πέρνοντας το εἰς παίγνιον, ἢ εἰς ὁποιανδήποτε καὶ ἄδικον ὑπό-

ὑποθέσιν. δεύτερον, νὰ μὴν τύχῃ καὶ θέλουμεν νὰ βεβαιώσωμεν τὰ ψεύματά μας, νὰ ἀναφέρνωμεν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ἐπιορκῶμεν. τρίτον, νὰ μὴ δίδωμεν τινὸς ἀφορμὴν, μήτε νὰ τὸν ὠφελήσωμεν νὰ κάμῃ ψεύτικον ὅρκον. τέταρτον, ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ κάνουσι τὰ ταξίματα, νὰ τὰ ἐκπληρώσουσι· καθὼς ἡ Γραφὴ ὠφελαγγέλλει, λέγουσα. ἐὰν εὔξῃ εὐχὴν Deut. κγ. κβ. Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου, οὐ χρονιεῖς ἐκπλῆσαι αὐτήν· ὅτι ἐκζητῶν ἐκζητήσει Κύριος ὁ Θεός σου ἀφ' σοῦ, καὶ ἔσῃ ἐν σοὶ ἁμαρτία. εἰς ὃν τρόπον σφάλλουσιν ὅλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ εἰς τὸν Θεὸν καιρὸν τοῦ βαπτίσματος πάουσι, πίστιν ὀρθόδοξον εἰς τὸν Θεὸν νὰ φυλάττουσιν ἕως τοῦ θανάτου αὐτῶν· καὶ ἔπειτα ξεσύρνουνται ἀπ' αὐτὴν διάφορους αἰτίας ἰδίας, ἢ διὰ κίνδυνον νὰ μὴν χάσουσι τὴν τιμήν τους, ἢ τὰ καλά τους· ἢ νὰ μὴ στερεθοῦσι τὴν παρούσαν ζωήν· διὰ τὸ ὁποῖον φανερὰ ἐξομνύουσιν, ἤγουν ἀρνοῦνται ἐκεῖνο ὁποῦ (μὲ ὅρκον) ἐπάξασι τοῦ Θεοῦ. ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔσωσας καὶ νὰ ἐλευθερωθῇ ὁ Παῦλος ὁ Ἀπόστολος ἔλεγε· τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα. β Τιμ. δ. ζ.

Ἐρώτησις νθ'.

Ποία εἶναι ἡ τετάρτη ἐντολή;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἀπόκρισις.

Μνήθηλι τὼ ἡμέραν τ̃ σαββάτων ἁγιάζειν
Ἐξ. κ. η. αὐτλώ· ἓξ ἡμέρας ἐργᾶ, κὴ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σ· τῇ ὴ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σ· ὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον, σὺ κὴ οἱ υἱοί σ, κὴ ἡ θυγάτηρ σ, ὁ παῖς σ κὴ ἡ παιδίσκη σ· ὁ βῦς σ, κὴ τὸ ὑποζύγιόν σ, κὴ πὰ ἐξῆς.

Ἐρώτησις ξ'.

Πῶς πρέπ νὰ χροικῶμ τὼ ἐντολὼ τάυτω;

Ἀπόκρισις.

Πρέπ νὰ ἠξεύρωμ, πῶς ὁ Θεὸς, διὰ νὰ ἐνθυμῶνται οἱ ἄνθρωποι τὰς εὐεργεσίας ὁπῶ κάμ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γ@, διέταξε μίαν ἡμέραν, κὴ ἀφιέρωσεν τὼ εἰς τὼ ἀνάμνησιν τ κάθε εὐεργεσίας, ὥστε οἱ ἄνθρωποι τότε ἐνθυμούμενοι τὰς δεδομένας ἀπὸ Θεῦ χάριτας, νὰ εὐχαριστῶσι δοξάζοντες τὼ μεγαλειότητά τ· τέτοιας λογῆς ἔστωλας κὴ νὰ κλίσῃ τ κόσμον ὅλον εἰς ἓξ ἡμέρας ἐκ τ̃ μὴ ὄντ@, κὴ εἰς τὼ ἑβδόμω ἡμέραν νὰ καταπάυσῃ ἀπὸ τὰ ἔργα τ, ἡγίασε ταύτην· ὥστε τὼ ἡμέραν ἐκείνω οἱ ἄνθρωποι, ἀφιώνοντες ὅλα τ̃ς τὰ ἔργα, νὰ εὐλογῶσι κὴ νὰ δοξάζωσι τ Θεὸν, ἐνθυμούμενοι τὰς εὐεργεσίας ὁπῶ μας ἔκαμε,

κλίζων-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

κλίζωντας τ κόσμον· ἀκόμι καὶ ὅταν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ἐλύτρωσε τὺς Ἰσραηλίτας, ἐδιάταξε τὴν ἑορτὴν τ Πάσχα διὰ Μωϋσέως· ἀκόμι καὶ εἰς ἄλλες τύπες τ παλαιᾶς Γραφῆς, συχνὰ γίνεται ἐνθύμησις καὶ ἄλλων ἡμερῶν, ὁπὲ πρέπει νὰ φυλάττωνται, μὰ ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ ἀντὶ διὰ τὸ σάββατον, φυλάττομεν τὴν ἡμέραν τ κυριακῆς διὰ τὴν ἀφορμὴν τύτην, διατὶ εἰς τὴν ἡμέραν τ κυριακῆς, μὲ τὴν ἀνάστασιν τ Ἰησᾶ Χριστᾶ τ Κυρίε ἡμῶν, ἐγίνηκεν ὁ ἀνακαινισμὸς παντὸς τ κόσμε· καὶ ἡ ἐλευθερία τ ἀνθρωπίνε γένες ἀπὸ τὴν σκλαβίαν τ διαβόλε· καὶ εἰς ὅλην τὴν ἡμέραν τύτην χρεωστᾶμεν, νὰ λείπωμεν ἀπὸ ὅλα μας τὰ ἔργα καὶ τὺς κόπες· διὰ νὰ ἔχωμεν ἄδειαν εἰς ὅλον τὸ διάστημα τ ἡμέρας, νὰ σχολάζωμεν εἰς προσευχᾶς καὶ θείαις μελέταις, διὰ τὰς χάριτας ὁπὲ ἔκαμεν ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς· ὥστε καὶ δοῦλοι, καὶ σκλάβοι παντὸς γένες, νὰ μὴν ἐργάζωνται τὴν ἡμέραν ἐκείνην, μὰ νὰ σχολάζωσιν εἰς τὰ θεῖα πράγματα, καὶ νὰ προσεύχωνται, δοξάζοντες τ Θεόν· ἀπὸ τὴν ἐντολὴν τύτην χρεωστᾶμεν νὰ φυλάττωμεν, καὶ ὅλαις ταῖς ἄλλαις ἡμέραις, ὁπὲ διετάξατο ἡ ἐκκλησία νὰ ταῖς ἁγιάζωμεν· ὡς ἂν εἶναι αἱ πανηγυρικαὶ ἑορταὶ τ Χριστᾶ γεννήσεως, Ἐξ. 13.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

τ̃ σειτομῆς· τ̃ ἐπιφανείων, τ̃ ἀναπαυλῆς, τ̃ ἀναστάσεως, τ̃ ἀναλήψεως τ̃ Χριστ̃, καὶ τ̃ λοιπῶν. ὁμοίως καὶ αἱ ἑορταὶ τ̃ ἀειπαρθένυ Μαρίας, τ̃ Ἀποστόλων, τ̃ Μαρτύρων, καὶ τ̃ ἄλλων ἁγίων, καὶ ὡς πρέπει νὰ τιμᾶται ἡ τ̃ κυριακῆς ἡμέρα, τὸ διδάσκει ἡ ἕκτη συνοδ̃ ἡ οἰκυμενικὴ εἰς τὸν γά· κανόνα· καὶ ἡ ἀφορμὴ διὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἡμέρα τ̃ σαββάτυ ἐμεταφέρθηκεν εἰς τὴν κυριακὴν, εἶναι τύτη. διατὶ ὁ Χριστὸς εἶναι κύριος τ̃ σαββάτυ, κ̃ τὴν γραφὴν τὴν λέγυσαν· Κύριος γάρ ἐστι καὶ τ̃ σαββάτυ ὁ υἱὸς τ̃ ἀνθρώπυ· ἂν ὁ Χριστὸς λοιπὸν εἶναι κύριος τ̃ σαββάτυ, ἀλόγως τὸ σάββατον εἰς τὴν ἡμέραν τ̃ κυριακῆς μετηνέχθη, πόσον διὰ νὰ μὴν εἶναι ὁ Χριστὸς ὑποκείμενος εἰς καμίαν ὑποδαγὴν, ὅσον καὶ διατὶ εἰς αὐτὴν, καὶ ὄχι εἰς ἄλλην ἡμέραν ἀνέστη ὁ Χριστὸς ἀπὸ τ̃ νεκρῶν· καὶ ἐγίνηκεν εἰς αὐτὴν ἡ τ̃ κόσμυ ἀνάπλασις καὶ ἀνακαίνισις κ̃ τὴν αἰώνιον σωτηρίαν.

Mατ. ιβ. η.

Ἐρώτησις ξά.

Ποία εἶναι ἡ πέμπτη ἐντολή;

Ἀπόκρισις.

Τίμα τ̃ πατέρα συ, καὶ τὴν μητέρα συ, ἵνα σοι γένηται· καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τ̃ γ̃ς

Ἐξ. κ. ιβ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

γῆς τῆς ἀγαθῆς· ἧς Κύριος ὁ Θεός σε δίδωσί σοι.

Ἐρώτησις ξβ'.

Πῶς πρέπει νὰ χριστιανεύωμεν τὴν ἐντολὴν ταύτην;

Ἀπόκρισις.

Ἡ ἐντολὴ αὐτὴ πρῶτα νὰ τιμῶμεν τοὺς γονεῖς μας, καὶ νὰ δίδωμεν εἰς αὐτοὺς πᾶσαν αἰδῶ καὶ εὐλάβειαν· ἐπειδὴ ἐκεῖνοι μας ἐγέννησαν, καὶ μᾶς ἔθρεψαν· ἀλλὰ καὶ ὁ φυσικὸς λογαριασμὸς, (ἂν δὲν εἴχαμεν καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν πρόσταξιν) μᾶς διδάσκει, πῶς εἶναι δίκαιον, νὰ ἀγαπῶμεν καὶ νὰ τιμῶμεν τοὺς γεννήτοράς μας· ἐπειδὴ εἴμεθαν χρεωφειλέται εἰς αὐτοὺς, διὰ τοὺς κόπους ὁποῦ μᾶς ἐκάμασι· τοῖς ὁποίοις δὲν ἠμποροῦμεν ποτὲ νὰ ἀνταποδώσωμεν, δὲν ἠμποροῦντας νὰ ἀνταμοιφάσωμεν καὶ ἡμεῖς ἐκείνους, ὡς ἐκεῖνοι ἡμᾶς. Διατὶ λοιπὸν δὲν ἔχομεν ἀπὸ κάθ' ἕνα μεγαλήτεραις εὐεργεσίαις (ἐξαιρουμένων τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων) ὕστερα ἀπὸ τὸν Θεὸν, πρῶτα ἀπὸ τοὺς γονεῖς μας, χρεωστοῦμεν, νὰ δίδωμεν εἰς αὐτοὺς μεγαλήτερην ἀγάπην καὶ εὐλάβειαν πρῶτα εἰς τοὺς ἄλλους· ἔπειτα ἡ παροῦσα ἐντολὴ περιέχει εἰς τὸν λόγον ὁποῦ λέγει· πατέρα καὶ μητέρα, καὶ ὅλους ἐκείνους ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐπήραμεν εὐεργεσίας τινας· ὡς ἂν εἶναι οἱ πνευματικοὶ πατέρες, οἱ διδάσκαλοι, οἱ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

αὐθέντας, οἱ ἡγεμόνες, οἱ βασιλεῖς, οἱ ἐν ἀξιώματι, καὶ οἱ τοῦτοις ὅμοιοι. τὸ ὁποῖον ὁ Ἀπόστολ@ φα-
Γ'ωμ.ιγ. α. νερώνει μὲ τοῦτα τὰ λόγια· πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω· καὶ καθωλέρω· τῷ τιὼ τιμὴν, τιὼ τιμιώ. καὶ ἐκεῖνος ὀφεῖλει εἶναι
Γ'ωμ. α. λα. ἀπειθεῖς εἰς τοὺς γονεῖς αὐτῶν, τοὺς ὀνομάζει ἀστοργέτους· μόνον εἰς ἅγιον πρέπει νὰ ὑποτάσσωμαι· ὡσὰν ὅταν εἶναι ἡ ὑπόθεσις διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ἢ διὰ τιὼ ἐντολιὼ τοῦ τὴν ἁγίαν, τότε πρέπει νὰ ὑπακούωμαι περισσότερον τοῦ Θεοῦ παρὰ τοὺς γονέας· καὶ τιὼ διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ τὴν λέγουσαν· ὁ φι-
Ματ. ι. λῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ, δὲν ἔστι μου ἄξι@· τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ γροικοῦμαι καὶ διὰ ὅλους τοὺς προφήτας· καὶ τέλ@ πάντων αὐτὴ ἡ δυλάβεια καὶ ἡ ἀγάπη, ὁποῦ χρεωστεῖται εἰς τοὺς προφήτας, πρέπει νὰ φαίνεται εἰς τὴν πρὸς ἐκείνους εὔνοιαν, καὶ ὑποταγὴν, καὶ εἰς λόγια ἔντιμα, καὶ τὰ παρόμοια τούτοις.

Ἐρώτησις ξγ'.

Ποία εἶναι ἡ ἕκτη ἐντολή;

Ἀπόκρισις.

Ἐξ.κ.ιγ. Οὐ φονεύσεις.

Ἐρώτησις ξδ'.

Πῶς πρέπει νὰ γροικᾶται αὐτὴ ἡ ἐντολή;

Ἀπό-

Ἀπόκρισις.

Ἡ ἐντολὴ αὕτη διδάσκει, ὡς δὲν πρέπει ἐδένας ἄνθρωπον ὁποῦ φοβᾶται τὸ Θεὸν, νὰ κάμῃ φόνον, ὄχι μόνον κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχήν· ἐκεῖνοι ὁποῦ φονεύουσι τὸ κορμίον, πέρνουσι τὸ πρόσκαιρον ζωὴν, μὰ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀποκλείουσι τὴν ψυχὴν, τὴν σκοτώνουσιν ἀπὸ τὴν αἰώνιον ζωήν. καὶ οἱ τοιοῦτοι εἶναι μεγαλήτεροι φονεῖς· ὡς ἂν εἶναι οἱ αἱρετικοὶ, οἱ ψευδοδιδάσκαλοι, καὶ οἱ κακοὶ χριστιανοί. ὁποῦ δίδουσι παράδειγμα κατ' ἀκολάστου βίου· ἤγουν ὁπόταν σκανδαλίζουσι· διὰ τοὺς ὁποίους λέγει ἡ Γραφή· ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμὲ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. γίνεται ὁ φόνος, ὄχι μόνον δι' αὐτοῦ τοῦ ἔργου, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν βουλὴν, μὲ τὴν βοήθειαν, μὲ τὴν παρακίνησιν, μὲ τὴν συμφωνίαν· ἀκόμι εἰς τὴν ἐντολὴν ταύτην παρισφαλίζονται καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ πάθη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα γεννᾶται ὁ φόνος· ἤγουν ἡ ὑπερηφάνεια, ὁ φθόνος, τὸ μῖσος, ἡ πλεονεξία, καὶ τὰ ὅμοια. Matt. ιη. 6.

Ἐρώτησις ξέ.

Ποία εἶναι ἡ ἑβδόμη ἐντολή;

Ἀπόκρισις. Οὐ μοιχεύσεις.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις ξς'.

Πῶς πρέπει νὰ χριστιανῶμεν τὴν ἐντολήν;

Ἀπόκρισις.

Τὴν τὴν ἐντολὴν ὁ Χριστὸς ὁ Κύριος ἡμῶν ἐπροσέταξε, νὰ τὴν φυλάττωμεν τελειότερον, ὅταν
Ματ. ε. κη. εἶπε· πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. τὴν μοιχείαν αὐτὴν εἶναι διττή· ἡ μία πνευματικὴ, καὶ ἡ ἄλλη σαρκική· ἡ πνευματικὴ μοιχεία εἶναι ὁπόταν τινὰς ἀρνηθῇ τὴν ἀληθινὴν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν τὴν καθολικὴν, καὶ δίδεται εἰς διαφόρους αἱρέσεις· διὰ τὸ ὁποῖον λέγει ἡ Γραφή·
Ψαλμ. οβ. κζ. ἐξωλόθρευσας πᾶσα τὴν πορνεύουσαν ἀπὸ σοῦ. ἡ σαρκικὴ εἶναι ἡ ἐνέργεια τοῦ ἀσελγείας, ὅπου γίνεται μὲ τὴν γυναῖκα τινὸς ἄλλου· καὶ εἰς τοῦτην τὴν ἐντολὴν, ἡ πᾶσα ἄλλη πορνεία ἢ ἀκαθαρσία περιέχεται· μὲ ἔτι ἀπαγορεύονται αἱ πρωταγωγίαι, καὶ οἱ μασκαραλίκοι, τὰ ἄσεμνα τραγούδια, οἱ χοροὶ οἱ αἰσχήμονες, τὰ παιγνίδια τὰ ἀσελγῆ· τὰ ὁποῖα φα-
Ἐφ. ε. γ. νερώνονται ὁ Ἀπόστολος λέγει· πορνεία ἢ ἡ πᾶσα ἀκαθαρσία, ἢ πλεονεξία μὴ ἢ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις· καὶ αἰσχρότης, ἢ μωρολογία, ἢ εὐτραπελία, τὰ οὐκ ἀνήκοντα.

Ἐρώ-

Ἐρώτησις ξζ.

Ποία εἶναι ἡ ὀγδόη ἐντολή;

Ἀπόκρισις.

Οὐ κλέψεις.

Ἐρώτησις ξή.

Πῶς πρέπει νὰ χριστιανὸς τύτη ἡ ἐντολή;

Ἀπόκρισις.

Ἡ ἐντολὴ αὕτη διδάσκει, πῶς δὲν πρέπει νὰ κερδίζωμεν κἂν ἕνα ξένον πρᾶγμα διὰ ὁδένα τρόπον μὲ ἀδικίαν· τὸ ὁποῖον γίνεται ἢ μὲ ἁρπαγὴν, ἢ μὲ κλοπὴν, ἢ μὲ κράτησιν τῶν ξένων δικαίων· εἰς τὸ μερῶται καὶ ὅταν τινὰς πάρῃ τὴν τιμὴν τῶν ἄλλων· καὶ ὅταν τινὰς πάρῃ ἀπὸ τὰς ὑπηκόους τὸ τέλος, ἤγουν χαράτζι, ἔξω ἀπὸ τὸ δίκαιον· ἢ κάμει τους νὰ δαπανήσουν περισσότερον ἀπὸ τὸ πρέπον· ἐνταῦθα εἰσέβαινει καὶ ὁ τόκος· διὰ τὰ ὁποῖα ὅλα λέγει ὁ Ἀπόστολος· ὔτε κλέπται, ὔτε πλεονέκται, ὔτε μέθυσοι, ὔτε λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσιν. εἰς τὸ ἀνθρωπος πρέπει, νὰ χριστιανὸς καὶ διὰ ὅλαις τὰς δικαιαις σύβασες ὁποῦ γίνονται, εἰς ταῖς ὁποίαις πρέπει νὰ φυλάττεται ἡ πίστις, καὶ ὄχι ὁ ἕνας τὸν ἄλλον νὰ ἀποστερῇ. α Κορ. ς. ι.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Ἐρώτησις ξθ'.

Ποία εἶναι ἡ ἐννάτη ἐντολή;

Ἀπόκρισις.

Ἐξ. κ. ιε. Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κ᾽ ἔ θλησίον σε μαρτυρίαν ψευδῆ.

Ἐρώτησις ο'.

Πῶς πρέπει νὰ χριακῶμεν τὴν ἐντολὴν ταύτην;

Ἀπόκρισις.

Ἡ ἐντολὴ ἡ τέτη ἐμποδίζει νὰ μὴ εἴπῃ τινὰς ἐναντίον ἔ θλησίον τε κἂν ἕνα ψεῦδ@· ἢ νὰ κακολογήσῃ τ᾽ τιμὴν τινὸς διάφορα πονηρίαν κ᾽ ἄμυναν· κὰι σωτόμως εἰπεῖν, νὰ ἐκκλίναμεν κάθε πάθ@, διὰ νὰ μὴν εἴμεθαν υἱοὶ διαβόλε· ὅμοιος
Ἰωάν. η. μδ. μετ' ἐκείνε, καθὼς εἶπεν ὁ Κύρι@· ὑμεῖς ἐκ ἔ πατρὸς ἔ διαβόλε ἐστέ, κὰι τὰς ἐπιθυμίας ἔ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖν@ ἀνθρωποκτόν@ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, κὰι ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἕστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ· ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδ@, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶ κὰι ὁ πατὴρ αὐτ@· τέτῳ τὴν ἐντολὴν πρέπει μάλιστα νὰ φυλάττωσιν, ὅσοι σπουδάζεσι εἰς τὸ κρυπτήριον, διὰ νὰ μὴν παραβαίνουσι τὸ δίκαιον μὲ ψευδομαρτυρίαις μαρτύρων, ἢ γραφῶν, ἀλλέως θέλουσι γίνεσθαι υἱοὶ διαβόλε, κὰι υἱοὶ γεέννης τῆς αἰωνίε.

Ἐρώ-

Ἐρώτησις οά.

Ποία εἶναι ἡ δεκάτη ἐντολή;

Ἀπόκρισις.

Οὐκ ἐπιθυμήσεις τ̃ γυναῖκα τ̃ πλησίον σου, Ἐξ. κ. ιζ.
οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τ̃ πλησίον σου, οὐδὲ τ̃ ἀγρὸν αὐτ̃, οὐδὲ τ̃ παῖδα αὐτ̃, οὐδὲ τὴν παιδίσκην αὐτ̃, οὔτε τ̃ βοῦς αὐτ̃, οὔτε τ̃ ὑποζυγίον αὐτ̃, οὔτε παντὸς κτήνους αὐτ̃, οὐθ ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστί.

Ἐρώτησις οβ.

Πῶς πρέπει τὴν ἐντολὴν ταύτην νὰ νοήσωμεν;

Ἀπόκρισις.

Ἡ ἐντολὴ αὕτη εἶναι τελειοτάτη, ὅσον εἰς τὴν ἀγάπην τ̃ πλησίον· διατὶ δὲν ἐμποδίζει μόνον τὰ ἐξωτερικὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ τὰ τ̃ ἔσω ἀνθρώπου, ὁποῦ γεννῶνται ἀπὸ τ̃ νοῦ, καὶ τὴν προαίρεσιν τ̃ ἀνθρώπου, πρὸς τὸ κακοποιῆσαι· τὸ ὁποῖον πληροῖ ἡ χριστιανικὴ τελειότης· καὶ ὁποιος τὴν ἐντολὴν ταύτην φυλάττει, πληρώνει τὸ δίκαιον ὁποῦ χρεωστεῖ πρὸς τὸν πλησίον τ̃· Ἐπειδὴ ἐκεῖνο ὁποῦ σὺ δὲν θέλεις, ἄλλος μὴν τὸ κάμῃς· καὶ εἰς τοῦτο στέκεται ἡ σωτηρία πάντων τ̃ χριστιανῶν· νὰ μὴ ἐπιθυμᾷ τινὰς ἐναντίον τ̃ Θεοῦ καὶ τ̃ πλησίον τ̃· μάλιστα νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν περισσοτέρω, παρὰ τ̃ ἑαυτόν τ̃, τ̃ ἢ πλησίον του ὡς ἑαυτόν.

Ταῦτα

Ταῦτα τὰ ἔργα πληρώνοντες τελείως εἰς τὸν κόσμον ξ τον, ἐν χάριτι ξ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν, μ ξ τ καθολικῆς καὶ ὀρθοδόξου πίστεως, ἐλπίζομεν ἀδιστάκτως, ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἀπολαβόντες τὴν τ ἀγάπης τελειότητα, θέλομεν δοξάζειν ἐν ἐρανοῖς τὸν ἐν Τριάδι ἕνα Θεὸν ὑμνούμενον, Πατέρα, Υἱὸν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Τέλ, καὶ τῷ Θεῷ χάρις.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

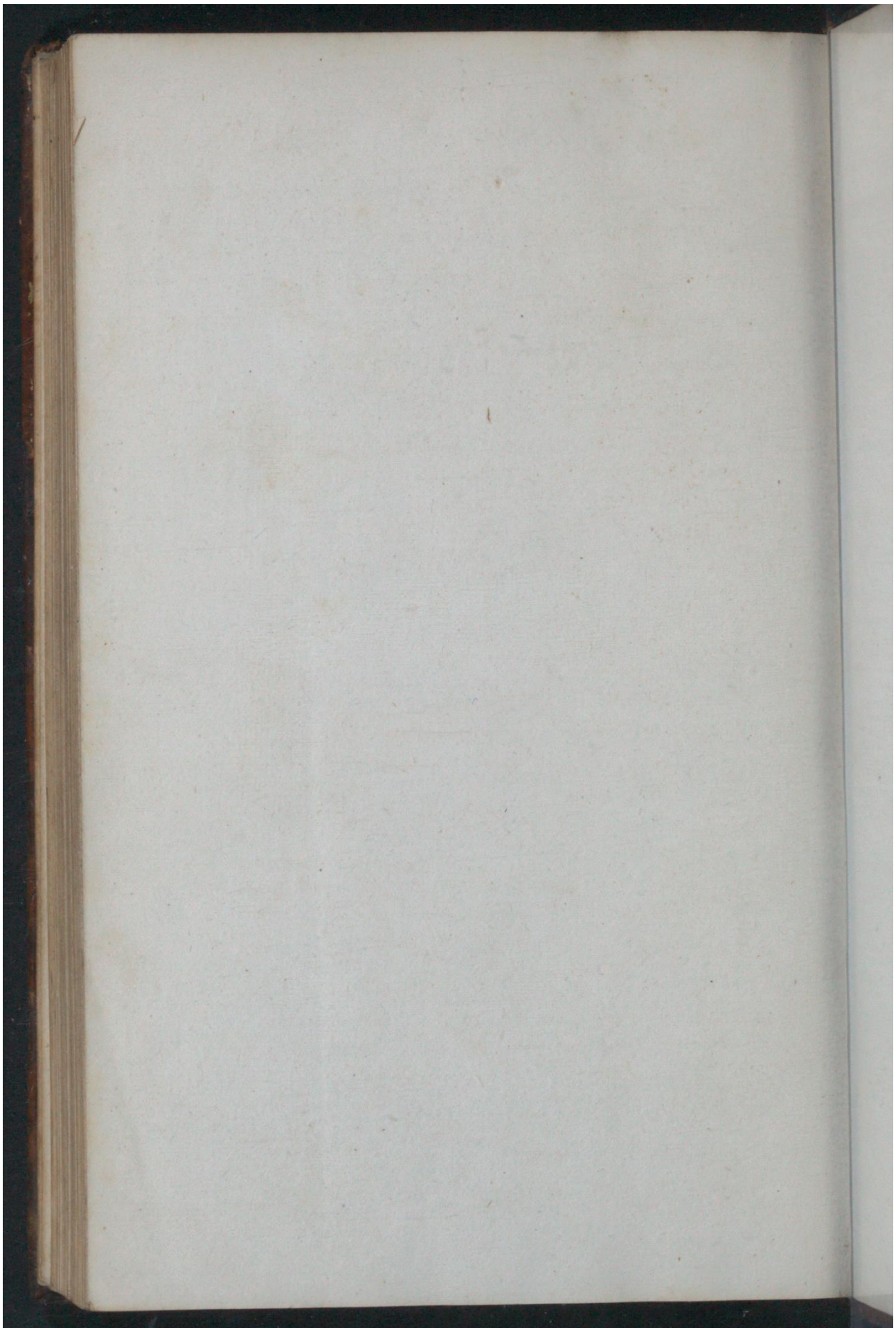

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
144 F 7